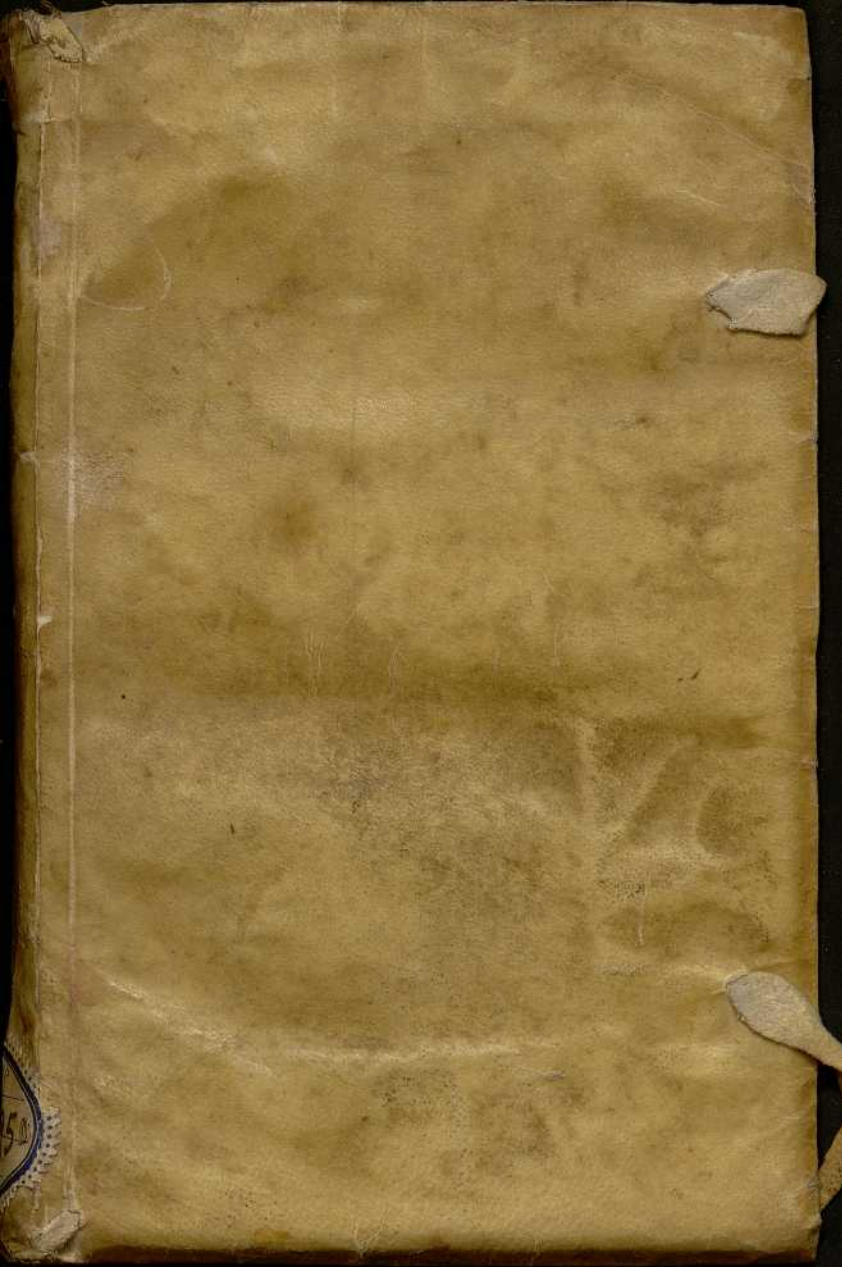

1
PLANTAIN
STOCK

No

A

40-95

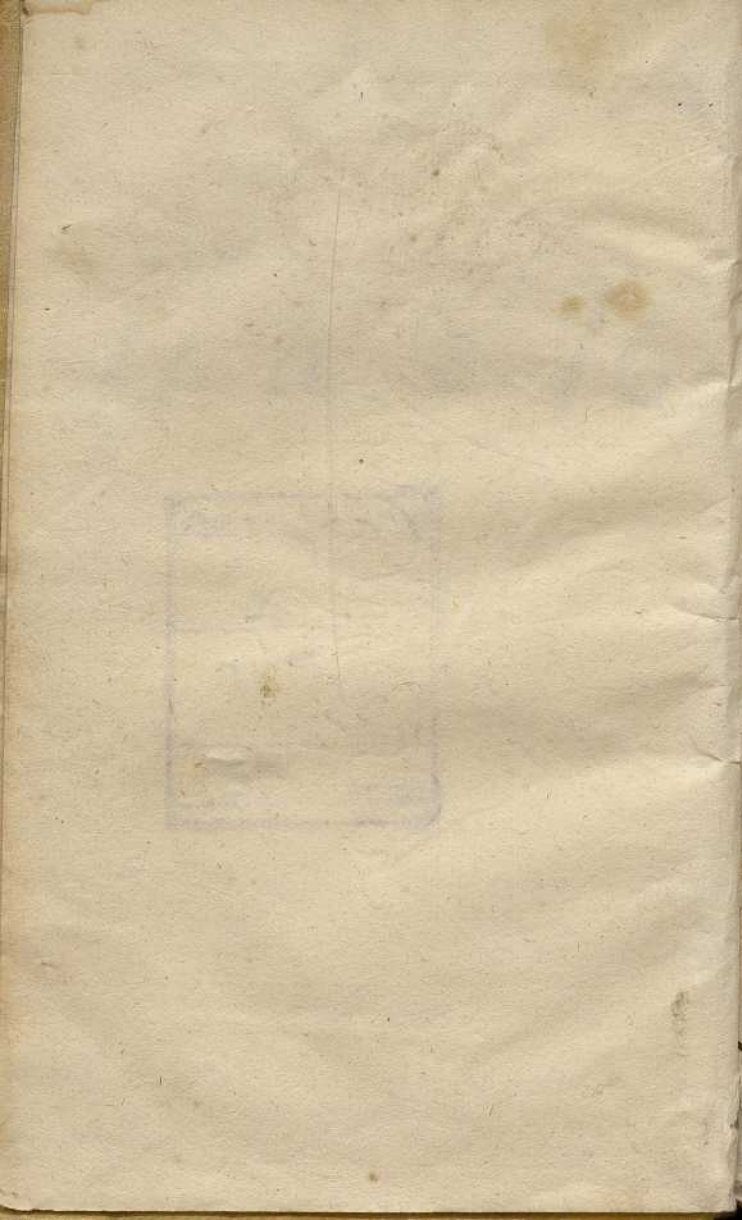
17. a. 8. 16

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16

17. a. 8. 16

R. 43299

HISTORIA PLANTARUM,

Quæ in
HORTO ACADEMICO
LUGDUNI-BATAVORUM

*Crescunt cum earum characteribus, &
Medicinalibus virtutibus*

Desumptis ex ore
CLARISSIMI VIRI
HERMANNI BOERHAAVE,
Philosophiæ & Medicinæ Doctoris,
Medicinæ, & Collegii Practici
Lugduni-Bataavorum
Professoris.

Collectis atque in lucem editis ab ***

P A R S P R I M A,

Editio Novissima, aucta, & ab infinitis
mendis purgata, & Indice accura-
tissimo aucta.

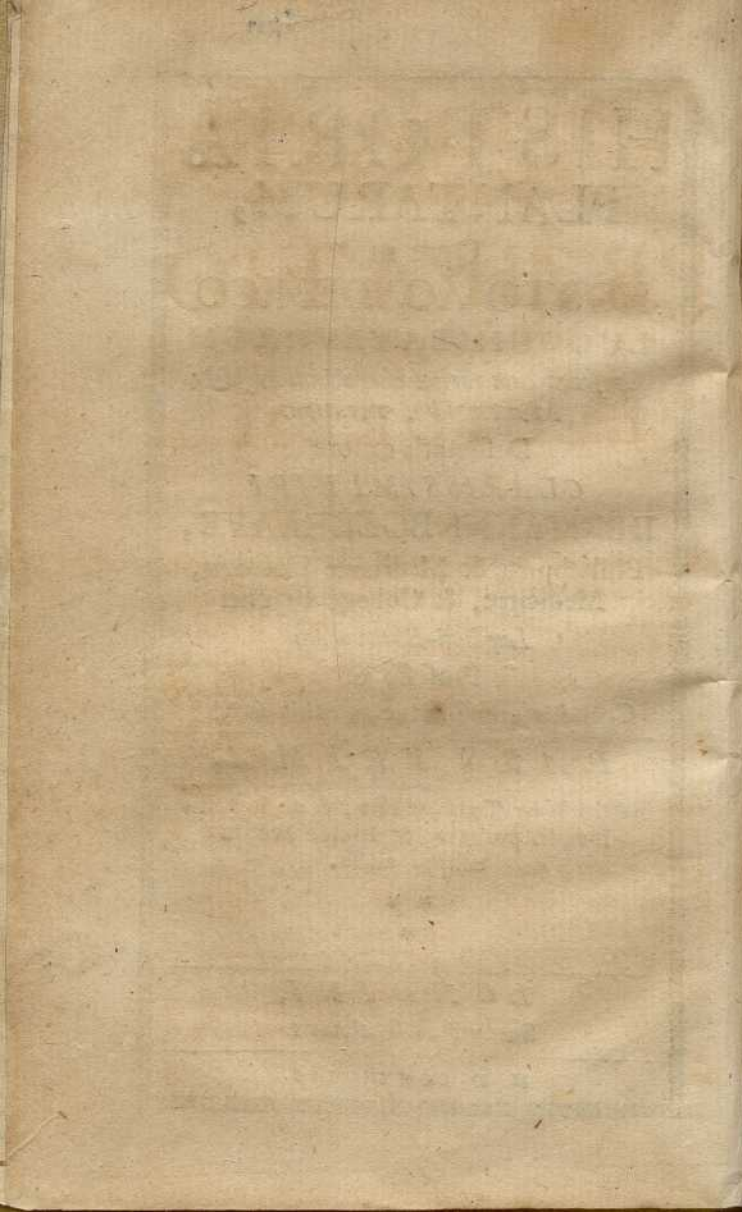
* *

*

L O N D I N I,
Sumptibus Societatis.

M. D. CCXXXVIII.

PRÆFATIO

A D

LECTOREM.

Cum viginti tribus circiter abhinc annis plantarum virtutes & characteres publice docere incepit Clarissimus Professor Boerhaavius in Academiâ Lugduno-Batava, incredibile est quanto cum fervore ejus dogmata à discipulis sunt excepta, quæ scribendo Collecta, inter se collocata, & in unam molem redacta sunt, unde natum est manuscriptum nostrum, cujus tanta apud Leidenses Studiosos existit fama, ut variis originem dederit manuscriptis. Inter ea forsân hoc exemplar non infimum obtinet locum, quod nunc multorum precibus typis mandatum, multos liberavit oneroso describendi labore & Italis, quibus non datum fuit magni viri præcepta coram haurire, simul prodesse poterit. Nec exiguum hujus libelli fructum polliceri audemus, cum plantarum virtutes hætenus vagis tantùm fere experimentis traditæ

Præfatio ad Lectorem.

*inanibusque, jactantius corruptæ nunc firmioribus
principiis & experimentis deducuntur. Quare
nec de specificis medicamentis nulla hic fit men-
tio, cum de his, paucissimis exceptis, usuque
receptis, nullam unquam adhibuit Auctor fidem.
Patebit cuilibet attente Opera ejus perlegenti,
quam severa indagatione ad tædium fere usque
utitur, antequam quid medicamenti titulo com-
mendare audeat, probe gnarus, plura dari poly-
cbresta remedia, nulla autem inveniri, quæ
ubique bona sunt, hinc medicamentum quod in
uno casu proderit, in alio exitiale fore, quod
ubique inculcare conatus est.*

P R O O E M I U M.

Elegantissima hæc est scientia à primis hominibus exulta uti ipsæ historia sacræ docent, confirmat id ipsius naturæ consideratio: nil enim natum est, quod hominis ingenium magis afficere potuit quam res herbaria, hanc qui caller, in desertissimis etiam locis non peribit penuriâ victus, hac qui deficit, non considerabit officinas medicamentorum, olla ejus est tota tellus vel partes ejus, ita ut antiquitate, oblectamento, usu & necessitate sit commendatissima, quod alienis verborum lenociniis probare non opus erit, nam ab ipsis Regibus omni ævo culta fuit; ipse primus Monarcharum *Adamus* hanc à Deo accepit, ut hortum Paradisum custodiret & coleret, ut *Moses* tradit: sive Spectes Orientis Regem *Cyrum*, qui se apud *Xenophontem* laudabat quod haberet hortum pulcherrimis stipitibus & plantis frugiferis onustum, & ille ex legato quæreret, quem putas hæc omnia condidisse? respondit mea manus.

Ille qui maxima scientiâ & prudentiâ præditus nempe *Salomon* cognovit omnes herbas, stirpes, frutices usque ad minimam plantam, & planta vilis v. g. muralis apud eum plus lau-

dis meruit, quam omnes gazæ Ægypti testan-
tibus suis litteris.

Sic olim *Magnus Alexander* ita fructus amœ-
nitate captus fuit, ut horticulum *Antonii* Re-
giâ majestate donaverit.

Est ergo etiam quod animos nostros incitet,
ut cum summa sit ubertas, animum excola-
mus disciplinâ hujus studii, in quo puto com-
mendandum, quod cum hoc studium hoc au-
reo sæculo cultum exercuerit ingenia hominis
ipsâ simplicitate veræ virtutis, non minus pa-
bulo vel alimento præbendum quam ipsi cor-
pori. Est enim hoc studium remotum ab om-
ni ambitione & fallaciâ, ita ut sine nostrâ in-
flatâ scientiâ solis sensuum auspiciis discamus,
quid fecerit ille admirandus rerum Auctor in
naturâ, nam ad hoc studium nil juvat, nisi in-
tegra simplicitas; exigit ergo res ipsa, ut rem
hanc simplicissimam simpliciter (pro ut novi)
candidè exponam. In his duo præstabo & ex-
ponam brevissimè elementa Botanica, 2. stirpes
ipsas demonstrabo.

Elementa sunt generalis doctrina secundum
optimas leges digesta, juxta cujus institutionem
aliquis optimè possit intelligere hanc artem,
hæc ergo distribuuntur in Anatonem in ge-
nere, 2. docet illas partes, juxta quas optimè
intelliguntur omnia genera characteribus ma-
ximè selecta ad ordinatum corpus doctrinæ
conficiendum. In secunda parte utpote demon-
stratione plantarum primò demonstrabo Lytho-
phytas, quas maximis sumptibus collegi, &
in prima parte Indicis recensui, ibi enim vide-
re poteritis mirificum naturæ opus, quatenus
plantæ sub aqua gignuntur, & dein stirpes in
horto.

In hac demonstrationis methodo, id est, in recensendis plantis & characteribus vobis non detinebo; hinc vestrum erit hæc in repetitione evolvere, meum verò erit vobis characteres præfixos in plantis demonstrare, quatenus à flore, fructu, & radice petuntur, jam verò Elementa ab optimis Auctoribus digesta aggredior.

Planta ergo est corpus Organicum, alteri cuidam corpori cohærens per aliquam partem sui, per quam partem (cui inhæret) Nutrimenti, Incrementi & Vita materiam capit & trahit.

Veteres Philosophi distinxerunt in perfectè, simplex & organicum omne corpus, quod nempe ex diversis partibus constructum (simplex) iterum erat duplex, nempe 1. aqua & ignis erant corpora simplicia. 2. Corpora simplicia erant metalla, omniaque ferè fossilia, nam sal v. g. nullam diversitatem in partibus habet, sunt ergo quædam corpora nempe semi-metalla & alia, quæ simplicia quidem apparent, sed arte chemica ejus partes diversæ demonstrari possunt, ut est sulphur, sic v. g. simplex corpus dicitur Aurum; ergo omnes partes sunt eadem. Organicum quod ex multis diversis sibi junctis componitur, hoc iterum dupliciter distinguebant, vel corpus organicum ex eadem constabat materia, figura tamen diversa, & ubi partes alio modo dispositæ, ut si horologium ex solo ære confectum habeatur. 2. Erat corpus Organicum ex diversis planè partibus compositum, quæ corpora organica vocavere hydraulica, quæ habent solida nempe vasa, quæ continent humores, & sic harum partium actiones ab invicem dependent, sic v. g. corpus humanum, quod non

est simplex sed conflatum ex diversis partibus inter se sic cohærentibus, ut fiat motus ab omnibus simul junctis; sic sunt quoque omnes plantæ; sed forsân Corallia sunt corpora simplicia, omnino non? nam ipsa materia coralli habet in se vasa & humores.

Cuidam corpori inherens. Nam non cognosco ullam plantam, quin habeat corpus, cui in hæret, sed forsân rogetis, an etiam *Lens marina*? ita, nam inhæret mobili aquæ, & habet radices bibulas tenuissimas; sed an fortè non est plantæ semen, quod per aërem volitet? non diffiteor, nam fungi & musci videntur sua semina sic deferre, sic sunt duo loca in Hollandia, ubi crescit *Herba Trigones*, & hæc invenitur in cavo muri alicujus putei, & fert suos flores & semina, sic sunt fungi, qui non cresunt, nisi fimo equinus quidam loco ponatur, nam tum nascuntur, & horum semen in hoc fimo hæreere debet; sic videmus semina dispergi per aërem, tamen verò vel terræ, vel aquæ, vel aëri nectuntur, vel lapidi ut in echinomelocactos.

Per aliquam partem sui. Hoc etiam verissimum, licet sint nonnullæ plantæ, quæ forsân dici possint nulli parti cohæreere, ut sunt v. g. *Tulera terreæ*, quæ sunt figurâ spherica, nulla folia, flores, semina, neque radices dant, sed tamen habent radicem, utpote ejus superficiem, per quam aluntur.

Per quam partem materiæ. Hoc quoque est evidentissimum, nam omnes plantæ per radicem nutriuntur, sed tamen non dubito, quin multæ sint, quæ per folia & cortices nutrimentum hauriunt, quia habent hæc vasa absorbentia; porro si sumas ramum, & ponas inversè in terram, tum tamen crescit, sic etiam

etiã sunt plantæ, quæ si inversæ terræ committantur, ut Radix extra terram promineat, tum radix diffundit se in folia & flores, & rami fiunt Radices.

Illa ergo pars, quæ plantæ corporei cohæret, græcè dicitur *ρίζα* latinis Radix, hæc aliquando in aqua crescit, & dicitur *Aquatica* planta, si hæc terræ committatur, tum hæc planta dicitur *terrestris*, nonnunquam planè sub terra mittitur & reconditur, hæc dicitur *subterranea*, nonnullæ dant Radices *Petræ*, & hæc in lapide crescent, & dicuntur *Saxifragæ* seu *Saxosæ*, ut sunt multi musci *Androsarca*, hæc vobis exhibebo, quæ sunt quasi in mero saxo; quædam in muris immittuntur, & dicuntur *murariæ*, quædam in calce, ut quædam musci species, aliquando in aëre, & vocantur (si ita dici liceat) *Aëræ*, quædam in aliis plantis & dicuntur *Epiphyta* seu *crescentes in plantis*. Nonnullæ in animalibus, ut singulorum minimorum species, sed hæc sunt rarissimæ; sic notum de musco hyberno, qui crescit in capite suspensorum, à quo jam diu solatium contra *Epilepsiam* quæsitum est, quædam in aqua, quædam ad ripas aquarum, quædam in superficie, ut alga vulgaris, lens vulgaris, musci aquatici, & hæc dicuntur *aquis innatantes*, hocque dictum est ripa matricis, cui committitur. Jam variæ sunt Radicum species.

1. *Quæ fibrosa Capillacea*, quod capillaceum terræ committitur, ut in gramine hortensi; *Johannes Bauhinus* hujus Radicis speciem filamenta, *Cæsalpinus* venas lacteas vocavit, & harum collectionem cor non impropriè.

2. *Etiã fibrosa*, sed hæc sub terra dimittuntur.

nodosa filamenta, & dicuntur sub terra repentes, ut in gramine canino juxta *Baubinum*. Ex hac Radice multæ gemmæ enascuntur, quæ iterum faciunt novam plantam, & sub gemma etiam novæ crescunt radices, si modò unum frustulum aquæ committas, totam terram perrepat, hæ omnes raro, nisi abscindantur, dant semen.

3. *Bulbosa*. Bulbus ergo proprie non est Radix, sed est modo hybernaculum plantæ, nam si mense Septembris talis bulbus sumptus, & per medium discissus in aqua maceretur, tum ope boni microscopii ibi tota planta in medio bulbi apparet, si ergo ille bulbus verno tempore plantam producat, & floreat, tunc putrefcit & perit, sed tum novus nascitur, qui nullas Radices habet, sed omnia filamenta radicalia pertinent ad bulbum prioris anni, tales sunt Radices Liliorum, Radices Tulpæ, hique bulbi sunt hybernacula plantæ futuræ, quæ habent tenue capillitium, & sub hoc ponuntur novæ plantæ, nam hic multæ sunt, quæ sibi invicem imponuntur, quæ singulæ dant gemmas, & habent modo unicum capillitium & hæ squammæ sibi invicem recipientes sibi incumbunt. Hæ *bulbosa* dicuntur, vel cum fragmentis bulbosis vel *bulbosa Tunicata*, qui bulbus est modo ventriculus plantæ, omnem succum plantæ concoquens, non Radix recentioribus dicitur cor.

4. Sunt *Squamosæ*, quæ à glebis squammæ speciem referentibus sibi invicem appositis conficiuntur, ut in Liliis.

5. *Carnosa*. Ut in croco vermiculari Lati-folio, bulbus hic est ventriculus plantæ, qui digerit succum, & hæ omnes habent externum tuber, quod anno præterito fuit ipse ventriculus,

lus, jam vero ad Autumnum aliud in ejus locum natum, hinc facilè à ventriculo discedit.

6. *Taberosa* sic etiam hic est ventriculus, in quo succus digeritur, hic semper quolibet anno aliquid accedit, vel decedit externe, ut in *Asphodelo*, & *Pœonia*, hæ sunt omnes radicum species. Sic ergo Radix primo plantam firmat, secundo nutrimentum a terra haurit; verum quælibet pars plantæ terræ mandata haurit succum à terra, & eatenus planta in omni superficie potest dici radix, aliter enim sunt plantæ, quæ non habent radices, ut quæ in aère hærent.

Anatome Radicum.

Radix dicitur corpus, quo jungitur alteri corpori. *Malpighius* docuit omnem plantam habere radices, quarum fibrillæ sunt corpora pertusa infinitis fistulis, quæ à terra accipiunt nutritivum succum adactum, habentque alias fistulas, quas mittunt supra terram, per quas excrementa sua deponunt, & hinc Radix constat duplici genere vasorum, 1. lateralium absorbentium, & 2. excretoriorum: quæritur, quamnam materiam hauriunt, an aquam an non? nam hoc non aliud est quam firma basis, quæ impedit, quo minus fistulæ comprimuntur, hæc quoque admittit humores intra se & fibras *Helmontii*, sed re vera est sal, oleum, & sapo; ex hisce & aquis tenuibus permixtus, adeoque in aqua hæc potest fluere, in gremio terræ adest debita ratione frugifera, imprimis cum cœli calor adveniens omnia solvit, & a-

quam reddit mobilem, hinc ubi calor agit, succus in plantâ rarefcens diffipatur, ergo fistulæ exanimantur: verum terra premitur mole incumbentis Atmosphæræ; ergo si fistulæ sint evacuatae per præcedentem solem, succus motus hac aëris pressione in plantas adigitur, docemur enim per *Boylei* experimentum, quod ablata aëris pressione planta non crescat; scimus quoque si planta constingatur eam pariter non crescere; ergo sal, oleum, terra & sapo magis magisque adiguntur, cum superior plantæ pars supra aquam manens, datur perpetuo locus, ut succus ingrediatur, & sic plantam extendit juxta feminum naturam; in quibusdam plantis radices decidunt, sed horum loco tubera substituuntur, in quibus succus magis magisque elaborantur & perficitur. Planta semper hæret affixa alteri matriçi, quæ plerumque terra est, licet etiam aliquando saxi & animalibus adhæreat; plantæ si eradicentur seu à corpore adhærescente separentur, brevi pereunt, nisi mox alteri jungantur, sic & ipsa terra semper alicui corpori adhæret constantibus observationibus.

Omnis Radix externè habet membranulam tenerrimam, quæ ex globulis cavis & sphericis fit, qui globuli in orbem positi faciunt exteriorem superficiem, si hi cavi adhuc sint aperti, hauriunt terræ succum, & ad inferiora deferunt, si jam interiora ab hoc succo allato intumescant, tunc comprimunt exteriora, & faciunt sic hanc squamosam tuscam superficiem, & hoc dicitur *Epidermis plantæ*, hæcque propriè poros firmat, & ordinat, & crinis dici potest: in *Epidermide* hiant quatuor *Emissariorum* genera, 1. quæ nutrimentum hauriunt,

vel

vel dimittunt in fistulas rectas, 2. fistulæ æreæ, quæ plus ærem, quam succum aquosum hauriunt, dicuntur trachæ à *Malpighio*. 3. Quæ humores quosdam dimittunt, sic sunt quadruplicia genera vasorum, 1. Aër & humores accipientes, 2. dimittentes, & 3. accedunt vasa lignosa priora sustinentia, nam fibrosa ligamenta æque ac in gramine ac Cedro habentur, suntque in gramine fibrosa ligamenta foenum facientia, 4. quæ ærem emittunt.

De Ortu Epidermidis in homine multum disputatur, sed an non quidem in hominis & plantæ Epidermide sit convenientia, forte probabile est, nam in plantis sunt externæ cavæ sphærulæ, quæ tumore implentur, & sic interne ventriculum implent, & hinc exsiccantur & quotannis decidunt, ut & in homine quotannis fit.

2. *Est Cutis Radicis.* Quæ ex talibus sphærulis, quibus Epidermis constat, componitur, & hæ sibi parallelæ incumbunt, & innumerabiles series faciunt, hæ ferunt versus centrum Radicis succum, *id est.* versus medium ipsaque cute innumeris utriculis constantem, circa quos ponuntur fibræ oblongæ, quæ omnes sunt canales non recti, sed ex parvis cylindricis particulis instar valvularum conniventium compositi, & hi adscendunt ad omnes partes plantæ usque in apicem, & sic quoque Epidermis & Cutis adscendit.

3. *Vesicula oblongæ, Aëræ* sibi incumbentes & per totam plantam decurrentes in spirales lineas ductæ, & continent plerumque tamen, ærem, & ponuntur circa ventriculos & fibras, hæ dicuntur *Trachæ*.

4. Est vasorum genus quidem, quod per to-

tam longitudinem decurrit in cortice externo & hæc oleum vel Therebinthinam continet, de-
 nique sunt vasa seu utriculi recipientes nutri-
 mentum, & horum unus aperitur in alium, hic
 iterum in alium & sic porro, hique circum-
 dantur per spirales fibras, quæ plenæ sunt Aë-
 re, & sic cum aër non potest per duo momen-
 ta in eadem caloris temperie manere; hinc
 tum semper materia movetur, & quo calor
 major, eo plus movetur, & quoque expelli-
 tur, hinc æstate vesperi plantæ exarescunt, &
 dein cum nec calor, nec aër urgeant; hinc
 utriculi vacui iterum implentur, & sic planta
 dum nocte quiescit, repletur & nutritur; sic
 plantarum cor videtur esse Tracheæ Aerææ, &
 quod calor solis sit spiritus agitans. Trachææ
 faciunt idem, quod Systole & Diastole in arteriis.
 Radix est superficies nempe Epidermis ex Sphæ-
 rulis constans, quæ per poros invisibiles subti-
 lissimum terræ attrahit, & quæ externæ solis
 actioni maximè exponitur, & sic hæc materia
 concocta versus finem corticis vadit, dein hu-
 mor se insinuat in fistulas hæc longas, non re-
 tractas; illa materia hic subsistere nequit, nam
 trachææ aërææ premunt hic utriculos ab aëre in
 tracheis rarefacto, & sic sursum fertur.

In Chemia demonstratum est, quod nun-
 quam idem calor in eodem loco manet, quin
 potius in Sole, qui mox adscendit ad meridiem,
 mox ad vesperam vergat; hinc noctu frigus
 major; hinc hæc trachææ contrahuntur, & utri-
 culi & fibræ spirales rore implentur, si verò
 jam Sol oriatur, tum trachææ aërææ se expan-
 dunt, nam aër in his rarefit, & hinc hi utri-
 culi de die deplentur, & sic fit circulatio per
 plantas, jam vero vasa oleosa inserviunt, ut

Hye-

Hyeme, quum plantæ dormiunt, frigus & mare-
corem arceant, sic plantæ se habent quo ad cor-
ticem; planta vero nutrimentum ab arena sola ca-
père nequit, nec etiam argilla plantam sustentat,
sed suffocat, nam argilla æstu lapidescit: porro
argilla constat partibus undiquaque sese contin-
gentibus; solis æstus verum si admisceatur a-
rena, tum argilla porosa fit, & admitti potest,
tum fit terra frugifera, & sic hæc materia re-
quitur ad nutrimentum, quod primò à terra
tali abit in radicem, dein ramos & folia.

5. *Liber* est tenuissima pars circa corticem &
lignum, hoc est initium plantæ, & hinc hi
utriculi ut versus centrum progrediuntur, &
quo propius ad librum, eo minora sunt, & in
medio faciunt tenuem papyraceam corticem,
est ergo liber modo compressio facta in partibus
antea dilatatis, ut quæ hodie apparent tenerri-
ma, sequenti anno sunt compressa, & faciunt
lignum; ergo lignum interius non potest perire,
sed cortex; sed si jam utriculi intumescant, tum
cortex decidit, & fissa perit, & sic quod hoc
anno cutis pars ejus superior est, sequenti anno
erit Epidermis.

Lignum est cortex tectus, qui habet strias
paulo majores cæteris, ibique cava media, quæ
oleo fuere impleta, quæ vero paulo minora
sunt fibris spiralibus, ut in omni ligno patet;
ergo lignum est series utriculorum fibrarum
linearum & spiralium ærearum, vel in me-
dio vasorum therebinthinorum vel lacteorum,
vel gummatum ut in cerata, sed quodammo-
do fit lignum, nam *Malpighius* demonstravit,
quod quotannis ad extremam Epidermidis par-
tem oriatur aggestio novorum utriculorum &
novarum fibrarum à Radice incipiens, & sic

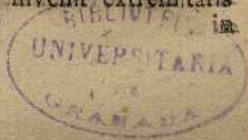
in totam plantam ad acumen adscendens, sed quo modo? hi utriculi turgentes se æquè extrorsum ac introsum expandunt; hinc faciunt externum aggregatum, & hi comprimuntur ab internis, hinc cortex premitur in lignum; nam medulla comprimit hæc vasa tenuissima, ergo minus fluidi habentia plus firma sunt, hinc ibi fit aggregatio vasorum, & sic lignum, ita ut lignum tantummodo sit cortex compactus seu corticis orbiculus: nam si per centum annos arbor creverit, tum & centum orbiculi apparent, qui ejusdem structuræ sunt, nisi quod interius fiant densiores. Si arbor diu creverit, tum medulla dimidiæ plantæ suffocari incipit, & ibi accipit quasi gangrænam seu cariem, tum lignum confumitur, & tandem totum fit cortex. Frustra ergo proponitur quæstio, an per corticem, an per interiora fiat nutritio? nam in omnibus partibus perfectè fit.

Cortex vero constat folliculis seu canaliculis, quæ coeunt inter se, & humores recipiunt, hi dicuntur à Veteribus venæ meseraicæ (nam tum venæ lacteæ nondum erant cognitæ) quæ succum crudum externe hauriunt, & deferunt ad radicem, ubi coeunt, in unum & dicitur cor, & sic planta excrefcit, quæ est collecta congeries fibrarum diversarum omnium, quæ coeunt in unum, & caudicem faciunt.

Quid jam sunt Rami? cortex habens hos diversos folliculos eos iterum dispergit, qui diversi iterum dicuntur rami; hinc nil est in planta, quod non in radice antea fuit. Rami non sunt nisi cortex explicatus, unde patet ramos & radices arborum à se invicem non differre, nisi quod hæ in terra, hi vero extra terra sunt positi, & Observationes docent, quod si hæ plan-

plantæ invertantur, scilicet ut earum Radices tum æque germinent, folia, fructus, floresque producenti, ut aliter rami solebant.

Folium est flos omnis fibræ & utriculi in quodam loco collecti, qui format punctum eminens, quod dicitur nodulus seu gemma, quod in tenellis ramis observatur, hic nodulus format primo anno folium, quod iterum continet tuberculum, quod sequenti anno seu Vere fit folium, hoc format alam ad pedunculum, & ejus centro nascitur tuber, quod à foliis ætate conservatur, & tegitur, & sequenti anno florem dat. Omnes fibræ hic in folio abeunt in assurgentes conos & Epidermidem, & vestitæ faciunt folium, quæ sequenti anno in calicem floris abeunt; hinc videtur ratio, cur idem est, an sumamus gemmam ad in oculandum, vel an semen frugiferum terræ committamus. *Folium* est tenerrima Epidermis tenerrimi utriculi, fibræ lignæ, aëreæ, & therebinthinæ, sed hæc hic exponuntur per superficiem tenerrimam, & sic folium ex tot plexibus utriculis constat, ut *Malpighius* dixit rete pulmonali Malpighiano non ab simile esse, & succi hinc acti, ubi pervenere ad has gemmas, faciunt folium, quæ est ratio, quare plantæ hic vesperi respirent, & succos coquant, nam tempore meridiano flaccidæ hærent, quia materia partim avolavit, partim in plantam rediit, vesperi vero iterum accipiunt in suos utriculos nutrimentum, ut erigantur, ex his omnibus patet, quod folia sunt quasi gemmula explicata, gemmæ sunt involucria vel folia vel flores. Pulantium gemmarum folia sunt pulmones plantæ, succus haustus mutatur, per transitum distribuitur, ubi perveniens invenit extremitatis

involucra, quo in semperviventibus transit ibi, ubi maximam patitur dissipationem, ut quasi chylus in nostro corpore evadat nutritius, si hoc fiat in foliis; adeoque sunt ferè organa vitalia quinque, denique folium habet rudimentum floris futuri.

Flos verò est pars tenerrima respectu plantæ, & folio multo tenerior, & hinc succus derivatur pro incremento novi fetus; nam in Autumno folium cadit, & relinquit gemmam pro flore, & hæc gemma æstate elapsa à folio nutritur, & sic flos anno integro ante nascitur. Flos ergo primò constat Epidermide plantarum, secundo petalo in nonnullis, tertio ex ovario cum utriculis; verum proprie dici non potest, quid sit, nam quid flos sit in floriferis, nescio; quædam enim plantæ non habent, ut in Corona Imperiali, quæ dat tenuissimam epidermidem floris, qui in nonnullis in calicem explicatur, ut in Ranunculo, & in nonnullis in petala. Tres tracheæ aëreæ sunt, quas *Malpighius* demonstravit, esse florum pulmones, qui anno præterito fuerunt folia, & hæc exeunt versus pedunculum, qui sic expanditur; *Clarissimus Vaillant* dicebat, quod hæc petala sternant lectum nuptiale pro organo generationis, & ea organa tegant, sed puto tamen hic aliquid hæere, quia ibi semper mel, quod apes hauriunt, invenitur; hinc *Malpighii* sententia probabilior mihi videtur. Accuratam florum definitionem dare non possum, sed est quasi cerebrum, in quo non modo tenuis redditur, sed ad eam proprietatem redigitur, ut fiat aptus semini, & tum constat semper calicem, unde fructus egreditur, nam cum semen exiguum sit, subtile requiritur ad id nutrimentum.

Calix & petala non multum differunt, nam ubi calix, ibi petala eo tenuiora, & ubi petala non adfunt, ibi calix eo crassior id est flos; ergo mas dicitur flos imperfectus, ut est mercurialis mas. Flos fœminæ est imperfectus flos, ut est mercurialis testiculata.

Flos Hermaphroditus. Flos perfectus dicitur, & tamen simul pistillum & stamina adfunt, si ergo Flos pistillum, stamina & simul calicem & petala habeat, tum dicitur Flos completus; non ergo est de natura floris calicem vel petala habere.

Pedunculus dat semper placentam, & hinc fiunt utriculi novi, & plerumque sunt sex corpora, & unum in medio, hæc sex dicuntur ambientia stamina, & hæc terminantur in testiculis, si ergo hæc stamina habeat, tum dicitur mas plantæ, si vero hæc non habeat, sed è contrario vaginam cum ovariis & uterum, dicitur fœmina, si utrumque, dicitur Hermaphrodita, vagina ergo vel pistillum non cum ipsis feminibus sed cum uteri membrana cohæret; nam in superiori parte hæret corpusculum, staminibus accretum testi perfecte simile, qui testis pulverem habens applicatur mediæ hujus corporis parti, & sic semina in ovario fœcundat, si hoc non fiat, semen non fœcundum erit, & licet terræ manderur, non crescet. His sex staminibus abruptis manet pars media, manet uterus & vagina, quæ ad superiorem partem habet aperturas, & hinc ille pulvis a teste defertur per has aperturas ad Ovarium, ubi ova ibi hærentia in nonnullos loculos fœcundat, hic in Corona Imperiali in sex, in aliis numerus variat; & hæc semina si seminentur, dant iterum plantam.

Hæc

Hæc ergo est fœcundatio plantæ tam mirabilis, nam quot sunt gemmæ, tot sunt flores, quot sunt femina, tot sunt novæ plantæ, & hinc videmus tam innumerabilem quantitatem, nam vide caput papaveris albi, erit numerus feminum innumerabilis, & sic cogita, quot plantæ hinc produci possunt, sic aspice pomum fructibus plenum, in quibus pomis sunt sex femina, quæ seminata maturam dant plantam, atque ita infinitam fœcundationem videtis. Quomodo nunc fit mechanica plantæ actio? frequentissime hauriunt ex terra nutritionem; terra vero bona nutritiva constat duabus partibus. Primo ex partibus crystallinis arena dicta; secundo ex partibus salinis, oleosis, aqueis, saponaceis, quæ bina conjuncta faciunt terram fertilem.

Fructus est id quod flore mutato constat, non semen sed *καρπος* id est semen cum involucro simul, & hoc involucrum semen fovet ad maturitatem, sicque defendit, ne explicetur, aut succus avolet, non vis spermatica, nam nunquam terrestri succo nutritur, sed illo in locis contento.

Botanica.

Doctrina herbarum seu Botanica est ea scientiæ naturalis pars, quæ docet structuram, vires, usumque plantarum, dicitur & materia seu res herbaria; qui etiam hanc tractat scientiam, Botanicus & Acrotomos dicitur hoc nil aliud est nisi methodus, cujus ope felicissime & minimo negotio plantæ cognoscuntur, & in memoria retinentur: quid est cognoscere

plan-

plantas (nam plura jactamus, quam præstare solemus) id est scire, quale nomen vivæ plantæ aptum sit dandum, nam non notat, quali virtute sit prædita planta, sed faciem tantum externam docebit hæc scientia; ergo nil in hoc systemate est annotandum, nisi quale nomen plantæ sit dandum. Disciplina Botanica est omne illud, cui debetur definitio plantæ antea datæ describere lege artis, ita ut unusquisque, qui didicit hanc disciplinam, inde cognoscatur, qualem plantam intelligat, hæc vero disciplina est duplex. 1. Vel quæ tractat usuales plantas ratione Medicinæ vel culinæ vel mechanices 2. complectitur omnes plantas à natura productas, hæc dicitur historia naturalis, & æque plantas usu & virtute commendatas quam plantas (quoniam virtus ignota est) venenatas, quod maxime utile est, 1. quia multæ plantæ si non detegerentur, earum vim cognoscere esset impossibile, & si vires detegerentur, tunc tamen diu hæc planta ignota maneret, sed nunc cum hæc cognita sit, statim ad suum genus refertur, unde mox ejus vis pateat, sic si papaver non esset descriptum, tum Opii virtus non innotuisset, & dici deberet, planta quædam ignota has vires habet, 2. accedit multas plantas esse venenatas, & hinc cum Medicus semper debet dare Venenorum antidota, hæc minime negligenda sunt, & hominibus talium plantarum abusum Medicus indicare potest, sicque omnes plantæ vires medicatas noxiasve habentes etiam non sunt negligendæ, nec quoque hæ, quarum vis nondum est descripta, ergo hoc studium est infinitum, unde semper opportunitas aliquid novi detegendi, nam est disciplina inexhausta.

Clarissimus Bauhinus de omnibus plantis ex omnibus Auctoribus collectis 6000 recensuit, addiditque 600, tum disciplina videbatur esse exhausta, nam numerus plantarum fere ad 7000 adscenderat. Dein *Drakenstein* in India, America, Zeilon itinere idem recenset & addidit in instituto itinere per insulas maris mediterranei 1356.

Post eum in India Orientali *Bontius*. In Occidentali *Piso* & *Marcgravius*, & iterum in India Orientali collectores in *horto Mallabarico* 12 vol. in *Folio*: qui omnes Auctores modo fere à se de novo inventas plantas tot voluminibus descripsere, dein *Cl. Hermannus* plurima addidit. Porro *Carolus Plumier* solus triplici itinere per Americam ultra 900 plantas à nemine descriptas descripsit, licet tamen in hac terra tot egregii viri collectiones botanicas instituerint, tamen *Nobil. Piton* *Toarnefortius* ultra 10000 ut jam cognitae recensuit, & ad numeros redegit, ille omnes libros botanicos, quos ante octoginta annos *Clarissimus Bauhinus* eolverat, uti & omnes libros postea editos eolvit. Præterea in Jamaica *Dominus Hansoo* plurimas plantas in duobus voluminibus in folio descriptas detexit, & sic hæc disciplina eo provec̃ta est, ut jam 160000 plantæ esse dicantur, & *Doctor Scherard* omnes has plantas in suo libro ita optime descripsit, ut nulla maneat difficultas; veteres vero singulis plantis nomen dederant, hinc tum labor erat infinitus.

Porro *Casalpinus*, *Gesnerus*, & *Fabius Columna* fere eodem tempore surrexerunt. Cum ergo systema sit inventum, ut satisfiat facilitati, tum non debemus spectare naturam, sed summam facilitatem ad addiscendum, nec di-

cere

eere cum *Rajo* natura sequenda nec sejungenda, quæ jungit, certe si natura inserviat facilitati eam sequar, sed cum adversetur memoriæ & facilitati redigendi in ordines, ab eo recedimus, nam cognitio non explicat naturam sed signa præsentia, nunc quæritur ex quo fundamento illa nomina sunt danda, cum tot sint nomina, impossibile est, ut in memoria retineamus; hæc nomina sunt fingenda ex aliquo, quod in planta est, nec ab eo recedit, non ergo *Chelidonium* dicendum est *Vernale* quia tum floret, hoc nomen abit, sed ex aliquo, quod in herba video, & hæc est structura, quæ cuique plantæ est singularis, & aliquando unum commune invenio, ex similitudine inter has datur quoddam nomen, id est genericum omnibus eo pertinentibus, hæc similitudo quærenda est in plantæ partibus visibilibus, uti foliis, ergo convenient quidem in uno vel pluribus simul, quæ tunc in omnibus conveniunt ad unum genus sunt referendæ, quæritur jam, an similitudo ex omnibus plantæ partibus sit petenda an non? si ex omnibus impossibile est, quia vix duæ plantæ sunt, quæ in omnibus sibi conveniunt, ergo hoc auget difficultatem.

An à radicibus sunt definiendæ plantæ? minime nam non possumus semper has è terra avellere, ut conspiciamus omnes; tum saltem essent fibrosæ vel bulbosæ vel tuberosæ; ergo ab aliquo evidenti signo, constanti & facile describendo petendum est. Pars vero maxime constans & clara est *Flos* & *fructus*, ergo ab his communia signa sumi debent, unde nomen genericum accipiunt plantæ. Prima hæc inventio *Conrado Gesnero* debetur. *Fabius Colum-*

na eandem fere secutus est methodum, sed ma-
luit à solo fructu desumere, dein *Casalpini*
quem *Morisonus* secutus est, hinc *Hermannus*.

Clusius ornamentum hujus Academiæ quo-
que cogitavit de disciplina formanda, eaque
facile reddenda; hinc plantas primo in duas
classes distinxit, ut Dichotomiam haberet,
nam tetrachotomia & hexagotomia semper
confusionem faciunt, sic dixit omnes plan-
tæ sunt Monocotyledones vel Dycotyledo-
nes.

Dein his accessit *Hermannus*, & inde omnes
incltyti in Europa Botanici, qui omnes ab ova-
rio & fructu plantas in classe, redigerunt; sed
cum dein visum fuerit ovarium coherere flori;
hinc florem quoque considerare debere puta-
runt, & hinc tum dein omnes plantas ratione
florum diviserunt in florem habentes, & non
florentes iterum distinxerunt, ut petala habentes
& apetalas, dein iterum apetalas habentes in
monopetalas, Dipetalas, Tetrapetalas. & sic
porro, & sic numerum sex excedentes polype-
talas dixerunt.

Tournefortius in hac re solus ab his discessit,
quod nempe hi voluerint plantam dignoscere
à parte magis conspicua nempe ovario, & flo-
re, *Tournefortius* à solo flore & petalis distin-
ctionem fecit, & hinc laborem immensum ad-
hibuit examinando florem quam accuratissime,
sed in ejus systemate habetur magna difficultas,
quam *Rajus* demonstravit, jam ergo quæritur,
quodnam sit optimum systema, & an dari possit
Dichotomia.

Omnes plantæ semen ferunt, quod semen
matrici datum Embryonem evolvere & novam
plantam producere incipit, hoc est commune

omnibus plantis, quod de suo ovo matrici dato crescat; jam vero plantæ hærent in semine ut sunt *Monocotyledones* vel *Dicotyledones* sic *Rajus* optime *Dichotomiam* fecit, modo una vel altera planta excipitur.

Cotylon, est placentula sive corpus glandulosum, cujus ope infiniti fructus utero adhærent, & per quod à matre suum nutrimentum capit.

Monocotyledones dicuntur jam, quæ nec folia bina efferunt, nec lobos binos conduunt, sed ubi *Embryo* hæret in meditullio bulbi; hinc recta erumpunt; cum unam saltem habeant basin, unde emergant. Tales sunt *allium*, cujus bulbus externe foliis constat, sed in medio hæret planta futuri anni, quæ est *Monocotyledon*, sic omnes musæ, omnes palmæ, omnia cærealia sunt *Monocotyledones*; uti & draco, jam semen earum satum ex rotundo semine folium gramineum emittit.

Dicotyledones dicuntur quarum semina sata binis foliis anomalibus seminalibus dictis è terra prodeunt, vel in binos lobos dividuntur, quamvis eæ supra terram foliorum specie haud efferant, ut pisa & hæ plantæ semper habent *Embryonem* inter placentulas, unde videmus, quod omne semen sit uterus, & in eo recondita planta; porro habent semper folia fusca vel duplicata; sunt vero vel apetalæ vel *Petalode* flore seu bracteato.

Bracteata sunt semine nudo vel non semine nudo vel *gymnomonospermae*, *gymnodispermae*, *gymnotraspermae*, *gymnopolyspermae*.

Vasculiferae sunt *Monangia*, *Diangia*, *Triangia*, *Pentangia*, *Polyangia*, *Siliquose*.

Monangia sunt *Bivalves*, *Bicapsulares*, *Quaricapsulares*, *Quincapsulares*, *Polyspermae*, *Tetra-*

trapeziale, Siliquosæ, Leguminosæ, Papilionacæ, Bacciferæ, Pomiferæ.

Eadem distinctio in arboribus obtinet locum, plantis liquosis perennibus.

Liquosa sunt corpora, quorum caudex est durus & difficile scindi potest.

Monopetalus est flos cujus petala sunt fissa, tamen unum constituunt corpus continuum, ille habet florem vel rosaceum vel campanulatum vel tubulatum.

Polypetalis sunt, quæ constant petalis separabilibus hæc est vera Methodus Botanica, quæ omnibus aliis præferenda est, molestia est florem & fructum expectare antequam nomen imponi queat.

Sic Rajana Methodus videtur omnium optima; omnes Monocotyledones iterum distinguiebant in plantas flore conspicuo & flore non conspicuo, 1. flore non conspicuo erant omnes spongiæ, fungi, fungoides, omnesque plantæ capillares. 2. Flore conspicuo, quales sunt innumeræ, & has iterum diviserunt in Apetalas & Petala habentes; Apetalæ sunt omnes graminii folio, quæ ex foliis constant.

*Petala habentes sunt, ut triloculares, vel diloculares, ubi ovarium ex duobus vel tribus loculis constat, omnes hæc sunt iterum bulbosæ vel tuberosæ non radice capillari, & in his Tournesortius per flores optime distinctionem facere potuit, sed capillares modo folia habentes juxta suum systema distinguere non potuit, sic Arbor Draco discerpitur in folia, sic & ejus gramen in folia, & quoque in Pæonia, si folia discerpantur, planta perit, dein *Dicotyledones* quoque in duas lineas dividuntur nempe per florem perfectum, & non perfectum seu*

in-

incompletum habent, si calix defit, tum dicitur Flos nudus; si petala defint, tum dicuntur Apetala, & tum calix adest vel non, si non tum dicuntur *Gymnospermæ*.

Si vero calix adfit, tum dicitur *Enangiospermæ*, *Diangiospermæ*, *Monangiospermæ*, sic *Rajus* optime systema *Casalpini* ut & *Tournefortii* invicem junxit, & ex his unum fecit.

Sunt plantæ quæ crescunt sub mare, non puto maritimas, sed submarinæ, quæ sunt simplicissimæ; omnes vix contingunt aërem, vel hærent in pingui alveo maris, ubi putrefacta adsunt corpora, hoc est fimus, qui dat pabulum plantæ; & adhærent semper alicui corpori, ut saxo, cui penitus aliquando irradicant, ut in marina lactuca, quando semen cecidit supra hoc corpus, in earum semine videntur esse fibræ tam exiles, ut in fistulas lapidis crescere possit, & inde trahat nutrimentum, licet *Tournefortius* contradicat, quod etiam à faxis nutriantur, sed non video rationem, sic etiam semen coralli saxo apprehendens se jungit per fibras; hinc procrefcit & nutrimentum procul dubio ex lapide trahit, sed unde vegetant? non videmus, ullum corpus organicum quod non primum, etiam fait; hinc debuit in primâ creatione etiam existisse, hinc etiam semen & hoc semen sub mari. Aliquando etiam supra lagenas & similia corpora hæc crescunt: verum contingere potest, ut Radices se corpori applicantes ex fundo tamen maris nutrimentum capiant;

Plantæ submarine.

Lithophyta à λίθος lapis & φυτόν planta; omnes plantæ, quæ habent hos characteres, ita vocantur.

Allisu sonoro id est plantæ quæ crepitationem edunt, si corpori duro allidantur.

Fungi.

Forma est cognoscenda, parte inferiori uno pedunculo crescit, habetque lamellas sed inversas.

Encephalon græce, significat latine cerebrum, cui assimilantur.

Fuscum à colore.

Gyris ut clare patet.

Serratis. Quia extremitas quasi ferram habet, hanc accepi ex America, & Natatores hic submergendo eam capere debent, hic omnia synonyma Auctorum addidi; *Tournefortius* dicit se non vidisse ex mille unum cum pedunculo.

7. Ex America allatus, ille pedunculum firmum habet; usque ad octavum numerum, sunt Encephaloides & jam veri fungi sequuntur.

9. Ex infimo mari delatus ex Nilo, primo aspectu fungos non esse, sed piscium ossa credebam.

16. *Agaryci* id est referens gyros intestinorum

Eadem natura sunt Coralloides, quæ possunt omnes pro acido temperantia habere, eundem

demque usum ac Coralloides habent; inserviunt quoque pisciculis, qui se sub his plantis recondunt, ne à majoribus devorentur, & ibi generationem quandoque exercentes domicilium habent.

Corallia.

Est planta submarina forma solida instar Articululi, vulgo dicitur perfecte esse solida, sed tamen habet poros, per quos nutritur, vel aliquid parat, nulla folia, flores, nec semina apparentia habet.

Arbuscula. Nam in ramos se extendit; suffruticis, ut parvus frutex est cortice mucoso tectus, id patet in madreporæ specie, quæ mucosam & utcunque mollem habet corticem; hinc *Tournefortius* has arbores Coralliaque per hanc corticem nutiri putat.

Bulba. Supremus Arbusculæ apex, dum sub mari hæret, format tuberculum, & mollescens facit loculos, & guttam lacteam ponderosam fundit, quæ gutta tuberculum rubrum formans se expandit in arborem, nam gutta aquæ non miscetur, sed apprehendit rupem vel aliud corpus in fundo maris solidissimum, & concrescit cum eo instar unius solidi corporis. Omnes scriptores putant tenax esse corpus, quia duritiem, cum ex aqua prodit, accipit, ut omnes dicebant veteres, quod nempe ex aère duritiem capiat; *herbas fuerat mollis in undis* dicit *Virgilius*; sed est factis dura sub mari, non ibi mollis est, sed in aère magis durefcit.

i. Dividitur à colore, ramositate & magnitudine, hæret in profundo mari ad rupes, & hæc

species est pretiosissima; usus: omne acidum acidissimum absorbet; hinc curat omnes morbos ab acido in primis viis, ut in fæminis & infantibus, & quia hos tollit morbos, fuit antiqua opinio, quod Dæmones pellat; omnia enim medicamenta hystericos morbos, & dolores sedantia Veteres dixerunt esse remedia Dæmonem pellentia; Chemicis mirabilem Tincturam ex his eliciunt hoc modo, coralliis per mensem calcinatis Alcohol vini affundunt, tum tantum rubedinem accipiunt, sed non video illam prodesse Tincturam. Optima est planta in Diarrhæa, Dysenteria ab acidis & stomachi aciditate, ut in infantibus.

2. Basis est ut species Conchæ.

3. Corallium perfecte refert, & potius cespitem quam Arbusculam refert, virtute eadem.

4. Ex ultimis locis Catalonia ad me est missa, virtute eadem.

5. Alba præcedentibus crassior est, non longe magis ramosa.

6. Longe adhuc ramosior, sed tamen præcedentibus similis.

7. Attingi nequit, quin semper partes decidant, sed perfecte tamen corallium est.

8. Hæc crescit ut rubrum antea.

9. Arbuscula eminent in hujus medio.

Hic sequuntur polyphyta, Digitata, Rupes, quæ omnia Corallia dicuntur.

22. In arborem excreseit, sed tamen non est verum Corallium, nam non tingit, neque ita temperans est ut reliqua.

25. Ex ultimis Hispaniæ locis allatum, si Microscopio examinem, est geniculatum, sed multifidum ad apicem, multi scripsere de Coralliorum

rum colore; sed mercatores hæc immergunt Aquæ Forti, & hinc lucri gratia eleganti colore tinguunt. Omnia hæc sunt optima ad acida corrigenda, & ingrediuntur in compositionibus ut in Confectione de Hyacinthide Alkermes.

Opuntioides.

Sunt Trichomanes marini, crescunt in mediis faxis, habent corallorum naturam.

1. Illa herba quandoque hæret inter Corallia multifida statim demonstrata.

2. Opuntioides dicitur, quasi ramos dans; ut in hac specie usque. Adhibetur loco Anthelminthici Medicamenti, nam si folia jejuno stomacho propinentur, sunt vermibus averfa, quia per motum peristalticum sua asperitate hæc animalia atterunt & interficiunt.

Madrepora.

Dicitur planta marinum Corallium referens, nisi quod primo intus alium colorem habeat, & secundo veris poris inducta sit. Prima foramen quodque & plurimos loculos diaphragmate stellato distinctos habet, quæ foramina olim clausa fuisse puto, sed cum matura fiat, dat ex his semina sua, cum operculo ab his foraminibus secedit.

7. Credo hanc tot habere vasa, quor sunt foramina, & illa species per totum Mare serpens ob seminis copiam margaritifera sit. Licet hæc planta semper in mari nata ibi crescat, tamen aliquando in montibus fuit inventa, ut in Gallia accidit.

11. In concha guttula ipsa excrevit.

Eschara.

Græce crusta dicitur, hinc hujusmodi notant plantas marinas habentes naturam Corallii, nisi quod pertusa sit plurimis foraminibus nullius odoris nec saporis.

3. Est non ita dura, ut Madrepora, virtutes easdem habet ac Corallia.

Tubularia.

Sunt perfecte corallinae naturæ, sed constant ex fistulis perpendiculariter currentibus, & inter se junctis, habent exiguas radices, & gerunt in fistulis his semen suum, vocantur etiam *Organum marinum*, est coloris purpurei vel rubri crescit sub mari in petris, est adstringens, hinc conducit in Diarrhæa & Hæmorrhagiis, *Tubularia* dicitur à tubo, quia minimos habet tubos.

A *κίρας* cornu & *φύρον* planta; est planta submarina, quæ constat lenta combustili in igne materia, in conchis crescit, aliquando in crassa substantia, aliquando ex squamma lapidea crescit; omnes conchæ piscium mirifice accipiunt novam Epidermidem, & sic quot annos vixerunt, tot lamellas habent, & forsan sub his se insinuat semen plantæ.

1. Huc redegi eam, quæ si igne comburatur, etiam ut alia *Kerathophyta* fæteret ut cornu.

7. Hæc planta est ambigua, nam ad corallia nempe nigra potest referri, quia etiam naturam *Keratophytæ* habet.

11. Valde rara species.

13. Hæc in mari circa Norvegiam invenitur,

tur, arbor valde ingens Titanokeratophyta. Titanos significat apud Græcos gypsi vel cretaceæ crustæ genus, qui gypsi solebant lapides obducere ad meliorem pulchritudinem, quia vero talem crustam referrent, hinc hoc nomine insignivi.

24. Hæc habet subtilissimum filamentum, quod basin dat ramis.

Spongia.

Est planta mollis, levis, porosa, quæ fungum referens in mari petris adhæret; omnes fere Spongiæ adferuntur ex mari mediterraneo. Est insula quædam in Asia Icaria dicta, ubi in magna inveniuntur copia, ibi Juvenes qui uxorem ducere volunt, in mare se immergunt ad Spongias educendas, & qui plus in mari degit, illi virgo præmii loco datur: qui mos est inde ortus; quia Turcarum Domino, has Spongias tanquam tributum dare debent. Ad vulnera nimis parva majora facienda hæ Spongiæ adhibentur; hæ Spongiæ combustæ dant pulverem optimum ad dentes mundandos. In spongiis aliquando minima corpuscula inveniuntur, quæ corpuscula microscopii ope apparent esse parvæ conchæ, quæ in pulverem contritæ ad Nephritidem sabulosam & Scrophulas convenire dicuntur, uti & contra vermes infantum. Hæ omnes si comburantur, dant pulverem absorbentissimum, & odorem cornu ambusti: hinc inter stiptica materia habetur cretacea, quæ oppositam habent inter pessima venena, si globuli horum calefacti hauriantur, pylorum obstitipantes mortem inducunt.

Fucus.

Est planta, quæ primo multos caules angustos & compressos germinat, qui caules se postea extendunt in parvos ramos, habentes folia ampla oblonga Quercum referentia, sed minora, substantia sua tenaci, membranosa, flexili, plerumque politâ, aliquantulum lanuginosa caulibus suis adhærentia, adsunt tubercula vacua aut bullulæ cum feminibus oblongæ vel obrotundæ aliquando majores vel minores; hæc planta est plerumque humilis, aliquando tamen ad duorum pedum altitudinem crescit, recens capta est coloris flavi viridescentis, sed siccata fit coloris nigri, nunquam flores habet, ab illis vesiculis supra dictis liberetur aqua dulci, marina, vel spiritu vini, hæc plantæ ab aqua madefactæ, in sole exsiccantur, tum diu asservari possunt, duplicem usum habent, 1. Pro aggeribus, nam materia non cedit aquæ, 2. Piscibus marinis pabulo imo & hominibus usui inserviunt, si comburantur, dant multa salia. Est optimum remedium ad vermes necandos, si pulvis ejus adhibeatur.

Muscus marinus.

Hæc planta est densa, se extendens in innumerabiles minimos caules tenues, fibras imitantes, ramosos, lapidosos, minima folia habentes, coloris cineritii viridescentis, odoris piscis, saporis falsi & ingrati, inter dentes ut lapides minimi crepitanter. Inter digitos facilè rumpentes; nulli usui est, nisi quod nutrimento inserviat piscibus, tamen dicitur esse optimum medicamentum ad
men-

menstrua provocanda, passiones hystericas, Diarrhæam, & vermes necandos.

Alcyonium.

Quædam corpora marina sunt omnis substantiæ & formæ variæ, inserviunt nidis animalium, habent extrinsecus crustaceam & intrinsecus glutinosam materiam, credibile est quod viscosam materiam contineant pro nutrimento plantarum & piscibus; hæc planta combusta & in pulverem contrita est optima ad dentes à fordibus purgandos. Dicitur *Alcyonium* ab *άλς* mare & *νύκ* gigno; quia hæc planta in mari crescens Alcyoni tanquam nidus inservit.

Ære qui in aëre semper crescunt, in his nullus apparet flos, quin statim radix evanescat.

Fungus.

Est plantæ genus nullos flores, folia nec femina apparentia habens utericulis & aëriis fasciculis pedunculus constat, qui pedunculus est brevis, crassus, fungosus, instructus capitulo carnosio, crasso, spongioso, obrotundo, aut compresso, aut acuto, foliaceo; sæpe plurimas fistulas in tubos desinentes, habens Petasum referens sive magnum pileum, unde servus apud *Plantum* videns aliquem cum magno pileo in scenam prodeuntem dixit: *Mehercule de fungorum genere est, totum petasum gerit*: inter lamellas habet uteros, qui infinita continent semina, olim creditum est Fungos fortuito nasci, & hæc sententia fuit orta, quia modo crescit in nonnullis locis, ut ubi fimus equinus est, sed hoc cum cæteris plantis commu-

ne habet, nam omnes plantæ non omni loco crescunt, sed quia semper eodem modo Fungus crescit; hinc ex seminibus nasci puto, cur tanto amentur, nescio (nam habent saporem fatuum) & pro Magnatum epulis parabantur, at venerem incitare dicuntur, sed nil roboris hinc corpori accedere puto. Licet hi fungi tantum amentur in epulis, tamen aliquando effectus eorum fuit funestissimus, multi enim hanc plantam comesti ægrotarunt, vel inde mortui sunt; hinc valde necessarium est, ut sciamus, quinam fungi sunt optimi, hi crescunt una nocte in fimo equino, mediocriter crassi castaneæ instar, carnosî, in parte superiore albi, in inferiote rubicundi, compacti, medullofi, fragiles, odoris & saporis grati. Perniciosi sunt illi, qui in terra nimis diu manentes, sunt coloris nigricantis cærulei, aut rubri.

9. Arboribus innati habent perniciosum venenum quod domari nequit; hi, qui hos assumpserunt, queruntur de anxietate magna, iisque fauces ita contrahuntur, ut bibere non possint, ita ac si à cane rabido essent morfi, & tandem suffocantur, optimum Remedium esse dicitur vinum, si non succedat, tum acetum cum pauco sale, si præcedens medicamentum vomitum non producat, hoc est, non curet ægrum, tum lethalis est morbus, in hoc casu etiam optimum est aqua benedicta Rulandi ad vomitum statim excitandum.

Fungoides.

Omnia capita apparent ac si essent semina, sed si examinentur, sunt funguli novi; hinc sunt fungi proliferi; an esculenti vel venenati sunt, dicere non possum.

Merulius.

Sic dicitur, quia fungus ille fructus Moris & similis.

Agaricus.

Fistulose hæc fistulæ sunt vasa seminalia.

2. Hic crescit ad vietas arbores, constat ex ligno fistuloso, si tundatur malleo, & imponatur scintilla, tum omnes inflammati incenduntur; hinc Ignarius dicitur,

9. Purgat ut Agaricus.

Omnis hæc planta magna copia sumpta perniciofa est, & suffocat, sed officinalis tamen est purgans. Est excrementa quædam forma funginata in trunco aut magnis ramis plurimarum arborum, ut Laricis & veteris Quercus, nomen habet ab Agarica vel flumine agarico: duo sunt genera Agarici, unus agaricus vocatur fæmina, qui est albus, levis, friabilis, & tener, saporis statim post assumptionem dulcis, sed denique amari, odoris penetrantis, qui Agaricus est optimus, Alter quem vocarunt mas, est flavus, compactus, gravis, tenax, hic nihil valet, crescit plerumque in veteri trunco Quercus, hæc planta purgat omnes serofos humores, obstructions tollit, urinam promovet, corrigitur ejus acredo cinnamomæ vel zingibere; convenit in catarrhis, ingreditur in compositionibus ut, in Confectione Hamech, Theriaca Andromachi, Mithridatis Damocratis.

8. Amænissimus vero & gratissimus pro esculentis inservit, nam cum limonibus certare potest.

Lycoperdon.

Est species fungi nucis magnitudine, est planta rotunda, membranacea albescens, in initio medullam humidam continens, sed postea illa medulla ficcata fit pulvis subtilis, odoris ingrati, crescit in locis arenosis humidis post pluviam delapsam, si pede attingatur, crepitat, & pulvis in auras avolat.

Omnes innumerabilibus vesiculis constant, quæ humores lacteos habent, unde postea fit pulvis instar fumi avolans, si microscopio inspiciatur, semen esse apparet.

1. Pulvis est summum remedium contra Hæmorrhagiam.

5. Si inversa planta sit, pileum hodiernum refert.

Vocatur crepitus lupi à *λύκος* lupus & *πέριω* crepito quasi *crepitus lupi* putaverunt veteres, quod lupi sterqus in talem abiret fungum. Omnes species sunt venenatæ, & est venenum pessimum, si à pulmonibus hauriatur, vel ventriculo recipiatur, sed si *Lycoperdon* majorem sumptum per medium scindatis, tum pro sedanda hæmorrhagia dat pulverem optimum.

Tubera.

Hæc planta est Radix vel massa quædam carnosâ nucis crassitie, obrotunda, gibba, scabra, externe coloris fuscî aut obscuri, interne in marmoris modum varii coloris, albescens, in terra semper reconditur, nullam plantam extra terram emittens, crescit in regionibus calidis, in locis ficcis & arenosis, crescunt magna copia in *Bearna*, ubi incolæ ad hæc inveniendâ porcis utuntur,

tur, qui eo in loco in quo reconduntur, femper commorantur, terramque ibi effodiunt in initio est tantum magnitudinis pifi, fed tractu temporis adeo fit magna, ut aliquando unam libram ponderis exsuperaverit, quando est matura, tum in ejus Epidermide inveniuntur quædam puncta obfcura, quæ forte ejus funt femina, hæc planta valde à porcis amatur, omnium optimæ funt mediocriter magnæ, duræ, bene nutritæ, valde odoratæ, faporis fubdulcis; Hæc tubera à multis amantur imprimis Gallis; hæc femen excitant.

Lichen.

Hæc planta eft fpecies mufci, quæ in Quercuum truncis crefcit, aliquando in lapidibus mufcofis; hepaticam refert, fed eft multo major, folia ejus funt afpera, ficca, dura, coloris cineritii, multis punctis lanuginofis inftrecta, in parte inferiori, ubi arbori adhærefcit, funt alba. Lichen vocatur, quia dicitur omnes morbos cutaneos, qui lichenes vocantur fanare.

Dicitur planta fimile corpus femper determinata figura confans, fed tamen eft coriaceum, habet infinitas fcutulas, in quibus femen latet.

4. Hæc pro fpecie pulmonaria arborea ufurpatur.

Omnes hæ plantæ habent vim calefacientem, roborantem & paulo adstringentem; hinc ubi roborantia requiruntur, hæc dantur, in hæmorrhægiis fiftendis, modo abfit plethora, jubi laxitas eft tanta in vafis, ut fanguinem retinere nequeant conveniunt; dicitur effe optimum remedium in afthmate & tuffi inveterata a caufa frigida, mucofa.

Coralloides.

Planta terrestris, quæ concrefeit coralliis similiis ob fragilitatem, sed tamen ad lignosum corpus accedit, omnes dicuntur Coralloides, quia referunt Corallia, crescunt in montibus maritimis; Virtus medicamentorum uti in Lichene.

Lenticula.

Hæc est planta minima aquatica, folia Lentis, rotunda, tenera, tenuia, fibris minimis adhærentia, facile motu aquæ à se invicem separabilia, natantia in superficie aquæ; Lenticula dicitur, quia ejus folia lentem referunt. Est planta humectans, refrigerans; externo in scabie conducit.

Muscus.

Caulis longus, repens, habens multos ramos, qui se in alios furculos maxime dividunt, & multis foliis asperis, & augustis instructi sunt, ex ramis oritur pedunculus longus tenuis, fere nudus, referens in summitate duplicem clavam, mollem, flavam quæ attacta reddit pulverem subtilem flavum. Radix fibrosa, longa & crassa. Hæc planta crescit in locis arenosis, maritimis & sylvis. Conducere dicitur hæc planta in Scorbuto ad gingivas depurandas, in Diarrhæa, contra calculum dicitur valere ad urinam excitandam, pulvis ex clava ortus prodesse dicitur Epilepticis.

Sunt multi aquosi & lapidosi, & quoque in cranio humano crescunt. Notabo modum, quomodo hæc plantæ crescunt, habent Caliptra, quæ per maturitatem operiuntur, & pulvis exit & te-

minatur. Sunt omnes ejusdem naturæ lichenibus accedentis, ut si in aqua decoquantur, pectori esse dicuntur summa remedia.

Hic hanc methodum servavi, ut omnes plantas juxta numeros posuerim, qui respondent N. 15. qui in Indice habentur. Si vero planta deerit, locus vacuus relicturus erit, si novam accipiam, tum apponam ad finem unius cujusque speciei, in demonstrationibus nil nisi Characterem & virtutes explicabo. Plantis omnibus officinalibus lineam subduxi.

Plantæ capillares.

Dicitur & Trychoeides & Polytricha, quæ nempe Radices habent ex multis filamentis & scirrhis dependentibus compositæ.

Caulis, id est, collectio radicum in unum corpus ut ante dixi.

Flore. Clariss. Vaillant docet, quod planta parte masculina & æminina constat, hæ vero plantæ habent organa æminina, sed organum masculinum seu itamen non habetur, quoad visibile est, sed procul dubio etiam adest; flos vero æminina hic facta est in ipsis foliis vel foliorum appendicibus ubi inveniuntur tubercula rugosa, quæ se expandunt, si semen maturescere incipiat, & tandem prima pellicula sub qua hæret, rumpitur, si porro maturecat, & altera pellicula rumpatur, semen instar fumi exit, quod in his pelliculis hæret quasi in pixide, semen vero non visibile est nisi optimo microscopio.

Epiphyllispermæ ab *ἐπι* & *φύλλον* folium & *σπέρμα* semen id est planta, quæ in foliis semina gerit.

Lingua Cervina.

Hæc planta germinat ex Radice sua octo vel decem folia longa, acuta, satis rigida, polita; viridia, splendentia, odoris Capillorum Veneris, non ingrati, saporis paulo adstringentis; caulis, cui folia adhærent, ea in medio pervadit, Radix est fibrosa & nigricans.

Seu Phyllitis character totus, qui de Capillariibus datus huc referendus est, nam character, quem de omnibus dedi, semper in singulis speciebus habetur.

Capsulæ folium hic est simplici structura, verum in parte folio aversa in linea parallela habentur capsulæ seminales; in illa linea sunt pixides, quæ ambiuntur membrana duplici exteriori ruptâ, pixis adhuc clausa manet, sed maturus aperitur & semen exit, & erit forsan hic eadem structura, ut in ficibus, ubi flos etiam non apparet, sed in superiori parte est apertura, in qua procul dubio flos hærebit, sed nequidem per microscopia bona conspicua; crescit in locis arenosis humidis, in rupium fissuris quoque læte viget, est planta adstringens, vulneraria, aperiens detensiva, & pectoralis, conducit in morbis pectoris & pulmonum. Dicitur *lingua cervina*, quia folia hujus plantæ cervi linguam referunt.

A *Dioscoride* Phyllitis fuit dicta planta à φύλλον, *folium* quia tota ex foliis constat, habetur pro eadem planta ac veterum Hemionitis, quæ à Cervo amatur, hinc vulgo dicitur lingua Cervina. Hæc planta ad gustum habet saporem saponaceum subaromaticum, simulque adstringentem, hinc ejus succus maxime resolvit & aperit; hinc etiam dicitur splenicus & asplenicus, quia splenis obstructions resolvit.

1. De illa *Dioscorides* dicit, si cum vino coquatur esse contra venena & morbum rabidi canis, ut & viscerum obstructions; hæ omnes plantæ austere dantur in laxis rachiticis corporibusque scorbuticis.

Hemionitis.

Hæc planta *Liguam cervinam* refert, crescit in sylvis, & locis humidis, viridem suum colorem toto anno habens, dicitur *Hemionitis* ab *ἡμι* semi, & *ὄνος mula* quasi mularia, quia hæc planta æque sterilis esse quam mula credebatur. Est planta adstringens, vulneraria, pectoralis, in sputo sanguineo a rupto vase laxo, præsertim si ejus folia in aqua cum capillo veneris decoquantur, ex foliis siccatis etiam pulvis conficitur.

Polypodium.

Hæc planta à præcedentibus differt, quod primo folia sint magis composita & secundo, quod utriculi seminales sint in pinnulis, sed eadem est pixis seminalis. *πολύς multus* & *πῆξ pes*, quod significat *multos pedes habens*. Hoc plantæ genus se irradicat cuicumque parti, quam apprehendere potest, vel sit saxum vel terra vel arbor idem est, crescit in tectis arundine factis, & in crepidinibus murorum, in altissimis turribus, imprimis tamen in arbore *Quercina*; hinc dicitur *teres*, quod idem est ac *ala avis*, quia alas refert. Hæc in medicina recipitur imprimis, si creverit in quercu. Dum recens est, saporem ingratum habet, tamen parum dulcem, cum quadam vi adstringente. In bile atra purganda valet, coquatur fortiter cum aqua vel vino & lenissime purgat ejus radix, & inter

ter eccoprotica habetur similibusque purgantibus additur, ut efficacius agatur, optimum est remedium in omnibus obstructionibus ut in asthma pituitoso, in obstructionibus lienis & mesenterii, malo hypochondriaco, melancholia: antiscorbuticum modice adstringens est quercinum polypodium, & in præscriptis non sine fructu ingreditur. Sed pertinax sit usus. Dosis vero ad summum est uncia una vel uncia una & dimidia, si vero indicatio est leviter aperire, tum tantum datur ad dragmam unam vel duas. Ingreditur hæc planta in plurimis compositionibus ut Confectione Hamech, Diacatholicon, Electuario lenitivo.

3. Ab homine attingi non potest, quin folium attactum collabatur, tamen à pluvia, ligno vel lapide eam attingente non læditur.

Asplenium seu Scolopendria.

Folia Polypodii, sed minora, satis rotunda, versus latus incisa, lanuginosa, pulverem squamosum habentia, in quibus microscopii ope apparent capsulæ membranosæ se invicem incumbentes, singulæ instructæ funiculo rotundo, qui constrictione sua hunc fructum in duas partes aperiens semina quædam minima fundit; Radix est fibrosa, crescit hæc planta in locis saxosis, ut in muris præsertim in locis calidis. Dicitur *Asplenium* à *splen*, quia morbis splenicis medetur, *Scolopendria*, quia folia hujus plantæ figura sua corpus & pedes animalis sic dicti refert. *Ceterach* est vox Arabica. Est planta aperiens pectoralis, & convenit in morbis pulmonum, lienis, in lictero & urinæ retentione.

Lonchitis.

Hæc planta nullos habet flores, folia ad dorsum sunt instructa feminibus rubicundis, tam minima ut sine microscopio distingui non possint, figura ejus est ferri equini, hæc planta crescit in Regionibus calidis & in locis humidis. *Lonchitis* dicitur à λυγνη *lancea*, quia folia ejus sunt tam acuta, ut lanceam referant. Radix est aperiens & diuretica, hinc urinam movet. Est polypodium, cujus pinnæ sunt excavatæ.

Trichomanes.

Caules multi, rotundi, fragiles, minimi, nigricantes, quibus adhærent folia parva, obrotunda, tenera, aliquantulum crenata, in dorso habentia multa corpuscula minima, quæ microscopii ope apparent esse fructus hujus plantæ, in quibus inveniuntur multæ capsulæ sphericæ, funiculo instructæ, qui contractione sua has capsulas semina includentes aperit. Radix filamentosa, & nigra: hæc planta crescit in petris & muris, tota hyeme est viridis. Dicitur etiam *Polytrichon* à πολλόν *multum* & τριχόν *capillus*, quasi *herba capillaria*, quia est una ex sex plantis; quæ *Capilli Veneris* dicuntur.

Hæc habent vesiculas seminales in parte folii averta τριχόν *capillus* & μινόν *rarus* quasi *planta raro capillitia*, omnia eadem sunt ut in Polypodio, nisi quod non ita purgat, est aperiens & pectoralis, conducit in morbis lienum.

Adiantum.

Quasi s. *divina*, h. e. non madeat: quare ita dictum.

42 *Plantæ terrestres simpliciores.*

dictum, videantur Authores: dicitur & capilli veneris, sed rationem vix dicere possum, nisi quod referat Radicem quandam, quam meretrices impore solebant. Dicitur & *filicula* à Filice, quasi parva Filix, quia folia hujus plantæ Filiculam referunt. Caulis durus, & niger, fortis, folia habent, quæ Filicem referunt, sed ampliora, longiora, minutim incisa, crenata, dura, subrotunda, conjugata, & cauli accrescentia. Radix crassa, fibrosa, subdulcis & adstringens, differt à priori, quod folia habeat majora & semina hinc inde dispersa, est planta aperiens pectoralis, conducit in morbis Renum, vesicæ, & lienis uti & Tussi inveterata & expectorationem promovendo.

Ruta Muraria.

Caulis minimus, rotundus, habens folia minima, in margine incisa, referentia Rutam aut Adiantum sed minora, fructus crescunt sub foliis, sunt capsulæ sphericæ funiculo instructæ, qui funiculus contractione sua has capsulas aperit, quæ capsulæ tum fundunt semina obrotunda. Radix nigra & fibrosa. Vocatur *Ruta Muraria*, quia Rutam refert, & in muris parietibusque crescit juxta aquas, locis videlicet irriguis & apricis, dicitur etiam *salvia vita*, quia in vita conservanda conducit.

Hæc est planta, quæ à Principe Botanicorum habetur pro *Hyssopo Salomonis*, hæc in muris crescit in Regionibus calidis, & vim incredibilem habet ad morbos pectoris sanandos, ad gustum exhibet saporem olei amœnissimum, & halitum relinquit amabilem. Contrita cum aqua calida sine ebullitione addito melle in asthmate & cæteris pectoris morbis commendatur; urinam movet,
cal-

calculum expellit, in Phthisi quando ejus folia cum similibus leviter decoquantur, & ut aperientia deterfiva in pulmonis ulcere aperto usurpantur & in Pleuritide convenit.

Filix

Character. Ex Radice erumpunt folia ampla, magna, aspera, friabilia, dura, viridia, odoris fortis & grati, longa, in alas extensa, habentia multa alia folia vel in margine incisa, nullos habent flores apparentes, sed pulvisculum fuscum, & rubicundum, qui pulvisculus sunt semina plantæ juxta sententiam *Casalpini*, quia observavit, quod in terra, ubi ejus folia fuerunt dejecta, statim postea similis planta creverit, *Tournefortius* microscopii ope observavit, quod hujus plantæ folia in pinnis gerant capsulas ovals, funiculo instructas, qui funiculus sua contractione has vesiculas aperiens fundit semina parva quæ avolant in aerem, ob id in turrium crepidinibus crescit, & in montibus. Radix filicis maris est carnosæ, crassa, fibrosa, & nigra; hæc planta nullum caulem habet. Dividuntur in ramosas & non ramosas, folia sunt pinnata ad nervum usque posita non ut in Polypodio, sed caulem fere relinquuntia.

Vires. Hæc planta imprimis No. 1. 2. 3. continet nobilissimum medicamentum contra Rachitidem & tollit omnes morbos à laxitate ortos; mas Filix hic optimus est, Radix per medium fissa præbet quasi aquilam, quod sunt rudimenta futuræ plantæ. Hæc debet subito siccare, hoc in clibano solent facere; si enim lente exsiccetur, amittit vires. Si herba aquæ infundatur, tum optima dicitur esse contra scorbutum, hæmorrhoides, & menstrua a causa frigida. Filix sæmina est
ramo-

44 *Plantæ terrestres simpliciores.*

ramosa, quæ radix immaniter nempe reperit, & tandem expanditur, vis est eadem, nempe roborans & aperiens, conducit in Hydrope absque febre & siti urinam movet; folia in aqua decocta conducunt in morbis pectoris, aqua destillata ex hac planta dicitur specificum remedium contra lumbricos; ejus folia siccata in umbra sunt optima infantibus Rachiticis, Rustici inde faciunt lectulos & pulvinaria quibus infantes semper incumbunt.

Osmunda.

Character. Caulis viridis, ramosus, se in latum extendens; folia ampla, satis angusta, semper paria, in uno latere per unum folium terminata, summitas caulis se in multos ramos dividit, qui singuli rami sustinent multos racemos minimos fructus habentes, quorum fructuum structura nisi microscopii ope videri non potest, singuli racemi habent capsulas membranaceas sphaericas, quæ in duas partes apertæ fundunt semina quædam oblonga, hæc planta nullos gerit flores, Radix est nigra, & longa; crescit in locis aquosis, & humidis, est planta aperiens, detergens, aliquantulum adstringens, incidens & vulneraria, conducere dicitur in Hydrope, quatenus diuresin promovet & roborat laxas fibras in chlorosi, morbis lienum, & sanguine grumoso resoluendo; valet vi sua apertiva in colica Nephritica, calculo expellendo, vi adstringente in Herniis potest prodesse, ut & in vulneribus cum sit vulneraria, vi detergente & saponacea ulceribus a fordibus lavandis conducit, Syrupus & conserva ex hac planta sunt optima.

Ophio-

Ophioglossum.

Character. Folia Betæ minimæ, sed crassiora, recta, polita, carnosæ, sæpe angusta, & longa, aliquando ampla & rotunda, saporis viscosi & dulcis, ex alis caulibus erumpit fructus figura linguæ compressæ, in multas cellulas divisus, quæ cellulae includunt pulvisculum minimum, Radix fibrosa, crescit in pratis & locis humidis.

Nomen *Ophioglossum* ab ὄφις *serpens*, & γλῶσσα *lingua* id est lingua serpentis, quia hujus plantæ fructus serpentis linguam refert. Est planta vulneraria, consolidans, & resolvens, conducit in vulneribus inflammatis & Hæmorrhagiis. *Cæsalpinus* unguentum ex hac planta compositum in Herniis infantum commendat. De hac multa mirabilia prædicantur, dicunt hominem ope hujus à Dæmonibus esse liberum, nec etiam veneno infici posse, sed tamen hoc modo nugæ esse & nil veritatis habere credo, unum emittunt folium, quod foliis sequentibus simillimum, quoad figuram. Hæ ergo plantæ Dycotyledones 1. ex femine à terra emittunt, 2. folia anomala dicta, quæ ex Cotyledone nascuntur, & tum hæc folia præparant succum nutritium pro planta, & pro pulmone plantæ primo inserviunt, sed postea pereunt.

De Plantis magis perfectis.

Perfectæ dicuntur plantæ, quia essentielles partes habent, nam primo semen terræ committitur, 2. foliis distinctis planta prodit,

Dico.

Dicotyledon dicitur planta, quæ duos utriculos, in quibus fætum gerit, habet, semen vero est nova planta, si habeat in se novam plantam, nam totum semen non est nova planta, ut *Glanberus* bene distinxit; hinc indiget, ut Embro fervetur à machina quadam, multi vero etiam habent unum utriculum, quod dicitur *Monocotyledon*, habetur etiam planta una, quæ est *polycotyledon hoc est plures utriculos habens*, *Monocotyledones* unum multa quasi semina nuda habentes, quæ collecta sunt in una machina. Hic semina vel se nuda ostendunt, ut in *Gymnopolyspermis* vel in theca gerunt, & sic à femine distinguuntur; hæc dicitur, *Euangiospermia* ab *ἀγγίον* vas & *ἔν* in id est, quasi in vase semen gerentes.

Dividuntur ergo plantæ in flore perfecto & minus perfecto, vel semine nudo, vel gerentes intra vasculum; quæ unum semen habent, dicuntur *Gymnomonospermæ*, quæ duo semina dicuntur *Dispermæ*; raro ergo inveniuntur tria semina, sed quæ quatuor semina gerunt, dicuntur *Gymnotetraspermæ*, & hic ab *Gymnopolyspermis* incepti, quia à simplicissimis exordendum esse credidi & in hoc ob affinitatem & convenientiam in hac lege vel methodome non peccasse puto, nam hæ maxime ad umbelliferas accedunt. *γύμνος nudus* significat & *πολυ* multum *σπέρμα* semen; hinc dicitur planta, quæ post singulum unicum florem plurima nuda fert semina, ut in sequentibus videre est. Flos rosaceus *Polypetalos*, cujus floris pistillum fit fructus ex pluribus seminibus uni axi affixis constans, & hoc in genere verum est, exceptis quibusdam *Thaliëtris*. Flos rosaceus *polypetalos* dicitur, quia ex petalis in orbem positis pluribus singulis separatis constat, adeoque formam rosæ exhibet.

Poly-

Polypetalos dicitur quando petala sunt plura, aliter *Monopetali*, *Dipetali*, *Tripetali*; *Pistillum* floris est id medium, quod ex flore exurgens facit axin, cui undequaque adhærescunt semina post singulos flores.

Chelidonium minus.

Character. Habet calicem triphillum admodum fugacem, & ante petala caducum, florem polypetalum, rosaceum; semina in capitellum rotundum congesta; folia instar cochlearis rotunda, radicem plurimis adnatis nodulis, nodosum, hinc *Scrophularia minor* dicitur, crescit ad ripas fossasve.

Nomen Chelidonii videtur derivari posse ex *Χελιδων* *hirundo*, de hac planta slexerunt Poëtæ, quod nomen suum accipiat ab usu, quo hirundinibus secundum eorum fabulas interservit, ajunt enim, quod hirundines suorum pullorum, quos cæcos in lucem edunt, oculis folia Chelidonii applicant, & aperiant, cum tamen ex historia naturali constat, quod omnium avium pulli cum primo utero excluduntur oculos tenui quasi membrana oclusos habeant, quod in fætu humano etiam aliquatenus, non quod oculi membrana quadam obducuntur, sed quod humores non satis clari & pellucidi, sed turbidi adhuc sunt, obtinere videtur, qui plures de chelidonio fabulas exoptat, *Plinium* in historia sua naturali adeat; nomen confirmat *Clarissimus Rapius* in *Hortorum libris quatuor* dicens,

*Tuque Chelidonium, cum nunciaveris hirundo
Stagna supervolitavit, avis de nomine dictum
Ad primos Veris Zephyros florere parabis.*

Vocatur *Scrophularia*, quia ejus Radix scrophulos refert, non quia scrophulis medetur, Ranunculus rotundi foliis minor dicitur à *Tournefortio*, quia calicem habet triphillum ac ranunculus, at *Pentaphyllum* ab eo differt, *Morison* pariter vocavit ranunculum, vocatur etiam *Hæmorrhoidalis herba*, quia ejus Radix habet figuram hæmorrhoidis Hominum; hinc herbam Hæmorrhoidalem vocaverunt Auctores.

Vires in medicina sunt, quod planta sit ardentissima, urentissima, & acerrima detergens saponacea teste *Dioscoride*, hic vero loci non habet illam vim, sed parum calefacientis virtutis, potest etiam fieri, ut una eademque planta in alio loco calidiore sit acris, aliove frigidiore minus, habita est pro summo arcano in Hæmorrhoidibus, radículas colligendo antequam folia decidant, tumque sunt succulentissimæ, has decoctas vel herbam contusam & cum farina comitastam extra applicant, ego cum ægrum haberem arabiliarium & simul hæmorrhoidibus laborantem, pluribus frustra tentatis, decocto hujus radicis singulis diebus ad uncias duas adhibito, mirum in modum curavi; tumores frigidos tollit, pituitam incidit, ac sanguinem depurat; contra scorbutum mucosam lentum in decocto & succo vel in vino fermentato assumitur, hæc planta est aperiens, humectans, dissipans, exsiccans & resolvens; Infantibus quibus intestina in Hernia procubuerunt, prodest, quia
vim

vim exsiccantem, & adstringentem habet. Prostat in officinis 1. aqua distillata, de qua multa prædicantur mirabilia, sed tamen nullius est virtutis. 2. Syrupus seu Conserva. NB. bulbuli per trimestre spatium manent boni non diutius.

Hepatica Trifolia.

Caules sunt nudi neque ramosi, sed hoc tamen in quarta specie variat.

Perianthium superfluum est ex *περί super* & *αθήνα* floreo. *Pentapetalus* habens petala dicitur. Flos dicitur pars floralis, quæ colorata bracteas tenues habet, in medio possidet multa stamina, & in hac parte uterus facit plerumque capitulum rotundum, & unumquodque granum, quod in hoc capitulo continetur, est semen.

Character. Calicem habet triphyllum, plerumque calix post floris obitum diu remanet; flos reflexus polypetalus perfectus; semen in capitellum rotundum congestum, folium trilobatum; Radix fibrosa; Caulis erectus, nudus, vel in planta nullus, nisi floriferus, pistillum floris fit fructus, hæc planta videtur veteribus incognita fuisse, sed primo paulo ante Christum natum inventa est, hæc primum ver denunciat, & brumam fere adhuc ornat.

Nomen generale Hepatica est à figura, quoniam instar hepatis in lobos divisa sunt folia, non vero ab usu nomen accepit, nam nequaquam in hepatis morbis, ut multi perperam scripserunt, in usum vocari potest, *Trifolium* à similitudine vocatur, *Trinitatis plebem* vocat *Matthiolus*.

Vires. *Johannes Bauhinus* multis experimentis sibi constare, inquit, quod folia idoneo tempore carpta, ad umbram siccata, infusa cum aqua calida,

lida, & instar Thèe assumpta addito pauco melle leniter ventriculum corroborent, & moderate adstringant, itaque in omni morbo convenire, ubi nimis laxa sunt adstringenda; hinc in potibus vulnerariis, quibus Diabetes adest, vel in sputo cruento vel in mictu sanguinis, in Herniis laudatur, in Dysenteria folia pulverizata cum syrupo granatorum & Myrthini egregia sunt; unde & in Gonorrhœa inveterata præcipue si à nimia organorum laxitate orta sit, egregios sane præstat usus. In officinis folia asservantur exsiccata, quæ meliora fiunt recentibus, quia aquosum omne tum abiit. Hujus folia ingrediuntur in compositione syrapi cichorei, folia ejus decocta conducunt in Ictero, ut in scabie & ulceribus fætidis, prodest in Angina forma Gargarismatis, aqua ex foliis destillata est optima in morbis cutaneis, tota planta convenit in obstructionibus Renum, & Hepatis. Primo vere ad ornamentum hortorum magnum adfunt.

Ranunculus.

Character. Calix pentaphyllus herbacei coloris ante floris perfectionem plerumque fugax. Flos perfecte rosaceus, pentapetalus seu polypetalus, semen plurimum in unum capitulum artificiose congestum, quod propter semina accreta rotundum & oblongum est; Radix hæc nonnunquam fibrosa vel granulosa & digitata, nunc tuberosa, nunc tergulosa, aliquando plane intorta, foliatura lata vel angusta, secta vel minus secta: hinc nil characteris dat, folia quoque varia sunt, sed habet calicem pentaphyllum, & stamina innumerabilia, quæ circumcrescunt capiti frugifero exceptis nonnullis. *Nomen.* Hinc alii aliter vocarunt, qui ex
radi-

Plantæ Gymnopolyspermæ.

51

radice vel fructu vel foliis desumpserunt nomen,
& hinc adhuc dicitur *pes Galli* belgice *Haanevoet*
à foliis nonnullorum antiquum vero nomen est;
hinc *Rapinus*.

Nascor ubi Ranarum stabula versor in undis.

Sic dicitur, quia hæ species à veteribus cognitæ
in paludibus nascebantur, hinc à *Banisteri* dicitur
Rana, à *Dioscoride* dicitur *Solanum Hydatoides* id
est *apium palustre*. Vocatur & *Ranuncularia*,
quoniam diversæ ejus species tantummodo in lo-
cis, ubi ranæ reperiuntur, quæri solent: nonnul-
li etiam, inter quos & *Rapinus*, qui in horto suo
carminibus hæc non ineleganter descripsit, le-
gendus est, nomen hujus plantæ à fabula deduxe-
runt, memoratur enim quod in Africa olim erat
ingeniosissimus & formosissimus quidam puer Ra-
nunculus dictus, qui amænissimo suo cantu om-
nes fere Africæ nymphas incendebat, donec tan-
dem ille sui ipsius cantu in amorem incidisset,
nullumque sui amoris objectum haberet, miserri-
me emarcuit, & huicce plantæ nomen dedit. Hinc
Rapinus in Hortorum libris quatuor canit.

*Tu quoque mulcendis blando qui carmine nymphis
Litore clarus eras quondam Ranuncule Mauro
Per virides campos, te versicolore paratu
Ostentas, tacitoque animum pallore fateris.
Nam puer arcano mentem labefactus amore;
Quos dederat nymphis, cantando acceperat ignes.*

Hæc planta duplicem ob causam amatur: primo
ob vim medicatam, secundo ob florum pulchri-
tudinem.

Vires medicæ sunt vel bonæ vel malæ, 1. 2.

6. 13. 16. imprimis in officinis habentur & commendantur, si contusæ recentes maxime Radices vel bulbuli applicantur cuti, excitent dolorem, rubedinem, inflammationem, gangrænâ, humoresque acerrimos; ergo habent vim Escharoticam causticam, curant morbos, in quibus concutiendum est genus nervosum, ut Epilepsia, convulsionibus, spasms, hysterica passione, ulceribus antiquis, doloribus Ischiaticis a collectione frigidorum humorum, agunt exulcerando & in crustas exurendo cutim sub panniculo adiposo subjectam, & si in locis apertis relinquuntur excitant fistulas, & vulgare est experimentum inter milites & rusticos, qui radices 1. 2. 3. albas colligunt, lavant, contundunt, & plantis pedum supponunt, vel inter digitos applicant, hocque modo curant febres intermittentes bono cum successu; sic olim rusticus pagi vicini curabat febres tertianas, & quartanas, ponebatur radix præparata inter digitos manuum ante frigus febrium, quod penitus superabat, si vero sint nimis acres exurunt simul cutim.

11. Pluribus dicitur *scelerata herba*, ut *Apulejo*; quia mendici hujus plantæ Radices & bulbillos contundentes suorum infantum corporibus, ut homines eorum commiserati majorem stipem ipsis darent, imponunt, unde statim fœtidissima ulcera instar lepræ oriri solent; si herba in nares intrudatur, indomabilem sternutationem causat. Hinc si verrucis affricentur, eradicantur, sic veteres in lepra usi sunt fo. iis Ranunculi ita ut his impositis lepra exederetur. Interne Ranunculi sunt venenati; tamen externe profunt in scabie, & infantum porrigne.

16. Dicitur à nonnullis *Apium Risus*, hinc *Guilandinus* in *Botanicis* eruditissimus vir putavit hanc

Plantæ Gymnopolyspermæ. 53

hanc esse *Apiastrum Plinii*, quæ à *Dioscoride Sardoniam* dicitur, hæc habet acrimoniam lentam, ut quasi fulmine citius linguam inflammer, & gangrænescere faciat, si linguæ imponatur; hinc dicit *Lobelius*: si boves primum in pascua venientes nimis avide iis herbis indulerint, tum rumpuntur Illia & simul gangrænescunt intestina & ventriculus, & hinc *Diaphragma* quoque à ventriculo inficitur, unde oritur convulsio, oris distorsio & risus Sardonicus, quia videntur ridere; sed tamen ridendo moriuntur. Sic quidam dixit Poëta.

*Hinc ego sardois videor tibi amarior herba
Horridior rusco, projecta vilior alga.*

Dicitur e *Sardoniam* primo allata ibique crescere, Asiaticæ dicuntur primo natæ in Asia, quæ plantæ sunt elegantissimæ, & vidi picturas horum multo elegantiores ac hic habentur, sed magna cura est adhibenda, aliter degenerant hic loci, hæc ratione pulchritudinis satis laudari non possunt, vocatur etiam *Herba strumæa* quia strumas seu tumores scrophulosos resolvit & discutit, *Pes Corvini* dicitur, quia folia alicujus ranunculi pedes Corvini refert; *Ranunculus* vocatur à *Rana*, quia in locis humidis crescit.

Adonis.

Character. Caulis rotundus, villosus, intus excavatus, & in multos ramos divisus; folia *Chamæmeli*, saporis acris, coloris viridis; flores in summitate ramorum crescentes, & multa folia rubra habentes, qui flores sustinentur à pedunculo satis longo; Radix minima; alba, simplex.

54 *Plantæ Gymnopolyspermæ.*

saporis ingrati & herbacei. Crescit in pratis.

Nomen erat Hemos id est flos amoris, Ranunculus foliis Chamæmeli tenuissimis divisis, Helleborus *Baubini* flos & Radix videntur convenire sed fructus differt, qui est tuberculum axi affixum; femina sunt instar Ranunculi, nomen habet à voce *Hebraica*, *Adon* significat *Dominum*, unde Hispani adhuc pro domino dicunt *Don*, Adonis fuit amasius Veneris, qui ab apro fuit occisus, & sic ex ejus sanguine hic flos natus effedicitur, hinc habitum fuit pro Adone veterum Proëtarum, sed tamen adhuc disputatur, quia *Anemone* flosgratior est; & magis conveniens veterum descriptioni in *Rapini Hortorum libris quatuor*, ubi elegans ejus habetur descriptio dixit.

*Et Venerem fert fama, suum dum plorat Adonin,
Fulmineis torvi perfossum dentibus apri,*

Illo præcipuum solatam flore dolorem.

*Nam postquam fuso, quod erat mortale, cruori
Eripuit, sacroque aspersit denique succo:*

*Haud mora purpureo natus de sanguine flos est
Purpureus, Veneri ereptum, qui penset Adonin.*

Dicitur & *Eranthemum* ab *ἐρανθῆς ruber* & *ἄνθος flos*, quia hujus plantæ flos est ruber, alii dixerunt *oculum Diaboli*, quia *Michael Angelus* ita Diabolum pinxit, & quia flos sanguineus, ab alio dicitur *Dea Venus*. Ejus Radix ab Helleboro etiam non multum differt, hinc à multis habetur pro Helleboro *Hippocratis*, est tamen nimia differentia inter Helleborum & hanc plantam, attamen pro certo scire non possumus, cum nondum clare pateat, quid fuerit Helleborus *Hippocratis*, videmus quanta sit incertitudo cognoscendi, plantas veteribus cognitias.

Vires.

Plantæ Gymnopolyspermæ. 55

Vires. *Conradus Gesnerus*, inquit; semen cum vino albo contusum potatur ad unciam unam & valet ad calculum frangendum & expellendum: quod ad expellendum attinet, id non est incredibile, quia stimulum aliquem habet, in hortis colitur ad nectendas coronas; cæterum 1. 2. & 4. sunt acerrime exurentes, si corpori nudo applicentur, & eadem est virtus ac de Ranunculis dictum est.

Anemonoides.

Differt à Ranunculo flore majore duobus foliis caulem coronantibus, ab Anemone non discernitur character, nisi quod altera semina interjecta lanugine habet, *Morisonus* & *Hermannus* reduxere ad Ranunculos, quod nomen & locus hic quoque convenit, si ad fructum spectemus, alii ad Anemones jure retulerunt, si ad florem spectemus, hinc nos potius Anemonoides diximus cum *Hottone* quasi Anemone faciem ferens; Dicitur *herba venti*, quia à vento dissipatur, cum caput maturescit, *nemorosa* etiam vocatur, quia incredibili fertilitate sub arboribus in sylvis crescunt, primo tempore verno florent, & flos mense Majo perit, usus nullos habet, sunt enim acerrimæ illæ plantæ, & inserviunt hortorum ornamentis.

Anemone.

Anemone, id est, *herba venti*, quia ejus fructus copiosam habet lanuginem, quæ facile diffatur, videtur esse flos Adonis veterum maximo cum fundamento. Et *Ovidius in Metamorph.* dicit:

Flos tunc Adonis est sanguine concolor ortus
 Qualem quæ lento colant sub cortice granum,
 Punica ferre solent, brevis est tamen usus in illo:
 Namque mala hærentem & nimia cavitate ca-
 ducum

Excutiunt idem, qui præstant nomina venti.

Rapinus in Hortorum libris quatuor canit:

At quis te, quis divum autem, tam numine
 duro,

Hortorum decus, & formosi gloria ruris,

Perque nives medias, & acerbi incommoda
 cæli,

Exposuit teneram rigidis Anemona procellis?

Tempore digna alio, & cæli melioribus auris

Namque colorato cum primum murice blandum

Exeritos, lucique comam diffundis apricæ

Et picturatos non uno errore colorum

Ostendis diversa sinus, flammæque comantes,

Spectantium meritos in te convertes amores:

Et nullus florum numero tibi certet ab omni,

Aut sic crispari, aut totidem ostentare colore,

Ipsaque, quam radio, per vellera texta sonanti

Sidonie ducunt matres tibi, purpura cedat.

Hanc Flora, ut perhibent, stimulis agitata ma-
 lignis

Invidiæ, cælo immeritam damnavit iniquo.

Illa, ut erat Graias inter celeberrima nymphas,

Forma excellebat: sed obest quoque forma puel-
 lis;

Obfuit huic certe, nam dum fortasse per agros,

Libertatis amans, frigus captaret & auras,

Impleretque sinum ventis, non æmula nympham

Flora tulit Zephyum conjux, studioque mariti

Exarsit: dixit numen mox sensim acerbæ

Infelix Anemona, suos quæ clara per agros,

Plantæ Gymnopolyspermæ.

57

*Servasset formam, si non formosa fuisset
Quæque fuit patrias inter pulcherrima nymphas
Nunc flores inter flos est pulcherrimas omnes,*

In medicina ob acredinem nullus est usus, nisi forsan in Escharoticis, sed maxime inserviunt pro hortorum ornamento, species pulcherrimarum Anemonum ex Indiis Orientalibus in Europam allatæ sunt, octoriginta circiter ab hinc annis; ejus folia contusa conducunt in vulneribus & ulceribus equorum.

Pulsatilla.

Nomen abjectum, quia semina nata à minimo vento per aërem volitant, hincque pulsatilla ab Italis dicta dicitur oculis lacrymas excutere hominibus Radicem edentibus, ut fit à cæpa; in Pæonia pro calefaciente medicamento utuntur, sed certe est nimis acris, hinc usus tantum pro hortorum ornamento.

Quinquefolium.

Character. Radix fibrosa, folia dissecta ex quinque tum septem segmentis ad unitum centrum unitis constantia, flos pentapetalos, tetrapetalos, ut in Tormentilla, rosaceus; Calix octophyllos, hæmisphæricus, cujus axi plurima adnascuntur semina, ut in fragis, dividi possunt quinquefolia in rugosa & nimis rugosa, nomen pentaphyllum imprimis debetur speciei sextæ humiliori, cæterum quin potius septaphyllum dicendum est, quoniam in majoribus speciebus sunt septem segmenta foliorum coagmentata, crescit in locis sabulosis.

Nomen, Quinquefolium dicitur à quinque & fo-
C 5 *lium,*

lium, quia hæc planta quinque folia gerit in uno caule. Vocatur *Pentaphyllum* à πέντε quinque & φύλλον folium, quasi *planta quinque folia habens*.

Vires Medicæ huic insunt, & officinales sunt omnes à prima usque ad nonam, imprimis tamen secunda & octava. Visque inest refrigerans, admodum roborans cum facultate adstringendi, solet adhiberi in corporibus, ubi nimia vasorum est laxitas, ubi sanguis nimium solutus inspissandus, ubi vascula nimis tenuem exstillant liquorem, in Hæmorrhagia ab hoc causa adhibetur cocta cum vino rubro; vel radices instar potus Thée potantur in morbis mulierum, ut v. c. in nimiis mensibus, leucorea quæ a laxitate vasorum, humorumque nimia dissolutione pendent, fluxu nimio Hæmorrhoidum optima est, si a vasorum debilitate, & sanguine nimis tenui, si diu usurpetur. Octava dicitur *Tormentilla officinarum*, omnes si gustentur, acerbo suo sapore os constringunt; & faciunt linguam rigidiorum, sicciorem quam antea, & hoc est id, quod austerum adstringens vocamus; ergo vires horum sunt primo roborare fibras nullo modo elasticas seu angustare & constringere fibras circulares, & sic roborant, & puto vim adstringentem, hinc modo obtinere sed non quod humores, ut aliter de adstringentibus dicitur, magis spissos reddent, & omnis planta his viribus instructa dicitur adstringens & roborans, si utraque qualitas adsit, septima est illa *Tormentilla*, ex qua *Tournefortius* & *Rajus* genus constituunt tetrapetali quoniam talia repentia solent tantum quatuor habere folia. *Tormentillæ* nomen est inditum, quasi sifteret tormenta in doloribus dentium leniendis jam à *Paracelso* laudatum, nempe decoquatur cum acerrimo aceto, additis Radicibus *Hijoscijami* & *Pyretri*, &
post

post coctionem addatur pauxillum Camphoræ, & Opii & dentes cavi tangantur plumaceolo, vel Goffypio hoc decocto fervido imprægnato, vel si hi inde laventur, optimum est in vacillantibus roborandis, & à Chirurgis usurpari solet; radix sola decocta roborat vasa, & sic dentes vacillantes firmos facit; Radix etiam cum vino decocta habetur ad sistendum sanguinem in mictu cruento a laxitate vasorum uriniferorum, in castris equi, quando quidem post cursum ingentem sanguinis quantitatem emittunt, illis tale decoctum datur, unde perfecte curantur; commendatur ergo contra Dysenteriam, Diarrhæam, Diabetem, Hæmorrhagiam, salivam nimiam, Herniam, nimios sudores, quorum causa est vasorum imminuta elasticas, sanguisque nimis solutus, (hæc enim semper combinantur) & quorum indicatio tunc est, debilitata vasa roborare, sicque actiones reciprocas vasorum in humores, horum in vasa restituendo, humorum naturalem efficere soliditatem; in omnibus igitur morbis ubi vasa laxa plusquam par est liquidum emittunt palmarium est medicamentum; tollit etiam Anginam aquosam à nimia laxitate ortam, si cum aceto pro Gargarismate coquatur. Ingreditur hæc Radix in Theriaca.

Pentaphylloides.

Character. Radix fibrosa, folia ad communem costam non ad centrum apposita, quod imprimis annotatur, hoc genus dispescit à priori, in eo folia conveniebant ad centrum, sed in hæc non, nam habet lobatim disposita, calix decaphyllos, ut plurimum flos naturaliter pentapetalos, fru-

Etus ex pistillo axin facit, cui apponuntur in sphaeram semina, dein quoque fructus, qui foliis calicis tegitur.

Nomen πέντε & φύλλον folium, quasi faciem quinquefolii referens seu quinquefolio similis. Botanici sæpe sumpserunt vocem ἴδος, quæ faciem, formam, & speciem notat; hinc est planta gerens speciem pentaphylli, quia flos, fructus & calix conveniunt, sed tolia saltem differunt, dicitur etiam *Anserina* & *Potentilla* à virtute, vocatur etiam *Argentina sylvestris rusticana* à colore, belgice (*silverschoon*) habet virtutem ut Quinquefolium.

Vires Medicæ. Imprimis tertia laudatur, nomen *Argentinae* & *Potentillæ* à potentia ingenti, qua gaudet; hæc vires possidet æmulas corticis Peruviani, si hæc herba contusa exprimat, tumque ejus succus assumatur una hora ante Paroxysmum, febres intermittentes tollit per unam duasve doses, si febris sit bonæ indolis, uti Cortex Peruvianus; si malignitatis quid in febribus adesset, externe applicatur, si vero ulcus vel vulnus sanguinem stillat, instar cataplasmati vix fallit: interne in omni morbo prodest ut in omnibus aperitis liquidorum evacuationibus, ergo sanat Dysenteriam a laxitate vasorum, bonos humores retinere non potentium, aliosque fluxus ubi adstringendum est, ortam, extrinsecus ut Antiphlogisticum consideratur, si quis à nimia deambulatione pedes habeat inflammatos, subjungendo plantam sanatur, in infantibus, dum auriculæ caput oppressæ tordent, contusa folia cum pauxillo cerussæ applicata sanant; ex hac planta paratur conserva, quæ optime conservatur ad usum, aqua vero destillata nullius est usus. Semina & Radix adstringunt; hinc Diarrhœam

Plantæ Gymnopolyspermæ. 81

& Hæmorrhagiam curant. Hæc planta cum cancris fluviatilibus decocta est optimum remedium in fluxu albo, semina idem præstant in fluxu nimio menstruorum a laxitate vasorum, præmissis præmittendis & in inflammatione vesicæ.

Fragaria.

Character. Hæc planta habet radices fibrosas & repentes, emittentes flagella per terram repentia, folia terna ad centrum conjuncta, rugosa, nervosa, calix decaphyllos, capitulum seminale pulpa molli carnosâ constat, cui semina innascuntur; flos est rosaceus, pentaphyllos, cito caducus semper albus, hæc planta imprimis in montibus & locis arenosis crescit.

Nomen est à *frago*, *fragum* a *fraganti* odore, quia spirat aromaticum tamque suavem odorem, ut fragrantia in cubiculo clauso vix ferri queat; *Morison* vocat *trifolium pentapetalon fructiferum*; belgice vocatur *fructus acerbeyen*.

Vires. Tota planta officinalis est, hujus folia, caules, radices, & flagellæ in medicina recipiuntur habentes virtutem eandem ac de *Quinquefolio* diximus, & hæc *fragaria* dicitur seu *fructus fragum*; ejus *Decoctum* ut roborans & adstringens habetur, ut & *fructus immaturus*. *Fructus* habet vim emollientem, nutrientem, laxantem, refrigerantem, urinam cientem, cardiacum, aperientem, & mitificantem omne acre; hinc in febribus ardentissimis & ad primum colorem inflammationis, ubi sitis est ardentissima,

conveniunt, Fructus etiam comestus Gonorrhæam curat, in febribus talis potus inde potest confici optimus

℞. succi fragariæ

—— limon.

aquæ fontanæ aa. partes æquales.

sacchari q. s. ad gratiam.

M.

Est egregium Remedium in omnibus morbis acutis; & optime exstinguit sitim, dicitur *Frascade*. Pulpa tanquam Cataplasma in inflammationibus externis imposita maxime prodest, in utero à laxitate vasorum sæpius profuisse expertus sum. Semina iterum aliam vim habent, & est Remedium contra futurum calculum, sumatur nempe fructus fragæ maturæ & in aqua positus conquassetur, tum semina ad fundum decidunt, hæc exsiccata ad dragmam unam vel duas dari possunt haurienda mane jejuno stomacho ex vino albo, hoc est summum medicamentum pro iis à calculi sectione liberatis, ne recidivam patientur, quod est remedium Lithotomis familiarissimum, omnia hæc collecta locis paludosis minorum sunt virium, sed magnitudinis majoris, quam montana teste *Gesnero* in observationibus. Unum tamen hic incommodum est, quod sub hac herba semper Bufones lateant; hincque multos mortuos esse homines testantur auctores, unde nonnulli edere nolunt, nisi sint lavatæ; hinc Poëta de hac herba canit:

Frigidus, O pueri, latet Anguis in herba.

Pulpam hanc in Italia cum aqua rosacea conterunt, & sic cum succo citri condiunt eodem cum effectu ut prius dictum est; hic quoque vero arbores fraga ferentes habentur, sed juxta *Virgilium* arbutum habent fraga, quæ sunt ejusdem virtutis; Arbutum vero est fragaria arbor. Aqua ex foliis destillatur, quæ tamen nullius est usus, planta insana est, quia præbet hospitium animalibus venenatis, iisque nutrimentum dat, uti Anguibus, Bufonibus, hinc non sunt edenda fraga nisi lota. Externe prodest ad cutim detergendam.

Fragaria sterilis.

Characterem plane cum priori eandem habet, nisi quod in hac flagella repentina absint, fructus habet Periantheum, è loco, quod nascatur pulposus, & esui interveniens, fructus contra semen nascitur ut in *Quinquefolio*; hinc quoque potest dici *Pentaphylloides*, *Hermannus* ut & alii sic vocarunt; sed puto ob similitudinem nomen fragariæ sterilis retinendum. Vires eadem sunt cum floribus, radicibus, foliis, fructibus immaturis prioribus, vel ut in *Pentaphylloidibus*, id est adstringentes.

Caryophyllata.

Character. Radix crassior, oblonga, obrotunda fere & fibrosa, folia lobata, id est, quibus ad latera excrescunt alia folia prioribus majora,
&

& ad Pentaphylloides accedunt ; hinc *Rajus* aliique posuerunt ad Agrimonoides ob harum similitudinem. Calix decaphyllus inæqualibus foliis, capitulum feminale rotundum constans multis seminibus in tubum congestis, quæ in apice cristam gerunt caudæ *Varonis* instar ; in numero secundo semina sunt duplici colore, uno cocconeo, altero luteo, hinc hæc duplex species. In numero tertio videbitis vim proliferam nempe quod flos excutiens ovarium prodit, & suo petalo procrefcit, & dat iterum novum florem, & tum hic dicitur flos proliferus, sed tamen hoc non fit, nisi calida adfit tempeftas cum pluvia.

Nomen Caryophyllata est, quia Radix primo Vere e terra educta & contusa fragrantem caryophyllatum odorem spirat, Italis *herba benedicta* à virtute ejus multiplici dicitur ; etiam hoc nomen à radice habet, quia caræ sunt radices ; de hoc nomine nil legimus apud veteres, Recentiores vero sic vocarunt, & non scio, an veteribus hæc planta fuerit cognita, vocatur etiam *sana munda*, quasi totum mundum sanaret, vel mundaret.

Vires. Vis medica Aromatica est, Radix hæc circa plenilunium effodiatur, nam tum plantæ, ut & homines nonnulli in omnibus canalibus maxime turgent ; hinc tum & Radices majorem habent vim medicatam ; dein circa mensem Februarii carpantur, nam tum planta à somno hyemali fere reviviscere incipit, & tum omnis succus colligitur in radice ; radix sic carpta habet suavissimum Aromaticum & suavem gratumque saporem, una cum sapore habet acre, si vero æstate carpatur, tum radix lignea & nullas fere vires habet ; hinc medici

dici decipi possunt à Pharmacopæis, si non in tempore effoderint has radices; si vero iusto tempore effossa saporem dictum habet, tum Cordiacum corroborans & incitans est, qua vi omnes plantæ talem saporem habentes sunt præditæ; hinc convenit in fistulis ulceribus sinuosis purgandis, & ad promovendam Cicatricem. Radix exsiccata, in pulverem redacta, & in aqua cocta sudores expellit, cum vino vel cerevisia infusa in debili, laxo, pituitosoque stomacho roborando optima est, hinc Chirurghi hanc in scabie in pollinem redactam admiscent Emplastris, unguentis & fomentis ad roborandas gingivas, & dentes firmandos; radix in aqua cocta & ore detenta oris scorbutum sanat, & in languore convenit, ubi roborandum, excitandum & adstringendum, apud Germanos imprimis laudatur, quod ad Podagram curandam optimum sit Remedium; hinc etiam *Paracelsus*, qui alias Chemicis indulgit, vinum caryophyllatum Podagricis commendavit, si nempe Podagra orta sit ab impletione nimia vini; hinc in laxitate vasorum hac planta numero quinto descriptâ, id est, radice inodora utebantur, in his mira vis est valde aromatica, & valde roborans, quid roborans sit, dictum est de Quinquetolio, aromatica ergo vis est acris & caustica, sed ne hæc vobis offendat, nam Cassia Zeilanensis seu Cinnamonum optimum est Aromaticum, quæ vis maxime in oleo hæret, quod tamen licet gustui sit amabile, corpus destruit, si in magna nimis copia assumatur. Conducit hæc planta in Catarrhis sine phlogosi, & febribus intermittentibus ante paroxysmum frigoris.

Filipendula.

Character. Folia divisa, supina &c. pin-
nata Calix integer & jucunde fimbriatus.
Flos rosaceus, hexapetalos capitulum semi-
nale rotundum in formam dolii adscendens;
Radix fibrosa, cui adnascuntur semina un-
cata.

Nomen habet a filis pendentibus, quia Radi-
ces quasi fila repræsentant ut, ad quorum fines pen-
dent noduli; hinc *Filipendula*, ex *Plinio*, nemo
licet sagacissimus aliquid in Botania addiscere po-
test, ita ut ex *Dioscoride* vix plantæ cognosci
possint, nam ille semper unam plantam cum
alia consideravit & modo comparavit. *Gesnerus*
vero in describenda plantarum virtute princeps
est; hinc dolendum, quod fato mortuus
sit ab assumptione herbæ *Doronici*, quam
Matthioli esse saluberrimam dixerat, Itali vero
aliique esse venenatam; hinc litem compositurus
obiit.

Vires. *Tabernemontanus* fidelis virium indaga-
tor; aliique omnes agnoscunt, quod vis sit aro-
matica & adstringens; hinc in Epilepsiæ spe-
cie curanda summum remedium; si nempe fo-
lia in umbra siccata sumantur quotidiano usu, ut
& in potu hoc curat Epilepsiam, si à debilitate
& laxitate oriatur, dein commendatur contra mi-
norem Renum & vesicæ calculum, omnes in eo
concordant, quod si tres vel quatuor dragmæ ma-
ne jejuno stomacho hauriantur, renes depurgant
ab arenosa & mucosa materia. Hic vero folia
legenda sunt justo tempore nempe mense Apri-
lis, quando vero flos nondum adest, sed fere
flores

flores sunt pronascendi , nam folia faciunt succum pro floribus ; hinc tum folia sic lecta circa plenilunium omnium maxime succo sunt plena , tum in umbra siccentur , ubi lenis ventus fiat , usque dum primum gradum siccitatis habent , & tum inter chartas posita servantur in usum. Infusa vel decocta in Ictero convenire diurno , dicuntur hæc vis primo hæret in radice , hic & ubique annotandum est , quod vires plantarum primæ seu generales sunt præmittendæ nempe v. g. Filipendulæ , imprimis radix est calefaciens , propellens , stimulans , & tandem ad vires accedens nempe singulares , quæ vires facile ex viribus primis plerumque intelliguntur , ut hic est vis singularis. Hæc planta conducit in Colica flatulenta, Hæmorrhoidibus , fluore albo , & Dysenteria , valde prodest in Nephritide ad materiam sabulosam eliminandam , præsertim si in vino albo infundatur.

Thalictrum.

Character. Radices habet in toto genere fibrosas , demtis tredecim foliis lobatis , ut plurimum trifidæ & tripartitum digestæ , flores staminosi , & petala florum fugacia sunt , flos est nudus , nisi velitis petala facile delabentia pro calice habere quinque priores species ; semina nuda non habent ; hinc non essent ad has plantas referendæ nisi ob similitudinem ; sunt omnes tetrapetalæ usque ad duas ultimas , quæ sunt pentapetalæ. Fructus congestus in capitulum seminibus pluminosis plenum , quæ quasi circumpositam membranam habent ; Thalictra sunt vel flore tetrapetalo vel pentapetalo , rursus

fus sunt femine folliculo instructo vel sunt femine arctiori vel minori, quorsum referenda sunt Thalictra Auctores non inveniunt; vide *Raji methodum plantarum*. Thalictra flore tetrapetalo hæc in horto sunt à numero primo usque ad quartum inclusive; Pentapetalo à numero quarto usque ad duodecesimum; tetrapetalo flore, femine minore, striato à duodecimo usque ad finem.

Nomen. Vox hæc antiqua & duplici modo in Codicibus invenitur, alii scribunt *θαλίτρον* alii *θαλίθερον*, sed jam à recentioribus omnibus nomen Thalictrum receptum est, à *θάλασσα* viroo quasi planta virescens, hinc in nuptiis adhiberi solet; vel etiam quia fronde viridi exornant hortos, dicitur & Thalictrum ob similitudinem * & η vocatur *πήγανον*, id est, *Ruta*, quia nonnulli Botanici hanc plantam inter Rutam retulerunt.

Vires. Non memini ullum in medicina commendari nisi sextum, cujus Radix, quæ valde magna est, si sumatur suo tempore, ut antea dixi effossa, ad unciam unam vel duas, purgat ut Rhabbarum; hinc in Germania *Rhabbarum pauperum* dicitur, quod succo suo præstanti omnes corporis vias transit; hinc colorem & odorem urinæ conciliat, nam urina fit aurei coloris, sic quoque sæces saliva tinguntur, ita ut hæc planta sit optimum aperiens, corroborans & intestina firmans eodem modo ut Rhabbarum, sed Dosis triplo major esse debet, dicitur vulgo bilem purgare. Succus ejus uti folia, flores conducunt in sputo sanguineo, fluore albo & aliis morbis mulierum, externe prosunt in scabie, omnibus cutaneis morbis, vulneribus & ulceribus. Thalictra

tra quibusdam in locis in Italia, *testante Camera-rio*, utuntur contra pestem, in Saxonia contra Icterus. Flos Thalictri numeri decimi tertii est invisibilis, tamen si per microscopium conspiciatur, apparet tetrapetalus; hinc huc redacta est planta non ad formam sed fructum. Sexta & nona dicuntur accedere quoad virtutes, folia ejus externe applicata discutunt & emolliunt.

Plantago Aquatica.

Character. Radix fibrosa, in aquosis se figens; tum folia integra, glabra, plantaginea; caulis instar umbelliferarum plantarum; Calix tripetalos, caducis, ut & flos rosaceus, capitulum feminine constat ex pluribus seminibus in unum capitulum congestis, in prima specie trigonum, in secunda rotundum.

Nomen. Plantago aquatica dicitur, quia folia referunt illa plantaginis terrestris. Multi putant esse *Damasonium veterum*, sed mihi videtur non convenire huic familiæ, quæ de *Damasonio* dicitur, sed hoc *Vaillantius* fecit, quia *Lobel* unam speciem Plantaginis sic vocat. *Tournefortius* hanc familiam ad ranunculos retulit, sed non video quare, nam folia differunt, flores sunt tetrapetali; hinc differentia est.

Vires. Gustus docet esse plantam acrem, sed Botanici plerumque dicunt esse plantam frigidam, ut & *Matthiolus* dicit, sed hoc vitium correctum est à *Gesnero*, *Baubino* aliisque; qui viri dixerunt esse plantam maxime calefacientem. Puto hoc factum, quia Plantago est frige-faciens, hinc putarunt Plantaginem Aquaticam

cam talem vim habere, Ergo inest huic vis acris & penetrans, licet ab auctoribus aliter refrigerare & siccare dicitur, & ani procedentiam curare, Capitis Dolorem à calida causa, morbos muliebres, cruenta sputa, urinamque cruentiam mederi, sed falluntur turpiter, traditur summum & expertum esse secretum, quo subito lac in mammis consumatur, ut ait *Tismach*, si folia hujus herbæ contusa illis applicentur.

Sagitta.

Character. Radix fibrosa in aquosis locis crescens, folia ad instar lanceæ sagittarum, cuspidem prominente, & binis alis ad latera, flos tetrapetalos, caulis umbelliferus, capitulum feminine ut in specie priori; nascitur semper in aquis & invenietis in fossis eodem modo ac *Plantago*, ut & forma eadem, sed si post mensem redeatis, fit quasi hastæ cuspidem; hinc antiquum ejus nomen retinetur.

Nomen. Quia ejus folia ablatae sagittæ cuspidem proximo referunt.

Vires. Similes insunt ac *Plantagini* aquaticæ, odor gustusque indicant esse calefacientes; hanc ad *Plantaginem* aquaticam tetulit *Tournefortius* uti & ad *Ranunculos*, quo revera commode referri possunt.

Clematitis.

Character. Radix perennis, fibrosa, rubicunda; folia rugosa, ramosa, conjugata repentia; flexilia, crassa, ad alias arbusculas adhaerentia, ampla, & quinque simul in uno latere

tere nascentia flos nudus tetrapetalos albus fructus constat paribus seminibus nudis in longum exeuntibus plumulum, quæ caudum Pavonis gerunt in apice supremo. Tota planta habet saporem acrem & igneum.

Nomen. Α κλίμα sarmentum, quia flagellis virgineorum æmulis arbores ascendit, & quidquid sit flagellum in Fragaria dixi, quia per flagella se circumvolvitur, hinc dicitur etiam *virgultum Ductile*, *Ranunculus obsequiosus*, vocatur itidem *Antrogenomene* & *flammula*, quasi *carbunculum producens*, nam folia trita cuti applicata urunt in carbunculos, ut in peste fit, *flammula*, quia si unum folium æstivo tempore calida cum tempestate carptum & paulo ante contritum naribus admoveatur, odorem & dolorem instar flammæ conciliat.

Vires Prima & secunda sunt fortiter caustica & instar ignis urentia plus quam ipse Ranunculus, nam pauco tempore applicatæ partem inflammant, bullulas Escharamque creant, hinc ad curandos leprosos, si vitium in aliqua cutis parte hæserit, est optima planta, & sic in usu est ad omnes nervorum morbos sedandos, folia collecta æstate & partibus podagricis applicata tollunt hos dolores, sed prudentia opus est, aliquando nimis profunde intrarent, si diutius hærent, semina in vino contrita veteres volebant dari ad purgandum per superiora & inferiora, habent enim vires Euphorbiæ æmulas, nulla planta aptior est ad viridaria constituenda, altitudine adscendit; ad omnes ergo morbos, ubi causa hæret in nervi ligamentis, conveniunt, hinc per aliquamdiu ulcus apertum, ut sic humor effluat, retinent, & omnes
fimi-

similes morbos sanant , & in ulceribus fœtidis
conveniunt.

Gymnodispermæ Umbelliferæ.

Gymnodispermæ vocantur à γυμνὸν & δισπῖνα ,
id est , quæ post singulum florem gerunt duo semi-
na nuda. Umbelliferæ , id est , gerentes umbel-
lam , quæ proprie dicitur instrumentum portabile ,
quod in India servi supra suos Dominos opponunt.
Soli ut umbram faciant suavem , illud si fursum
iterum explicetur , sed si deorsum iterum compli-
cetur , hæ plantæ Gallis dicuntur : *plantes en pa-
rasol*. Eadem ratione crescit caulis , qui expansos
dat ramos , qui rami ramulos , qui ultimi habent
flosculum polypetalum ; harum plantarum Cha-
racter primo est , quod oriatur pedunculus floris
ex pedunculo , & unusquisque pedunculus ite-
rum det radios , & ex radio iterum radii pro-
deunt , & sic umbellam forment , & omnis talis
radii ultimi finis abeat in placentam , qui utcun-
que balsamo seu oculis therebinthinis secundum
Malpighium constat. Sub hac placentâ ponitur
græce κάρποι dictum , character totius generis est ,
quod in his duabus plantis post singulos flores ma-
turos duo semina nascuntur , quæ sunt plane con-
iuncta , ita ut referant unum semen , & per ma-
turitatem dehiscunt , supra ovarium nascitur flos ;
hinc dixit *Tournefortius* ovarium à calice forma-
ri , sed male , nam calicem non habent ;
hinc hic flos ab ovario sustinetur , paucæ sunt
in hac gente , quæ umbellam non habent , sed
semen & flos sic his conveniunt , ideo ob hanc
convenientiam ad hanc classem esse referendam
putavi ; hæc gens est castissima , nec ullam
spa

spuriam plantarum admittit, ergo hic naturæ lex est stabilis, *gens vero dicitur*¹, *quæ sub se completur plurimas familias, familia vero, quæ sub se habet genera, genus, quod sub se habet species seu personas, folium ex lateribus multis foliis composituras*, hæc iterum ex foliolis. Flos est rosaceus & pentapetalos; semina flore supponuntur bina. De umbelliferis videatur tractatus clarissimi *Morisoni*, qui hoc genus tantæ æstimavit dignitatis, ut integrum de eo scripserit tractatum.

Fœniculum.

Character est, quod sit planta Umbellifera Gymnodisperma ex foliis compositis in tenuissimis capillamentis divisis constans, semina oblonga, crassiuscula, nigricantia, tumidiora, utcunque striata. Radix fibrosa plerumque sat crassa, longa, alba, recta, odorata, saporis subdulcis aromatici, Caulis striatus, rectus, odoris grati, saporis aromatici.

Nomen habet à *Venere*, quia cum aliis plantis fata eas reddit proliferas, vel quia in homine semen provocat. Prima, secunda, tertia, & quarta dicitur apud *Hippocratem* & *Dioscoridem* aliosque *Marathrum*, *Dodoneus* belgice, *Veelgoet* vocavit: harum virtus est decantatissima.

Vires. Tota planta in officinis una cum semine recipitur, calidis majoribus annumeratur, radix recipitur inter quinque aperientes majores, semina inter calefacientia, & tota planta inter alexipharmaca, folia easdem habent vires, habet aroma subtile, balsamicum, pingue, calefaciens, antiscorbuticum, deliniens semænen. Radix fossa tempore dicto siccata in umbra, & sub arena siccissima asservetur in usus, ex hac cum aliis qua-

tuor aperientibus & foliis agrimonix, Betonicæ, abusque sanguinem depurantibus fit decoctum ad Herpetem infantum radicitus curandam, est Diuretica, Lochia, Hæmorrhoides, menstrua promovens, putredinem arcet, demulcet, si coquatur multum de viribus perdit, ejus succus dicitur oculos juvare, & roborare, hinc Dioscorides inducit illum, inter remedia ophthalmica: serpentes enim solebant, antequam exuvias suas deponerent, sub hac planta recondi, & quum tunc visum hebetatum habeant, & dum recuperarent exuvias, quasi reviviscebant, & oculorum aciem habebant, hinc fæniculo gustato, illud tribuerunt, unde illius fabulæ origo, dixere hanc radicem restatuere lac in mammis, quod facile creditur, quia chylopoiesin torte deficientem tunc stimulando juvat, sed nihil habet specifici. Folia in cataplasmate, fomentis & in contusione laudantur à Chirurgis, si cum aceto adhibeantur; lac promoveri in puerperis observantur, si enim lacte cocta jejuno stomacho hauriantur, si confusa in lacte, vino vel cerevisia coquantur, optima sunt ad colicam flatulentam frigidam, ad dolores podagricos, ad Gonorrhæam virulentam, ubi urina redditur ardentissima; ex hac enim planta fit oleum, spiritus & aqua, dicitur ergo *Herba Uterina* & *Galactophora*, herbam recentem hic imprimis laudamus; in Pleuritide, Peripneumonia, Catarrho, tussi, quæ Phthysin præcedit, si folia recentia cum sero lactis vel aquæ infusa glycyrrhisa vel syropo violarum, Althææ Fernelii vel capillorum Veneris edulcorentur, & ægris propinentur, tum laxat, aperit, maturat, emollit, & expectorationem promovet: non melius est remedium, & habet virtutem quam de peudano laudarunt veteres; hinc hæc herba in inflammatione optime
ad-

adhibetur. Folia recentia cum lacte dulci & sa-
pone veneto decocto resolvunt tumores frigidos
mammarum. Radices prosunt in renum, stoma-
chi, & pectoris morbis, optime datur ubi pulmo
forte ulcere laborat, semen masticatum commen-
datur contra animam fœtidam infantibus, egregium
est anticolicum. Semina sunt oleosissima, ita ut
inde oleum fiat æque ac ex maximis aromaticis
Indicis, & novem guttæ saccharo mistæ plus fa-
ciunt in morbis, quam si una libra plantæ recentis
fumeretur, sed in morbo inflammatorio tamen non
uti licet. Octava paulo acrior habetur vulgo pro
Seseli Pelaposiaco, seu Seseli Massiliensi, hæc
antidotis ingreditur; ex hac planta fit aqua, sy-
rupus & Decoctum. Ex illa planta destillatur a-
qua optima ad oculorum inflammationem, uti &
oleum in colica flatulenta, ingreditur radix in
compositionem syrui 5. radicum semen in spiritu
vini infusum in eodem convenit morbo. Che-
mici observarunt oleum hoc inter destillandum
congelascere.

Cuminum.

Character. Caulis in multos ramos divisus, folia
ut Fœniculi minutim incisa, sed minora, flores
in umbellam crescentes in summitate ramorum,
coloris albi; semina bina se invicem juncta, stri-
ata, oblonga, minima, acuta, coloris cineritei,
viridescentis aut flavescens, odoris penetrantis &
ingrati, saporis plerumque acris, subamarescentis;
semine maturo radix perit. Cæterum convenit
in omnibus cum Fœniculo, semine saltem non
largiori, radice minus crassa & sapore singulari.

Nomen à νέειν parere, quia contra sterilitatem
egregia esse dicitur.

76 *Gymnodispermæ Umbelliferæ.*

Vires ut Fœniculi, paulo saltem ingrata est planta, datur ad excitandam in languentibus Venerem, recipitur ad caseum magis solubilem reddendum, fluitus discutit, contusum & sacco inditum extrinsecus applicatur, quo stomacho frigido flatulento succurrit; paratur oleum in Phiala, coquendo semen cum oleo olivarum, sed ad morbos frigidos paratur oleum destillatum. Denique Emplastrum de Cumino contra vermes umbilico imponitur, uti & tumoribus frigidis, flatibus & incommodo, quod Scroto supervenit, strumis & scrophulis. Semen in Hydrope Tympanitide aliquando cum magno successu adhibetur.

Buxus.

Lignum hujus arboris est durum, compactum, & flavum, folia oblonga, minima, dura, obrotunda, crassa, polita, semper viridia, splendentia, odoris penetrantis & satis grati; flores minimi; fructus in tres partes divisus, in quibus est capsula cartilaginosa, quæ contractione sua semina fundit, hæc semina sunt fusca, longa, & splendentia.

Nomen græce *πυξος*, quod à *πυμάλιω* denso, quia lignum hujus arboris est solidum & compactum. Folia ejus sunt amara, ex hoc ligno per destillationem extrahuntur spiritus acidus & oleum fœtidum. *Quercetanus* dicit hoc oleum esse optimum in Epilepsia & Odontalgia, si illud rectificetur cum spiritu vini est aperiens, si viginti quinque hujus olei guttæ cum saccharo assumantur, cum adipe vel pinguedine mixtum optimum est linimentum in Cancro; multi auctores dicunt hoc lignum ejusdem esse virtutis ac ligni Guajaci & Sassafras, in morbi venereis. Sapor hujus plantæ est amarissimus, ingratus, & penetrantissimus; habet hæc oleum, quod

quod æque bonum ac Therebinthinæ lucidum est & nervis applicatum sedat dolores, nam instar spiritus agit, hinc conducit ad promovenda menstrua a causa inertis, mucosæ, & ad superandum uteri Rheumatismum, ad Chlorosin virginum si nil contra indicat, v. c. menstrua nimia, inde oleum fit, quod *Heracleum* dicitur, & laudatur à vi Anodyna & Odontalgica. Datur a quibusdam in Pleuritide, ubi est aperiendum, & sudor excitandus. Sed hoc dissuadeo, nisi parca copia in decocto diluente, stimuli vice.

Meum.

Character. Radix satis crassa, utcunque obtusa, unde *radix ursina* vocatur in officinis, est etiam oblonga, digiti crassitiei, foris ferruginosa, intus pallida, aliquantulum resinosa, saporis & odoris ad Angelicam & Ligusticum accedentis; ob suam nimiam fragrantiam nonnullis molesta & odiosa, pectoris angustias & gravedinem capitis augens; hinc in dosi consideratione exhibenda. In pectoris pituita acriori temperanda & evacuanda admodum conducit. Datur ut Angelica, at in dosi parciore juncta cum Imperatoria. Folia tenuissima, flosculi rubelli, reliqua ut in Cumino.

Nomen à μέγρον minus quia folia hujus plantæ sunt minima, belgice *Beerewortel*.

Vires. Semina, folia & radix in usu sunt, semen vim habet eandem, quam Foeniculum, sed magis balsamicam, laudatur pro Astmaticis, ubi lentor vel viscida materies hæret, si modo non sit ab inflammatione, sed perhibetur nullam esse plantam, quæ magis libidinem provocet quam hæc, hinc dicitur Lenoni lucrum dare multum,

& hinc *nummus Lenonis* dicitur, laudatur à vi Alexipharmaca antidotali, nam in antidotis ut Mithridatio & Theriaca ingreditur; mane si manducetur, fætorem & anhelitum tollit, gingivas roborat, & vitia ventriculi ab ejus inertia pendentia emendat, radix laudatur in provocanda urina; menstruis ab inertia humorum mucosorum, calculis pellendis, optima est ad pus detergendum, effoditur mense Januario vel Febuario, in colica flatulenta etiam conducit.

Visnaga.

Character. Folia longiora, umbella post delapsam florem, mox contracta, radii umbellæ longissimi; sic vocatur, quia umbella avis nidum quasi refert.

Vires habet easdem ac fœniculum ut dicit *Bauninus* alioquin non est notum determinatum.

Seseli.

Nomen à Thapso insula, Gallis dicitur *Turbittatate*, *Turbitt officinale*. Nomen est antiquum, sed tot plantis datum ut nullus sit finis, primo *Lobelius* vocavit *Meum adulterinum*, & fere omnes post eum, *Morison* ad saxifragas retulit, de hac planta nil commendatur in medicina, nisi quod Radix exsiccata valde sit urens & stomachum movet, extrinsecus Escharoticum est, data ad unciam unam vel duas purgat per superiora & inferiora vehementissime; in unguentis ad cutis morbos curandos adhibetur; hæc planta non tam odorata est ac Fœniculum.

Bulbocastanum.

Character. Radix bulbosa, nigra cute obducta, carnosa, edulis, extus nigra, alba intus, folia tenuissime divisa, semina parva, sulcata, oblonga; folia accedunt ad Sefeli ut & flos, semina & umbella pro bulbo habent quasi nucem castaneam, hinc nomen dicitur à *bulbo* & *castanea*, Italis *Pan-caseole* vocatur, à *pane* & *caseo*, quia nutriunt instar panis & casei; dicitur belgice *aardeikels* gallice *terrenoix*.

Vires. Bulbus recipitur in medicina pro nutrimento & sanguinis incrassamento; hinc Chylopoiesin & Hæmatopoiesin promovet & nutrit, Hæmoptoën curat, ut *Trallianus* dicit, si folia in lacte cocta iis, qui pectoris asperitate & Phthysi laborant, propinentur. In nimio Hæmorrhoidum fluxu ut & in frigente Venere laudatur.

Oenanthe.

Character. Radix crassa & constans farmentis carnofis, quæ se per solum dispersunt, & quæ continent quasi appensos bubillos, unde & filipendula audit, omnes Apii habitum habent, semina ferunt oblonga, gibba vel striata vel non, quæ in aculeum desinunt, crescit plerumque in regionibus frigidis.

Nomen. Ab *ὄων* *vitis* & *ἄνθος* *flos*, quasi *flos vitis*: quia veteres plantam aliquam Oenanthen vocarunt, quæ tempore eodem ac vitis florebat, aut cujus flores eundem spirabant odorem.

Vires sunt maxime venenatæ, si hæc planta gustetur, mortem ilico homines convellendo infert, ut Hagæ Comitum accidit, ubi duo homines i-

runt herbatum, qui hanc herbam inveniētes gustarunt, hinc primus statim convulsus mortuus est, alter paulo post. Talia exempla *Stalpert van der Wiel* habet in suis *observationibus*, ubi homines solo gustu intra duas horas obierunt, hæc herba cerebrum infestans homines convellit, & tam cito agit, ut vix medelæ locus sit. Quinta est planta rara. Tertia, quarta, sexta, & nona dicuntur esse amicissimæ (& resolventes) corpori humano, sed tamen apud nos non in usu sunt. Sexta & septima hic in fossis suburbanis quidem inveniuntur. Radix est saporis acris & ingrati, succum habens in initio lacteum, sed postea flavum, virulentum, venenatum, & fætidum, hæc planta assumpta, statim dolor in ventriculo summus, & convulsionones adeo immanes fiunt, ut maxillæ fiant immobiles, & singultus frequens subsequatur, oritur conatus vomendi sine effectu; sanguis ex auribus magna copia fluit, unicum solamen in hoc casu est, ut æger assumat in magna copia oleum, butyrum, vel lac, ut acre aliquantulum inviscetur, & postea vel per inferiora vel superiora determinetur.

Silaum.

Prima dicitur à *Tournefortio* angelica, sed non video rationem. Nulla virtus medica.

Siler.

In primo indice hæc ad *Ligustica* secundum methodum *Tournefortianam* retuli, sed puto tamen hoc nomen hic retinendum, & hinc singulare genus constitui debere. Semen in omnibus antidotis ingreditur, & in cardiacis carminativis omnibus, virtusque est penetrans & aromatica,

Gymnodisperma Umbellifera. 81

fudorifera, reliqua ut Fœniculi. Radix iisdem virtutibus prædita ac Meum Amanticum, & hinc ad Alexiteria refertur, sed paulo fortius est ac Meum.

Ligusticum.

Character. Folia habet lobata, & sat conspicua, neque ita incisa, semina oblonga, sat magna, striata.

Nomen à Liguria, quia hæc planta maxime olim crescebat circa flumen Genuæ, quod *Liguria* vocabatur.

Vires. Radix est oblonga, pollicari crassitie, foris fusca, intus pallida, saporis acris, aromatici, penetrantis, subdulcis; odoris jucundi & fragrantis, nonnullis gravis & molesti, in Scotia indigena, ibique locis in montanis crescit, ubique ab rusticis hominibus ibi habitantibus carpitur, ut & aliæ herbæ, ex quibus medicinam parant, nam non habent medicos, hic ergo laudant hanc herbam in Astmate purulento, sanguinolento, & contra omnes morbos à lentore ortos, attenuat, laudatur in morbis pectoris, Astmate à Phlegmate orto, quod expandit & pulmonem roborat. Folia carpta, contrita, cum aqua cocta & glycyrrhisa edulcorata dantur; hæc planta alexipharmaca esse creditur, in sudoriferis & diureticis est notissima. Radix omnes morbos inflammatorios & pituitolos curat, sed forsan miremini me hoc de hac herba affirmare, cum sit quasi contradictio, sed tamen in utroque casu adhiberi potest, nam virtus est emolliens, resolvens, calefaciens, & tamen non inflammans, si radices coquantur & assumantur, tum sputa in Peripneumonia, (quod bonum est symptoma) provocant, sed si tamen nimis coquantur, vim suam perdit, est Aristolochica, Galactophora, & Aphrodisica hæc radix potest qui-

dem in pulverem redigi, sed cum virium dispendio, quia magno calore tum exsiccati debet. Semen in viro auget, ut & lac in muliere lactante, in partu difficili, si ex inertia matris difficultas oritur; & obstetrices hoc habent pro arcano ad promovenda lochia, secundinas fœtumque, si requiratur, tum mulieribus hunc succum dant, optima est in Hysterica passione & suppressis menstruis, semen ad unciam dimidiam cum aqua potum est saporiferum. Est egregium carminativum, & inde Spiritus educitur, qui dicitur potus ligusticus, belgice *lavas*, quo ita abutuntur nostrates: femina laudantur inter carminativa, ex his fit oleum calefaciens, non nimis acre; succus quotidie sumtus Nephriticis optime conducit, nam saburram & pus ex renibus educit, ex seminibus parantur aqua & spiritus ligustici, in hystericis, quando spasmos intestinorum non potui prohibere, tum hoc spiritu quasi per incantamentum liberatæ sunt mulieres ab horrendo paroxysmo; sic & melancholicis si a suis phantasmatibus non abduci possent, dedi, nam illi inde valde exhilarantur, sed dedi sub alio titulo, si enim ægri scirent, quod illud medicamentum esset *ligusticum*, unde adeo exhilarantur, semper sic hilares esse cuperent, hinc in eo nimis debaccharentur, nam est amabilis potus, & sic quis semel ei assuetus usum valedicere non possit; excitat Diaphoresin, frigus expellit, calefacit, extrinsecus usus ejus celeberrimus est in balneis, cataplasmatibus, utero & uterinis dicatis; ubi stimulus balsamicus requiritur, egregia planta censetur, inter leniora censetur Antiscorbutica,

Angelica.

Character. Caulis crassus, excavatus, odoratus,

coloris viridis, rubicundi, folia fat magna, incisa, fere ramosa, flores albi in caulium summitatibus in umbellas crescentes; singuli flores habent quinque folia in calicis extremitate; his floribus decidis succedit fructus, duo semina striata, obrotunda, satis longa, angusta habens. Radix aliquantulum resinosa, oblonga, ex capite crasso in fibrosam caudam abiens, externe ex albo rubescens, interne medulla alba, odoris fragrantis, saporis acris, suaviter amaricantis cum quadam blanda dulcedine. Tota planta habet odorem & saporem aromaticum, crescit in locis humidis nulli hic nascitur in incultis.

Nomen ab angelo habet nuncio divino, qui cum exercitus Imperatoris peste laboraret, in somno monuit, ut hanc fumeret plantam, qua etiam exercitum liberavit; alii dicunt plantam sic esse dictam, quia angelicas virtutes seu humano ingenio superiores habet, est planta recens cognita, licet multi credant hanc etiam veteribus notam fuisse, sed sub alio nomine, quod etiam verosimile videtur, quia prima, secunda, tertia & quarta ubique in Europa crescit, ubi primo Botanica florere incepit; hinc putant esse Sylphon *Dioscoridis*, sed rationem non video: quidam laserpitium veterum esse autumant, ita *Dodonæus*, qui *Theophrasti* locum adfert, non tamen satis bene, licet vires ejus sint efficacissimæ.

Vires. Habet vim balsamicam, si manducetur, non tamen acris est; hinc ad emendandum frætidum oris halitum commendatur, in Cataplatmate resolvit, contusa tumores discutit, semen generat, in morbis qui a causa inerti, frigida, pituitosa, sic Emmenagogum & Aristolochicum est; contra Tussim, Colicam, Scorbuticum frigidum, laudatur ob vim aromaticam penetrantem,

habet usus alexipharmacos, interne in infuso decoctove contra morbos pectoris crassos, glutinosos, lentos, adhibetur, instar Théè epota Antiscorbutica, Diaphoretica & Diuretica est. Decima & undecima conveniunt multum tertiæ, decimam habeo in horto suburbano, ubi crevit ultra hominis magnitudinem, omnes hæ plantæ sunt biennes. Prima, secunda & tertia recipiuntur in medicina, sed omnium maxime secunda, cujus sapor est acris, calidus, penetrantissimus & suaveolentissimus, qui se optime in radice manifestat, nam radix habet saporem Ambræ Gryseæ similem, constat sale volatili, oleoso, adjuncta dulcedine quadam, quibus sunt inclusæ particulæ anodynæ, similis est Zedoariæ & Imperatoriæ, at temperatior est, & ob sui blanditiem ad dulce vergentem, opus suum cum quadam vi anodyna absolvit, eandem ob causam singulare quid efficit in vitiis pulmonum, ut contra morbos pectoris crassos, glutinosos, & ad Astmata curanda præsertim infuso decoctove in omnibus uteri affectibus ut & in colica, hysterica, omnia aromatica fere superat, & dicitur Princeps sudoriferorum & alexipharmacorum, & laudatur contra omnia venena, quæ tamen tam volatilia, ut per sudores expelli possint, hinc optimum est in peste, si sumatur drachma una ex vino aut si infunditur in aceto, tum summum evadit sudoriferum in febribus pustilentialibus. Radix hujus plantæ effodi debet tempore verno, nempe in Martio circa plenilunium cum Verno præcedenti fata est, nam tum hac æstate nondum floruit; si vero jam flores tulerit, vel ferat, tum radix virtutem amittit, illa æstimatur, quæ in Germania crescit in montibus. Semina carpuntur Autumali tempore, & in umbra siccantur, in foliis idem

obtinet, sed carpantur, si jam jam florescere incipiat planta, vel paulo ante. Ingreditur in omnibus antidotis, & pulveribus contra venena in Germania adeo notis. Fit inde aqua, optime tamen spiritus, qui fragrantissimus, carminativus, & gratus; ex contulis foliis fit conserva. Datur ut aliæ radices in substantia, frequentius tamen in infuso, non raro etiam in extracto feliciter datur, si jungatur Zedoariæ, Zinziberi, Imperatoriæ gratiam peculiarem conciliat, easque temperat. Semina in spiritu vini intusa conducunt in colica flatulenta. Sal volatilis Angelicæ paratur, cujus virtus est valde efficax ad flatus discutiendos, stomachicum est remedium, & antacidum calefaciens, secretiones varias promovens, v. g. urinæ, sudoris, transpirationis: in genere valet in omnibus morbis qui ab inertia oriuntur, inventum Bassilii Valentini, & Francisci sylvii præcipue.

Imperatoria.

Character. Folia ampla, magna, lobata, impari extremum claudente, dura, leviter incisa, dentata, flores quinque folia habentes & in umbellas crescentes. Radix aspera, fibrosa aliquantulum, crassa, continens medullam albam, aromaticam, saporis acris, paulo amari, totum os calefacientis; semina plana, ampla, ovata, foliaceis, marginibus distincta, & involucro instructa. Crescit in montibus.

Nomen. Quia Imperatoris gaudet virtutibus, dicitur germanice *Meeſterwortel* Radix magisterii ob summam virtutem.

Vires. Radix sola adhibetur in medicina, est oblonga, pollicem crassa, foris fusca, intus alba; sapor ejus acerrimus, aromaticus, calefaciens &

vellicans linguam, odor fragrans, alexipharmaca
 & sudorifera est, attenuat, aperit, gustata salivam
 provocat in os; si ingeratur, purgat, unde dicitur
 purgans rusticorum, quia hac sæpe utuntur
 pro purgatione, si minori copia sumatur, est su-
 dorifera & Diuretica. In Colica hysterica, con-
 vulsiva, Tympanitide tanta sæpe agit cum violen-
 tia, ut freno opus habeat, nempe Levistico, Meo,
 alterave dulci & viscosa radice, in febribus inter-
 mittentibus præcipue Tertiana & Quartana opti-
 mum est remedium, & in morbis soporosis a cau-
 sa frigida, omni sua parte eundem habet saporem
 odoremque, aromaticum, fervidum & igneum,
 decoctum vel infusum, tunc nullum medicamen-
 tum est contra venena volatilia promptius.
 donec excitetur lenis sudor; si majori copia exhi-
 beatur, alvum movet, in Hydrope etiam lauda-
 tur, si cum melle uncia una detur, modo visce-
 ra adhuc sint integra; est etiam Antiscorbutica.
 Egregie audit, ubi viscus subito à materiâ viscidâ
 est liberandum, *Baglivius* hujus usum valde com-
 mendat in morbis pectoris, ut in Pleuritide & Pe-
 ripneumonia nempe si materies coctâ & vis expul-
 trix deficit, si tum radix cum aqua infusa melle
 edulcoretur tum expectorationem liberantem à
 morbo provocat, hæc quoque in Antidotis in-
 greditur iisdem imprimis ut Angelica, aperit &
 calefacit, in tumoribus concutiendis, ubi inflam-
 matio non est metuenda, ut in Scorbuto conve-
 nit, si radix hyberno tempore recens effossa, be-
 ne pura per medium scindatur, tum ope micro-
 scopii apparent folliculi, qui oleo aureo & balsa-
 mo pleni, in quibus ignea vis nempe in hoc oleo
 & balsamo inest, sic ut hæc planta Angelica sit
 magis calefaciens, oris sæorem corrigit. Radix
 est effodienda media hyeme, nam mense Majo
 effos-

effossa, jam aquosa, salina, minimeque ita oleosa deprehenditur, anno secundo; folia contusa ad discutendos tumores frigidos valent, oleum destillatum ut & spiritus habent vim carminativam, stomachalem, summo jure in Scorbuto, lento, mucoso, frigido laudantur; in Nephritide subulosa & retentione urinæ modo absit inflammatio radix in aqua decocta est optimum remedium.

Smyrniium.

Character. Radix cauliformis, carnosa folia lobata, crassa, semen per maturitatem fere rotundum, crassum, striatum; hæc planta crescit in locis aquosis circa montes, & mare; radix est magna, circularis, alba, succum amarum gustui præbens, & odorem & saporem Myrrhæ habens.

Nomen à *σμύρνη* *Myrrha*, quia saporem & odorem Myrrhæ refert; vel quia illa planta, quam veteres Smyrniium vocarunt, per incisionem Myrrhæ similem reddebat liquidum; Hypposelinum quia Apium refert, & quorum morbis curandis egregie censetur: Selinum largissimo usui fuit in Botanicis receptum, nam plantæ quoque in petris crescebant, dixere *petroselinum*; quæ in aquis crescebant, vocarunt *Hydroselinum* ab ὕδωρ aqua, quæ in montibus *Oroselinum*, ὄρος enim est mons, sic etiam *Aneoeselinum* dicitur, quasi latine *Apsioselinum*, sapor hic medius inter Apium Italicum vulgo belgice *Selderey* dictum, & inter Apium petroselinum; hinc nonnulli vocavere *Olgarum* ut distinguatur à calore albo & Lactuca, *Macrome* etiam à *Rajo* dicitur, quæ est vox Italica, quæ barbare creditur esse vox Macedonica, quia olim male hæc planta *Petroselinum Macedonicum* vocabatur; dicitur etiam *Olus atrum*, ad dif-

differentiam Oleris albi, quod Valerianella est. Est planta biennis, quæ ex seminibus sponte cadentibus procrefcit, hæc planta quo ad figuram ratione temporis & magnitudinis multum differt, ita ut quidem quis triplicem esse plantam putaret, si diverso tempore accederet.

Vires. Folia, semina tenera suavissimum nutrimentum simile ac Apium præbet, est aperiens, Diuretica, Emmenagoga, sudorifera, anticolica, & Asthmari optime conducit, uti & menstruis obstructis, partui difficili, dolori Ischiatico.

Sisarum.

Character. Folia lobata, in margine incisa; radix tenera, carnosâ, id est, Apii similis plurimas habent radículas, pendentes ex una quasi sede, ut digiti de metacarpo, saporis dulcis; semina striata, & exigua.

Nomen. A radice suavitare fere dicitur; nam nulla planta sapore suavior habetur. *Plinius* dicit, quod *Imperator Tiberius Caesar* sibi exegit pro tributo à Germanis hanc radicem, vocatur belgice *Suyckerwortel*.

Vis est egregia & iis conducit optime, qui sanguinem spuunt, vel mingunt, si modo vellent non nisi hanc radicem edere, hacque cum lacte vel sero vel jure carniû cocta corpori conciliarent laxitatem & sanarentur; laudatur & contra Stranguriam & Tenesmum, ut optimum remedium, ita & contra Dysenteriam & alvi fluxum; Phyticis valde macilentis si hoc modo (ut dixi) cocta radix & contrita mane potanda detur, antequam surgant, optima conducit, ut & omnibus pectoris morbis, semen etiã provocat.

Tragoselinum.

Character. Radix cauliformis, alba, tenuis, saporis acris, odoris nullius sponte provenientis folia pinnata, ut vel Agrimonium vel Pimpinellam referant; habet majorem acrimoniam quam illa, quæ in hortis colitur.

Nomen. τραγος *hircus* & σελινον *petroselinum*, quasi *hirci petroselinum*, quia sæpe folia Petroselinum hanc plantam referunt, & hirci iis delectantur, *saxifraga* quia ex saxis crevit, sic ut frangere ea videatur; multi putant nomen his plantis tributum, quia calculum frangunt, sed errant; nam plantæ, quæ saxosis montibus crescunt, ut & quæ in petram radices agunt, vis acris aromatica inest.

Vis in medicina vix habere creditur. Prima, secunda & tertia Piper vocatur, quia in his fervor tantus adest, ut ore sustineri nequeat, hinc conveniunt, ubi calefacientia requiruntur, ut in Hydrope aquosa; secunda fortiter agit, hinc magna vi quidem calculum expellere potest, non dico semper hoc convenire; denique est Aperiens, Emmenagoga, Diuretica, Diaphoretica. Quarta dicitur Piper, nam Piperis acrimoniam superat.

Sium.

Character. Caulis crassus, angulosus, striatus, excavatus, in ramos divisus; folia conjugatim adnata uni costæ, in margine incisa, crassa, oblonga; flores in umbellas crescentes, singuli quinque folia habentes; semina bina se invicem juncta, subrotunda, minima, striata.

90 *Gymnodispermæ Umbelliferæ.*

ta, in uno latere compressa. Habitus reliquus plantæ hujus est instar Pastinacæ; radix parva, fibrosa, nigra; tota planta odorem bituminis habet.

Nomen à œlia moveo, fluctuo, quia aquis innatans maris quasi fluctuat, & à vento facile semper movetur, quod verum est imprimis in prima veteribus nota, quæ in paludibus crescit; & vento mota movet paludes; hæc omnia huc referuntur propter similitudinem foliaturæ, prima prodit quasi Hydropetroselinum in fossis.

Vires. Prima saporem, odoremque Pastinacæ & Apii habet, hinc aperit, deterget, urinam & menses promovet, optima est contra Dysenteriam & Scorbutum; sapor hic aromaticus, laudatur ab *Hippocrate* ut emolliens in inflammatione solvenda, uti & à virtute nitrosa & solvente, sed vires experiri nunquam ausus fui ob similitudinem quam habet cum secunda, quæ est Cicuta aquatica, quæ habet Radicem crassam, bulbosam, & ita allicit oculos quasi optima Rapa esset, est etiam sapore suavi, sed si in ventriculo assumatur, horrenda fit convulsio, quæ, nisi moriantur ægri, vomitu solvitur; hic si medicus ad ægrum subito convulsam ad vocetur, tum illi est examinandum, an æger ruri, ubi hæc herba crescit, fuerit, illeque de hac herba ederit, hocque facto statim cognoscit morbum, nullum enim venenum talia symptomata producere potest, nam omnes partes convelluntur, caput quandoque retrorsum plane trahitur. Tum instrumento oblongo, excavato & mobili vel tubo coriaceo in *Æsophagum* adacto statim per syringam oleum tepidum cum paulo melle & aqua injicio, unde æger

æger ilico vomit, & sic morbus solvitur; hinc in talibus casibus semper est cogitandum, num æger de hac planta ederit, nam hæc nostris regionibus est indigena, Oenanthe vero peregrina. Vide *Wepferum de Cicuta Aquatica*. Tertia dicitur non esse tam venenata, sed ob similitudinem prioris ejus usum nondum plane conitat, tamen ejus radices adeo suave & candidæ dicuntur, ut infantes alliciant, quas si edant, vertiginosi cadunt, convulsique moriuntur. Sexta, hujus semina referunt Amomum veterum, & eandem virtutem habent; hæc planta est aromaticâ, penetrans, accedens virtutibus ad Cardamomum, est enim Emmenagoga, Aristolochica, Pulmonica, Anticolica, semina & radix recipiuntur in medicina, in omnibus Antidotis & Theriacis ingreditur hæc planta, hæc Amomo substitui potest ob egregiam vim balsamicam, & aromaticam; in reliquis vis metuitur ob affinitatem cum Cicuta aquatica; hinc videmus plantas communi nomine insignitas diversas habere virtutes, nam prima & quarta sunt plantæ frigidæ, secunda est venenatissima. Tertia est calefaciens Aromatica. Sexta conducit in menstruis obstructis, calculo Renum & vesicæ, Dysenteria & Scorbuto.

Cicutaria.

Character. Radix fibrosa, caulis ingens, nodosus & concavus, folia Cicutæ majoris simillima, semina profunde striata, angusta, oblonga, magna, per maturitatem limata.

Nomen à Cicutæ similitudine.

Vires. Hæc planta talem fatorem habet, ut æstate contrita & naso adhibita convulsionem faciat,

92 *Gymnodispermæ Umbelliferæ.*
ciat, est ergo planta venenata, & agit ut *Cicuta*,
ejus antidotum est aqua tepida cum melle. ut in-
de vomitus sequatur.

Cicuta.

Character. Caulis crassus, politus, serpentis cu-
tim referens, excavatus; folia minutissime divisa, &
subdivisa, inodora Petroselino fimillima, flores albi
in umbellas crescentes, semina rotunda, & striata,
radix cauliformis, longa, alba, crassa, tota
planta habet odorem ingratum, sapor ejus est a-
eris.

Nomen. *Cicuta* notat cavum interceptum in-
ter duos nodos caulis frumenti, ex quo pastores
fistulas componebant; unde *Virgilius* canit.

*Est mihi disparibus septem compacta Cicutis
Fistula;* ——— ———

Vires. Hæc planta faciem habet Petroselini im-
primis secunda, quæ veteribus incognita fuit;
Cum Athenienses ex medicis sciscitarent, quanam
methodus esset optima placidissime necandi homi-
nes quando non multa mala commiserunt (licet
sint benemeriti sed tamen reipublicæ non magis
inserviunt) tum responderunt nil melius hoc præ-
stare quam *Cicuta*, hinc dicitur *Cicuta* homines pla-
cide occidere præsertim, si paulo post assumptio-
nem ambulent, & tum in lecto se ponant, quo
facto ab inferioribus frigere incipiunt, quod frigus
sensim ad superiora adscendit, & sic placide mo-
riuntur, sic dicitur *Socrates* tali potu placidissime
mortuus, ut Poëta canit.

Potio ,

Potio quem necnit gelide porrecta Cicuta.

Sed non videtur fuisse nostra Cicuta, nam hæc convellit; sed potus compositus. Non tamen certò scitur, an hæc Cicuta veterum sit, licet ex definitione verosimile videatur. In prima propriis experimentis vim deprehendi, nam herbam paulò contritam acriter subolfeci, unde caput mihi titubare cæpit, ita ut lapsum time-rem. *Matthiolum* dicit, quod asinus ab hac herbâ edens ceciderit mortuus, ut videbatur, sed detracta ipsi cute surrexisset, at huic auctori in omnibus non est fidendum, nam multoties errat, hoc tamen certum est, homines hanc plantam comedentes non solum in convulsiones cadere, sed inde plerumque mori. Semina sunt venenata, folia contrita si olfeceris, evades ebrius stupidusque, ut mihi contigit, succus Atheniensibus in usu erat ad interficiendos damnatos. Vide *Platerum de Socrate*. Veteres dixerunt esse superbibendum multum vini vel aceti, ut torpor excutiat, sed puto oleum melius convenire, ut vomitus excitetur, & tum quidem vinum superbibendum dari potest; dicunt alii modo acetum cum aqua esse superbibendum ad vomitum usque, & hoc aliquoties repetendum, & tum vinum esse superbibendum. Secunda Petroselino adeo est affinis, ut vix distingui possit; hinc fuit familia Hagacomitum, quæ in prandio inter Petroselinum hanc herbam sed paucissimâ tamen copia assumpserat, unde tamen omnes ægri sunt facti. Tamen externè optime conducit in Scirrhis & Atheromatis resolvendis; cocta cum lacte in pulpam summopere laudatur in Cancro,

sedat enim inflammationem acerrimam, summumque tollit dolorem, Emplastris & unguentis ingreditur. Folia contusa & cocta externè conducunt in Hæmorrhoidibus, Podagra, dolore Ischiatico, & inflammatione testium.

Phellandrium.

Character. Caulis crassissimus, striatus, excavatus, nodosus, in multos ramos divisus, qui rami se in alas extendunt; folia ampla, in margine incisa, saporis grati, aliquantulum acris, flores in caulium summitatibus crescentes, semina se invicem juncta, Aniso crassiora, obrotunda, fere ovalia, compressa, odorata, nigricantia; crescit in locis aquaticis. Reliquum simile est Cicutæ.

Nomen à φέλλω fluito more suberis, φέλλος enim est suber & ἀνδρῶναι virifio, in aquis enim non tardè fluentibus intrepidè quasi & viriliter se erigit.

Vires dicuntur habere ut Cicutæ, at odorata & aromatica est; egregia est, ubi lenis requiritur dissipatio humorum, apud Chirurgos prima laudatur in discutiendis tumoribus inflammatoriis & frigidis & Gangrænæ resistere dicitur, imo nil tutius in scirrhis & cancriis tumoribus adhiberi potest, laudatur quoque ad morbos mammarum curandos formâ Cataplasmatum.

Crithmum.

Character. Radix fibrosa est, satis longa, crassa valde sparsa & quasi repens, albescens, folia trifida, succulenta magna, carnosæ, iterum divisa,

divisa, femina se invicem conjuncta involucrum aliquod habentia, quod per maturitatem deponunt, striata, oblonga, alba, plana, odorata, crescit in regionibus calidis super saxa circa mare.

Nomen à κριω *secerno* quia menstrua; & urinam secernit.

Vires. Secunda ad edulia recipitur, nam à longo tempore sale & aceto condiri solet, & belgice *Cappers* dicitur, folia ut flos Capparis comeduntur; si recens sumatur Diuresin ut lactuca movet; hinc auctor quidam dicit, quod si in æstate sumatur, Diabetem causet, si tenuia sunt folia & instar Luctuæ comedantur; cæterum prima laudatur à vi saponacea dissolvendi omnia impacta interne, & maxime externe si adhibeatur, interne assumpta Diuresin movenda impacta solvit, conducit ad menstrua promovenda & in calculo pellendo.

Anmi.

Character. Semina sunt exigua Petrolino minorâ; striata, globosa, suaviter aromatica, saporis amari acris; odoris fragrantis & optima ex Alexandria nobis devenientia. Folia in longas & angustas dissectas lacinias abeuntia, crenata ad costas. Flos est albus.

Nomen. Ab αἴωσ *matula*, quasi cogens homines ad matulam vel secundum alios ab ἀμμος *arena*; quia hujus plantæ semina sabuli granum referunt.

Vires. Planta veteribus est decantata ad fæminarum sterilitatem corrigendam, si uncia duse vel

vel tres mane vacuo ventriculo ex vino bibantur, & supra dormiant, tumque admittant viros, sæcundus sæpe consequitur coitus, videtur enim quod Uterum obsidet, incidendo per sudorem, illud quod impedit sæcunditatem, expellit, & sic sæcunditatem restituit: de hac re vide *Matthiolum*. Cæterum vires sunt cum Camino eadem. Est diuretica, aperiens, cephalica, carminativa, antihysterica, & cæterum virtus est fere ut in Fœniculo. Semen recensetur inter quatuor calida majora, & inprimis in usu est, estque valde aromaticum, & à vi subtili calidum, in omnibus sudoriferis ingreditur, diu fuit disputatum, an hoc esset Ammi veterum, sed quidquid sit; saltem virtus est eadem ac de Ammi veteres laudarunt. Ingreditur in alexipharmacis & Theriacis.

Apium.

Character. Semen striatum, curtum, crassiusculum, griseum, odor saporque singularis, radices in pluribus edules, carnosæ, crassæ, rectæ, albæ, profunde in terra repentes, in multos ramos plerumque divisæ caulescentes in omnibus excepto aniso fatisque longæ, à Cicuta distinguendæ sunt odore & sapore. In plerisque radix est annua, sed tamen non in omnibus; sapore aromaticus quodammodo conveniens nisi in aniso, in omnibus flos albus, nisi in una flos sit luteus. Caulis crassus, striatus, excavatus, & viridis; folia Petroselini, sed majora, viridia, splendentia, polita, succum odoris penetrantis & ingrati habentia, præsertim si folia contundantur, saporis acris & ingrati. Hinc videtis hujus characteris incastitatem

tem, sed tamen ob similitudinem hoc genus sic disposui vel ob saporem vel odorem.

Nomen. Ita dicitur, quia apes eo summopere delectari perhibentur, vel ab apice, quia veteres inde coronas conficiebant ad caput ornandum, vocatur *Eleoselinum* ex ἔλος palus & σέλερον *Apium*. *Paludapium* ex palude & *Apio*, *Seleri* est vox Italica, non bene describitur a Dioscoride; hinc dubitandum, an habeamus *Apium* veterum.

Vires. Prima usque ad decimam quintam sale gaudent valde tenui, hinc vis aperiendi & urinam ducendi inest; radix inter aperiens quinque majores recipitur in officinis, prima & decima radix est vel *Apium* vel *Petroselinum*; per radicem *Apium* intelligunt quinque, per *petroselinum* unum. *Vires optimæ* sunt ad liberandos renes a pituita, & pure, granis calculosis, & saburra arenosa; in aqua cocta & imposta extrinsecus elicit urinam à torpore vesicæ ortam. Radix imprimis est aperiens, licet semen etiam sit aperiens & calefaciens, tota herba est saporis aromatici penetrantis sine acrimoniâ, succus est saponaceus, maximè aperiens sudoremque ducens & Diureticum, multi ex horum usu in Diarrhæam & Dysenteriam incidunt, quia illud ferre nequeunt. Quinta & sexta longè sunt calidiores, hinc sunt magis sudoriferæ, prior dicitur *Medulla Domicellarum* belgicè *Juffersmelk*, quia dicitur ad Venerem incitare viros & habetur pro herba ad semen conficiendum, quod etiam verum esse potest, nam calorem & vigorem producit, si *Apium* radix in officina præscribatur, tum hæc duæ species intelliguntur, quæ *Seleri* dicuntur, sunt penitus balsamicæ; si sanguis subtiliter sit solvendus, & modicè stimulandus, tum quinque priores sumuntur, & si fortiter, tum sexta est sumenda. *Octava* & *decima*

98 *Gymnodispermæ Umbelliferæ.*

cima sexta dicitur *Anisa* ab ἀprivat: & *νίτος*, æqualis, & jure, hoc enim semen est admodum inæquale, cujus semina inter calida majora distinguunt se, quod folia superiora sint rotunda, inferiora magis divisa: aroma est gratissimum; hinc tota in usu est, & ex ea parantur oleum, quod album fere est, crassius oleo fœniculi, sæpeque in aqua hæret, & inter destillandum congelationi obnoxium est, spiritus, qui pertinacissimam ebrietatem facit, aqua, quibus vis inest Fœniculi magis tamen exhilarans, unde Melancholicis viris prodest, sed postea ei ita assuescunt, ut semper illo uti debeant, aliter est calefaciens, flatu discutiens, hujus feminis infusum ad expectorationem in morbis pectoris promovendam commendatur, in stomacho frigido, colica frigida semen est egregium, præsertim si acidum prædominetur; hinc in omnibus morbis puerperarum nutricumque conducit, folia quoque recipiuntur in medicina, semen Theriacalibus compositionibus ingreditur spiritum carminativum sylvii, oleum assumptum stomachum inflamat, antidotum est Acetum, succus hujus plantæ in febribus intermittentibus est optimus, idem conducit in Scorbuto, oris ulceribus, & gingivis depurandis, formâ Gargarismatis. Conserva ex hac planta composita convenit in Colica flatulenta, urinis & menstruis obstructis à causa frigida mucosa promovendis.

Myrthus.

Character. Caulis ramosus, flexilis; folia Buxi, sed minora, acutiora, polita, splendentia, odoris grati. Flores ex foliorum alis crescentes, singuli quinque folia in umbellam desinentia habentes, albi,

albi, odorati, & calicem incisum continentes, hic calix postea fit bacca ovalis, aut oblonga, coronam habens; hæc bacca est viridis, post maturitatem nigra, succulenta, polita, habens semina dura albescentia, compacta, saporis adstringentis. Hæc arbuscula crescit in regionibus calidis.

Nomen à Myrrha juxta quosdam auctores ob odorem Myrrhæ similem; alii volunt hoc nomen derivari à quadam puella Atheniensi *Myrsine* dicta, quæ a Pallade, quæ eam deperibat, post mortem in hanc arborem mutata dicitur.

Vires. Hæc arbor ut & omnes Myrthi vi oleosa & balsamica pollent, pulchère olent, & succum habent adstringentem, vires ad Caryophyllatam accedunt, hinc folia recentia, tenera cum aqua infusa instar Théæ adhiberi possunt in omni morbo, in quo Caryophyllatas laudavimus. Folia & fructus vel baccæ externè & internè adhibentur, omnia adstringunt, syrupus ejus cum baccarum succo convenit in nimio fluxu menstruorum & hæmorrhoidum, syrupus solus conducit in Diarrhæa & Dysenteria, folia decocta & formâ cataplasmatibus applicata in luxationibus sunt optima, Rob ejus etiam in omnibus morbis, ubi est adstringendum & refrigerandum, prodest.

Carui.

Character. Caulis nodosus, ramosus, quadratus, excavatus. Semina angusta, invicem juncta, longiuscula, grisea, saporis acris & aromatici; radix longa, crassa, carnosa, alba, aliquando flava.

Nomen. Sic vocatur quasi capiti conducens à *caput*, alii dicunt nomen esse à *Caria*, ubi

100 *Gymnodispermæ Umbelliferæ.*

veteres hanc invenerunt plantam, frequens est planta in Germania & Bohemia, Dioscorides eam non describit.

Vires. Eadem ferè virtus ac in Apio; sic hominibus, qui in speciem cæcitatæ incidunt, & oculos obscuros habent, conducit, & à nulla re magis juvantur, quam à semine Fœniculi & Carui, omnes partes hujus plantæ à veteribus in usu esse dicuntur, semina inter calida majora annumerantur, sunt oleo ditissima, carminantia, anodyna & calefacientia, & hinc omnibus compositionibus, cataplasmatibus, unguentis, balsamicis, spiritibus carminativis & aquis majoribus ingrediuntur, semen habet aromaticam vim blandam ad roborandum stomachum, expellendam pituitam, flatus discutiendos, hæc puerperis summo perè conducit ad halitum fœtidum, uti ad lac promovendum, semina sola laudantur, nam herba vix odorem habet, hinc omnis vis in seminibus impenditur, semina in colicâ flatulenta externè & internè sunt optima.

Coriandrum.

Character. Caulis obrotundus, tenuis, ramosus, & medullam habens; radix minima, simplex, & recta; tota hæc planta, solo semine excepto, habet odorem ingratum Chemicis.

Nomen à *κόρις* græcè dicitur *Crimex* quod est insectum, quod in muris asseribus invenitur, belgicè *Wantluis*, quia hujus fœtorem habet, nam non puto ita vocari, quasi hæc animalia pelleret vel necaret, & *ἄνδρος* ab *insula Andro*.

Vires. In medicina recipitur hæc planta in debilitate ventriculi, ubi acidum prædominat, & in temperie frigida conducit; est aromatica, oleosa,

fa, penetrans; semina sumpta in vino ad vermes necandos, ad stomachum debilem, inertem pituitam debellandam prosunt, sed solent vulgò saccharo incrustari ob fætorem. De hac plantâ magna fuit lis, nam nonnullis pro medica, nonnullis pro venenata planta habetur, semina inter venena retulit Dioscorides, quod factum est, quia sæpe nimia sumitur copiâ, sed moderatè sumpta prodest, alioquin dementiam inducit, si recentia sunt semina, caput feriunt, & effecta stramonii, ut dicitur, habet, sed modicè sumpta calefacit, exhilarat, & contusa cum aceto & sale folia ad dissolvendos citissimè bubones, Parotides internè in morbo valde frigido. Ad colicam flatulentam & halitum fætidum corrigendum conducit.

Hippomarathrum.

Character. Caulis angulosus; ramosus, minimus, medullam fungosam albam habens; folia Carui saporis acris & aromatici; radix longa, alba, minima, saporis ingrati, crescit in sylvis, hæc planta Coriandro proxime convenit. Nulla virtus est notâ.

Thapsia.

Character. Semen magnum, oblongum, fimbria foliacea, summa parte plerumque bifida cinctum; radix mediocriter crassa, ignea, fervida, longa, coloris Grisci Albescentis, aliquando externè nigricantis, habens succum lacteum acrem, corrosivum & amarum.

Nomen à Thapso insula ubi nascitur.

Vires. Ex hac planta à veteribus premebatur uccus, quo utebantur, si virulenta purgatio esset

facienda, nam succus ejus radicis inspissatus & datus ad unciam unam per superiora & inferiora purgat, stomachum & intestina inflammat, unde Dysenteria oritur; & est adeo acris, ut spasmus faciat, & postea deterrima oriuntur symptomata (ut *Clusius* optime notavit) quæ non nisi per potum aceti, olei & aquæ tolluntur; hinc illam plantam non esse adhibendam censeo; hujus radix fuit vendita pro Turbith veterum, sed pessimè nam radix primæ, tertiæ, quartæ & nonæ non minus urit, quam octavæ; externè adhibetur in unguentis pro Scabie similibusque morbis.

Laserpitium.

Character. Caulis nodosus, lignosus; folia ampla, magna, Apium referentia, dentata; semen latum, membranosum, oblongum, albescens, odoris & saporis Angelicæ; radix longa, crassa, internè nigricans, odoris satis grati. Crescit in regionibus calidis in montibus.

Nomen à Lacerare, quia in caule & radice hujus plantæ incisiones fiunt, unde succus distillatur, qui asa fætida & Opopanax esse dicitur; vocatur *Libanotis Theus*, quia hujus plantæ radix odorem Thuris habet.

Vires. Hoc genus est castissimum, & nullam spuriam admittit, Laserpitii succus pro nobilissimo habebatur, quod verisimile est hanc esse plantam vel hujus succum, sed tamen non certè scimus, sapor est Opopanaceus, hinc videtur verum esse, quod sit hic succus veterum Laserpitii. Omnes sunt lactescentes, & aromaticam radicem habent, & intersit succus ad externa ulcera sananda, & corpora balsamo condienda; hujus radix dono dabatur a Syrenaicis populis Regi suo,

fuo, si eum summo afficere vellent honore, & hinc Lasepitiu[m] adhuc in nummis depictu[m] videmus, quod Legatis præmio dabatur, habens ab uno latere Regis imaginem, ab altero Lasepitiu[m].

Daucus.

Character, Folia tenuiter divisa, lanuginosa semen villosu[m], oblongu[m], umbellis à flore delapso clausis indice carnosu[m], semina compressa, cinerea, villosa, saporis Dauco Cretico debilioris, odoris fragrantis, umbella est instar nidi avis, unde hæc planta à quibusdam *Nidus avis* dicitur; crescit in locis arenosis.

Vires, Radix est celeberrima contra calculu[m], Nephritidem & ad menstrua provocanda, semina tempore idoneo lecta acria sunt, si infundantur cerevisiæ his dictis ægris maxime juvant. Prima, secunda, tertia, quarta, nobile medicamentu[m] præbet, & est cibus optimus Phthysicis, si nempe radix sumatur, nam ab Empyricis in scobem rasa & cum lacte cocta melle edulcoratur, & sic ad omnes morbos pectoris, Anginas, & externe ad crustas impediendas adhibetur, in doloribus post partu[m], in Colica ut & in Stranguria etiam adhibetur; radix instar bulbocastanei radicis, est culinaris, roborat & pinguefacit.

Caucalis.

Character, Radix minima, fibrosa, alba, solida villosa, dissecta; flos in duobus petalis cordiformibus divisus, fructus unus gerens duo semina oblonga, quæ quâ parte se contingunt, plana sunt, ab altera gibba, striata, euchinata, aculeata, cum species à Nostratibus in usum eundem ac herba

104 *Gymnodispermæ Umbelliferæ.*

Antiphlogistica ahiberi solent; veteres pro oleribus usi sunt ut Caryophylli.

Nomen. est antiqua vox, nec ejus derivationem scio, *Caucalis* significat *poculum magnum*, unde vulgò dicitur *Bocael*, sed an id huc conveniat, nescio, hoc potius in *Daucis* obtinetur; hinc forsitan per *Catacrisin* in abusum factum est.

Vires. Semen est aromaticum suave; inde incolæ *Capitis de Bone Spei* & *Africani* potum [ut hic potus *Anisi* est] præparant, qui potus est suavis; convenit hæc planta ad *Nephritidem* & *menstrua* provocanda.

Cachrys.

Character. Folia tenuissimè divisa, post singulos flores sequitur unus fructus in *Umbelliferis*, maximè fungosus, qui constat ex duobus aliis sibi mutuo impositis.

* *Nomen* à *καίω* uro, quasi *granum hordei tostum*, est vetus nomen, dicitur etiam *Libanotes Cachryatena*, nempe *valde urens* & *inflammans*.

Ferula.

Character. Folia *Fœniculi*, semina ampla, obrotunda, compressa, in involucrium desinentia, & per maturitatem nigricantia, unde exit per incisionem succus albus.

Nomen derivatur à *ferendo*, quia hujus plantæ caules ramis arborum sustinendis inserviebant, vel à *feriendo*, quia inde olim fiebant bacilli, quibus ludi-magistri utebantur ad castigandos suos discipulos, ideo *Martialis* hanc plantam vocat *Sceptrum Pædagogorum*. *Octava* & *nona* sunt plantæ valde raræ. Omnes nomen accepere à *secunda* plan-

ta,

ta, nam hæc videtur veteribus cognita, *Tournefortius* aliam ferulam invenit, quæ etiam videtur veteribus cognita fuisse, crescit in regionibus calidis.

Vires. Planta est admodum succosa, ut in loco nativo vulnerata multum lactis præbeat, præprimis radicis succus hic inspissatus virosus est, quo ad odorem si gustetur, quasi adurens est stela, habet Galbanum, Sagapenum & Ammoniacum, quod colligitur ex seminibus his inhærentibus, quæ fata ferulas producent; hujus vis est balsamica, aromatica, plurimo oleo inspissata, si applicetur, viscositate vires coercentur, vis ei attrahens adscribitur; hinc in officinis ad omnes usus adhibentur hystericos & hypochondriacos, pilulæ fætidæ vel hystericæ *Sylvii* ex hoc fiunt, juvat podagricos, & colicos frigidos dolores tollit, obstructions solvit, est maturans & optimè discutiens, est ferè universale medicamentum, hujus virtus primo *Lobelio* innotuit, laudatur contra morbos mulierum. Quarta est ferula galbanifera, crescit in Arabia & Africa, ex hac planta per incisionem succus detrahitur, qui dicitur *Galbanum*, quod hodie longe pretiosius est, quam olim, & quandoque in officinis deficit, hoc gummi est flavum, splendens, aureum & aliquantulum transparens, conducit in lochiis & menstruis provocandis, foetum mortuum expellere dicitur, in passionibus hysteris fumus ex gummi combusto naribus attractus est optimus. Emplastrum de Galbano prodest in Colica & Paralyfi si locis affectis applicetur, si umbilico applicetur, vel plantis pedum in tenellis hysteris ad sedandas illas convulsiones; galbanum est optimum resolvens, conducit in tumoribus scirrhosis & bubonibus venereis, emollit, & tollit clavos pedis;

106 *Gymnodisperma Umbellifera.*

superextenditur nempe super alutam, atque semel in septimana prius emollit, tum lenit, denique auert, ingreditur in Theriacis & Diascordiis.

Anethum.

Character. Radix annua, reliqua ut in Foeniculo; semina foliacea, plana, membranacea, ovata, orbicularia, compressa in parte exteriori tribus striis vel sulcis notata.

Nomen. ἄνητον ἢ ἀνευθεῖν quod cito crescat; quia hæc planta intra parvum tempus crescit, est antiquum nomen titulo suaveolentissimo, hinc Poëta canit:

Narcissum & flores jungam bene olentis Anethi.

Vires ut in Levistico, Foeniculo, Meo, laudatur imprimis semen contusum contra singultum, si non ab inflammatione sed à frigida viscide vel pituitæ causa oriatur sic & in ventriculo frigido prodest, semina contusa & temporibus applicata pueris placidum conciliant somnum, in Colicis, flatulentisque intestinorum affectuum semen contusum cum saccharo ad uncias hauritur, vel infusum lac augetur, dicitur facultatem habere extinguendi genituram, quod tamen vix credendum, cum hæc planta sit aromatica, & in omnibus suis partibus spirat odorem gratissimum; sapor ejus aecedit ad saporem Carui; oleum ejus carminativum est, in infuso dantur hæc semina, cui additur mel, & efficax in debellandis catarrhis frigidis in senibus, & ad expectorationem promovendam; crescit in locis arenosis.

Peucedanum.

Character. Folia trilobata, tenuissime divisa, femina ovata, ampla, marginata, oblonga, involucrium deponentia; radix crassa, longa, externe nigrescens, interne albescens, saporis pinguis acriusculi cum aliqua dulcedine [ut Fœniculi radix] odoris sulphurei.

Nomen à græca voce *πιδων pinus*, quia folia ejus pinum referre videntur, græce *πινεδάρος* vocatur, dicitur etiam *Fœniculum Porcinum*, ut & *Pinastellum* belgice *Verckens Venckel*; Veteribus est planta valde memorabilis & ita descripta, ut probabiliter credere possimus eandem esse nostram,

Vires. Hæ conveniunt cum viribus Petroselini, & Fœniculi: colligebant veteres succum ex hac planta vulnerata exstillantem, in umbra exsiccabant, & servabant usui; Laudatur à veteribus in morbis inflammatoriis resolvendis, si nempe radix cum aqua cocta melle edulcoretur, & tum hic potus calide bibatur; hinc optime convenit in Pleuritide & Peripneumonia solvenda, ubi per Anacatarfin tolli potest seu excreationem, veteres commendarunt totam plantam cum melle ad expectorationem promovendam in pleuritide aliisque acutis morbis: dein contra sanguinis mictus laudatur, uti & contra Nephritidem, ciet urinam, egregie pituitam solvit, expellit omnia in rene hærentia, si radix cum vino coquatur, extrinsecus in Hæmicrania convenit uti & aliis generibus Cephalalgia à Catarrhis ortum ducentibus; in Cataractæ initio & abundante pituita laudatur. Obstructiones omnes egregie resolvit & discutit, communiter laudatur & usurpatur in doloribus illis torminosis, quos mulieres ante tempus evacu-

ationis subeunt, in fæminis, in quibus fluxus fe-
gnior est, sal illa rafa aperit, fluxumque provocat;
valet in torminibus, quæ persentiunt fæminæ non
diu post partum, illi dolores ortum ducere viden-
tur ex eo, quod fluxus ille naturalis non recte
prosequatur; ulceribus inveteratis mundificandis
conducit; in hysterica passione radix est optima,
hinc virtus est balsamica, detergens & leniter ca-
lesfaciens. Est optimum remedium ad ulcera &
vulnera depuranda.

Spondylium.

Character. Radix simplex, longa, perennis, al-
tissime depacta & sat crassa, carnosa, elata, alba,
inordinate divisa, succum flavum habens, saporis
acris; flos albus, petalis bifidis & veluti cornutis,
exteriore reliquis multo majore; semina magna,
compressa, striata, marginata, parte superiore
marginem habentia, & excavata, ubi se invicem
contingunt, duas lineas nigras habentia. Caulis,
nodosus, rotundus, rectus, striatus, villosus, ex-
cavatus; folia in multas partes divisa, lanugino-
sa, saporis dulcis, odor est ingratus & gustui a-
cris; crescit in paludibus & locis aquosis.

Nomen. Ita dicitur, quia odorem ingratum ha-
bet similem animalculo vel insecto, quod *Spondy-
lis* vocatur, & quod amabilem colorem rubrum
tingendo facit, vel a vertebris, aut fusorum ver-
ricillis, dicitur etiam *Branca Ursina*, quia urfi pe-
des refert.

Vires. Acris est ut *Ferula* & *Thapsia*, in me-
dicina non recipitur, sed inter emollientia à rusti-
cis adhibetur; tamen hæc planta optima esse di-
citur in Clysmatibus & Cataplasmatibus, & con-
ducere in Epilepsia, foliorum ejus vel radicum de-

decoctum mulieribus hysteriis prodest.

Pastinaca.

Character. Folia villosa, in margine dentata; pinnata, ex aliis sat crassis & costa magna sustentata composita saporis grati & aromatici; flos luteus, rosaceus; radices crassæ, carnosæ, longæ, esculentæ; semina plana, ovata, margine donata per maturitatem sacculum deponentia.

Nomen. à *Pasta*; quia ejus radix comeditur, vocatur etiam *Elaphoboscum* ab *ἐλαφος*, *cervus* & *βόσκω* *pasco*, quia cervi hac vescuntur herba; hinc dicitur *pastum cervorum*.

Vires. Est planta memoratissima in medicina; radix est diuretica, hujus semen ut & Dauci semen optime convenit in calculo pellendo; hinc fuit Medicus famigeratissimus, qui hoc lectum in pollinem redexit, ut & radicem Glycyrrhizæ in pollinem redactam una his ægris præscripsit; conducit in colicis doloribus à pituita ortis, Stranguria, singultu, in menstruis obstructis si hi morbi a causa frigida, si usurpetur in Nephritide, à causa calida nocet, secunda est edulis radix, quia mollem habet pulpam, & cum lacte cocta Phthysicis & macilentis prodest, quatenus nutrit. Tertia etiam pro Opopanace haberi potest, semina non sunt adeo acria. Quarta vero est planta vera, unde Opopanax fit, quod hac æstate expertus sum; ubi ex hac planta vulnerata profluit succus luteus, qui sole paulo inspissatus odorem & saporem Opopanacis perfecte habet, sub hoc titulo nempe Opopanax in officinis habetur, Opopanax vero ab *ὄππος* *succus* & *παν* *omnia*, quasi *omnia sanans*; hinc ab *ὄππος* *Opium* quoque nomen habet. Opopanacis ergo virtus satis est nota, resina est simul balsamus

mus omnia leniens, consolidans & calefaciens. Vires & usum habet ut Galbanum, & gummi Ammoniacum sed magis balsamicas, sed in omni morbo, ubi est inflammatio nocet. Ingređitur theriacam Andromachi, pilulas tœtidas &c. Quinta habet vires acerrimas, aromaticas, viscidas, dulcissimas, contra omnes putrefactiones, pituitam & vermes est optima, externe conducit in tumoribus frigidis.

Tbysselinum.

Character. Radix perennis, magna, succo lacteo prægnans; folia Apii vel Ferulæ, femina ovata, compressa, leviter marginata per maturitatem involucrium deponentia. Caulis striatus, angulosus, excavatus, rubicundus, nodosus & ramosus.

Nomen à ῥίζω *suffis* & σείδιον *Apium*, quasi *apium olens*, quia hujus plantæ radices manducatæ relinquunt in ore Thus, sed ingratum.

Vires. Est Planta acerrima, ita ut cum primum in fossis hic inveni & gustavi; habuerim os & fauces inflammatas, sunt igitur inter plantas acerrimas referendæ, & potest quidem usum habere sed caute procedendum. Radices sunt aperientes, & penetrantes, urinam & menstrua a causa frigida cum optimo eventu provocant, crescit in locis aquosis; vis lactis ad Scammoneum accedit, & potest ejus loco substitui.

Oreoselinum.

Character. Caulis in alas divisus, folia ex radice & caule exeuntia, & caulibus longis adhe-

Gymmodisperma Umbellifera. III

rentia, flores in summitate caulium in umbellas crescentia.

Nomen ab ὄρος mons & σελινον apium, id est, apium montanum. Dicitur etiam *Mulctum bonum* belgice *Veelgoet*.

Vires. Sapor hic est ut in Apio, radix longa, crassa ut minimus digitus, extus nigra, intus alba, succum mucilaginosum habens, & gustum resinofum, sed aromaticum & gratum præbens. Crescit in montibus, hæ omnes plantæ sunt beneficientissimæ, secunda habet acrem saporem.

Tordylium.

Character. Caulis striatus, villosus; folia oblonga, obrotunda, aspera, villosa, dentata, radix annua, minima, acris. Semina compressa, subrotunda, margine conspicuo donata, odorata, gustui acris; crescit in regionibus calidis.

Vires. Dicuntur menses & urinam provocare & Catharorum expectorationem promovere, tamen puto has plantas nullam virtutem habere, nisi quod sint valde æstimatæ, quia habent femina, quæ nummum cusum referunt.

Myrrhis.

Character. Semina oblonga, plerumque striata, sæpe levia, aliquando hirsuta, quæ licet hirsuta semper sunt striis excavata, nigricantia, gratum gustum Anisi præbentia. Radix longa, crassa, alba, mollis, fungosa, aromatica; folia ampla, magna, striata, referentia Cicutam Aquaticam, sed magis alba, mollia, villosa, coloris & odoris Chærophylli; caulis altus, ramosus, villosus, intus excavatus.

Nomen. Imprimis prima accepit, quia colore & foliatura Myrrham refert, & ejus odorem habet, semina sunt striata, si vero nigra, tum est Chærophillum, referuntque rostrum aviculæ.

Vires. Saporem habet caryophyllatum, usus in oleribus ac Caryophylli, aperientes, exhilarantes, diureticas, demulcentes vires habet, in Scorbuto optimum medicamentum, succus expressus ex fero lactis ad uncias aliquot egregius est, lapsis ex alto aut contusis extrinsecus in cataplasmate folia perinæo & ossibus pubis applicantur, egregium est remedium ad expellendam urinam ex spasmo vesicæ & sphincteris, uti ad menstrua provocanda, tumores discutit, reliquæ vim habent resolvendi, maturandi, emolliendi, & suppurandi scilicet in cataplasmatibus maturantibus, sed habet semen aromaticum acerrimum, incidens, in calculo laudatur ab *Helmontio*, flatulentis affectibus quoque medetur. Prima est planta discutiens & resolvens, in Pleuritide adhiberi posset, ut & Peripneumonia cum fero lactis & melle ad phlegmata resolvenda, & in morbis calidis quoque convenit & chronicis, licet quædam videatur esse contradictio, sed tamen verum, hæc mire exhilarat hominem; hinc melancholicis cum fero lactis hæc planta datur, est Chærophillum Hispanicum veterum, *folia hilaritatis* dicuntur ratione virium: Priores aliquid venenati habent & de Cicuta quodammodo aliquid participant, nempe à prima ad quintam inclusive secundi ordinis, posteriores ob vim aromaticam laudantur nempe à numero sexto ad quatuordecimum, imprimis nona, decima sexta, & undecima; in secundo ordine non facile à Cicuta majori distinguitur, hæc tubera gerit; hinc etiam dicitur *Bulbocastaneum*; nona & decima in officinis promiscue adhibentur

sub

sub titulo Dauci Cretici. In omnibus his fapor idem. Non si recentia folia contusa cum sale & vino in cataplasmate formentur, omnes tumores lentos & inflammatorios resolvit. Semen est hirsutum, & omnibus antidotis ingreditur, contra calculum vesicæ est optimum, ut *Helmontius* ipse licet *Chemicus* dixit, si nempe manipulum unum in cerevisia dolio inclusa injiciatur, tum hæc cerevisia epota sanat omnes dolores scorbuticos, podagricos & nephriticos, ut etiam si à languore, ut in pueris sæpe fit, urina retinetur, in Cachexia, Phthysi, Astmate & Epilepsia convenit.

Chærophyllum.

Character. Semen est oblongum, rostrum avium referens, non striatum, aliquando glabrum, aliquando villosum, gibbum, folia Petroselini, sed minima, plus incisa, & molliora, succum gerentia, villosa, flos in summitate crescens, parvus, albus, radix longa, carnosâ, recta, in summitate crassa in inferiori parte minima, alba, tenera.

Nomen. A *χαίρω* gaudeo & *φύλλον* folium, quia folia hausta exhilarant & melancholicis profunt, dicitur etiam *Ceresfolium* quasi *folia Cereris*, quia hæc planta mensæ inservit, ubi olim Dea Ceres præsidebat.

Vires. Odor aromaticus suavissimus, ut hæctenus nemini ejus folia incommoda fuerint, succus pressus subtili blando oleo constat, ut *Fœniculum* multum salis in se habet, qui tamen spiritus est acris, sed nitrosus, fapor est balsamicus, subtilis, non offendens, sed bene penetrans, deterget, deobstruit, solvit, externe in cataplasmatibus, ubi resolvendum est, optima planta, ut & in *Herniis*

114 *Gymnodisperma Umbellifera.*

niis & tumoribus inflammatoriis, interne prodest Pectori, Pleuritidi, & ubi sputa critica sunt expellenda, succo paululum cocto additur mel, si hoc decoctum sorbeatur, optimum est Pectorale. Hæc planta est diuretica & inter antiscorbutica leniora recensetur, verno tempore bibitur cum sero lactis contra renis calculum valet, est febrifuga, externe convenit in urina retenta, dolore colico, tumoribus mammarum, Erysipelate, Bubonibus, scrotis tumescentibus, si foliis ejus confusis addatur oleum. In Chlorosi, & Ictero succus hujus plantæ est optimus, uti folia forma caraplasmatibus umbilico post partum applicata in colicis.

Scandix.

Character. Radix annua, ut minimi digiti crassa, alba, suavis. Folia Fæniculi, femina oblonga & rostrata.

Nomen. a σκάνδιξ, quod græce idem significat, dicitur etiam *Pecten Veneris*, quia fructus hujus plantæ pecten refert, & Venerem se cum tali pectine pexisse dicitur.

Vis vulneraria est, aperiens, resolvens.

Hydrocotyle.

Character. Folia circinnæ rotunditatis in medio umbellicata, ex quo pedunculus affurgit; radix est fibrosa, caulis tenuis & repens.

Nomen ab ὕδωρ aqua, & κόλυλη cavitas quia hæc planta cavitatem habet in foliis & crescit in paludibus.

De his nullam virtutem scio, nisi quod sit acris.

Bupleurum.

Character. Folia oblonga; integra, alterno ordine cauli adnata, dura; flos umbellatus, costa brevis.

Nomen à βῆς *bos* & πλεύρον *latus*, quia dicitur crepitationem lateris bovis causare, sed puto potius sic dici, quia bobus lectum præbet, vel etiam sic dici putatur, quia folia costam bovis referunt, vel à βε *grande* & πλεύρον *latus*, quasi diceretur *magna costa*.

Nulla vis medicata.

Bupleuroides.

Nulla vis medicata quod scio, nam à nullo auctore laudatur; sapor tamen est aromaticus.

Perfoliata.

Character. Radix ut minimi digiti crassa; simplex, lignosa, alba; semina longa, striata, nigricantia; folia simplicia, nervosa fere circularia.

Nomen. *Perfoliata*, quia caules folia penetrant. Non scio ullam virtutem habere.

Adstrantia.

Character. Folia quinquesida, digitata, flos Umbellatus, inferne folia succincta, Radix fibrosa, nigra, uno capite adhærens; hæc & fanicula habent characterem perfectam in indice descriptam, crescit in fylvis.

116 *Gymnodispermæ Umbellifera.*

Nomen, ab ἀστὴρ stella, quia hujus plantæ sum-
mitas stellam refert.

Vires. Gesnerus de prima Astrantia dicit, quod
radix ejus eodem modo purget ac Helleborus,
sed tamen paulo lenior sit; hinc habetur pro Ma-
rathro nigro, nam sapor acrimoniam causticam
indicat; in Scorbuto dicitur optimos effectus præ-
stare.

Sanicula.

Character. Radix perennis, sat fibrosa in quin-
que partes divisa; flores in umbellam congeruntur,
qui formant capitulum rotundum.

Nomen à sanando, quia hæc planta pluribus
morbis convenit; hæc etiam *Diapensia* dicitur,
quia habet phylla Ἀγρωζῶν per quinque segmenta
scissa; crescit in montibus ac vallibus.

Vires. Maxime laudatur à Wallonibus & Gal-
lis, ita ut dicant sibi non opus esse medicina,
quum hanc herbam, edunt in inflammatione,
convenit sputo sanguineo. *Baubinus* putat con-
venire in calidis renum morbis, sed rationem non
video, in Hæmoptysi laudatur, convenit etiam
in morbis languidis, & ubi lentor est, vires sunt
penetrantes balsamicæ, exhalant enim acre fra-
grans, in quo consistit virtus & adstrictionis sen-
sum in ore relinquit; folia contusa vulneribus im-
posita sine suppuratione curant, uti & tumores ex-
ternos, sordes aufert, detergit, in Hæmorrhagiis
& Herniis conducit, tumores discutit resolvendo
vel dissipando, si folia contusa cum vino vel ace-
to applicentur, potatur etiam ejus decoctum ad
sanguinem grumosum resolvendum, in ossibus
fractis ubi purgandum & abstergendum condu-
cit, hæc planta est aperiens, vulneraria, folia re-
centia

Gymnomonospermæ flore simplici. 117

centia externe applicata vulnere, idem consolidant, instar Thée adhibetur, ingreditur in decoctis vulnerariis, uti Emplastris & unguentis; hinc magis Chirurgis quam Medicis inservit, ubi eundem cum Symphyto effectum habet, hinc quoque externe cum Symphyto vires habere multi crediderunt.

Gymnomonospermæ flore simplici.

In omnibus speciebus unicuique flori semen succedit involucro plerumque carens, plerumque dico, quia in Agrimonia & Circæa involucrum invenitur, ita tamen ut non nisi microscopio pateat, sed omnia, quæ armato oculo videntur, non puto multum prodesse ad characterem, hinc arbitror subtilem quidem historiam admitti non debere, sed character cuique oculo nudo apparere debet. Hæc familia non est admodum casta. *Castam* voco talem familiam, cujus character toti genti sine ulla distinctione convenit, sed hic est differentia: familia vero Umbelliferarum est intus castissima.

Hæc est classis plantarum, quæ post singulos flores ferunt unicum semen nudum, id est, nulla obvolutum capsula, idque constanti naturæ ordine, nisi quod hinc inde quædam invadant, quæ tamen ob similitudinem revocari debent. Hæc classis in duo summa dividitur genera, 1. Gymnomonospermos flore simplici 2. composito. *Flos simplex* dicitur, cum in uno calice est unus flos. *Flos compositus* vero quoties plures minores flores colliguntur in unum, ut uno calice contineantur.

Valeriana.

Hæc umbellatim flores aggestos habet; hinc post

post umbelliferas est primum genus.

Papposum in his lactucis convenit.

Ovarii. In fine pedunculi habet ovarium hærens in placenta, ubi flos innascitur, hoc dicitur habere florem innatum in ovario, hocque in multis aliis plantis obtinet, sed in aliis flos amplectitur ovarium ut in Umbelliferis.

Pappa dicitur corona ex cericis filamentis factis, quæ plumulas referunt, quæ nascuntur ex fimbrio ovarii & diffunduntur cum semine.

Character. Folia conjugata, plerumque laciniata; flores monopetali infundibiliformes, multifidi in summitate caulium, in umbellas vel spicas congesti, post singulum florem unicum semen nascitur acuminatum, compressum & instructum. Radix est oblonga, rugosa, digitum crassa, foris ex cinereo fusca, intus pallida, multas fibras habentia, saporis acris, aromatici; odoris fragrantis & gravis; caulis tenuis, obrotundus, excavatus & ramosus.

Nomen à valere, ob magnas virtutes vel à *Valerio*, qui hac planta primus usus est in medicina.

Vires. Est verum *Phu Dioscoridis*, ut & veterum, græce φῦ à φύω nascor, vel *Phu* à *phy* voce *pontica*, ultima vox denotat penetrantem hujus radice odorem, falso vero dicitur *Herba Saracenicæ* ad vulnera curanda, & illam non esse plantam sapor docet; sapor enim est aromaticus, penetrans, aliquid ingratum habens, ut de *Nardo* veterum refertur; hinc patet ejus virtus aperiens, inter *Aristolochia*, *Emmenagoga*, & *Antiscorbutica* refertur, cor etiam & cerebrum exhilarat, omnia enim profunt in casu lento, frigido, & aquoso. Auctor quidam magnus *Caristeus* multa de ea prædicavit virtute contra præstigia, hocque
inde

inde ortum credo, quia spasmodicis, hysteris, Epilepticis & Melancholicis viris morbum expedit, hique morbi dicuntur *Lunatici*, & mira in his observantur signa, hinc dixere veteres esse morbos Deorum. Dii vero veteribus non multum à Dæmonibus distinguebantur, qua de causa hic auctor hoc dixit; hinc *Hippocrates* optime de sacris morbis dicit esse quosdam morbos, qui valde mirabiles, hique sacri dicuntur, sed non quia à Diis veniunt, nam tum omnes essent sacri, sed ob mirabilitatem; hinc hæc planta habetur pro Antidæmoniaca, licet etiam *Ruta* hos morbos curet. Extrinsecus applicata confortare visum dicitur, maculas oculorum abitergere, adsunt auctores qui radicem pro Amuleto febris quotidianæ habent, eamque collo in hunc finem suspendunt. *Fabius Columna* Princeps & politicis studiis sacratu incidit in Epilepsiam; quum medici eum curare non possent, morbi diuturnitate pertæsus totus se dedit lectioni veterum Romanorum, hoc consilio numne invenire posset talem plantam (quæ est secunda in indice) & per hujus radicis usum ab Epilepsia fuit sanatus, inde postea tantus Botanicus factus est. Ille auctor dicit se plurimos hoc morbo laborantes hac planta curatos vidisse, fuit deinde hanc radicem evellere, antequam germinare cœperit, postea in pulverem redigere, & hunc pulverem ægris in aqua, vino vel lacte propinare, quod summum est remedium jejuno stomacho per sex dies sumendum, unde sudores erumpunt, & sæpe alvus laxatur, quod est optimum signum. Radices sunt valde odoratæ, acres, & penetrantes, saporem balsamicum, oleaginosum levem gerentes; hinc vires easdem, quas in umbelliferis videmus, habet. Convenit medicamentis thoracis, stomachis, uterinis, præprimis ad men-

120 *Gymnomonosperma flore simplici.*

menstrua lenta incitanda, si uncia una vel duæ contusæ radicis instar Théæ coctæ melle edulcorentur, contra vermes est optimum medicamentum uti & insultus Epilepticos infantum; *Camerarius* in Ictero optime convenire dicit, uti in Astmate violento, si radix hujus plantæ in aqua infusa ægris propinetur, pulvis cum uno Laudani grano etiam prodest. Hæ plantæ valent ad omnes contusiones, si folia contusa cum vino locis affectis applicentur, tumores scirrhosos dissipant sine supuratione, & ad cicatricem brevi perducunt; hinc rustici omnibus sordidis ulceribus folia hujus plantæ applicant; radix in omnibus antidotis recipitur; præterea prima est decantatissima, & hujus virtutem tanquam centies expertus vobis recommendare possum. Octava, nona, decima & undecima &c. ad horti culturam spectant, egregiæ enim sunt plantæ, quæ diutissime florent.

Valerianella.

Hoc genus aliquando pappas habet, aliquando non, aliquando flores, stella coronatos, sæpe non, hinc characterem ab habitu sæpe peti debere videtis.

Character. Radix annua, minima, fibrosa, alba. Rami & caules dichotomi plerumque monopetali; semina sunt magna, nigricantia, fungosa; folia oblonga, mollia.

Nomen. Quasi *parva valeriana* ob similitudinem hujus plantæ. Crescit in locis calidis. Prima & secunda, quæ prodire incipiunt, dicuntur etiam *Lactuca Agnina*, quia tota planta succo mollissimo constat. *Locusta* dicitur, quia rami Cicadæ saltandæ crura referunt, *Lactuca Agnina*, quia si agni in pascua ubi crescit, dimittantur, statim
has

has plantas carpunt, unde mire pinguescunt.

Vires. Prima vel secunda mollissima est herba, succulenta, blandissima suavissima, multumque nutriens; hinc pabulum præbet nutriens blandum leve iis, quibus ventriculi nimis debilitata vis est, dicta herba convenit, ubi leniendum, laxandum, lubricandum, unde Pleuritidi curandæ adhibetur, ut & Nephritidi: usurpatur quoque ad conciliandum somnum, succus hujus crudus optimus est, vel si in leni decocto carnis coquantur folia, hic succus benignissimus & lenissimus est in Phthisi, ubi mollia & lenissima requiruntur, est egregie demulcens; hinc in Stranguria, mictu cruento, sanguinis sputo, pulmone aspero, Tussi, dolore renum, ad Podagram mitigandam egregie audit, idem facit in sero lactis decocta expressa, & in copia hausta. Hypochondriacorum summum est solamen, semen est maxime aperiens, convenit imprimis in Scorbuto, & in omnibus morbis ubi radix Bulbocastani est in usu, in Gonorrhæa & Dysenteria etiam commendatur.

Limonium.

Character. Caules in altum assurgentes, quæ inde in ramos divisæ ad caules arctè applicantur. Flores sunt vel Caryophylli vel monopetali; caulis fit vasculum feminale, quod unicum completitur semen arctissime, cum quo cadit; radix crassa, cineritia, gustu adstringens, in multis capitibus divisa; crescit hæc planta in locis aquosis & paludibus circa mare.

Nomen. à λιμῶν *pratium*, quia in pratis crescit, vel à λίμν *palus*, quasi planta ad paludes crescens. Teste Dioscoride λιμῶν significat *herbam pratensem.*

122 *Gymnomonospermae flore simplici.*

Vires. Prima commendatur virtute sua detergente & aperiente, & vulneraria, & videtur esse succulenta planta, ut semper vidi, cæterum non recipitur in medicina.

Plumbago.

Character. Radix late dispersa, fibrosa, ramosa, fervida, folia solari colore plumbeo donata, referentia Conysam; flores monopetali, multifidi, coloris purpurei, post florem sequitur fructus, qui cum calice primo sit corpus aculeatum, unde nascitur semen oblongum, medullam albam, & amaram habens. Crescit in regionibus calidis.

Nomen. Sic dicitur, quia folia plumbei coloris habet, & quia manus atrectantis hoc colore tingit, *Molybdana* ob eandem rationem dicitur, nam græce *μόλυβδος* significat plumbum. *Lepidius* veteribus vocatur, quia vires sunt eadem; *Dentaria*, quia radix dentem non solum refert, sed etiam Odontalgia convenit; putatur hæc quidem esse trifolium *Dioscoridis*, quam plantam alii *Asterem* esse credunt.

Vires. *Fabius Columna* dicit inesse virtutem, quod si inter equitandum dorsis equorum exulceratis folia imponantur, optime sanant, & breviter equos aptos reddant sultinendis Ehippiis. Est summe aperiens hæc planta, sed nimis acris.

Jalappa.

Character. Radix crassa, longa, rotunda, resinosa, pinguis & carnea, sapore acuto incidente nauseoso, odore nullo, scissa in taleolos ad nos adfertur. Caulis crescit ad altitudinem quatuor vel quinque pedum. Flos monopetalus, Hippo-
cra-

cratei-formis, duos habet calices unum alteri insistentem, superior cum flore decidit, quinquifidus est, alter exiguus remanet, & recondit semen nuclei ad instar.

Nomen Mirabilis ob pulchritudinem obtinuit: hinc Gallis dicitur *Merveille* & *Belle denuit*, belgice *Nacht schoon* & hoc nomen à pulchritudine floris accepit, qui vesperi se aperit.

Vires. Foliis & radicibus vires insunt, folia contusa tumores frigidos dissipant; radix recens ad unciam unam vel duas epota egregie purgat Hydropicos, in pulvere & in aqua cocta ad eandem dosin eundem præstat effectum. Jalappæ radix sub hoc titulo in officinis habetur, imprimis quinta, ut hæc planta sit optima, Autumno est effodienda, & sic in umbra siccata & in arena deposita per multos annos servari potest; hinc in usus medicos effodatur circa finem Autumni & exsiccetur, tum exsiccata in taleolos scindatur, & dicitur *Radix Jalappæ*, hoc est *egregium purgans*; purgat enim sine dolore, & ulla fere incommoditate, dissolvit, & heteroclytum virus ex sanguine pellit, hacque planta totus sanguis in aqua potest converti; inde fit illud memorabile medicamentum *Resina Jalappæ*, quæ si granorum decem cum saccharo diu contrito detur, Hydropicum sanat; expurgat omnes humores serosos, in Rheumatismo & Podagra convenit; hæc planta ingreditur in Electuario Hydragogo *Sylvii*, Extracto Catholico & multis aliis.

Circea.

Character. Radix repens, fibrosa, alba, longa; Folia Solano majora, & conjugata. Calix bifolius fit, fructus pyriformis, qui in duo locula-

124 *Gymnomonospermæ flore simplici.*

menta dehiscit, in quorum singulo semen hæret, Verrucam Hispidam referens, post florem fructus fit verrucosus.

Nomen antiquum dicitur habere à *Circe*, quia à Magis & Dæmones pellentibus adhiberi dicitur, sed non scio, an ista hæc planta sit, vel quia hujus plantæ fructus se vestibus affigit, hocque modo homines ad se trahit, sicut Dea *Circe* suis incantamentis facere solebat. Virtus hucusque est incognita.

Agrimonia.

Character. Folia pinnata, nervosa, rugosa instar Pimpinellæ. Flos rosaceus, hexapetalus, in spicam congestus, florem fructus sequitur exiguus, qui binum vel solitarium semen continet. Radix perennis est, longa, mediocriter crassa, nigricans.

Nomen. ab *axis acumen*, quia fructus agrimonie multa acumina habet; putatur veterum esse Eupatorium, sed non scio, an verum sit. Dicitur & *Herba Hepatis* flexione vocis ab *Hepatorio* quasi, quod nomen huic videtur convenire, *Eupatorium* à Rege *Eupatore*, qui ejus usum primo indicavit.

Vires. Tota in medicina recipitur maxime prima, quæ egregie odorata & suavissima est, hæc ut summum commendatur remedium contra Melancholiam, tristitiam, animi affectus, si vino frigido infundatur, ut fragrantia vino modo communicetur. Optima est planta ubi roborandum & adstringendum, tamen in inflammationibus convenit, Princeps est vulneraria planta. Recentia folia decocta & larga copia hausta contusis egregie audit; deducit brevi ad cicatricem ar-
do

do suppurationem, commendatur maxime in morbis à laxis oriundis fibris, fluxionibus Castrensis obstructione viscerum à fibrarum debilitate, egregia est quoque ad Fluxum Hepaticum curandum, ad Diarrhæas, Dysenterias, omnesque tales morbos sanandos, convenit quoties roborandum, laxum adstringendum, & vires à laxitate perditæ adstruendæ sunt; contra Scorbutum calidum ab alcali præstat, gingivarum arcet putredinem easque roborat contra inflammationem faucium, Phthysin, sanguinis sputum, est egregia planta, uti & in Hydrope & languore à Febre, testium tumores optime resolvit: externe folia ejus cum vino defœcato & furfure cocta & parti luxatæ applicata prosunt, hinc videtis esse quasi medicamentorum principem, ubi est roborandum & exhilarandum. Utatur instar Thée, si érgo adstricto timeatur, mel addi potest, hæc herba hepati propria esse dicitur, quia si infundatur cum aqua vel sero lactis, & sic bibatur, aperit & deterget quisquilias intestinorum, & roborat; hepati hinc indemultum prospicitur, usus est egregius in regionibus frigidis, conducit in morbo calido & frigido, externe prodest in uteri procidentia. Conserva Agrimonie conficitur.

Agrimonioides.

Character. Facies ut Agrimonia, differt vero quod flos non sit ita congestus, neque fructus ita hispidus, & non duo uti in illa, saltem unius.

Vires sunt eadem ac in Agrimonia.

*Gymnomonosperma Flore composito
Planipetala Pappescentes & Lactescentes.*

Flos compositus hic distinguitur à flore plano, diciturque is, qui ex pluribus aliis foliis Petalum flosculosum formantibus calice contentis constat, quos omnes denique unus comprehendit calix. Dividuntur hæc in tria genera 1. Planipetalas, 2. Discoideas, 3. Capitatas. Planipetalus dicitur, quando flos totus ex minoribus componitur, qui omnes uni communi calici includuntur, & cujus flos ab interiori parte tubulosus est, superiori vero expansus, in lamellam flosculosam abit. 2. Discoidea quando flores componentes toti sunt tubulati, 3. Capitatae sunt, quando flores ex floribus perfectis constant, ita ut calix in ventrem tumidum affurgat, & flos superius extet. Lactescens dicitur planta, cujus pars rupta sanguinem suum, id est, lac fundit.

Lactuca.

Character. Calix exiguus, compressus per maturitatem squamosus, parte superiori minimus, dividuntur in sylvestres & sativas, sativæ vero sunt Capitatae vel non, Capitatae dicuntur, quæ instar brassicæ folia habent involuta, ut caput quasi forment. Non capitatae vero dicuntur, quarum folia, quasi projiciuntur licet adoleverint.

Nomen habet à Lacte, quia radices, folia, caules, flos & ramus ruptus ubertim fundunt lac candidum, paulo post flavescens, amaricans, virtus videtur ex facie lactis convenire succo.

Vires. Hæc planta apud Italos pro benignissima habetur inter omnes quas Deus creavit. Lac vero

Gymnomonospermæ flore Planipetalo. 127

ro illud si colligatur, & afferretur, facile concre-
scit in Resinam, estque lac semper amarum,
nisi maceretur, sed tamen blandum, ab hoc sa-
pore *Columella* laudavit hanc. *Galenus* dixit esse
herbam veterum sapientum, ubi scribit de viro
melancholico, qui dormire non potuit, hinc ho-
die plerumque vesperi propinatur in mensa. Nul-
la est herba, quæ bilem atram plus solvat & be-
nignius educat. Quarta & quinta ad Papaverem
accedit; nam fere perfecte meconium habet; hinc
pro Opio sumi potest, & hinc aliquis senex per-
vigilans inde placide dormivisse dicitur. Veteres
ea usi fuere loco Papaveris, & in cæna somnum
placandi causa comederunt. Veteribus quoque
hæc quarta & quinta venenum esse dicitur, quod
mihi credibile videtur, nam cum aliquando de
hac planta assumpsissem, inde maxime torpidus
factus fui, nam agit ut Opium, lac harum planta-
rum concrevit ilico in meconium, cæterum om-
nes acutos morbos æstivos ab exusto sanguine &
bile curat. *Augustus Caesar* quondam hac planta
ab *Antonio* fuit sanatus, unde *Poëta* canit.

————— *Augustum sanasse dudum*
Multi inter laudes hoc retulere tuas.

Veteres hanc plantam in fine cænæ adhibuerunt,
nunc vero in cænæ initio ut *Martialis* eleganter
canit.

Hæc tibi, non alia, est ad cenam causa vocandi
Versiculos recites ut, Ligurine, tuos,
Deposui soleas; affertur protinus ingens
Inter lactucas, oxygarumque liber.

Et alio loco dicit:

*Claudere que canas Lactuca solebat Avorum
Dic mihi, cur nostras inchoat illa dapes?*

Puto hoc à veteribus ideo factum esse, ut appetitus excitaretur; postea vero Romani absque appetitu ad mensam accesserunt, hinc Lactuca fuit primo proposita; quidam Germanus tamen hunc cibum primum videns interrogavit, quid sit? ipsi responderunt, hoc esse ad appetitum excitandum, tum postponatur, dicit, nam inpræsentiarum non opus habeo, detur mihi, postquam appetitum prius expleverim, tum capiam. Hæc planta emollit, inviscat, sopit acre, spiritus agitados demulcet, succus perfecte est saponaceus, adstringens, refrigerans, resolvens, sic in acutis inflammatoriis morbis egregium, movet urinam, alvum laxat ut *Martialis* hisce versibus expressit:

*Utere lactucis, & mollibus utere malvis:
Nam faciem, durum, Phæbe, cacantis habes.*

Cruda herba præstantior est cocta, cui vis perit, stomacho inertis apta est, usus ejus optimus est, si folia magna edantur in copia, & iis superbibatur lac vel serum lactis cum ejus succo. Lac auget, semen est unum ex quatuor seminibus frigidis, valet ad Gonorrhæam Virulentam temperandam, ad urinæ ardorem minuendum, demulcendum; unicum tamen habet incommodum a veteribus annotatum, quod nempe extinguat genituram & semen, hoc etiam mihi videtur verum esse, & in hac sententia confirmor, quia erat aliquis Princeps in Anglia, qui valde huic herbæ indulgens nullos liberos per multos

Gymnomonospermæ flore Planipetalo. 129

annos è sua uxore suscepit, cum tandem quidam Botanicus apud eum ad mensam erat invitatus, ille vir videns eum tantopere Lactucæ indulgere dixit: non est mirum te nullos liberos ex tua amata uxore suscipere, cum tantum huic herbæ indulgeas, ergo tibi auctor essem, ut non magis ederes, quod Princeps quoque fecit, & sequenti anno uxor ejus prolem protulit.

Chondrilla.

Putavi hoc genus esse disjungendum à Lactucis (ut à plerisque auctoribus factum est) quia genus Lactucarum tam amplum, ut non possimus Synonima invenire.

Nomen. à *χονδρῶς cartilago*, *grumus* & *ἀρτεία comprehendendo*, *contineo*, est ergo planta grumum tenens nempe ad radicem, at non puto verum esse, nam *Fabius Columna* dicit, quod in quacumque attingatur parte imprimis ad radicem, fundatur, quod tempore calido ilico exsiccetur, fiat grumus; hinc putarunt, si terram accedit, grumum accrescere, sapor hujus lactis paulo amarior est Lactuca, cæterum cum Brassica in virtute convenit.

Chondrilla Tournefortii.

His potius hoc nomen convenit, quia à *Tournefortio* sic dictæ sunt hæ plantæ, hinc dicitur *Chondrilla Tournefortiana*, omnes veteres vocarunt Lactucam excepta quarta & quinta. In his virtus ut in priori, lac hujus est omnibus amarior.

Chondrilloides.

Hæc modo à calice à Chondrillis differt, aliter

130 *Gymnomonosperme flore Planipetalo.*
omnino convenit; hinc videtur ad Chondrillas
esse referenda hæc planta.

Sonchus.

Character. Calix magnus, squammosus, cineritius, excavatus, tener, major quam in Lactuca, in parte inferiori satior quam superiori. Folia longa, molliora quam in Dente Leonis, semina oblonga, cineritia; radix minima, fibrosa, alba.

Nomen, à *χῆμα* fundo & *ζών* vita, quia hæc planta optimum succum pro inflammationibus fundit.

Vires. Quarta & quinta in medicina recipitur, est aperiens, humectans, Antiphlogistica, in inflammationibus pectoris & hepatis conducit, lac puerperis auget, ejus decoctum in inflammationibus intestinorum convenit. Radix hyeme è terra exempta in oleribus adhibetur, si inter rusticos non præsens sit Lactuca vel Chondrilla vel Endivia, tum hanc plantam in eisdem usus adhibent.

Hieracium.

Character. Est planta planipetala, papposa, lac habens; calix major, amplior & squammosior Lactuca per maturitatem non in conum, ut in Soncho, crescit, sed explicatur, caulis ramosus est, quo à Dente Leonis distinguitur, caules divisi in ramos floriferos, semina teriuscula, cineritia. Radix longa, crassa, carnosa, simplex, alba, succum lacteum, amarum gerens.

Nomen ab *ἱεράξ* accipiter, hinc dicitur apud Belgas *herba accipitrina*, *Havikkruit* gallice *Herbe de l'Epervier*, quia dicuntur hæc aves ut Aquila acutie visus pollere, si vero forte ab æstu aëris
oria-

Gymnomonosperma flore Planipetalo. 131

oriatur pellicula circa oculum hujus animalis, tum parens oculo ejus guttam aliquam hujus herbæ instillat, unde brevi sanatur, sed quod hic sub forma fabulæ dicitur, id revera in hominibus obtinet, nam si quid crassi in oculum humanum injiciatur, convenit, si assumatur, visum acuit, & atram bilem pellit, virtus est ut in prioribus, nisi quod paulo plus amarescat, & multo melior sit ille succus; qui ad solem nigrescit, & in aqua instar saponis solvitur, Gallis dicitur *Cicborei St. vestris succus.*

Arbor Vita.

Thuya hic extraordinem habetur. Folia squammatim incumbentia, ramuli compressi, conuli, oblongi; folia fragrantissima. Balsamica est reliqua ut characteres & synonyma in *secunda parte Indicis pag. 180.* inveniuntur: folia & fructus hujus habent odorem graveolentissimum, ita ut torpidos homines agiles faciat, habetur ut summum Emmenagogum, hujus folia contrita vino infusa & sumpta egregie menstrua retenta a causa frigida, inertii provocant cum successu, ut & tæstum susceptum expellunt; hinc inde oleum destillatur, quod est incomparabile, sed ob vim igneam adhiberi nequit, ejus spiritus & aqua stillatitia egregie sunt contra affectus hystericos, ex foliis etiam balneum præparatur his, quæ menstrua non habent; nomen inde venit, quia si cui in animi deliquio vel syncope jacenti vel epileptico vel hysterico in paroxysmo folia contrita sub naribus teneantur, statim reviviscunt homines, vel in morbis frigidis etiam convenit, cum ergo frigus sit mortis imago, uti & animi deliquium, hinc cum calefacit, vitam quasi restituit; lignum est

132 *Gymnomonospermæ flore Planipetalo.*

Diaphoreticum, Cephalicum, conducit in morbis oculorum & aurium, si inde pulvis infusus assumatur. Thuya dicitur à *Sua suffio*, quia hæc planta penetrantem habet odorem, crescit hæc arbor in *Canada*. Est planta aperiens & calefaciens uncia duæ mentes solvunt, pallidis virginibus prodest, si menses nimii non præcefferint, sed ubi hi suppressi tantum sunt ex eo, quod humores mucosi, frigidi, inertes stagnent, cum melle confusa tumores solvit, unde Equilonibus est planta notissima, oleum laudatur ad dolores Podagricos fricando partes, hoc instar ignis agit stimulando & aperiendo, pediculos & pulices ex stratis expellit.

Dens Leonis.

Character. Habitus Hieracii, distinguitur caule erecto, nudo, fistuloso, non ramofo, unum semper florem in fastigio gerente. Radix in plures ramos divisa, digitum minimum crassa, mollis, lactescens.

Nomen. Quia folia figura quasi referunt maxillam leonis dentibus instructam, dicitur etiam *Caput Monachi* quia post flores delapsos reliquum quasi caput calvum refert. Prima est planta, quæ à veteribus sub titulo Taraxaci describitur, prima & secunda dicuntur belgice *Pissebedde* Gallice *Pissenlits* quia urinam movent.

Vires sunt ut in Cichoreis, hoc à multis licet falso contradicitur; medicus quidam in Gallia nonagenarius, & qui vitam ita prolongasset, petito Regis Galliaë respondit se tribus Vernis mensibus hora matutina tres libras Decocti Taraxaci cum radicibus Graminis sumpsisse. Ulurpatur sæpissime in officinis tali modo, & Taraxaci cum toto,
tum

Gymnomonosperma flore Planipetalo. 133

tum flores, caules, radices & folia intelliguntur, lacte turget toto amaricante saponaceo; radix est aperiens, hæc in decoctis Verno tempore contra Scorbutum & Hydropem commendatur, alvum enim ciet, & urinam reddit coloratam absque colore corpori inducto, succus est amarus, benignissimus, convenit in Melancholia, ubi alvus est movenda, per magnam suam vim Diureticam renum sabulum, mucum, calculosam & purulentam materiam pellit, ejus lac paulo penetrantius est ac in Cichoreo; dicitur in morbis inflammatoriis, Peripneumoniâ, Pleuritide esse optima planta, resolvit enim suâ vi saponaceâ neque multum simul movet, aqua destillata nullius est usus, succus expressus vel leniter decoctus & cum sero lactis assumptus optimus est in Catharro; ut in retentione urinæ, Colicâ Nephriticâ; conserva ex ejus succo conficitur optima, hujus herbæ succus cum paucis sale, si vulnere fœtidissimo instilletur, sanat, pus provocat, ad fistulas sanandas conducit, usus est in febribus putridis, inveteratis, externe maculas oculorum abigere dicitur.

Arbor Mortis.

Sic dicta, quia folia ejus sunt quasi mortua, *Arbor tristis* etiam dicitur, quia nunquam nisi nocte floret, & Solis ortu flores cadunt, & folia quasi mortua videntur. Flores hujus arboris sunt Cardiaci, aliter sunt adstringentes.

Sabina Arbor.

Nomen. Belgice dicitur *Sevenboom* non quod septem folia habeat, sed à voce *fabin septem*; est
F 7 fo-

134 *Gymnomonospermæ flore Planipetalæ.*
foliis Juniperi similis, hujus character in secun-
da parte Indicis pag. 207. habetur; gallice Sa-
bine.

Virtus est eadem ac de *Arbore vitæ* dixi, per hanc plantam Scortæ latentes fætus clam expellunt, & habetur inter optima Emmenagoga, si cum prudentia adhibeatur. Folia recentia contrita & sale gemmæ & oleo mista pro cataplasmate optime inserviunt in tumoribus equorum, ovium, aliorumque animalium, idem cataplasma bonum est in anchylosi, in scabie præcipue capitis infantum, ut & in maculis faciei abstergendis conducit, in urina pellenda & asthma pituitoso frigido medendo est optima, in vermi umbilicali dicitur esse specifica, si melle subacta folia infantis umbilico applicentur, hujus herbæ habetur oleum, quod in parva copiâ sumptum brevi post urinam movet, & odorem suum urinæ communicat, hoc etiam menses retentas provocat, absit tantum plethora.

Scorzonera.

Character. Radix longa, simplex, crassa, carnosa, extus nigra, intus alba, tenera, saporis subdulcis ac grati, odoris nullius. Flos amplus, expansus; calix floris squamosus valde, semina oblonga, plana.

Nomen ab *Escorso* est vox *Catalonica* significans *viperam*, quia dicitur valde valere contra morsus viperarum, applicatam enim herbam morsus viperarum reddere ineptos scribunt auctores. Alia *Scorzonera* ex Hispania ad nos transfertur, cui nostra viribus non plane convenit, caret enim virtute aromatica; nomen etiam forsitan hic ortus est, quia vipera, si hoc succo attingatur, languet,

guet, & sic dicitur homo viperas sine damno manu tractare posse, si manus hac herba tingatur, tum non mordere potest vipera, sed statim languet, sic novi, quod Pharmacopeus jubebat seruo viperas adhuc vivas tractare, quæ in theriaca ingrediuntur; servus vero a vipera morsus terra procubuit, sed Pharmacopeus ilico hanc herbam contritam vulnere applicuit, uti & viperæ, nam adhuc ad digitos manserat, hocque facto non tantum vipera cecidit, sed servus etiam fuit curatus, succus in morbis inflammatoriis assumptus optime convenit. Succus ad uncias tres epotus jejuno stomacho hora matutina contra omnia venena volatilia laudatur; eadem planta locis affectis applicata sanat vulnera venenata, optima est radix, quæ vivax & perennis (antequam folia prodire incipiunt) effodi, in aëre rarefieri, & in arena servari solet; in omni morbo, ubi id, quod nimis movet, est inviscandum, & demulcendum, convenit, uti in omnibus morbis, ubi sanguis est putridus, ut in Variolis, Morbillis, Peste, Febre ardente, Peripneumonia, Pleuritide datur; radix egregie temperat, & expurgat, hinc in morbis hypochondriacis optimus est ejus usus, si cum aqua hordei decocta in mortario marmorio radix contundatur, & tum succus per linteum exprimatur, est optimum medicamentum, nam si radix decoquatur, tum omnis vis resolvens & nutriens perit; in culinis recipitur, divitumque mensas ornat; in Melancholia, & in doloribus podagricis est optima: sunt, qui mensium profluvio cum successu adhiberi velint. *Morhardus* de ejus virtute integrum librum conscripsit, inter Alexipharmaca & Theriaca habetur. Nulla est herba magis laudabilis quam prima, secunda & tertia, in Phthyfi, macie & lctero

con-

136 *Gymnomonospermæ flore Planipetalo.*
conducit. Belgice dicitur *Vergift-Kruyt*, *Slan-*
gewortel.

Tragopogon.

Character. Radix plerumque annua, carno-
sa, digiti minimi crassitie, succulenta, intus al-
ba, extus nigra, edulis, saporis subdulcis ac gra-
ti. Folia altera graminea longa, Grocum refe-
rentia, sed magis ampla. Calix oblongus in mul-
tas lacineas divisus, quæ adeo longæ sunt, ut ip-
sum florem recondant, non tamen est squam-
mosus; crescit in paludibus & locis aquosis.

Nomen à τράγος hircus & πάγων barba, quia
femina papposa calice adhuc inclusa referunt bar-
bam hirci, vocatur etiam *Sassifrica*, à Saxifraga,
& barbare Serfifi.

Vires eædem sunt quam in Scorzonera, pau-
lo tamen debiliores, nutrit blandissime; hinc cu-
linis adaptatur; virtus egregia censetur contra
Pleuritidem seu calculum renum & vesicæ, vias
expedit & emollit, unaque demulcet, Phlegma-
ta optime maturat; hinc in Asthmate anhelosa est
egregia.

Zacintha.

Character. Flos relinquit calicem, qui constat
quasi foliolis fistulosis, post singulum tale foliolum
manet unus fructus in capitulum congestus, &
pappa quodammodo instructus. Calix est octo-
phyllus, & in hunc iterum habetur calix octo-
phyllus, & tum quodcunque foliolum floris ha-
bet sibi subsequens semen. Radix est longa, fi-
brosa.

Nomen à Zacintha insula in mari Ægeo, seu
Me-

Mediterraneo quæ *Zacynthos* dicitur, vulgo vocatur *Cichoreum*.

Vires. Veteres dixerunt, quod hujus plantæ folia verrucis applicata sanat, sed non credo plus verrucas necare, quam *Acetaria*, si radices contritæ his applicentur, tum quidem sanat aliter non, vocatur etiam *Verrucaria* ob hanc causam. Dicitur *Cichoreum Verrucarium Matthioli*, quia simillimum est *Cichoreo*.

Scolymus.

Character. Habet calicem triphyllum non admodum fugacem; folia instar *Cardui*, uno calice quidem obsepti, sed ita ut singuli flosculi folio singulari inter se distinguantur. Radix est longa, digiti crassitie, tenera, succum lacteum habens, saporis subdulcis & grati, crescit in Germania & dicitur Belgice *Swyndistel*, quia porcis pinguedinem conciliat, unde *Carduus Porcinus* vocatur.

Nomen à *σκολιός asper*, quia hæc planta multas asperitates habet, ut folia *Cardui*, *Chrysantemos* dicitur à *χρῦσος aurum* & *ἄνθος flos*, quali diceretur *flos aurei coloris*.

Vires. Radix Verno tempore jusculo incocta pro benigno nutrimento inservit, decorticata radix cum aceto & oleo assumpta purgat.

Cichoreum.

Character. Folia alterna valde lactescentia amara, sæpe incisa, aliquando non, villosa, caulis intortus, crassus, circularis, villosus, ramifusus, excavatus; radix annua, longa, digiti crassitie, alba, calix floris totus maturus redditus, val-

138 *Gymnomonosperma flore Planipetalo.*

valde est compressus, oblongus, squamosus atque instar vasis cujusdam recondit semina angulosa instar cunei in parte suprema excavata, alba.

Nomen est *Ægyptium*, vel græce à *νίχια* *invenio*, quia ubique inter deambulandum invenitur. *Plinius* dicit *Intybum* in *Ægypto* Cichoreum vocari, quod sylvestre sit, lib. XX. cap. 8. prima, secunda, & tertia dicuntur *Endivia*.

Vires. Hæc planta est succo lacteo plenissima, succus est sapore nitrosus, amarus, non inflammans; hinc generales vires sunt laxare, aperire, emollire, stimulare, ergo non gratior est herba ad obstinatam alvum excitandam absque ventris torminibus, dein ad pituitam; in omni morbo inflammatorio, ut Variolis, Morbillis valde, ad prima initia Hypochondriacorum & Podagricorum, & Hæcticorum est pabulum optimum, datur enim in cæna & prandio, herba sola est antiscorbutica, expellit egregie pus, & sanguinem absterget, folia in sero lactis cocta egregie sanguinem mundant. Diuretica est plane & renibus amicissima, licet aliis ob amarorem videatur esse calidissima. In Angina, nimiâ siti, febribus, Hepatitide conducit; hortulani ligant folia, tum emollita evadunt suavia & edulia, sed tum quantum de sapore amaro recedit, tantum de virtute amittit, hinc herba viridis modo est optima. Hæc planta cruda est optima, nam cocta multum de suâ virtute amittit, succus si sit coquendus, tum id fiat ollâ clausâ & paucâ aquæ copiâ, per breve tempus, ex floribus conficitur aqua, & succo syrupus, qui hyeme in usu revocari potest, syrupus de Cichoreo dictus, qui purgat, optimumque est medicamentum, si Rheum
ad-

addatur; tum vocatur *Syrupus de Cichoreo cum Rbeo*, succus recenter pressus, & depuratus servari potest pro tempore hyemali, tum præbet remedium ad bilem solvendam. Hæc planta in Clysteribus, Decoctis, Præsanis adhibetur, succus Cichorei est optimus in expectoratione provocanda. Contervæ florum hujus plantæ ingrediuntur in Opiatis aperitivis, quæ optime in Cachexia, Podagra, Hydrope, uti & in Febribus Intermittentibus conducunt. Mirabile vero est, quod flores in umbra leviter siccati & cum saccharo cocti ad visus vitia sint optimi, imprimis si morbus à torpore, ut *Crollius*, & *Hartmannus* dicunt. Cichorei sylvestres purgant, & omnes putredinem arcent, & per amaritiam insecta à se pellunt, hinc ad vermes necandos profunt, succus vi saponacea pollet, optime viribus cum *Lactuca* & *Scorzonera* convenit, sed parum est acrior, ex hac planta volunt plures *Chemici* fecisse sal ad nitrum accedens.

Catanance.

Character. Distinguitur à priori, quia calix squamosus format capsulam pluribus repletam seminibus; semina sunt exigua sed capitulo folium instructum; radix longa, crassa, cinerea. Folia rugosa, saporis ingrati.

Virtus nulla est nota.

Rhagadiolus.

Character. Folia sunt longa, ampla, sinuosa, villosa; calix squamosus, continens flosculum semi-flosculotum, cujus singuli flosculi abeunt in vaginam oblongam continentem unum semen,

140 *Gymnomonospermæ flore Planipetalæ.*
men, hæc vaginæ ponuntur ad finem caulis stellæ
institæ.

Nomen. Sic dicitur forsan à *fissuris aridis ani*,
vulvæ, manus, ut in hyeme fiunt, quas fissu-
ras curare dicitur hæc planta, unde nomen ve-
nit, *Gaspar Bauhinus* eam vocat *Hieracium folia-
tura filiquosa.*

Hedypnois.

Character. Videtur esse similis priori, quia i-
dem calix est, sed fert fructum meloniformem,
qui diffilit in duo semina, sibi invicem con-
iuncta, exteriora plus sunt expansa quam inte-
riora.

Nomen ab ἡδὺς *suavis* & πνεῦμα *spiritus*; quasi
herba suave spirans, sed unde hoc nomen dede-
rint, nescio; nam odor non adest, vires fere
eadem ut in Cichoreo.

Hyoseris.

Dicitur etiam *Endivia* & *Cichoreum Porci-
num.*

Virtus ut in præcedenti.

Lampsana.

Character. Habet folia Soncho levi æmula,
sed latiora, calicem involventia, mollia, villo-
sa, semina in involucro contenta, longa, Mo-
nophylla, divisa, in puncta desinentia, nigrican-
tia; radix simplex, fibrosa, alba; hæc planta suc-
cum lacteum gerit.

Nomen Lampsana à λαπάζω *evacuo*, quia hæc
planta comesta alvum laxat. Vocatur etiam *Pa-
pil-*

Gymnomonospermæ flore Planipetalæ. 141

pillaris herba, quia in fissuris mammarum vel papillarum optime conducit.

Vires sunt eadem, quæ in prioribus *Spinachia lactucæ*, ut pro illis sumi queat, valet contra omnia dolentia ulcera, est planta fragrans adhibetur ut *Lactuca* tam in oleribus quam in acetariis; deterget externe in unguentis, fomentis & cataplasmatibus adhibetur.

Gymnomonospermæ Decifloræ Radiatæ.

Flores flosculosi sunt, quibus flos totus componitur ex parvis flosculis, qui iterum sunt perfecti, qui ab infima parte ad suprema usque sunt fistulosi, *Discoideæ*, quia in medio flore habent quasi discum quemdam, qui habet hos flosculos fistulosos, radiatos, hi sunt vel radiati vel nudi.

Discifloræ plantæ sunt, quæ habent florem ex flosculis multis compositum, sed tamen unusquisque flosculus habet suum ovarium cum semine contento. Flos *Discoideus* radiatus habet in medio discum, sed petala coronantia discum instar circuli expansi, *Discoidei* nudi etiam sunt, qui nudum gerunt discum. *Discoideæ* radices sunt, & à *Rajo* in duas dividuntur classes, prout semen est papposum vel non, nam post singulum flosculum habet semen, cui inhæret flosculus iterum parte etiam inferiori hærent in vase, quod thalamus vocatur, semina sunt vel papposa vel non papposa, & tunc dicuntur solida, quæ *Rajus* tum vocat *Corymfera*, quia *Corymbi* instar propendent. *Radiatæ* dicuntur, ubi calix est communis unamquamque placentam habens, quæ pertusa sunt tot foraminibus, quot sunt flosculi; ex his foraminibus emittitur ante flosculum ovarium. Hic
flo-

flosculi interiores sunt tubulosi, exterior vero series est planipetala. Discum. quia flos discum seu orbiculum quasi refert. Radix dicitur series externa flosculorum.

Aster.

Character. Flos semi-discus, perfectus, flosculosus, marginem habet, majoribus ad finem expansis fistulosis planis constantem, semen post singulos flosculos una pappâ instructum. Folia oblonga, villosa, saporis amari & aromatici. Radix est fibrosa, acris, amara, aromatica, extus fusca, intus pallida, pinguis.

Nomen. A græcâ voce ἀστὴρ stella, quia florem habet foliolis stellæ modo radiatis teste Dioscoride, dicitur *Helenium* quasi flos solis ἥλιος Sol; vel ab *Helena Priami filia*. *Rapinus* in suis quatuor hortorum libris sic cantat:

*Miscebitque suos tum demum utrique colores,
Flos Helenæ illius, totum que tanta per orbem,
Tam magno Europæ atque Asiæ repetenda tumultu,
Tot conjuratis incendia moverat armis.*

Vires. Si folia, flores, radices, calix gustentur, acrimoniam aromaticam, amaram, penetrantissimam habent, sed non ingrati. hujusque virtus se brevi effundit per totum corpus; sic ut in morbis frigidis brevi calorem suppeditet, & laxum roboret; radices & folia in utro sunt, si radix hyeme effossa, dissecta, & in loco umbroso suspenso leniter exsicceretur, tum saporis fit penetrantissimi aromatici, egregiæ virtutis, oleum &

& sal acerrimum possidet: dicitur & *Pater Stomachi*, quia in omni morbo pituitoso, lentove ventriculo plus succurritur quam ab alia ulla planta. Optime conducit, si uncia una in scobem rasa in vino assumatur, vel masticetur in pulverem, in infusis atque decoctis extractisque præscribitur, inde etiam paratur vinum medicatum optimum. Radix in pulverem contusa & melle adhibito pellit lumbricos, datur etiam instar potus Thée cum melle ad omnes morbos pectoris in senibus ad expectorandam materiam pituitosam, sic unum medicamentum æque stomacho quam pectori medetur pillulæ inde formatæ assumantur octo vel novem quotidie in scorbuto lento post severam hyemen, ubi sanguis stagnans corrumpitur, & membra sunt rigida, in passione hysterica conducit, pellit menstrua, si oriatur morbus à fibris torpidis, & humoribus frigidis, inertibus; in colica flatulenta; astmate pituitoso, frigido, scabie, cachexia, tremore membrorum, tussi pituitosa, frigido, & paralyfi prodest, contra venena habetur Alexipharmaca, hinc Diaphoretica, Sudorifera, folia recens carpta contusa & in cataplasma redacta tumores discutiunt. Radix hyeme circa plenilunium fossa imprimis in usu est. Vinum Enulatum vel Helenites pro stomacho est optimum, Icterus diuturnum curat & urinam pellit. In unguentis hæc planta adhibetur pro Scabie similibusque morbis. Hoc vinum medicatum convenit in Hydrope, & Febribus Quartanis; radix etiam condita est optima. Duodecima & decima tertia in usu pariter sunt, hæc planta est sale nitrosa penetrante abundans, à piscatoribus nautisque maxime expetitur, ut torporem expellent scorbuticum, quem diuturna navigatione sibi acquisiverunt, laudatur eisdem in usus ac Helenium, hujus etiam folia
in

144 *Gymnomonosperma Discifloræ.*
in Chirurgia recipiuntur, si nempe contrita cum
vino & sale vulneri apponantur, mirifice depurant.

Laurus.

Flores sunt monopetali pelvi-formes, quadrifidi
aut pentapetaloides, plerumque nudi, staminibus
quasi ramosis & bracteatis constantes, sub cor-
tice exteriori tegumentum corneum seu durum hæc
arbor habet; folia ejus sunt odoratissima & semper
virentia. Regia Laurus, olim *Cinnamomi arbor*:
dictæ baccæ dantur in Hydrope absque febre, &
magna siti, at fervidæ sunt, nam instar ignis fau-
ces adurunt, in parva adhibentur copia ad stoma-
chum roborandum, ex iisdem maturis fit oleum
eas comprimendo, vel coquendo, ad membra
frigida vel stupida restituenda, aliter nil de ejus
virtute prædicatur, sed tamen folia comesta pro-
ducunt ingentem copiam salivæ; hinc procul du-
bio alia vis medicata suberit.

Juniperus.

Hæc arbor est tortuosa, lignum durum, com-
pactum. Folia oblonga, non ampla, angusta nec
magna, dura, terna, acuminata, semper viren-
tia. Baccæ rotundæ per maturitatem nigrican-
tes, includentes sub tenui pellicula pulpam, aci-
nostres oblongos, triangulos; sapor subdulcis, su-
bacris, adstringentis & resinosi odoris fragrantis.
Crescit in regionibus calidis.

Nomen à junior & pario, quasi *junior pariens*
quia hæc arbor novos fructus parit, dum aliæ
baccæ maturescunt.

Vires. Hæc arbor succum dat resinosum, ca-
lidum, diureticum, per incisionem arboris exstil-
lan-

lantem; baccæ excellunt in urina promovenda, sudore, ventriculi flatulentia, in Colica, Tussi inveterata, mensium obstructione sine fiti magna & febre, dolore Nephritico, calculo præcavendo. Hydropicis si hi morbi a frigida causa, (a calida nocet) singulariter conveniunt ob virtutem stomachicam & diureticam. Lignum est sudoriferum, hujus decoctum sanguinem depurat, & transpirationem insensibilem adauget, ut lignum Guajacum, balneum ex hoc ligno factum Podagricis conducit; summitates in vino coctæ sunt valde Diureticiæ, & Hydropicis prosunt, teste *Hartmanno*, pilulæ inde cum Aloë factæ hujus morbis conducunt. Ex succo e foliis pressa fit Rob Juniperi, quod optime convenit, ubi detergendum, roborandum, nec interim tamen nimis calefacit, fit inde oleum penetrantissimum, quod urinam colore & odore suaveolento afficit; ex baccis præparatur ille potus Juniperus à multis tam amatus, & in quo multi nostrates tam debacchantur, decoctum baccarum Juniperi vires habet purgandi pulcherrimas teste *Helmontio*. Oleum ex baccis maturis expressum & destillatum est Theriacum Germanorum & tanquam prophylacticum summum adhibetur, hoc oleum quandoque subsibet, renumque infarctus ab inertia ortos curat. Arbor valde resinosa est, cujus oleum mirifice unitum est ad aperiendum & stimulandum, Rob Juniperi ad unciam unam optime & blandissime alvum laxat, decoctum est sudoriferum, unde in peste laudatur, Diureticum est & Uterinum singulare ad cienda menstrua a causa frigida, nam ubi plethora adest nocet, calefacienda corpora frigida, in Hydrope, pituitæ abundantia, & Scorbuto a frigida causa universalis est planta, Rob ad unciam dimidiam diluitur in aqua

146 *Gymnomonospermæ Discifloræ.*

vel cerevisia. Gelatina baccarum Juniperi adeo efficax in morbis a falsis & fumatis alimentis ortis, ut morbis, mortique, maricolas eripiat. Aquæ stillatitia ex baccis Juniperi confecta pulchrum est anti hydropicum.

Taxus.

Character. Folia molliora, saturo virore prædita, pectinatim circa ramulos disposita, Lignum durum, cineritium, baccæ sunt molles, cineritiæ, succum gerentes, excavatæ, semen habentes.

Nomen. à τοξικὸν *venenum* quia hæc arbor olim venenum conficiendo inserviebat; crescit in regionibus calidis. Lignum elegantissime est coloratum, & habetur ad bacilla conficienda. Baccæ Dysenteriam & Febrim creant. Hæc arbor ob vim deterisivam veteribus fuit notissima, nam si assumatur, omnes inde moriuntur. Olim pro venenata habebatur planta, sed hodie homines melius edocti passim hanc arborem in hortis pro ornamento colunt.

Virga Aurea.

Character. Flores ut Aster, sed minores caulium suprema fastigia floribus abundant, qui quasi in spicas colliguntur, quæ rursus in adunatam quasi virgam conjici solent. Folia sunt longiora, nonnunquam latiora, nonnunquam breviora, omnia tamen ferrata & à se invicem non multum distantia. Radix est fibrosa, saporis aromatici, Crescit in locis montanis & humidis.

Nomen. Quia caulis hujus plantæ virgam refert & flos aureum colorem habet.

Gymnomonosperma Discifloræ. 147

Vires. Est tam acris hæc planta, ut nullum Piper ei comparari possit, sed tamen nullum acridinis vestigium in ore relinquit, sed per totum corpus pergit, similis est Ranunculo urenti, qui in officina habetur, sapor est modice roborans vel parum adstringens, primo non ingratus, sed dein ingratum saporem in ore relinquit: folia in usu sunt, quæ mense Majo collecta in umbra siccantur; flores Augusto colliguntur. *Barclajus* in *Satyrico* ait, se horum foliorum siccatorum & pulverisatorum ope curasse clarum virum à calculo, cui ren suppurabatur, & ad quem tanquam legatus missus erat. Hæc planta data ad quatuor uncias est vulneraria, si uncia tres hujus plantæ in aqua maceratæ hauriantur, tum suppuratio ad cicatricem deducitur, in nimio sanguis Hæmorrhagia, Colica Nephritica, Dysenteria, Dyarrhæa convenit, vulnera depurat, putredinem gingivarum absterget, dentiumque vacillationem curat, ulcera maligna & fistulas mundificat. Si paratur decoctum ex ejus foliis cum Agrimonia, Betonica, Valeriana Hortensi, marrubio aliisque sanguinem depurantibus est optimum ad herpetem curandum. Sæpe ipse dedi cum magno successu in omni putrido lento, & frigida Diathesi, estque egregie roborans & detergens, folia rite exsiccata instar Thée infusa addito melle potentur in ulcere pulmonum, pectoris & aliis vulneribus. Est planta Canadensis, ut *Tournefortius* dicit, licet per totam Europam sit communis, quod infactum est, quia semina huc allata se per totam Europam diffuderunt, & sine ulla difficultate crescit, nam semina à vento agitata & in terram delapsa statim germinant, summum est remedium in decoctis, hinc in pectoralibus utuntur, expurgat etiam maxime renes, si in his hælerit sabulum

Morus Arbor.

Character. Lignum est durum, intus flavum; folia oblonga, ampla, serrata, dura, saporis subdulcis & viscosi; Bombycibus pabulum inserviunt; fructus niger, succum viscosum dulcem habens, & pluribus foliis squammatim incumbentibus confans.

Nomen. à *μαύρος* niger, quia ejus fructus ordinario est niger.

Vires. Fructus ante maturitatem sunt deterfivi & adstringentes, & optime conducunt Anginis aquosis in Gargarismate; maturi sunt humectantes, emollientes, & aperientes, excitantes expectorationem. *Bartholinus* dicit, hos fructus in Scorbuto esse optimos, & inter Cardiacos haberi; convenit potus Diamori, ubi putredo & Alkali prædominantur, fructus solvunt alvum, sitim sedant, & appetitum excitant. Immaturi fructus conveniunt in Diarrhæa, Dysenteria, in omnibus fluxibus, fluxu menstruo, exspuitione sanguinis, nec non in ulceribus. Folia sunt emollientia, & sola vel cum cortice in Gargarismate Odontalgiam sedant. Cortex radice est deterfivus, adstringens, alvum laxans, aperit, & Tineas latas enecat; ex baccis fit tyropus Diamororum, qui datur in morbis antiphlogisticis calidis exsiccantibus; folia præbent pabulum Bombycibus: folia Mori fructus albos gerentis a bombycibus potius amantur, indeque conficiunt sericum pulchrius quam quando vescuntur foliis mori nigros fructus gerentis.

Doria.

Prima & secunda dicuntur *herbæ Doricæ*, quæ inter plantas numeratas virtute vulneraria commendantur, & pro Solidagine Saracenicæ habentur, ut secunda quoque, est, quod nomen à virtute habet, vires ut de Virga Aurea, dictæ sunt Belgicè *Heydenswondkruyt*. Tertia solet commendari quasi esset planta miras virtutes possidens, dicitur & *Consolidago*, quia vulnera consolidat, de que ea multa apud scriptores bellorum Saracenicorum prædicantur. In vulneribus foliorum succus adhibetur magno cum successu. Decima quinta ad Jacobæas potius est referenda cum aliqua restrictione.

Jacobæa.

Character. Calix est amplus, cylindricus multifidus sat expansus. Caulis divisus, altus, durus, circularis, excavatus, lanuginosus. Folia oblonga, incisa, saporis adstringentis. Radix fibrosa, alba; reliqua cum prioribus conveniunt; crescit in locis humidis.

Nomen à Sancto Jacobo, ut *Johannes Bauhinus* dicit in libro suo de plantis, quia dicitur crescere circa sacellum sancti Jacobi in Hispania. Belgicè *Jacobskruid* vel *Halskruid*.

Vires. Prima, secunda, & tertia in Oriente commendantur ad vulnera & contusiones in cataplasmate redactæ, quia, à putrefactione præservant & citissime consolidant. Folia sunt amara, aromatica, adstringentia, est planta vulneraria, emolliens, deterfiva, resolvens, in Erysipelate optime conducit. Decimam *Johannes Bauhinus*

150 *Gymnomonosperma Discifloræ.*

laudavit ad morbos gutturis & faucium. Homines superstitiosi hanc petebant plantam ad ædes *Sancti Jacobi*, & aliquid divinum in ea ponebant, quia sanabantur, sed nil minus, nam idem erit, ubi creverit, cæterum ad humores resolvendos convenit. Decima tertia in lacte contusa gutturi exterius apponitur, vel decocta & expressa usurpatur ad guttur depurandum, tum & ad abscessus depurandos, commendatur imprimis in Angina.

Anemonospermos.

Character. Calix est crassus & valde squamosus; flos ut in *Jacobæa* discoideus, radiatus, semen tomento papposo ornatus est, ut in semine *Anemones*.

Nomen à *veuos ventus* & *oniqua semen*, quia ventus facile fert semen.

Vis est amara ut *Cardui*.

Doronicum.

Character. Radix maxime implicata & inflexa, alba, oblonga, rotunda, tuberosa, nodosa, digiti minoris crassitiei ex viridi pallestens, plus ex uno capite tenuibus quasi filis dependens, saporis subacris, subdulcis ad *Glycyrrhizam* accedentis, odoris nullius; minorem habet dulcedinem quam *Glycyrrhiza*, sed saporem magis aromaticum, & *Scorpionis* figuram. Caules in supremo singuli floriferi, præ magnitudine parum ramosi. Calix est pelvisformis, petalus ad basin divisus, radiis longissimis discum superantibus ornatus, flos *Astere* major, flavus; semen papposum, minimum, nigricans. Crescit in montibus.

Nomen à *Græca voce* *dorî palma* & *non victoria*,
quali

quasi *corona triumphantis*, alii Ab Arabica voce dictum esse volunt.

Vires. Auctores adsunt, qui dicunt hanc viribus medicatis esse laudabilem, ut radices, folia & flores in magnis Alexipharmacis recipiantur; alii e contra audacter venenatam plantam esse dicunt, quod tristissimo constitit experimento. Clarissimus enim *Gesnerus* virium plantarum maximus indagator litem compositurus mane jejuno stomacho hanc assumpsit plantam, duas horas post assumptionem litteras ad amicum scripsit, se adhuc bene valere ab assumptione hujus, sed ex secretis litteris intellectum est, eum una hora post exarationem litterarum inde ægrotum factum & mortuum esse, vide *Epistolam Herb. 2. epist. 20.* adeo ut merito inter venenatas herbas recenseatur. Disputatum antea fuerat, an Doronicum deberet in Theriacis recipi, nec ne, *Matthiolus* illud afferebat, nullamque vim venenatam habere dicebat.

Tussilago.

Character. Radix tenuis, longa, candida repens. Flos radiatus, discoidæus, numerosissimus, barbulis constans citissime caducis, quæ insident femini papposo, flos est ante folia præcox mense Martio vel Aprili erumpens. Radix est saporis subacris cum levi lentore, odoris nullius. Folia ex radice erumpunt magna, ampla, angulosa, circularia fere, superne viridia, inferne alba. Crescit locis humidis ut circa mare, & flumina, & inter segetes.

Nomen. *Tussilago* à *Tussi*, quasi *Tussi* mederetur, ut & *Bechion* à βήχῃ *tussis*, *ungula caballina* vel *calceum equinum* vocatur, quia calceum seu

152 *Gymnomonosperma Disciflora.*

pedem equi refert. *Farfara* seu *Farfarella*, quia folia hujus plantæ referunt populum albam vel quia folia farinam aspersam referunt, secunda proprie *Sinecium folio rotundo* esset dicenda, quo ad florem, quem vidi, anno millesimo septingentesimo decimo septimo, sed cum vix per viginti annos floreat, hinc huc retinemus, Belgice dicitur *Huis-kruit*. Dicitur etiam *Filius ante Patrem*, quia mense Februario & Martio foliis nondum egressis repente floret floresque fugacissimos ultra biduum fere cum caule non perstantes profert.

Vires. In re medica folia, flores, radices, caules & fructus usurpantur, cruda, infusa, decocta, spiritus, succus, quo tabellæ parantur; aroma est laudatum, penetrans, calefaciens ac leniens, incidit ergo quod crassum pituitosumque continetur in pulmonibus, in Tussi, Tabe, & Pleuritide convenit, si Tussis Astmatica hac causa oriatur, optime hac herba tollitur. Medici Angli testantur se curasse plurimos laborantes sua Tussi, si succus hujus herbæ cum saccharo edulcoratus assumatur, vel si ejus folia cum floribus & summitatibus Hyssopi & una uncia passularum incisarum decocta melle edulcorentur, quod optimum est decoctum in Orthopnæa & Astmate, in Phthyfi & ulcere pulmonum vel aliorum viscerum, ut & in vomica pulmonum, item in Catarrhis à salibus acribus. *Boyle* exploratissimum esse, inquit, in Phthyfi remedium, si folia exsiccata loco Théæ assumantur, vel exsiccata flore Sulphuris & Succino mista loco Tabaci adhibeantur: ejus decoctum hodie potius usurpatur, quoniam fumus ille tussim excitat. Astmatici hujus foliis loco Tabaci in fistula tabacaria utuntur; *Dioscorides* in hisce morbis vaporem horum foliorum in aqua coctorum laudat. Folia & flores
in

in decoctis pectoralibus adhibentur, ut & in Eclegmatibus ad expectorationem. Folia recenter in mortario contrita & cum duplo sacchari ad ignem cocta egregie conducunt in Phthysi, Renibus exulceratis, Gonorrhæa ulcerosa diuturna, malis Stomachi ex pituita ortis: hæc planta habetur pro Alexipharmaca, quia assumpta sudores ciet, foliorum fumus haustus per fistulam à *Boyleo* commendatur in Phthysi & Catarrhis salis. Externe folia ulceribus & inflammationibus recentia imposita conducunt, succus per aliquot dies potus Quartanam curare dicitur: e succo foliorum conficitur syrupus, vocaturque syrupus de farfara: cum floribus fit conserva.

Carlina.

Character. Radix sat crassa, cauliformis fibrosa, ut plurimum in superficie cariosa, & foraminulenta, coloris foris rufi, intus albi, odoris gravis & fragrantis, saporis acris. Folia aspera, aculeata instar Carduorum, longa, ampla, incisa. Calix multis expansis aculeatis foliis Cardui constat, floris discus sat patulus, constans flosculis, fistulosus, radiatus ita, ut petala plana sint & secundo sterilia, semina post singulum florem sunt in apice vel papposa vel emissis radiis penicilli modo coronata, foliolis exiguis à se mutuo dissectis, sapor radiceis est penetrantissimus, aromaticus, & idem, ut de prima Valeriana Phu dictum est eadem hic conveniunt.

Nomen. *Carlina* quasi *Carolina* a *Carolo Magno*, cui dicitur hanc herbam fuisse monstratam in somno, cum ejus exercitus affligeretur peste, dicitur etiam *Lencacantha* à *λευκή* alba & *ἀκανθα* spina, quasi spina alba vocatur etiam *Chameleon*,
G 5 quia.

quia ejus folia colorem mutare apparent, sicut Solis radii in ejus foliis sunt positi: crescit in locis montosis ut in Alpibus Helvetiæ.

Vires. Radix initio Martii collecta & in umbra ficcata habet subtilissimum aroma acre; foliorum contusorum succus expressus, & melle edulcoratus & ad uncias duas haustus cum vino in peste conducit, conditur aceto & melle edulcoratur, vel instar Caffè sumitur. *Paracelsus & Helmontius* multa de hac planta fabulantur, mira dicentes, quod si succus bibatur, nimis obrepat somnum, vel si unum granum seminis gustetur, nunquam fatigetur homo, si fellæ supponatur, non dormiat, arceat Diabolum. Legitur in *Libro Tobie* [qui a Romanensibus inter Libros Canonicos habetur, à nobis vero non recipitur nisi inter Apocryphos, nec quoque à Judæis agnoscitur] quod Sara obsessa fuerit à Dæmone, qui omnes ejus septem maritos necaverat, tandem vero junior *Tobias* jussu Angeli piscis Hepar in carbones ardentes posuit, & simulac Diabolum illud subolfecit, avolavit in Ægyptum; puto hic describitur Passionem Hystericam hujusque similes morbos, qui vi calida & fætoze auferuntur. Hæc planta est Emmenagoga, Diaphoretica, aperiens, Alexipharmaca, Diuretica, in Hystericis, quibus odor non est infensus mire conducit, lumbricos necat, potenter movet sudorem, eoque nomine Herpetem cutaneosque affectus radicitus curat, per ipsum enim sudorem expellit acidum illud corrosivum Herpetis. Commendatur etiam ejus decoctum ad morbos Hypochondriacos, jungitur Pyrethro ad Paralytin præcipue linguæ, raro à medicis præscribitur ob ejus usum ignorantiam; *Hofmannus* hanc plantam aliquando vomitum movisse dicit.

Corona Solis.

Character ut in omnibus folia lobata, ampla, magna, ut folia Bardanæ. Calix est multifidus, profunde dissectus, & in plurimas lacinias divisus. Flos discoidæus, radiatus, amplissimus, flavus, orbicularis, coronam referens, radii admodum sunt ampli. Petala lateralia coloris aurei ad fines acuminata, in medio discus amplus, cujus flosculi foliolis exiguis innati distinguuntur, semina disco inhærent, ita ut singula calicem quasi habeant singularem ex foliolis contextum, semina plana sunt, & quasi binis corniculis instructa. Quædam in hac familia dicuntur flore pleno seu flore duplici *Dubbelde Bloemen*, his ovariis pereunt, si vero flos esset ex natura discoidæi, tum non essent pleno flore, sed hic discoidæi ob luxuriam abeunt in flores planipetalos, hincque dicitur flore pleno.

Nomen. *Corona Solis*, quia ejus flos quasi coronam repræsentat, semperque cursum Solis sequitur, vel quia Solem repræsentat, pro ut pictores eum pingunt, *Helenum* ab ἥλιος sol, herba maxima *Johanni Baubino*, *Chrysanthemum*, *Judicum maximum Hermanno*. χρύσος & ἄθος flos aureus.

Vires. Septem priores ex India allatæ habent discum orbicularem, quandoque ad sexdecim pollices in diametro accedentem, qui in India est edulus eodem modo ut hic *Cinara Artiflocha*. Disci quoque sunt *Aphrodiaci* & commendantur apud auctores ad libidinem excitandam. Semina fata aviculis nutrimentum præbent, qui hæc è terra effodiunt, hinc vitro debent tegi, possunt inservire frumenti instar in ejus inopiâ; attamen ma-

156 *Gymnomonosperma Discifloræ.*

gis sunt oleosa. Indi sumunt caules & instar Asparagorum comedunt, bulbi radices quoque edules. Octava & nona quoque sunt Indicæ & habent tubera ad radicem sub terra, ut discus Cinaræ, hocque modo utuntur & in Divitum mensis ponitur, Prima radicem habet tuberosam, quæ tubera sunt edulia dicunturque semen augere, adeoque in eum finem ab Indis in usum vocantur. In Virginia a semine panis & panatella pro infans conficiuntur.

Chrysanthemoides.

Primo forsan erit medicata, nam odorem Balsami Peruviani refert, sed ejus vires nondum explicatæ, hæc inter balsamos vulnerarios imprimis pro artubus rigore contractis refertur.

Asteriscus.

Character. Calix floris stellatus, foliolis cingitur pluribus longitudine superantibus ipsum florem. Semina nec papposa nec foliacea, sed plane tenuia, striata, ut in Astore.

Nomen ab *Astere stellato flore*, ad quem accedit, nisi quod semina haud sint papposa sed striata.

Salix.

Character. Folia oblonga, villosa, albescencia, mollia, à vento facile cadentia, lignum est album, flexile, arbor mediocriter magna, corticem politam & flexilem habens. Cortex rami est coloris purpurei vel albi.

Nomen à *Salio*, quia hæc arbor quasi saltando, id est, tam cito crescit.

Vires. Hæc arbor præbet refrigerium optimum, si in locis, ubi æger jacet, ejus frondes in aquâ collocentur; cæterum est alimentum pecoribus amœnum. Hujus arboris folia decocta optime conveniunt in Sputo Sanguineo, ut clystma inde factum in Dysenteria. Folia refrigerant & subadstringunt, usus præcipue est in arcenda libidine, extrinsecus in balneis pedum pro vigiliis ac æstu febricitantium arcendo, in Hæmorrhagiâ narium & vulnerum conducunt: cortex eandem habet virtutem, præterea verrucas & clavos pedum corticum cinere extrahi tradit *Dioscorides*. Hæc arbor Belgice dicitur *Wilge-boom*.

Platanus Orientalis.

De qua arbore *Herodotus* alique scriptores tam multa loquuntur, dicitur & *Platanus Latus*, quia hæc arbor in Asia tam mirifice ramos expandit, ut plus quam mille homines suâ gratiâ umbra tegat, habetur in Indice pagina 209, sub tali arbore *Hippocrates* invenit *Democritum*, eumque allocutus est. Tenera hujus arboris folia sunt resolventia, in Inflammationibus oculorum conducunt, uti & externe in tumoribus, ejus cortex in Odontalgia convenit. Hæc arbor in locis aquosis crescit.

Populus.

Populus Lybica tremula (*quæ pag. 211. numerò quarto*) sic dicitur, quia folia non quiescunt, sed etiam dicitur de *Ratelaer* Belgice, quia gratum suffurum facit iis, qui sub ea sedent. Folia sunt ferè circularia, incisa, dura, nigricantia, semper tremula, licet nulla sit tempestas, neque ullus

ventus. Hæc arbor crescit in locis aquosis circa mare. Cortex hujus arboris optime detergit, præcipue in dolore Ischiatico adhibetur, ut in Stranguria, externe in ambustis oculis seu gemmis adhiberi solet à mulieribus ad capillos adornandos & promovendos, testante *Schrodero* in Pharmacop. prodest itidem ad dolores sedandos, si externe adhibeatur, in unguento populeo recipitur, unde illud ita nominatur, quod unguentum in Hæmorrhoidibus optime convenit, præsertim, si Opium in magnâ copiâ addatur. Tinctura harum gemmarum est optima pro Diarrhæâ inveterata, & ulceribus internis. Folia à nonnullis contusa in Podagra externe applicantur cum magno successu; succus in foraminibus Populi collectus Verrucas, ac Impetigines curare creditur.

Rhamnus.

Character. Est arbuscula crescens aliquando ad altitudinem arboris, ejus truncus est mediocriter magnus corticem similem Ceraso habens. Lignum est subflavum; rami spinas quasdam Pyrum silvestrem referentes habent. Folia sunt ampla, viridia; baccæ sunt molles Juniperi baccarum crassitie, nigræ, succum nigrum habentes. Crescit hæc arbuscula in sylvis aliisque locis incultis, amat rivulos & loca humida.

Vires. Baccæ in fine Septembris aut initio Octobris leguntur, ex quibus recentibus succus pressus cum saccharo mistus & coctus dat syrupum de *spina cervina* dictum, est optimum purgans & specificum contra Hydropem, sed sitim magnam causat, quod *Hippocrates* in purgatione laudat, & aliter non valere dicit; viridis ille suc-

cus quoque inspissatus, dat colorem vulgo *Schil-
ders groen* dictum. Bacca purgant bilem, pitui-
tam, ac maxime serosos humores, unde usus
præcipue in Cachexia, Rheumatismo, Podagra,
Arthritide ut testatur *Schroderus*, Dolore Ischia-
tico, Paralyfi est optimus, uti & in Chlorosi la-
borantibus, si illis baccis decoctis addatur Tinctu-
ra Martis Aperitivi.

Chrysanthemum.

Character. Caulis altus, squamosus, cineri-
tius, in multos ramos divisus, multa folia incisa
referentia millefolium habens. Singulus ramus
florem radiatum aurei coloris in summitate habet
ut *Rapinus* canit:

*Ipsam etiam filis auro radiantibus ardens,
Lucebit saturo Chrysanthes murice pictum.*

Radix annua, fibrosa, non longa, minima,
alba. Crescit in montibus ac pratis, floret per
totam aestatem.

Nomen habet à *χρῆσος aurum* & *άνθος flos*. Vir-
tus est nulla, licet rusticis in Holsatia contra gru-
mosum ac coagulatum sanguinem vel contra Fe-
brem in cerevisia coquant & magno cum successu
propinent; ut à nonnullis dicitur.

Bupthalmum.

Nomen à *βῆς bos* & *ὀφθαλμὸς oculus*, quasi *bo-
vis oculus*, quo ad florem non multum à Chrysan-
themis differt; hæc à multis sic dicitur. Virtus est
nulla.

Cotula.

Nomen à κούλη *cavitas*, sed nescio unde.

Leucanthemum.

Character. Habet omnia, quæ in Chrysanthemo, nisi quod folia florem coronantia sint alba. Radix est fibrosa, repens, saporis acris.

Nomen. à λευκο *albus* & άνθος *flos*, cumque flos Helenii sit instar, dicitur *flos solis albus*.

Vires. Quinta radix, folia, flores, lignum si ore manducentur saporem adeo penetrantem habent, ut maxima lymphâ inundetur os, tanquam à fonte, optima est planta contra dolores dentium, si folia recentia denti dolenti imponantur, nam puto hanc habere vim resolvendi & aperienti. Hæc pro Pyrethro habetur, ut etiam potest, sed tamen non est Pyrethrum officinale, sed ejus loco potest uti & in siccis morbis viscerum & intestinorum. *Casalpinus* unguentum hujus plantæ in Scabie maxime laudat; cæterum non scio in his virtutem nisi in designatis.

Bellis.

Character. Calix monophyllus, profunde divifus, & multifariam ad basin fere usque florem habet vel nudum, vel planipetalum, capitulum feminine per maturitatem delapso flore assurgit. Folia parva, oblonga, in extremitate sua circularia, crassa, repentia.

Nomen à bellus id est, *pulcher*, hinc à pulchritudine figuræ Belgice *Maagdeliefde* dicitur & *Consulidago*, quia succo suo glutinoso vulnera

consolidat, Gallice dicitur *Pasquette*, quia circa Pascham florere incipit. *Bellis* etiam vocatur, quia est planta pusilla. *Rapinus* de hac herba cantat:

*Cum caelesti Aries splendebit stellifer anro:
Pratorum quondam nymphæ, nunc florea nym-
phis.*

Ornamenta tuo flore bunt Bellides horto:

Quas inter major sylvestris, caule præalto:

*Hortensis nam flore minor, sed larga paren-
tem*

Nobilitat late soboles, quæ surgit ab uno

Caudice picta sinus fili de more triticis.

Vires. Tota herba est in usu, flos, folia, radicæ, herba pabulum dat armentis optimum; recenti succo vis inest refrigerans, nitrosa, aperiens, demulcens & emolliens; hinc quoties est resolvendum astma, in castris & apud rusticos ad sanguinem, qui post contusionem vehementer est extravasatus, folia cocta applicantur, in inflammationibus renum & contra calculum est optima planta. Succus Verno tempore collectus à Nephriticis hauritur, quo facto, nullum sentiunt dolorem in vesica, in oculis inflammatis flores in aqua cocti & impositi sunt optimi. Succus hujus plantæ vi depurante, aperiente, & refrigerante se commendat, hinc in omnibus morbis inflammatoriis convenit, ut *Helmontius* quoque optime suos discipulos docuit, nam dicit hunc succum assumptum cum paucis melle esse egregium in his medicamentum, succus ille pro calculo est optimus, nam quidam medicus hoc pro secreto habuit ad pellendum calculum, & hinc etiam multos curavit. Herba in umbra siccata ser-

fervari potest per totum annum ; in Diarrhæis & Hæmorrhagiis conducit. Folia hujus plantæ decocta conducunt in Peripneumonia, uti & in Cataplasmate, nam tumores Scrophulosos resolvunt, & Podagricis & Paralyticis profunt. Succus cum fero lactis decoctus resistit putredini.

Chamæmelum

Character. Folia in toto genere minutim divisa. Floris calix est squamosus, & plerumque magis quam in præcedenti, flos est planus flosculosus, in nonnullis nudus, in aliis radiatus. Radix est minima, fibrosa.

Nomen à χαμῆνὴ *humile* & μάλον *pomum*, nam hæret humi & quasi pomum vinosum odore refert, cæterum nescio, unde hæc vox nisi, quod sub malo crescere solet. *Dioscorides* vocavit *Leucanthemum*; quia hujus plantæ species descripta habet folia alba & expansa, à decima quinta usque ad finem non est Chamæmelum, sed ad Santalinas accedit ut *Clarissimus Vaillant* optime annotavit; hinc hujus loco scribendum est *Santalinoi-des Orientale foliis pinnatis Vaillantii*.

Vires. Prima, secunda, tertia, quarta, quinta, septima, duodecima, decima tertia, & decima octava omnes sunt officinales, vim habent aromaticam oleo penetrante, sed leni, nec multum adhærente, non inflammante; sapor est amarus, aperientissimus, oleosissimus, & carminativus, hinc summopere aperit, emollit, calefacit, Diuresin movet, laxat, discutit, herba externe applicata emollit & maturat locum inflammatum, in omni morbo à pituita crassa orto optime conducit, ingreditur in cataplasma, laudatur pro balneo vaporis, si ad summum ventris adscendat, & sæminali

ex-

externe applicetur, vel bibatur in lochiis retentis, & menstruis quæ suppressa sunt ob cacochymiam viscosam sanguinis: si vero a frigore suscepto menses retenti sunt, & plethora adsit, nocebit, nisi prius Venæ sectio instituta fuerit, & si ab inopia sanguinis, nocebit quoque, quæ propter causæ morborum semper examinandæ sunt, antequam de remediis cogitetis, nam quod in uno casu proderit, in alio opposito uno nomine comprehenso oberit; si folia & flores in lacte cocti fomenti loco applicentur mammis frigidis vel lacte coagulatis, mirifice coagulum solvit, & deducit ad suppurationem; in omni Colica clysmata inde fiunt ex floribus, est præterea planta febrifuga, antipyretica, si succi recenter pressi sumantur uncia una vel duæ, curat æque Febres ac Cortex Peruvianus, si corpus ad sudorem componitur, nisi quod paulo nauseosus sit æger, sed ne quidem nocet, est sudoriferum optimum; ab obstetricibus Clysmata inde injiciuntur; verum nescio, quare multi medici hanc plantam inter Antiphlogisticas recenseant, & ordinario una cum Sambuco præscribant; cum in Sambuco sit gratissima vis refrigerans, & nitrosa virtus, convenit tantum hæc planta, ubi lentor, & viscositas frigida adest, *Dioscorides* pulverem ex floribus confectum in Febris Intermittentibus laudat, *Riverius* in eodem casu præscribit summitates hujus plantæ infusæ Colicis, Nephriticis & retentione urinæ laborantibus profunt: in doloribus post partum conducit, ut in hæmorrhoidibus, Doloribus Ischiaticis & Podagra; in chirurgicis quoque recipitur, nam tumores, qui mox in suppurationem essent abituri, dissipat, nempe si ejus folia paulatim contrita cum vino imponantur, egregius est ejus succus ad ulcera mala & inveterata curanda. Scorbutum curat per-

164 *Gymnomonosperma Discifloræ*

perfecte, ad curadam Podagram (si curari possit) est optima planta. Inde aqua fit stillatitia (ut vobis hac Hyeme faciam) quæ vires habet easdem, nisi quod non sit tam fortis. Hæc cohobata valet in expugnanda Tertiana. Flores distillati dant oleum cæruleum in parva copia, quod est anodynum, ulceribus commendatum, interne subtilitate sua omnem massam sanguineam penetrat, in Febribus Intermittentibus optime adhibetur; hinc à nonnullis decoctum hujus præfertur Cortici Peruviano, insigne est sudoriferum; hæc planta virginibus ad instar Théè pota ad obstacula uterina uti menstrua prolicienda prodest. Flores exsiccati externe cum Sole ad calefaciendum & dissipandum exhibentur. Oleum Chamæmeli cum partibus æqualibus olei Hyperici & spiritus vini Camphorati optime ad leniendum externe in Rheumatismo convenire dicitur. Catapotia facta ex oleo Chamæmeli, & mica panis, & jejuno diu prius ingestus fuerit cibus bihorio ante cibum est remedium anthelminticum certissimum, & quidem contra lumbricos. Flores præcipue in remediis internis & externis in usu sunt, conducunt etiam in lacte cocti contra Dysenteriam, & dolorem Tenesmi leniunt.

Matricaria.

Character. Folia lata satis, in segmenta divisa, ad unam costam conjugatim posita. Flores habent calicem squamosum, subrotundum, sunt flores in umbellam congesti, sed plerumque laxiores. Caulis in multos ramos divisus, satis magnus, medullam fungosam albam habens. Semina oblonga, saporis ingrati, amari & odoris fortis.

Nomen à matrice, quia hæc planta in morbis uterinis convenit. Dicitur *Parthenium* à *παρθένος* *virgo*, ob eandem causam.

Vires. Odor in omnibus singularis, excepta undecima, quæ est inodora, nomen habet à matrice tanquam utero proprie interserviens, quia ad omnes morbos matricis frigidæ convenit, habet saporem magis amarum, oleosum & acrem quam Chamæmelum & aliquid Camphoræ vel Castorei refert; hinc ad pellenda menstrua, reliquias secundinæ, molas, lochia retenta à causâ frigida lenta, viscosa conducit; *Parthenium* dicitur quasi ad morbos virgineos curandos conducens, quod etiam facit, si languor in utero oriatur, ut menstrua non fluant, tum ea provocat: modo mensium defectus non secutus fuerit evacuationes mensium enormes, ubi tunc sanguis deficit, tunc ejus usus nocebit, ut clare patet. Omnes sunt officinales, viresque per annos retinent, virtus consistit in oleo fragranti, aromatico valde volatili, usus idem ac Chamæmelum, sunt ex his balnea pedum ad elicienda menstrua, Clysmâ ex hac herba injectum flatus discutit, in chirurgicis est egregia planta in tumoribus & contusionibus discutiendis, sal ex cineribus paratus est volatile, fit ex Matricariæ aqua; vel ex planta recenti vel fermentata fit oleum, conserva, syrupus. Oleum quod dicitur *oleum partheniacum* omnes tumores resolvit, si eo pars affecta fricetur.

Laurus Latifolia.

Hæc arbor est sacra *Apollini*, folia ejus carpta igni immissa vi sua elastica crepunt instar pulveris pyrei; hinc puto inde veteres dixisse illam *Phæbo* repugnare, sed tamen à *Phæbo* amari.
No-

Nomen Lauri à laude, quia hujus arboris folia ad Victores in bello coronandos in usu erant, ut Martialis optime cantat:

*Ecquid Hyperboreis ad nos conversus ab oris
Ausonias Cæsar jam parat ire vias?*

Certus abest Auctor, sed vox hoc nunciat omnis:

Credo tibi: verum dicere, Fama soles.

Publica victrices testantur gaudia chartæ:

Martia laurifera cuspide pila virent,

Rursus Io, magnos clamat tibi Roma triumphos

In victusque tua, Cæsar, in urbe sonas.

Sed jam lætitiæ, quo fit fiducia major,

Sarmaticæ laurus nuncius ipse veni.

Lignum est instar ligni Guajaci, quo ad vires, folia sunt fragrantissima, & Cinnamonum spirant; baccæ sunt oblongæ, rotundæ, nigricantes, nucleum geminum nigricantem sub tenui pellicula includentes, saporis acris, amaricantis, aromatici, oleosi, non ingrati. Bacca una aut altera ad Ventriculi morbos a causa frigida, lenta, sine inflammatione deglutitur omni trihario, emplastrum e baccis Lauri ad viscera debilia & laxa firmanda valet, & applicatur abdomini v. g. in diarrhæa à tali causa curanda, attenuant, resolvunt, incidunt: conducunt in mensibus obstructis provocandis, in Colica, Paralyfi, affectibus nervorum, Convulsione, si omnes hi affectus à causa frigida: externe applicatæ convenire dicuntur in Ischuria, doloribus post partum, in enecandis pediculis, nam odorem fere non possunt; in curanda Scabie, & maculis faciei, & in ictu vesparum, emolliunt tumores, & Odontalgiam mi-

tigant; ex his baccis fit oleum laurinum, quod oleum convenit in Colicâ flatulentia, auribus inditum dolores compescit & auditum confortat si inflammatio absit, delet Impetigines & quascunque faciei maculas, deinde ichorosis capitis ulceribus medetur, & Tineas curat, baccæ foeminæ vires Matricariæ habent, sed ne in nimia quantitate adhibeantur, quia ob sui oleositatem facile vomitum creant de his virtutibus dixit *Schroderus*, Oleum Lauri inter destillandum congelascit.

Lentiscus.

Est arbor ramosa. Rami ejus sunt crassi, flexiles, corticem cinerei coloris habentes. Folia Myrtim referentia, semper viridia, tenera, odoris fortis non ingrati; saporis adstringentis. Baccæ sunt rotundæ, nigræ, saporis acidi, habentes nucleum oblongum, nigrum, durum, continens medullam albam vel viridem. Ex hisce baccis in Italia oleum conficitur. Crescit in Italia præcipue in insula *Cbio*. Lignum est adstringens & gingivas corroborat, nomen à *lentescere* quia ejus rami facile flectuntur. Ex hoc ligno fiunt vulgo dentiscalpia, quæ reliquis antecellunt; ex hac arbore etiam Mastiche colligitur.

Nomen à lentore: folia enim cocta Therebinthinam exhibent, locus natalis est *Italia*, *Hispania*, maxime insula *Thevenot*, planta hæc contrita odorem resinofum spirat, æstivo sole cocta plorat lachrymas albas, leviter flavescens dictas Mastichen, ergo vis singularis Mastichis ad ulcera & vulnere ab aëre defendenda, ejus suffimigia ad gravedinem capitis profunt, quia corroborant si accenditur, spargit odorem gratissimum, quem foeminæ hystericae ferre possunt, imbuuntur fumo
ejus

ejus panni lanei (Flemme) & calidis fricantur partes corporis nervosæ humidæ, etiam sæpe pro masticatorio adhibent, ad majorem salivæ copiam in os determinandam, & curat tunc omnes illos frigidos morbos, ubi derivatio facienda est, Apoplexiam serosam pituitosam, in Odontalgia capitis dolore & a tali causa ortis.

Ptarmica.

Character. Ut in Matricaria fere, folia magna ferratim ad instar insculpta, saporis acris ut in Pyrethro. Flos est radiatus & intensiores fasciculos habens, compactus in Millefolio, semina parva. Radix oblonga, fibrosa. Caulis unicus, rotundus; crescit in locis incultis & arenosis.

Nomen. à πτάρσι *sternuato*, quia capitula hujus plantæ contrita pro pulvere sternutatorio usurpantur, dicitur etiam *Dracunculus*, quia eandem figuram fere habet ac *Dracunculus hortensis*.

Vires. Prima & secunda habent vires calefacientes & penetrantes, veteres in omni morbo, ubi stimulandum & aperiendum erat, adhibeunt, & reverâ in tali causa quam optime conducit, vi suâ calidâ stomachum roborat, si masticentur folia, prolicet magnam salivæ copiam; hinc in Odontalgia quæ a serosa acris collectione pendet, conducit, adhibetur in mucosis & lentis faucium obstructionibus, in quibus sudores sunt excitandi. Succus ejus decoctus in omni morbo conducit, ubi Matricaria, convenit, sed non tantum habet olei; hinc non ita adhæret. Est planta acris, habetque vires, ac herba *Dracon* vulgo Belgice *Dragon*, calefacit, estque herba aromatica.

Millefolium.

Character. Radix ut plurimum viva & fibrosa. Folia tenuissima & innumerabilibus fere segmentis divisa & subdivisa, constat una longissima costa, quibus folia & his iterum folia adnascuntur. Flos congestus in umbellam candidissimam, estque discoideus, radiatus. Calix subrotundus, squamosus; semina sunt omnium minima. Crescit in locis incultis & arenosis.

Nomen. Quasi folia millies essent incisa. *Plinius* narrat Achillem a Chirone edoctum fuisse medicinam & artem curandi vulnera, & *Telephum* proprio telo vulneratum hac planta curasse, unde dicitur *Achillea*. *Stratiotes*, id est, *Militaris* etiam dicitur à *σπαρτός exercitus*, quia hæc planta conducit in vulneribus curandis, quæ milites in acie accipiunt. Vulgo vocatur *Herba Carpentaria*, quia vectoribus in usu est ad sanguinem sistendum.

Vires. Prima & secunda veteribus in usu fuerunt, habent vires sanguinem sistentes, & interim roborantes, adstringentes, in Diarrhæa, Hæmorrhagiis narium, uteri, alvi, vulnerum, Sputo Sanguineo, Urinæ incontinentia Vomitu, Mictione Sanguinis, Diabete Hæmorrhoidibus, Leucorea, Gonorrhæa, quando hi morbi à nimialaxitate oriuntur, convenit, & ubi humores soluti sunt compingendi, folia in aqua infusa instar potus Théè sunt optima, aqua ex hac planta destillata conducit Epilepsiæ, hujus plantæ vinum medicatum omnes Diarrhæas curat. Externe adhibetur in Odontalgia, Hæmorrhoidibus, Hernia, Penis tumoribus, Cephalalgia, oculorum

Pterigio, ictibus venenatis, teste *Schrodero* pharmacop: Est planta etiam vulneraria.

Caltha.

Character. Folia oblonga, integra, cauli adhaerentia, succulenta, carnosa, mollia, villosa, albescentia. Flos discoideus, radiatus, rotundus, magnus, coloris aurei, saporis fortis & grati petalis frontatis & Crenatis, semina curva, aspera. Calix squamosus, multifidus, semen hic proprie non est nudum, attamen ad nuda refertur, quia cum sua capsula integre decedit.

Nomen. *Caltha* dicitur, quia *Calthi* effigiem habet, putatur esse veterum *Caltha*, quod etiam videtur verum esse; nam Grammatici parvam differentiam faciunt inter α & δ Belgice *Goutsbloemen*, *Caltha* est diminutiva à *calendula*, ut olim vocabatur, & ita dicebatur, quia primo mensis die, qui dicebatur *Kalendæ*, florebat.

Vires. Quinque priores sunt officinales, ejus succus est valde calefaciens, cardiacus, penetrantissimus, & validissime saponaceus, cephalicus, aromaticus imprimis ex flore, hinc inter sudoriferos est primarius succus, ubi sudor est provocandus, sed quia in his morbis fere semper adest putredo; hinc ordinario additur acetum, sic sumebant veteres tempore matutino vacuo stomacho acetum *Calthæ* ad unciam unam ad præventionem à peste, nam hæc in aliquibus regionibus olim erat frequens, semper ergo convenit hoc sudoriferum *Calthæ*, si modo nimius calor non metuatur, nam vis est calefaciens, penetrantissima, & subtilissima, hinc etiam resistit *Gangrænæ* & pulcherrime resolvit. *Hydrope*,

Paralyfi, vim egregiam habet ad morbos uterinos, & renes, & ad Intermittentes Febres, non à nimis calida causa ortas, in colica flatulenta vel dolore stomachico ab eadem causa clysmâ inde injectum optime convenit, abundat hæc planta oleo tenuissimo, quod tenuis & refrigerans odor demonstrat, est planta emolliens, & anodyna inter primaria Antispasmodica, & maturans, aqua ex hac planta destillata conducit in Inflammationibus oculorum, uti & pulvis inde factus in Odontalgia. Flos externe cuti appositus est egregium resolvens, notum quoque est, quod rustici utantur hoc succo Calendulæ ad colorem elegantem butyro conciliandum, & à putredine conservandum, sed quia est valde carus; hinc Curcuma aliaque admiscet; si cataplasma inde factum maximæ induratæ applicetur, omnia dura coagulata resolvit. Folia quoque hoc modo applicata in omnibus tumoribus & ulceribus uti & clavis pedum conveniunt. Succus hujus plantæ recenter pressus atque potus Nephriticis saluberrimus esse dicitur, si jejuno stomacho usurpetur, valet ad grumos expellendos ex renibus, fit inde conserva, ut & acetum *calendulatum* dictum.

Tagetes.

Hæc planta non ex *India* sed è *Catalonia* primo allata est, à prima usque ad octavam laudantur à nonnullis, pro herbis sanissimis, & dicuntur virtutem attenuantem & aperientem habere, succus ex foliis expressus & vino mistus contra stomachum frigidum laudatur, uti & menstrua obstructa à causa frigida; Febrem intermittentem, Cachexiam & Hydropem; alii iterum dicunt esse plantas venenatas. In Mauritania est planta opti-

ma contra multos morbos, sed hoc animadvertimus sæpius in historia naturali, quod eadem planta, hic fit venenata, alibi salutifera; tamen de nona & decima constat, quod comestæ hominem occidant, ut si pueri quandoque harum flores [nam sunt elegantes] in ore teneant, tum os inflammatur, in ventriculo vero, ubi venit, occidit, hinc hanc herbam licet de prioribus multa prædicentur, suspectam habemus; nam in Botanica est tanta ubertas; ut hanc in usum revocare non opus sit, nam *Dodonæus* hanc plantam venenatam esse asserit, uti plurimis experimentis probat.

Xeranthemum.

Character. Hæc planta habet caulem ad altitudinem duorum pedum. albescentem, referentem *Cyanum*. Folia plerumque crescunt in parte inferiori caulis, numerosa, oblonga, lata, in superiore parte mollem albamque lanuginem habentia. Flores in summitate rami positi, radiati, in principio albi, postea purpurei coloris; plurimos annos perdurantes, qua de causa *Immortalis Flos* fuit dictus; semina sunt lanuginosa. Radix est oblonga, dura, recta, nigricans.

Nomen. à *ξηρός* siccus & *ἄνθος* flos quasi flos siccus. *Clusius* hanc plantam *Ptarmicam* vocavit, non quia sternutationem excitat, sed *Ptarmicam Dodonæi* aliquantulum refert, vulgo *Immortalis Herba* dicitur, quia in plurimos annos servari potest ejus flos, nam habet bracteas rigidas, quæ crepant ac si lamellæ metallinæ essent; hinc hic flos per viginti annos conservari potest, vires hujus plantæ in re medica sunt incognitæ.

Conyza.

Character. Flos ex meris flosculis compositus neque habens radios laterales, flores habent semina papposa, calix oblongus, squamosus, caulis divisus, villosus, lanuginem albescentem habens, ramosus, folia Verbascum Nigrum referunt, sed minora, odorata, acris & amara. Radix divisa, lignosa, odorata, amara, acris.

Nomen à κόνις *culex* quia, teste *Dioscoride*, folia suspensa culices fugiunt. Dicitur etiam *Baccharis* a *Baccho* quia viscosum odorem spirat.

Vires. Omnes hæ plantæ veteribus fuerunt notæ. Tertia ad omnes pulices omniaque talia infecta pellenda valet: quæ vero sit *Conyza Dioscoridis* nescimus; vis est aromatica, valde calefaciens, & excitans, vires habet acerrimas cum *Nasturtio*, *Allio* & *Lepidio* convenientes.

Senecio.

Character. Calix admodum oblongus, simplici petalorum vallo constans. Caulis rotundus, excavatus, aliquando cineritius, ramosus, folia habens oblonga, dissecta, sine caule adhærentia. Florès in summitate ramorum singuli umbellam habentes, radiati. Radix est fibrosa.

Nomen Senecio a *senesco*, quia cælo fervente cito floret & senescit, & semen postea caput senum repræsentat. Dicitur etiam *Erigerum* ab ἔρ Ver & γέρων *senex*, quali *senex Veris*; quia hyeme floret, hinc Verno tempore jam est senex, quod de prima hac planta verum est, vocatur etiam *herba pappi* quasi *herba papposa*, quia semina hujus plantæ habent multos pappos, id est, materiam

riam lanuginosam albam, Belgice dicitur *Keel-kruyt* vel *Hals-kruyt*.

Vires. Laudatur à vi singulari, qua prodest inflammationi faucium, si succus cum Oxycrato misceatur pro Gargarismate, laudatur quoque ad tumores scirrhosos. Botanicus quidam *Petrus de Hoi* nobis dicit, omnem radicem Chinæ, quæ defertur ex India, ex hac sola planta peti, crassissima ejus radix decocta à Chinesibus, ut generale depurgans sanguinem habetur; & dicunt, hinc Leporam curari, hanc virtutem non omnino huic possemus negare. Est planta emolliens, aperiens, resolvens, succus ejus expressus & haustus vermes necat, conducit in Ictero, Colica, Exspuptione Sanguinis, Fluore Muliebri, Vomitu, Dolore Ischiatico conveniunt in mammis inflammatis, Podagra, Hæmorrhoidibus, Scabie capitis, urina retenta, vulneribus, Arthritide, uti & in lacte coagulato in mammis dissipando.

Senefis.

Clarissimus Botanicus *Switsen* misit ad me Iconem & descriptionem Chinæ Japonensis, sed illa est plane alia planta. Radix ut hic crassissima est, sed tamen tuberosa, quod in Senecione non habetur, estque planta non scandens, seu Canadensis Clematidis, vel Hædera vel Pæonia, Bionia, cui proxime accedit; hinc puto duplicem radicem Chinæ in officinis haberi, & puto hanc nostram non esse tam penetrantem, ut Leporam curet; hinc potius hæc convenit ad emolliendum & non ita ad expellendum. Japonensis vero est longe acrior, & hinc forsàn Lues Venerea curari potest, ut de Chinæ radice dicitur, sed tamen hic in hac cura talem effectum hujus radicis non vidi.

vidi. Radix est pretiosissima; hinc hæc radix multam adulteratur, nam erosa & senectute consumpta cum pulve foraminula iterum replent, & sic pro bona vendunt; & hæc ratio est, quare ego non magis præscribō, nisi prius illam videam, nam aliter huic fidere non possumus, Cæterum virtus apud auctores descripta de hac herba videatur.

Eupatorium.

Character. Calice minori & squammoso se distinguit, caules inferius non ramosi: folia sunt hinc inde per intervalla posita, oblonga, in acumen desinentia, incisa, villosa, saporis amari. Flos in Umbellam congestus. Radix est fibrosa, alba, amara. Crescit in locis humidis aquis.

Nomen ab *Eupatore Rege*, qui hanc plantam primus in usum revocavit, vel ab *εὖ* bene & *πάτερ*, quia hæc planta in morbis hepatis optime conducit. Vel ab, *εὖ* & *πάτερ* id est, *bonus pater* seu *filius patri amatus* ita ut hoc nomen multi Reges Ægyptiorum tulerint. Belgice dicitur *Boeltjeskruydt*, *herba meretricia*.

Vires. Est rusticorum Panacea, succus magna copia assumptus vomitum excitat, alvum, salivationem & omnes excretiones movet; hinc multos morbos chronicos curat, ut rustici felici cum successu utantur in Hydrope, Ictero, in Quartana, & ad Scorbutum princeps audit remedium, ad omnes Febres Intermittentes succus expressus recens ex foliis ad unciam unam vel duas mirum effectum habet. Imprimis hæc planta laudatur, si crescat in locis humilibus, ut hic in Batavia in locis paludosis, ubi quoque multum Scorbutus Epidemicus grassatur. Est planta amarissi-

ma, penetrantissimi saporis Cerevisia medicata inde facta laudatur Hypochondriacis, Scorbuticis frigidis, Febribus Tertianis frigidis, & ad omnes frigidas obstructions solvendas, contra Hydrophem Anasarcam, nam exsiccat urinam & sudores pellit, præprimis si succus sumatur. Planta infusa & instar Thèe epota est optima in hisce morbis, nocet omnibus morbis calidis, si nimia in copia assumatur, irritat stomachum & vomitum excitat, Saburram stomachi lenti expellit, in curandis tiliarum ulceribus imprimis inclaruit, si mane per septimanas bibatur, maxime hæc ulcera depurantur, succus ex summitatibus exprimitur; folia pedibus tumentibus imposita summi sunt usus, *Gesnerus* dicit hujus radicis decoctum multo tutius & facilius evacuare quam Helleborum.

Cacalia.

Character. Folia crassa, magna, circularia, minutim incisa, Petasitidem referentia; caulis villosus, medulosus, in suprema parte in ramos divisus. Flos in umbellam divisus. Semina oblonga; radix fibrosa minimi digiti crassitie. Crescit in montibus.

Vis est emolliens, vulnera consolidat, si folia externe applicentur.

Petasites.

Character. Caulis est magnus, lanuginosus. Radix oblonga, digitum crassa, ramosa, resinosa, foris fusca, albicans, saporis acris, aromatici, amaricantis, odoris fragrantis,

Nomen à *πέλαω* extendo, quia ejus folia sunt valde extensa vel a *πέλαος*, qui apud Ramanos erat

erat *pileus*, quia ejus folia loco pilei inservire possunt, nam habet cavum quoddam in medio, & circa illud cavum Horizontalem expansionem, pileus proprie nostro vocabulo dicitur *een bonnet*, & talem petasum hæc planta refert, nam multa majora & ampliora folia ad ripas crescunt.

Vires. Prima imprimis & quoque secunda sunt officinales, radix, folia, pedunculi, caules, flores, sapor est singularis, quem nullibi conferre possum, est vero planta calefaciens, aromatica, & balsamica; ex his ejus vis intelligitur; est aperiens, ubi venenum est admodum mobile id ope sudoris expellit, unde pestem sanat; dicitur Belgice *Pestwortel*, & in omnibus linguis Europæis. Si radix in aqua vel aceto ad dragmam unam vel unciam demidiam infusa & melle edulcorata assumatur, tum inde Sudoribus fere diffuunt homines, hocque modo venenum expellitur, hoc imprimis de radice verum est, inter Alexipharmaca quoque medicamenta habetur. Folia Epidermide externa privata ad pedes Hydropicorum vel Leucophlegmaticorum applicata materiam aquosam dissipant. Vis est attenuans, aperiens, resolvens, sudorem excitans, adeoque perspirationem augens, adeoque omne volatile expellens, putredinem Alcalinum ex corpore discutiens, datur in pulvere, syrupo, & decocto. Folia & flores eadem habent vires ac radix, quæ colligitur ante foliorum eruptionem, cum flosculi prodire incipiunt, aliter ipsa evanescit; cortice radice abraso; scobs submergitur, & sit infusum, admisceatur succo Rutæ & paululum Theriacæ, tumque certum remedium pestis esse dicitur, folia externe applicata discutiunt contusiones. Radices etiam in Pleuritide conveniunt, ubi pus excoctum est, uti in morbis pectoris, Astmate, Tussi, in

178 *Gymnomonosperma Discifloræ.*

Lypothymia uterina, extrinsecus commendatur ad Bubones, & ulcera maligna: & ad dissipandas anxietates hypochondriacas, & hystericas valet.

Gnaphalium.

Character. Radix lignosa, oblonga, crassa, nigra, aliquantulum fibrosa, odoris aromatici, saporis subfalsi.

Nomen. *Gnaphalium* à γναφάλιον *tomentum*, vel ex κνάπτω γναπλίω *carmino*, quia ejus lanugine externa pectitur, nil de ejus virtute commemoratur.

Filago.

Character. Folia incana, tomentosa, oblonga mollia; calix squamosus, hæmisphericus, nec lucidus, nec insigni quodam colore præditus, semina papposa, oblonga.

Nomen. Sic dicitur à *filo*, quia hæc planta quasi in fila duci potest, *Impia Gesnero* & *Plinio* dicitur, quia dum florescunt unius affurgit flosculus, quem reliqui sequuntur, priorem suffocantes tanquam patrem; hinc illud nomen, nam impietas proprie apud veteres erat inobedientia erga parentes. Belgice *de Wolffcheren*; quia si caules frangantur, immediate manet filum. Vis est Antihysterica. Hæc herba prodesse dicitur ad Cancrum & mala mammaram, dicunt etiam nonnulli Leporam curare, sed hoc dixere a lanugine, qua folia vestita sunt, & hinc etiam putarunt lanuginem cutis curare, sed minime; omnes vero in credibilem vim exsiccandi habent, quæ vis, si ejus folia manducentur, in ore apparet; hinc ad
sisten-

sistenda profluvia humorum convenit.

Elichrysum.

Character. Caulis in multos ramos divisus, lignosus, lanuginosus, albus, habens parva folia villosa, albescencia. Flores in summitate caulis, petala mentientes coloris aurei aut in nonnullis speciebus argentei. Flos plurimis annis servari potest & est odoris valde grati. Semen est oblongum, odoratum, acre. Radix est simplex, crassa, lignosa, odorem similem Gummi Elemi habens, crescit in locis aridis & siccis.

Nomen ab ἴλιος, & χρυσός, *aureum*, quia hæc planta, quando radii Solis in illa sunt positi, Solis splendorem & colorem imitatur; dicitur etiam *Coma Aurea*. Quarta *Stæchas* dicitur, quia huic plantæ perfecte convenit, hujus folia floresque in medicina recipiuntur.

Vires. Est Planta diuretica, sudorifera, attenuans, aperiens & vulneraria, hortos insigniter ornat, & flores immortales præbet necendis corallis aptissimos, menses ciet, lumbricos necat, Octava & nona verum Castoreum vel Assam Fætidam redolent; hinc ab Hottentottis in morbis Hystericis adhibentur, accedit vis balsamica, ita ut credam hanc plantam huic usui inservire, in cordis palpitationibus etiam conducit. Undecima est planta benignissima & viribus medicatis prælita, hæc in Africa crescit ad magnam arboris altitudinem, hinc mirum, quod ibi ejus virtus non exploretur, odor inter Salviam & Rosemarinum medius, & apud Africanos instar Rosmarini laudatur, syrupus inde factus est optimus in obstructionibus pulmonum, & vocatur tyropus de Hispidula.

Coma Aurea.

Character. Folia minus tomentosa, discus floris aureus, calix nec lucidus nec coloratus.

Nomen. à colore aureo, qui per flores fulget, & comam refert.

Vires. De hac planta nil prædicatur, sed tamen est aromatica, suaveolens, & hinc ut videtur, aliquid virium habet. Octava est suaveolentissima, & ad Colicos dolores ab acido oriundos convenit. Nona ab Africanis ad morbos frigidos adhibetur, nam odor est suavissimus, sed contrito folio paulo post perit. In obstructione urinæ, & mensium conducit, Lumbricos necat.

Bidens.

Character. Flos flosculosus, non radiatus. Semen oblongum, cornutum. Radix fibrosa. Semina prætereuntium vestes arripiunt, & se his affigunt; hinc dicitur Belgice *Spelde en Naaldekruyt*. Nulla est virtus nota, sed tantum pro horretorum ornamento inserviunt.

Santolina.

Character. Calix semi-sphæricus, squammosus, flos singularis structuræ, crescens in uno calice vel stipite. Tota planta est odoris fortis, grati, saporis acris & amari.

Nomen. *Abrotanum* dicitur & videtur esse *Herba Immortalis*, ἄβρωτον *Homerus* vocat, ab ἀ privat: & βρωτὸς *edulis*. Bellis in omnibus convenit cum *Santolina*, nisi quod spinas habeat. *Santolina*

Gymnomonosperma Corymbifera. 181

vocatur ob magnam virtutem quasi *Sancta herba*. Gallice *Garderobe*, quia vermes vestium necat. *Chamæcyparissus* à *χαμαί* humi, & *Cyparissus*, quasi *parvus Cyprus*, quia hæc planta hanc arborem refert.

Vires. Hæc prima planta putatur à *Fabio Columna* esse *Polium* veterum, quod est laudatissima planta, hoc etiam verum esse videtur, vis est Diaphoretica, incolica; flatulenta hinc in omnibus Alexipharmacis corporibus ingreditur, omnes sunt Alexipharmacæ & Aromaticæ, ut de Eupatorio & Petasitide dixi.

Ligustrum.

Character. Est magna arbuscula habens multos ramos, longos, flexiles, corticem gerentes cinereum; lignum durum est & album, folia conjugata per intervalla se invicem sunt posita, oblonga, referentia Salicem. Flores monopetali infundibuliformes, tetrapetaloides & pentapetaloides, calici exiguo innitens, ovarium in imo calicis fir tractus globosus, mollis, succo plenus. Est elegans arbor ad sepimenta facienda, flores parvos, albos, sed tamen elegantes fert, hinc *Poëta* canit:

Alba Ligustra cadunt, sed Fraxina nigra leguntur.

Vires. Lignum hujus arboris est adstringens, hinc ejus decoctum in morbis oris ubi vacillant dentes, ad roborandas gingivas, in Scorbuto, & Diarrhæa convenit.

Tanacetum.

Character. Flores aurei, nudi, in summis caulibus umbellatim congesti. Folia lanciniata, longa, magna, incisa. Semina parva, oblonga, nigra. Radix longa, lignosa, divisa in multis fibris repentibus, tota planta est odoris ingrati, saporis amaricantis. *Rapinus in hortorum libris quatuor de hac herba canit:*

*Sed quæ floruerant extremos Solis ad æstus,
Dum gravis ardentem urebat Sirius agros,
Hibernos etiam durant Tanaceta per imbres,
Clara colore suo crispæque volumine frondis.*

Vires. Vires insignes sunt aromaticæ, penetrantes admodum & rescificentes, aperientes, calefacientes. Prima, secunda & tertia dant semen Santonicum Europæum æque bonum contra vermes ac Santonicum Ægyptium, si folia infusa potentur, vel cum floribus cataplasma inde factum umbilico applicentur, vel aqua inde destillata assumatur, si semina cum vino jejuno stomacho potentur, vel foliorum uncia tres decoctæ cum syrupo, vel melle edulcorentur, quæ omnia in hoc casu præstant. Hæ herbæ sunt balsamicæ, & amarissimæ, & ut loco Nucis Mystericæ & Cinnamonum adhiberi possint, nam credo Asiam nullo odore fragrantiori superbire quam hujus plantæ, habentur etiam pro Parthenio veterum; harum folia si ad corpus mortuum apponantur & in nares, & os intrudantur, à putredine & insectis cadaver defendunt; hinc herba immortalis Athanasia dicitur; ejus succus facit idem ac Absinthii & Matricariæ simul, verum posteriores
sun

sunt graveolentes & in omni morbo frigido conveniunt. *Cæsalpinus* dicit, quod folia hujus plantæ vino infusa menstrua provocent, succus ejus cum aquâ Plantaginis potus omnes Febres Intermitientes curat, uti & Scabiem & Rheumatismum, Hydropem. Fomenta ex ejus foliis sunt optima, succus hujus plantæ etiam conducit Chlorosi & Cachexia laborantibus. Conserva inde facta convenit Epilepsiæ, Colicæ flatulentæ & Passionibus Hystericis, expellendo Calculo, & saburræ Renes obstruenti; convenit cum Sabina, Matricaria & Abrotano. Hodie in uterina balnea ingreditur. Flores in placentis cocti optime conducunt ad roborandum stomachum. *Sal Tanaceti*, quod auro contra carius ad lumbricos occidendos valet, si nempe. Potus fiat ex ejus a qua, oleo, & saleoleum Tanaceti cum mica panis in catapotia conversum lumbricos quoque necat si hoc jejune bihorio ante ingestum cibum sumatur.

Balsamita.

Character. Caulis est villosa, ramosa. Folia oblonga, incisa. Flores in summitate caulis in umbellam congesti. Capsula sunt membranosa, oblonga, semina parva includentia. Radix Mentham referens fibrosa.

-Vires. Est planta aromatica, si ulla sit, in vino intusa attenuat & Melancholicis egregium est medicamentum, vires sunt eadem ut de Tanaceto dixi; nisi quod non sit ita graveolens, ita ut pro usu medico adhuc melior sit, contra Hystericos & Hypochondriacos summe laudatur, ut & contra Scorbutum trigidum.

Ageratum.

Character. Est planta, quæ ex radice germinat multa folia, parva, oblonga, incisa, repentia, saporis amari. Caulis multos flores purpureos sustinet, capsula membranosa, oblonga, in duas partes divisa, quæ semina parva continent, Radix est fibrosa, parva, flavescens. crescit in montibus & locis siccis.

Nomen à *vîgens senectus* & à *privativo*, quasi *planta nunquam senescens*. Hoc inde venit, quia flos unus speciei agerati longo tempore servari potest sine ulla mutatione.

Vires. Secunda & octava ab aromatici viribus medicatis laudantur, si vero vires Tanaceti & Balsamitæ jungantur, tum hujus herbæ virtutes habentur, hæ in omnibus jam magnis compositionibus ingrediuntur. Semen quartæ plantæ pro semine Santonici Ægyptii adhiberi potest ad vermes necandos *Wurmkruyt*, quæ est septima, inde putant nonnulli Corticem Peruvianum hauriri, sed non verum, vis vero proxime accedit, ita ut pro eo usurpari possit. Aqua inde destillata & spiritus dant odorem fragrantissimum, ex hac planta syrupus, oleum, infusum, decoctum, pulveres, Pilulæ conficiuntur, *Boyleus* animadvertit hanc plantam oculis nocere est antiscorbuticum lene, & specificum.

Absyntbium.

Character. Flores nudi deorsum vergentes. Caulis lignosus, ramosus, albescens. Folia incana, amara, insignia, odoris aromatici, saporis amari. Semina parva. Radix satis magna, lignosa.

Ne-

Nomen. Ex à privativo & ψιδος delectatio, quasi planta quæ ob magnam amaritiam nullam delectationem præbet. Planta ingrata ut *Lucretius* dicit *Tetron Absynthium*, hinc etiam *Ovidius* adeo hanc herbam detestabatur, & dicebat se relegatum esse ad horridos tetrosque Absynthii campos, *Absynthium Ponticum* dicitur ab *insula* sic dicta, ubi crescit in magnâ copiâ, ut *Ovidius* canit:

*Canâ prius gelido desint Absynthia Ponto,
Et careat dulci Tinacris, Hybla Thymo.
Immemorem quam te quisquam convincat a-
mici:
Non ita sunt fati stamina nigra mei.*

Vires. Omnes hæ plantæ sunt amarissimæ, ob quam causam *Martialis* canit:

*Santonica medicata dedit mihi pocula virga
Os hominis! mulsum me rogat Hippocrates.
Tum stupidus nunquam nec tu puto, Glauce,
fuisi,
Chalcea donanti chrysea, qui dederas,
Dulce aliquis munus pro munere poscit amaro?
Accipiat, sed si potat in Elleboro.*

Herba Absynthii recentis instar potus Théë infusa, & epota est efficacissimum remedium ad minuendam obesitatem, imo eam tollit si homines his simul se diætæ à Medico prudenti præscriptæ adstringere volunt: Quarta non ita est amara, hæc planta vires habet immortales, nam ejus succus omnes Hydopes sanat, si modo viscera nondum sunt rupta & in languore etiam optime convenit succus ex foliis recentibus pressus

fus ad unciam unam, ex eo etiam conficitur conserva *pater stomachi* dicta, quæ ex teneris foliorum tertie & septime plantæ summitatibus conficitur, ubi ventriculus est pituitosus, & bilis iners, optime conducit; verum nunquam in morbo calido. Oleum Absinthii fit, quod colorem habet nigro viridem, & est efficax medicamentum contra lumbricos, si jejuno bihorio ante ingestum cibum propinantur cum mica panis facta Catapotia. Folia in vino infusa valent contra Lumbricos, prodest hæc planta in Quartana & interantii leniora recensetur Scorbutica, sed tum summitates herbæ sumo, & in pulverem contero, tum ægri sumant hunc pulverem jejuno stomacho. Hoc pro pauperibus est optimum remedium, sed pro divitibus aliquid pulchrius est conficiendum, sic & in chirurgicis optime conducit hæc planta, si pars jam putredinem vel Gangrænam accipiat, & jam moritura fit, tum involvatur hæc pars hisce foliis contusis cum vino vel aceto & pauco sale, & certus sum hoc modo Gangrænam præcaveri posse, aqua vero Absynthii non multum valet, sed aqua destillata est melior, oleum vero est optimum, ex foliis ustulando fit sal Absynthii *Tachenii*, vivis vero flammis conburendo sal lixiviosum, qui non tam bonus est, inde Vinum Absynthites conficitur, & apud nostrates bibitur poculum parvum ante instans prandium, cum in finem nimir. ut convivales bene appetant cibos, semper convenit, ubi bilis deficit in morbis trigidis, & pituitosis, appetitum à causâ frigidâ, & viscosa restituit, unum tamen vitium habet, quod si in magnâ nimis copiâ utatur, visum debilitat, vi sua exsiccante lento frigido curat. In menstruis obstructis & retentione urinæ optime convenit, uti & in Scorbuto, sal hoc cum succo Citri datum sistit

fitit semper vomitum, estque nobile inventum Riveri & in omnibus febribus intermittentibus sudorem ciet est anticolica planta, & ob sui nimiam graveolentiam accersere somnum dicitur, auditum acuit.

Artemisia.

Character. Flores hic erecti, minimi, purpurescentes, odorati, saporis subdulcis. Folia in acutas lacinias divisa, superne obscura, viridia, incana, inferne alba. Radix longa digitum crassa, lignosa, saporis subdulcis & aromatici.

Nomen ab *Artemisia Mausoli Regis Carie uxore*; quæ hanc plantam in usum vocavit. Dicitur etiam *Herba Lucina* quia in partu difficili convenit, fœtum enim & secundinas expellit, habet aliquid tenue, aromaticum, abstergens, lochia menstrua expellens. Belgice vocatur *Byvoet*.

Vires. Omnes morbos virgineos a causa lenta, viscosa orta curat dicunt nonnulli auctores, quod si quis corpori suo hanc herbam applicaret, & cum alio ambularet, quod tum ejus pedes ad se trahat, sed puto hoc tantum esse nugas, vel ab incantamentis, vel Magis forsan inde petitum esse, quia tum suavissimum aroma habet, ut si quis secum hanc ducat, inde reficiatur, & hinc plus virium habeat, quam qui cum eo iter facit. Succus hujus herbæ est aromaticus, lenis & levissime adstringens. Hinc in morbis uterinis ubi aperiendum & stimulandum est convenit; herba hujus plantæ in vino infusa viscerum obstructions tollit, & sanguinem à materia peregrina liberat, vel in educendis mucis ex utero conducit, estque roborans. Externe in balneis pedum est optima planta; flores & folia instar Théæ infusa in Passionibus Hystericis a lentore, & viscositate pituitosa sanguinis, indeque orta mensium retentione,

188 *Gymnomonospermæ Corymbiferae.*

tione; in ea autem quæ a plethora fit, nocet, nisi prius Vena secetur conveniunt. Inde conficitur syrupus Fernelii dictus, qui in partu difficili ut in omnibus morbis tam partheniacis, quam puerperarum ut mensibus suppressis a causis prædictis, in lochiis retentis est egregius.

Abrotanum.

Character. Folia parva, incisa, odoris fortis, aromatici & acris. Flores & semina referunt Absynthium coloris subflavi. Radix lignosa, Caulis multifidus, durus, fragilis, ramolus, medullam albam habens.

Nomen quasi ἀβρωτὸν ex α privativo & βρώωω comedo, quasi planta quæ ob amaritiam non comedi potest.

Vires. Prima & secunda odorem spirant suavissimum, hæc herba *Citri* Botanicis vocatur ob tenuissimum odorem Hyemali tempore reficiens, Sternutatorio ingreditur; Ex hac planta producuntur oleum fragrantissimum & aqua destillata, vis inest spiritus reficiendi. Folia in vino vel cerevisia infusa bilem atram & Scorbutum lentum sanant; dicitur quasi planta, quæ nunquam moritur, quia à Gangræna partes defendit. Hæc planta olim pro basi medicinæ habebatur, hinc medicus non nisi Abrotanum præscribere audere dicebatur, in prima & secunda suaveolentissimus est odor, qui maxime spiritus exhilarat, sed tamen non verum est, ut Gallico vocabulo exprimitur *Yvoigne*, nempe quod ebrietatem faciat, sed hoc nomen forsitan petium est ex voce *Auro-ne*. Succus ille Melancholicos exhilarat, si vero inter papyrum exsiccetur, & in pulverem conteratur, tum hic pulvis vestibis aspersus non solum

à vermibus vestes conservat, sed & gratissimum odorem spargit, Si cadaver hac planta fricetur, à putredine per multos annos servatur, omnesque vermes & insecta arcet. Primæ & secundæ inest virtus, ut grato spiritu suo excitent & exhilarent spiritus nostros, & si vino infundantur, egregiæ virtutis sunt, si subtilissimæ plantæ eis adjungantur. Est planta aperiens tubabstringens, attenuans, incidens, discutiens, urinam movet, uti & menstrua, impetus Hystericos discutit; Colicæ flatulentæ optime conducit. Extrinsecus in ossibus exsiccandis & roborandis convenit.

Draco.

Character. Caulis multifidus, durus, angulosus, ramosus, habens multa folia longa, lata, odorantia, viridia, obscura, splendentia, saporis acris, aromatici, cum dulcedine quadam grata Anisum referente. Flores in summitate caulis crescentes, minimi. Radix longa.

Vires. Hæc herba multum de Pyrethro participat, nam totum os saliva madefacit; deinde vires sunt ut in Parmica, sed paulo acriores, est enim planta subtilissimo aromatico sapore prædita sine acrimonia rodente; hinc in mensa adhibetur pro condimento ad duros cibos facilius digestibiles reddendos, nam ventriculo prodest, laudatur ad Scorbutum, aperit, exhilarat, anheli-tum foetidum optime emendat; est planta aperiens, stomachica, incidens, sudorifera, in mensibus obstructionibus & Colica flatulenta, hystericæ convenit.

Gymnomonosperma Capitata.

Flos simplex uno calice constat, & in eo una vel plura petala sunt contenta. Flos compositus est, qui constat uno calice & disco communi, in quo hærent multa ovaria cum flosculis innata, hic vero habemus gentem, in qua flos ex uno calice communi constat supra aliquod ovarium, ex quo iterum calices flosculorum enascuntur, & hi ergo flosculi florem constituentes æque calicem habent ac totus flos.

Scabiosa.

Character. Flores singuli singulo continentur calice, flores marginales in plerisque speciebus interioribus majores & longiores sunt, omnes caliculi communi includuntur calice caput referente, semen pro flore unicum & capite coronatum. Folia conjugata, oblonga, lata, villosa.

Nomen: à *Scabie* quia hæc planta Scabiem curare dicitur.

Vires. Optime conveniunt hæc plantæ in morbis pectoris, quoties tenax crassa materia attenuanda & lubricanda est, si ejus decoctum cum melle potetur in calidis regionibus est optimum; semen datur in omnibus Febribus violentis, demulcens enim est & attenuans, in contusionibus & vulneribus, & præcipue ad Pestem & Luem Gallicam extinguendam plus valere dicitur quam Zazeparilla, & Lignum Guajacum. Vires ejus his versibus complexæ sunt.

*Urbanus per se nescit pretium Scabiosæ
Num purgat pectus, quod comprimit ægra senes*

*Lenit pulmonem, purgat laterum Regionem
Abscessus frangit, si lotum subdita tangit,
Tribus unita foris Anthracem liberat horis,*

Quinta & septima cutaneis morbis curandis convenit, hincque nomen habet à Scabie, hujus herbæ quintæ & septimæ infusum, decoctum, succus expressus tutissime adhiberi possunt contra Pleuritidem, Peripneumoniam, nam succus est subviscosus, est herbæ maturans, & in his morbis acutis expectorationem promovet; sed dicetis forsitan me eadem laudasse in Cichoreo, sed hoc aliquando nimis stimulat, & alvum ducit, & hæc herba est mitissima, nullo modo calefaciens. Octava & decima dicitur *Morsus Diaboli* & in officinis Belgicæ *Duyvels-beet*, quia fibrosas habet radices, laterales fibræ instar coronæ in medio abscissæ sunt, veteres dicunt Diabolum tanquam hostem generis humani hanc in Paradiso momordisse, ne horum usus accresceret, quia scivit homini eam tantæ utilitati futuram. Radix quotannis perit, & Autumno nova crescit, cæterum hæc plantæ sunt laudatioris quam quinta, aliter eadem virtus, multa vero de aqua ejus stillatitia prædicantur, sed puto non plus virtutis habere quam aqua pluvia. Nona imprimis quoque laudatur ad venenum pestilentielle compescendum. Omnes illæ plantæ præcipue aperientes sudoriferæ in Variolis, Angina, Tussi, Asthmate, fistulosis seu manentibus ulceribus mammarum, crurumque conducunt, externe in pruritu, tinea capitis, impetigine, doloribus hæmorrhoidum, & len-

192 *Gymnomonospermæ Capitatæ.*
lentiginibus faciei inter antiscorbutica leniora recenletur.

Lychny-Scabiosa.

Sic dicitur, quia facies, caules, radices, rami ut in Scabiosa, sed calix profunde incisus ut *Lychnis*, nulla vis medicata est in hac planta.

Globularia.

Character. Caulis est rotundus. Folia Bellidem referentia, sed magis dura, nervosa, saporis amari. Flores in umbellam divisi. Semina minima singulo anno in una capsula, quæ tanquam calix flori inservierat, maturescunt. Radix est lignosa dura, fibrosa, externe coloris rubri, interne albi.

Nomen à globo, quia flos hujus plantæ est circularis.

Virtus nulla est nota.

Cuminoides.

Character. Folia instar Pimpinellæ Sanguisorbæ lobata, incisa. Flos quinquefidus in capitulum globosum congestus, fimbriatus. Semina ad singulos flores singularia non bina ut in umbelliferis. Hæc planta habet odorem Dauci. Crescit in regionibus calidis in montibus.

Nomen à Cumino, quia plures auctores hanc plantam cum Cumino confuderunt.

Vires. In hac planta est sapor aromaticus odoratissimusque fragor, semina odore fragrantissimo. Virtus fere eadem ut de Fœniculo vel Abrotano dixi. Est planta aperiens, incidens & resolvens,
in

in retentione urinæ & mensibus obstructis convenit.

Statice.

Character. Folia graminea. Caulis quinque petali in capitulum Scabiosæ æmulum congesti flores fert plurimos totoque anno durabiles. Radix longa, satis crassa, rotunda, lignosa.

Nomen. à stare, quia sanguinem in Hæmorrhagia narium sistit.

Vires. sunt adstringentes, hinc ad sistendum nimium fluxum conveniunt, & adhiberi possunt in hoc casu, ubi nimia vasorum laxitas. 2. nimia fluiditas 3. nimius impetus humorum ab immixta vasorum elasticitate pendentium adest. Crescit in montibus & locis humidis.

Dipsacus.

Character. Flos totalis calicem proprium non habet, sed folia Penanthii æmula capituli basin cingentia, flosculos etiam singulos folia oblonga, in alveum flexa amplectuntur, vel ut squammatim disposita; semina oblonga, quadrangularia; radix unita, alba.

Nomen habet græcum ἀνος ῥῆς διψας remedium contra sitim. διψα enim significat sitim & ἀνος medelam, quia in foliis ut in capsula (vel sit tempestas calida, vel humida vel sicca) habet semper aquam, quam puto esse pluviam à cælo deciduam, vel partim à rore vel partim ex planta stillare, qua de causa etiam dicitur *Labium Veneris*. Cum
I hæc

hæc planta Æstivo tempore adoleverit, intractabilis evadit sua asperitate.

Vires. Hæc aqua (de qua dixi) commendatur maxime his, qui oculos crudos & lippos habent, in hoc casu viro cuidam commendavi, qui hinc maximum emolumentum cepit, nam videtur habere aliquid de virtute plantæ, quæ ad Scabiosæ vires accedit. Capita crescentia in usu sunt ad pannum lanuginosum seu hispidum reddendum. Belgice dicitur *Kaerden*. Radix cum vino cocta in Verrucis abigendis commendatur, in collo autem suspenfa inftar amuleti Quartanam Febrem arcere creditur.

Eryngium.

Character. Capitula squammosa, aculeata in summitate unita foliis quam plurimis repentibus, oblongis, latis, villosis. Flores ad umbelliferas referuntur, est forma capitulorum conveniens cum Dipsaco. Radix longa digiti crassitiei, alba, saporis subdulcis & grati.

Nomen à Græca voce ἑριγγιον, id est, barba capræ. Quia capitula hujus plantæ, antequam caulis & folia crescunt, referunt barbam capræ.

Vires. Hoc quidem est *Gymnodisperma*, & hinc deberet quidem referri ad umbelliferas, sed ob habitum nobis videtur hic referendum. Prima & secunda planta sunt maxime aperientes, hinc summi sunt usus, habent succum saponaceum, aperientissimum, hinc in Sylviana Praxi Anglicana tantum non sine ratione laudatur in Hypochondriacis Melancholicis. Succus quodammodo est acris, sed hoc melle corrigi potest, & licet sit quodammodo calefaciens tamen in inflammatione

tionem optime convenit. Hic succus est Antiscorbuticus, sic nullum de præscriptum medicamentum contra Scorbutum, ubi non Radix Eryngii ingrediatur, est quoque Antinephriticum & vix calculos expellens reperitur medicamentum, ubi radix non ingrediatur, si hanc radicem manducemus, statim stimulum ad urinam deponendam sentimus; ad expurgandum ab amurca sanguinem est in usu & renibus amica est radix, si instar Thee potetur. Radix macerata & saccharo condita conducit ad languidum stomachum, estque inter quinque aperientes minores, diureticosque, primaria leniter diaphoresin quoque promovet. Radix saccharo condita & comesta non tam bona est: ad Gonorrhæam simplicem, & menstrua obstructa, Ictericam, Colicam Nephriticam commendatur, uti & ad Venerem excitandam, & omnia diuretica calida, stimulantia hæc virtute prædita dicuntur. *Rapinus in horticorum libris quatuor de hac planta canit:*

Non male tum Grajis florens Eryngus in hortis

Quæritur: hunc gremio portet si nupta virentem,

Nunquam inconcessus conjux meditabitur ignes.

Illo flore Phaon meruit Sapphonis amores,

Credita si quondam, sit adhuc credenda vetustas.

Eschinopus.

Character. Flos perfecte est sphaericus, & singuli flores superius se in angustas lacinias dividunt, & calice squammoso sustinentur.

Nomen ab ἔχινος Erinaceus, quia capita hujus plantæ hoc animal referunt, & ita intractabilia sunt.

Vires. In medicina non laudatur, sed tamen est planta balsamica, glutinosa; hinc videtur easdem vires habere, quæ de talibus plantis laudantur.

Carduus.

Character. Capitulum ventricosum, seu in protuberantem ventrem assurgens, floribus singulis fistulis ad superiora multifidis, vel laciniatis. Semina papposa, tota planta lactescit, & omnibus partibus spinis horrida est. Radix est longa, crassa; semina cum Carduo Benedicto omnino conveniunt.

Nomen. *Carduus Mariæ* dicitur decima à fabula, *Mariam cum Servatore fugientem lac in eam plantam stillasse.*

Vires. Omnes Cardui decocti præbent nutrimentum aperiens, imprimis caules excorticati & decocti, cocta enim planta mitescit, verum nomen *Polygalæ* meretur, quia lacte abundantissimo scatet, & omnibus animalibus lac fundentibus augmentem copiam sui succi nectarei præbet, *Boyleus* imprimis in omnibus morbis ubi attenuandum, & demulcendum est, hanc plantam laudat, si mel addatur succo, in Pleuritide & Scorbuto apud Anglos adhibetur, Semina sunt aromatica, calida & usurpantur tamen in Inflammatione, unde nunquam tractatur Pleuritis, quin in longo potu præscribantur. Emulsio ex seminibus fit addito syrupo v: g: *Capillorum Veneris.* Ad florem album hæc planta commendatur. Decima octava *Onopodon* dicitur quoque, quia ab asino dicitur amari, qui inde crepitus mittit, nam est carminativa planta, & omnes fere sunt carminativæ, aperiens, nam succum habent lacteum, sunt

sunt etiam vulnerariæ, & febrifugæ. Succus hujus plantæ est optimus in Febribus Intermittentibus, & in vulneribus, Cortex hujus plantæ vino infusus conducit in Colicis Nephriticis. Ejus succus est optimus in Hydropè & morbis pectoris à glutinosa materia ortis, in Cachexia, Ictero diurno, & Dolore Ischiatico.

Aquifolium.

Character. Est arbuscula, quæ sæpe ad arboris altitudinem crescit, ejus truncus & rami sunt flexiles, habentes corticem duplicem viscosum, externe griseum aut viridem, odoris ingrati, lignum est durum, compactum, ponderosum, album in sua substantia, in interiori parte nigricans. Folia sunt ampla, Laurum referentia, dura, in circumferentia multis punctis instructa, coloris viridis, splendentis, cauli parvo adhærentia. Flores ordinario uno singulo folio instructi. Fructus sunt baccæ rotundæ, molles, rubræ, saporis subdulcis, ingrati, quatuor ossicula aut semina oblonga in se habentes. Crescit hæc arbuscula in locis incultis.

Nomen. *Aquifolium* vel *Agrifolium* ab *acus* vel *acumen* & *folium*, quia folia multis acuminibus instar acuum acutis sunt instructa. Alii deducunt ab *ἀγρίων* venor, quia ejus glutine aves capiuntur. Crescit in Anglia, Gallia & Hispaniâ.

Vires. Omnes hæc arbores succum habent amarum, luteum & calefacientem; hinc Empyrica medicina cum hoc succo in cerevisia multos ab Ictero Chronica sanavit, ejus cortex & radix sunt emollientes, resolventes, ut *Matthiolum* dixit, hinc in Tussi inveterata conveniunt, *Dodonæus* baccas in Colica laudat. Ex cortice Glu-

198 *Gymnomonosperme Capitata.*

ten conficitur ad aves capiendas. In horti cultu-
ris commendatur pro omni calefaciente; quo in
Anglia pro Scorbuto utuntur.

Cirfium.

Character. Omnia sunt eadem ut in Carduis.
Differt spinis mollioribus.

Nomen à *κίρρος varix circa intestinum ultimum*,
id est, *Hemorrhoides seu inflammatio ani*, quia
solet adhiberi ad hos curandos imprimis prima, se-
cunda, tertia & quinta, si folia contusa huic loco
applicentur; hinc ex ejus nomine intelligitur vir-
tus.

Cinara.

Character. Capitula magna, valde squammosa,
rigida, dura ad esculentam coronam latam & cras-
sam carnosam unguibus edulibus affixa post spinas
explicatas, aperiunt scilicet semina plurima pappis
instructa ad extremitates spinarum; spinæ sunt va-
lidæ. Folia sunt insigniter amara, ut si manibus
tractentur, ita intestent ut Colocynthis.

Nomen. *Cinara* juxta sententiam nonnullorum
est nomen alicujus puellæ, quam fabulæ dicunt
esse mutatam in hanc plantam, vel à cineribus
ita dicitur, quia hæc planta in locis ubi cineres
sunt aspersi, multo melius crescit. Vocatur etiam
Scolymus à *σκόλος spina*, quia hæc planta est aspe-
ra. Dicitur & *Carduus*; hinc rationem videtis,
cur Cardui habitu sunt eduli.

Vires. Succus plantæ nondum penitus maturæ
est amarissimus & penetrantissimus; hinc *Lowerus*
narrat se hinc vermes in Pericardio dissipasse,
impositis nempe foliis *Cinarae*, *Tanaceti*, *AbSyn-*
thii

thii vulgaris aceto & vino albo acerrimo incoctis & cum paucis Mithridatio mixtis forma cataplas-
matis Regioni Cordis applicavit, unde perfecte
æger fuit curatus. Quod id verum esset, appa-
ruit in cadavere dissecto, ubi in Pericardio ob-
servavit vermes, & similia ac in illo vivente no-
ravit signa. Nullæ sunt epulæ, quæ non ornan-
tur à Carduis, uti olim dictum est, sed facile
videtis hoc non esse Carduum, sed Cinaram, est
egregium nutriens ut & succulentissimum, stimu-
lat in Venerem viros æque ac fæminas, ita ut
quoque in campo venereo defatigatis stimulum
addat, inter res solventia laudatur. Folia contusa
& decocta forma cataplasmatum applicantur Abdo-
mini in Hydrope pariter, & OEdemate summo-
pere laudantur.

Carthamus.

Character. Est planta ad altitudinem duorum
pedum crescens, calix unicus, rectus, rotundus,
lignosus, durus, in parte superiori in plures ra-
mos divisus. Folia oblonga, mediocriter lata,
acuta, venosa, ad eorum ambitum multis spinis
instructa, summitates ejus habent multa capita
desquamata avellanæ crassitie, alba, foliorum
capitulo instructa. Hisce capitibus expansis ap-
paret florum fasciculus coloris rubri referens Cro-
cum. Hisce floribus delapsis apparent semina
oblonga, nuda, aliquantulum crassa, polita, splen-
dencia, corticem durum habentia, & plena me-
dullâ albâ, dulci, oleosa postea acri & nauseosa.
Radix est parva. Flores Tincturibus inserviunt
ad colorem rubrum conficiendum.

*Nomen à καθαρῆν purgare, quia semina hujus
purgant.*

Vires. Flos à nonnullis colligitur, & in formam Croci paratur, estque suppositivus Crocus non ita bonus, multæ aviculæ vescuntur his seminibus absque purgatione; hinc quia vis languida, satis raro usurpatur; semen est amarissimum; hinc convenit, ubi purgandi sunt humores frigidi & pituitosi, sed ubi est nimius calor, non convenit; verum semina pleraque medullam non habent; hinc hodie dicuntur hæc non purgare, sed si semina decorticata præscribantur, tum satis fortiter purgant; ob lentorem subdulcem, cui vis purgans inclusa est: convenire dicitur Catharticum tussientibus aliisque vitiis Pulmonum laborantibus. Semina ad uncias tres vel quatuor contrita & decocta purgant & movent crassiores humores, semen est valde calidum, cæterum eadem ac de Caltha dixi, hic conveniunt, inde fiunt syrupus, & tabellæ, & extractum Diacarthami.

Cnicus.

Character. Caulis ad trium vel quatuor pedum altitudinem crescens, digiti crassitiei, ramosus, albescens, lanuginosus. Folia oblonga, lata, acuta, spinosa, punctis albis instructa. Radix est longa, crassa, esculenta. Reliqua in omnibus cum præcedentibus conveniunt, differt tantum semine papposo.

Vires. Carduus Benedictus est in usu universali, est planta penetrantissima, amarissima, longe plusquam Absinthium, sed cito perit ejus amarities, vis est purgare, vomitum excitare, sudorem, urinam, Diaphoresin movere, & violenter & leviter; si modo dentur ejus plantæ uncia duæ vel tres, vomitum cient, hæc planta cum aliis me-

medicamentis mista non bene cedit, tum super-
bibendum est infusum; sudores etiam ciet; si sto-
machus lenta pituita sit obsessus, prodest. Si
cutis perspirabilis reddenda sit, tum folia melle
contrita extrinsecus applicata egregii sunt effectus;
si comburatur herba, dat plurimum Salis Alcalini.
Hæc planta est amarissima instar Lapidis Pedro
del Porco Hystricis, ita ut ego comparando hu-
jus infusum cum illius lapidis Hystricis vix ullam
differentiam invenerim, est herba sale copiosissi-
mo prædita, ut in Absynthio, & in omni mor-
bo, ubi bilis deest, optima est, nam ejus defectum
quodammodo supplet, si vino cum æquali copia
aquæ infusa bibatur, omne acidum corrigit, su-
dores provocat, si vero majori copiâ sumatur,
vomitum facit, si vero mediocri copiâ, tum al-
vum ducit, & diuretica est, sic ut omnes evacua-
tiones augeat vel minuat, non credo tamen con-
venire in morbis siccis, nisi cum aceto vel vino
Rhenano misceatur, hæc quoque dicta maxime
sunt intelligenda de quinta & sexta. Hic non
video rationem, cur sal adeo laudetur præ alio
sale, vel sal Fabarum, nam hæc salia omnia sunt
æque bona; hinc potius ex viliori herbâ parari
potest, inde fit aqua, quæ nullius fere virtutis
est, aqua vero ejus fermentata aliquantulum me-
lior. Succo inspissato additur saccharum, sicque
inde fit syrupus Diacnici; vel folia exsicca-
ta servantur usui. Planta hæc contra Febres In-
termittentes laudatur, eosque omnes curat, præ-
sertim si herba ipsa in aqua ejus destillata solvatur,
addito sale suo, tum si hoc medicamentum assu-
mat æger bihorio ante paroxysmum febrilem,
hoc remedium vomitum excitat, & quando
Febris adesse debet, tum æger ab hoc medicamen-
to valde sudat, hocque modo Quartana vel Ter-
uana

riana optime tollitur; externe ad ventriculum applicata prodest, uti & ad Gangrænam arcendam. Cerevisia medicata facta cum Carduo benedicto, similibusque amaris usurpata cum perseverantia post pertinaces febres intermittentes Cortice Peruviano sanatas depurat sanguinem, & deobstruit, corpusque ab incommodis, quæ solent oriri ab usu Corticis hujus, præcavet.

Jacea.

Character. A Carduo differt capite non spinoso. Caulis striatus, lanuginosus, fortis. Radix crassa, lignosa, saporis adstringentis, reliqua planta est saporis subdulcis non ingrati.

Nomen a jacere, quia humi sæpe jacet.

Vires. Est planta adstringens, vulneraria, abstergens, incidens, penetrans, dicitur conducere morbis faucium in Gargarismate, uti in Aphthis, externe in Herniis, in Pruritu, Scabie, & abstergendis Ulceribus convenit.

Centaurium Majus.

Character. Caulis rotundus, rectus, ramosus. Folia magna, oblonga, in multas partes divisa. Capitula Jaceæ majora. Semina oblonga, splendens. Flores sunt majores, radix longa, crassa, recta, carnosâ, extus nigricans, intus rubescens, saporis dulcis postea adstringentis & acris. Crescit hæc planta in montibus.

Nomen a Centauro Chirone, qui hac planta à vulnere pedis curatus esse dicitur. Vocatur etiam *Rhaponticum*, quia multis habetur pro Rhapontico purgante, id est, Rhabarbaro; ut & *fel terre*, quia est, planta amara & lutea.

Vires. Est planta pulcherrima, quæ videri potest, habet calicem argenteum floremque aureum. Radix ejus est amarissima & balsamica; hinc ejus virtutes intelliguntur, an vero sit Rhaponticum veterum, est difficile dictu; nam multæ fraudes in his à mercatoribus lucri cupidis, ut quoque in aliis committuntur, nam audivi ex tali mercatore eum in Asiam Lapathum nostrum misisse, & iterum ex Asia hanc eandem radicem accepisse, ut vendere posset. Radix purgans & aperiens, ad uncias tres vino cocta curat retentionem urinæ absque inflammatione, conducit in Arthritide & Febribus intermittentibus. Reliqua vide in Rhabarbaro, cum quo convenit. Radix infusa & pota mire prodest Hypochondriacis, expellit materiam & roborat fibras.

Serratula.

Character. Folia sunt oblonga, ampla, Betonica majora, incisa. Caulis ad altitudinem duorum pedum crescens, rectus, striatus, rubescens, in parte superiore in multos ramos divisus, folia incisa Scabiosam referentia. Radix fibrosa, saporis amari.

Nomen. Sic dicitur, quia folia sunt instar ferræ, rusticis Belgicis dicitur *Kruypen*, quia si ejus femina in indusio pueri ponantur, tum per totum indusium serpit, & si ingeratur hæc planta eadem accidunt.

Vires. Est optima planta in contusionibus, doloribus Hæmorrhoidum & Herniis.

Cyanus.

Character. Caulis multifidus, angulosus, lanu-
16 gi-

ginosus, excavatus, ramosus, albescens. Folia lata, oblonga, incisa in margine, Dentem Leonis referentia, villosa. Flores in summitate ramorum crescentes, magni, ampli, circulares, profunde dissecti. Semina multa, oblonga. Radix minima, lignosa, fibrosa. Crescit inter segetes. Gallice vocatur *Bluet*.

Nomen à cyaneo colore, quia hujus plantæ flores sunt fere semper cœrulei. Belgice dicitur hæc planta *Koorn-bloemen*.

Vires. Flores ejusdem sunt virtutis ac flores *Borraginis* & *Baglossæ*, potentius tamen urinam pellunt, ideo in *Hydope* conveniunt; & conducunt debilibus oculis, flos contusus & forma cataplasmatibus oculis inflammatis applicatus prodest, vel in aqua pluviali infusus & postea destillatus, tum aqua indeeducta & oculis instillata est summum senibus solamen. Hic flos tanquam *Cardiacus* ad lippitudinem, & rubedinem palpebrarum optime convenit, & homines fere cæci ex debilitate inde sanantur. Succus flore expressus & bene depuratus resolvit omnes oculorum inflammationes, reficit, humectat, corroborat, sæpius hoc pro collyrio utor. Hi flores tempore idoneo in umbra sunt exsiccandi; vel in eodem casu recenter cum saccharo optimo tantum commendantur; hi flores instar *Thée* infusi sunt optimi. Dolendum est quod tam raro usurpentur, nec in officinis habeantur. Folia hujus plantæ in cerevisia cocta conducunt in *Ictero* & *Retentione Urinæ*. Aqua ejus destillata in infantium dentibus erumpentibus convenit, si gingivæ hac aqua humectentur. Folia in pulverem contrita in *Erysipelate* sunt optima, uti & eorum decoctum in *Mensibus obstructis*.

Lappa.

Character. Caulis rectus, lanuginosus, angulosus, rubescens. Folia magna, ampla, in superiore parte viridia, fusca, in inferiori albescentia, lanuginosa. Capitula rotunda, spinosa spinulis hamulos conficientibus recurvos. Semina oblonga, crassiuscula, fusca, striata, saporis subamari, subacris, odoris nullius. Radix crassa, oblonga, intus alba, foris nigricans, saporis subdulcis, acris & amaricantis, odoris fere nullius; crescit juxta vias.

Nomen à Βάγδος h. e. hebes quia folia ejus sunt hebetia, & mollia; forte *Personata* quia ex foliis pueri rusticorum conficiunt *Maskers*. *Lappa* etiam vocatur à λαμβάνω *cappio*, quia vestibus adhærent unculis suis. Belgice dicitur *Kluttten* vel *Klessen*.

Vires. Ego hæc semina jejuno stomacho examinans per infortunium deglutivi, inde per tres vel quatuor horas erat quasi aciculis *Æsophagus* meus continuo pungeretur, sed hoc evitatur, si intra pannum crassum fricentur, & dein leviter lota iterum exsiccentur. Radix in decocto datur omni trihorio ad quantitatem unc: iij. vel iv intervitque maximo cum successu iis; qui ptyalismum subire debent, & ut res eo melius succedat, hoc decocto replentur: decoctum hoc etiam habetur inter lenia sudorifera justo tempore fossa est optimum detergens in Inflammatoriis & Chronicis morbis, & Febris conveniens; hinc habetis medicamentum, de quo medici nunquam multum sunt solliciti, nempe aperiens & non stimulans, hoc & de foliis caulibusque verum est, nam & tuto in morbis inflammatoriis dari possunt; folia hujus herbæ fuere arcanum mulieris *Empyricæ*,

ricæ, quæ in Epidemica Febre Haarlemensi tantum famæ accepit, ut omnibus medicis fuerit anteposita; hinc multi ægri ad eam accedere, quæ de causa multum hujus herbæ requirebatur, ita ut arcanum non diu latere potuerit. Sic & in Colica & Ileo est optima planta, rustici fumunt folia & sic Epidemice hunc morbum solvunt, uti in pedibus oedematosis foliis impositi tumores optime dissipantur. Succus hujus contra morsus Viperarum, Vesparum, & omnium venenatorum animalium prodest. Radix idoneo tempore effossa eandem virtutem ut Scorzonera habet, sed paulo acrior & aromatica. Comeditur a multis recens effossa, cruda, & per longitudinem in plures partes divisa cum sale marino, oleo olivarum, & acetô. Caules recentes decorticati in jusculis incocti optimum dant esculentum. Folia caules & radices in lacte decocta egregium dant medicamentum in morbis continuis, contra Scorbutum, Febres Intermittentes, Podagram, Pituitam, Luem Veneream, quæ vaga est in humoribus, nec sedem adhuc fixit, eosdem effectus habent: cum Salzaparilla decocta etiam convenit, habet vim lenissime penetrandi & morbum sanat equis familiarem, de *Droes* dictum, id est, Peripneumoniam. Semina contusa ad unciam dimidiam vel unciam unam dantur hominibus & equis in hisce casibus, præsertim si cum melle edulcorentur; in Colica, Pituita vel aqua pulmones obruente egregie convenit, Lumbricis expellendis etiam prodest. Est planta diuretica, sudorifera, antihysterica, febri-fuga, vulneraria, pectoralis, parum adstringens. Flores & radices in Pleuritide conducunt, uti in Renibus à calculo obstructis; in Sputo Sanguineo & vulneribus inveteratis ulcera mundificant. Folia in lacte cocta & forma cataplasmatum adhibita

Podagricis profunt: hæc si applicantur ulceribus malignis, & inveteratis, sæpe curant. In Scrophulis a Scabie est planta optima, sudorem movet, & sanguinem extravasatum resolvit, in Phthysi, Arthritide & Atrophia est optimum remedium.

Sambucus.

Character. Flores & fructus in umbellam aut racemos collecti, ramis plurima medulla refertis cum paucis ligno, granis in baccis plerumque ternis.

Nomen à *Sabuca*, quæ erat instrumentum musicum ab hoc ligno factum, quo utebantur veteres, alii auctores dicunt hoc nomen derivari à *Sandix*, qui hanc arborem primo invenit, hæc arbor Græce dicitur *ἀυρή*, unde baccæ *Grana Actes* vocantur; in hac arbore sæpe fungi dicti *Auricula Juda* inveniuntur.

Vires. Radix rasa in scobem & vino infusa ad unciam unam aquam purgat in magna copia, in Hydropicis & urina ducenda conducit, succus sursum deorsumque purgat & sanat Hydropicos. Corticis mediani succus expressus in mortario vitreo ad dragmam unam vel unciam dimidiam est Hydragogum omnium optimum, si homo suffocantissima Hydrope laboret, modo sana adhuc sint viscera, semper inter aliquot dies sanat; humores ita solvit, ut corpus undique diffuat aqueis rivis, & mox homo à magna subitaque evacuatione deficiat. Cortex ex radice desumptus est multo melior, & pro optimo habetur; *Dioscorides* dicit, quod ejus folia vel summitates omnes humores serosos evacuent, proinde Hydropicos curant; in Passionibus Hystericis, Inflammatione, Combustione, Viperarum morfu, & Podagra conveniunt. Idem auctor corticis medii succum in lacte vel
vino

vino infusum dabit peste laborantibus ad sudorem eliciendum, *Baubinus* hunc succum ter de die ad unciam unam & dimidiam Hydropicis magno cum fructu præscribat. Folia contusa benignissima sunt ad omnes tumores scirrhosos & inflammatorios dissipandos, uti ad podagricos dolores sopiendos, tumoresque aquosos discutiendos; hinc etiam Herniæ aquosæ conveniunt. Flores benignissimi sunt, instar potus Thée infusi in omni morbo calido, æstuante, varioloso, & morbilloso conveniunt, & in peripneumonia notha cum floribus papaveris erratici & malvæ, expectorationem faciliat. Flores sambuci ficci c. farina tritici applicati loco erysipelatoso, v. g. pedi &c. curant: advertit hoc unum vulgus, quod si semel hoc usus fuerit medicamento sicco, semper perseverandum esse cum ficcis: hi recentes frixi cum butyro exhibentur ad alvum blande subducendam, si in sero lactis coquantur, Hydropicis conducunt, horum decoctum est optimum remedium in lacte mammarum augendo, extrinsecus in Erysipelate & Phlegmone, Cæphalalgia & nimis vigiliis applicantur formâ siccâ vel humida, ob demulcentem virtutem blandum somnum accersunt, ex floribus fiunt conserva & syrupus, quæ in clysteribus adhibentur; summitates hujus plantæ ad Menstrua provocanda profunt, flores etiam in omni morbo Cancroso, Scirrroso, Dolore Colico, & Quartana curanda conducunt. Baccæ præbent Rob in chronicis & acutis morbis merito Polychrestum, si sit dissolvendum seu aperiendum per alvum, per urinam, per sudores, si modo diversimode determinetur. Rob c. sale polychresto vel Prunellæ solet præscribi ab omnibus Medicis in febribus intermittentibus, præprimis autumnalibus, quibus subducitur leniter alvus, primæque viæ purgantur a col.

collectione humorum biliosorum, qui frequenter febres autumnales Epidemicas efficiunt; non enim inveni ullum solamen Cancrici quam flores hos, fuit aliquis senex, qui ultra centum & viginti quinque annos vixit, ille habuit pro suo arcano hoc Rob Sambuci, & varias contagii tempestates feliciter supervixit, nullo medicamento usus est, nisi quod omni die aliquid de Rob Sambuci sumpserit, neque ulli alteri rei tantæ ætatis felicitatem tribuere potuit: Rob cum spiritu nitri, alioque spiritu acido convenienti copia dato, curat omnes fluxus alvi biliosos, evacuando leniter stimulum illum, unde hi fluxus fiunt: ejus extractum est optimum in Passionibus Hystericis, baccæ in Dysenteria & omni Diarrhæa profunt; ejus oleum Podagricis est magnum solamen. Folia vel cortex medius cum oleo forma unguenti decocta conveniunt in Hæmorrhoidibus, Podagra & combustione. Caules & folia tenera vomitum faciunt & purgant. Semina contusa ad unciam dimidiam Dolores ventris Lumbricosque tollunt. Cortex exterior adstringit. De hac arbore integer liber est conscriptus, medulla hujus exsiccata & tosta conducit in ulceribus madidis.

Gymnodisperma Stellata.

Rubia.

Character. Caulis longus, quadrangularis, nodosus, asper. Folia oblonga, lata, caulem in formam stellæ ambientia, numero incerta, aspera. Flores in summitate ramorum crescentes, petalis adhærentes. Baccæ nigræ sibi invicem adhærentes, succo plenæ, singulæ baccæ includunt semen obrotundum. Radix est oblonga, numerosa, succulenta, repens, tenuis, non crassa, in multos ramos divisâ, lignosa, extus rubicunda, saporis ex dulci amaricantis & adstringentis, odoris nullius.

No.

Nomen à rubro colere radicis, quia hujus plantæ radix rubrum colorem fingit, & etiam rubra est. Prima *Erythodanum* ab ἔρυθός *rubens*; quia ejus radix rubra, lignosa, & sicca; hæc maxime laudatur, & inde panni tinguntur, dicitur Belgice *Krapmee*, vel *Meekrap*, vocatur etiam *Rubia Tinctorum*, si inculta nascatur, parum rubedinis habet & ad usum tinctorum minus apta: adfertur ad nos ex Silesia, ubi copiose colligitur. Crescit in locis humidis. Radix mense Majo & Junio effossa siccatur ad hanc melius conservandam.

Vires. Prima radix officinalis laudatur à sua virtute aperiente, succo solvente, ut omnes auctores censuerunt; hinc omnes ægros, qui ex præcipiti loco delapsi vel contusionem in corpore acceperunt, sanat. Radix vino, cerevisiæ, vel aquæ incocta dat potum, qui aperiendo & roborando agit in utero, Melancholia, sabulo renum, Ictero Morboque Hypochondriaco, Hydrope, & Contusione, urina obstructa præsertim si hæc decocta melle edulcorentur, & per aliquot dies successivos usurpentur, alii plantam summopere adstringentem esse dicunt, sed tamen inter resolventes accipitur. Panni inde rubro colore tincti & gesti supra corpus nudum Podagricis & Arthriticis profunt.

Mollugo.

Nomen. A *mollitie* sic dicitur, quia ejus folia sunt valde mollia, tota planta ad Rubias accedit, quoad habitum, sed mollis est intus & vis aperiens. inesse dicitur.

Gallium.

Character. Caulis debilis; repens, quadrangularis, ramosus, fragilis, nodosus, excavatus. Folia

lia oblonga, acuta, viridia, caulem simul ambientia. Flores numerosi, parvi, albi, in quatuor partes divisi. Radix lignosa, extus sub rubra, intus alba, fibrosa. Baccæ post florem geminæ sed siccæ lunares. Hæc planta crescit in locis arenosis.

Nomen. *Gallium* à γάλα *lac*, quia recens succus lac coagulare dicitur.

Vires. Est planta adstringens, conducit in Hæmorrhagia narium sedanda, in Folia ejus ut Théé infusa optima sunt in Epilepsia a laxitate, Podagra: Syrupus ex florum succis confectus est aperiens & provocat menstrua vasa roborando laxa. Multi Europæi hac planta utuntur ad coagulum lacti inducendum, & est æque bonum, ac quod vulgo adhibetur: laudatur ad omnia, quæ de Rubia dicta sunt, & sic in officinis recipitur; hæc planta dicitur esse vulnerariâ, quod puto modo hoc respectu verum esse, quatenus sanguinem nimis fluidum cogit.

Cruciata.

Character. Caulis tenuis, mollis, debilis, quadrangularis, nodosus, villosus. Folia oblonga, villosa, parva, caulem ita ambientia, ut crucem forment. Flores parvi, umbellati, coloris fulci. Baccæ post florem geminæ, fere sphericæ, cutim siccam, & villosam habentes.

Nomen à cruce, quia folia sunt disposita ad formam crucis, id est, quatuor folia sibi opposita ad unum nodum habentia.

Vires. Hæc planta licet non laudetur in medicina, tamen dicitur esse vulneraria & adstringens, & optime conducere in Herniis, si folia ejus decocta externe forma cataplasmatibus adhibeantur. Quidam auctores hanc in Cephalalgia commendant.

Asperula.

Character. Folia aspera. Flores in summitate caulis crescentes, in quatuor partes incisi, coloris albi; semina parva, gemina, in calice contenta, fere rotunda, in medio excavata. Radix minima, fibrosa, in terra repens. Est planta asperior Mollugine, minus Rubia.

Nomen ab aspero, quia est planta aspera imprimis circa caules, dicitur Belgice *Sterren kruut* vel *Lieve vrouwe bedstroo*, nam in lectis nuptialibus vel in stramine succumbente spargitur, vocatur etiam *Rubia montana odora*.

Vires. Est planta suavissimi odoris, & dicitur Culcitra Virginis, injicitur cistis, ubi vestimenta ponuntur, suavissimum odorem conciliat, tineas & blattas prohibet, virtus cardiaca, laudabilis à veteribus inesse dicitur, quod etiam facile odor docet, viresque aperientes habet; est planta amicissima puellis, quia habet suaveolentissimum odorem ita tenacem, ut per annum servari possit, Folia decocta vel infusa in Menstruis a laxitate vasorum obstructis, Ictero Chronico & Partu difficili conveniunt. Flores Epilepsia a laxitate fibrarum & Paralyti laborantibus prosunt. Hæc planta externe vulneribus applicata est optima.

Aparine.

Character. Caulis parvus debilis, quadrangularis, flexilis, aliis plantis adhærens, asper, viridis. Folia parva, lata, oblonga, viridia, Rubiam referentia, caulem stellæ formâ ambientia, horridis suis spinis vestibibus adhærentia. Flores parvi, in spicas congesti, in quatuor par-

partes divisi, bacca post florem succedit, duo semina fere spherica; sibi invicem adhærentia continens, hæc semina in medio sunt excavata, cutim siccam nigram, & pulpam albam continentem habentia. Radix est valde parva.

Nomen. Hæc planta ita dicitur, quia est valde asper. Vocatur *Phylodelphus* & *Philanthropon*, à φίλιον amo & ἄνθρωπος homo, quæ nomina significant plantam, quæ amat hominem, quia si quis per inculta loca incedit, tum hæc planta se ejus vestimentis non solum applicat, sed ea retinet, quasi hominem amabili vinculo vincire vellet; vocatur etiam *Omphalocarpon*, ab ὀμφαλος umbilicus, quia hæc semina umbilicum referunt. Belgice vocatur *Kleef*.

Vires. De horum usu in medicina nil constat; nisi quod rustici plantam in pulvem contusam in vulneribus ponant ad sanguinem sistendum, sed hoc plures plantæ faciunt.

Rubeola.

Character. Caules plurimi, tenues, quadrati, repentes. Folia caulem ambientia, lata, splendentia. Flores in summitate ramorum crescentes, parvi, in quatuor partes divisi, coloris rubri, aliquando albi, Jasminum referentes. Semina bina, sibi invicem adhærentia, aspera, oblonga; pulpam albam continentia. Radix fibrosa, longa, lignosa, crassa, nigra. Flores sunt in spicas congesti Rai addit, quorum singulis singula successive succedunt semina.

Nomen. *Rubeola* quasi *Rubia parva*, quia hæc planta parvam Rubiam refert. Vocatur etiam *Cynanchica* à *Cynanche Angina*, quia hæc planta Anginam curat.

Gymnotetraspermæ Verticillatæ.

Gymnotetraspermæ quia post singulos flores in calicis fundo expanso hærent semina sequentia, stylos, flores. Flos monopetalus est, superius galba dicitur, inferius labia ad margines alæ sunt: *Verticillatæ*, quia flores circa caulem orbiculatim oriuntur, & quia uno orbe factò alius fit in fastigium usque. *Verticillatæ* in tres lineas dividuntur, prima labium & barbam habet, flos monopetalus temper, sed si superior pars conspicua fit tum galeata inferior est barba vel labium, dicuntur laterales partes vel fauces; secunda si Galeam vel labia habet, tum dicuntur *galeatæ* vel *barbatæ* seu *labiatæ*. Tertia ubi flos monopetalus, sed non galeam, nec barbam habet apparentem.

Lavendula.

Character. Caulis lignosus, durus, quadratus. Folia oblonga, albescentia. Flores parvi, in summitate ramorum crescentes, in spicam oblongam tritici æmulam congesti, coloris cærulei. Semina post flores parva, oblonga, inclusa capsulæ; quæ flori tanquam calix inserviit. Radix lignosa.

Nomen à lavando, quia in balnea injici solent ob odoris fragrantiam, vel quia omnes species in lixivio adhibentur, ad fragrantem odorem industriis conciliandum, & quia optima lavacra præbent, quibus deterfa facies pulchritudine nitet & suaveolet. Spica quoque dicitur, quia sola spicas gerit inter omnes has verticillatas plantas, *Nardus* plurimis vocatur, & forte vera est *Nardus* veterum, quod non disputarem, sed tamen de hac re nulla est certitudo.

Vires. Inter Cephalicas plantas est princeps, si cerebrum & cor sit languidum, tum excitat, hinc convenit in Lethargo, Apoplexia, Paralyfi, & Epilepsia, si morbi hi à causa frigida orti, ubi spiritus languidi sunt in motum ducendi, inde fiunt aqua, spiritus & oleum pretiosum flavescens quod paralyfin, vertiginem, lethargum, aliaque cerebri mala ab impotentia frigida orta, quam pulchre sanat, laudatur ad morbos virgineos. Ex floribus fit conserva, quæ nobilissima est contra omnes morbos cephalicos, frigidos, languidos, spiritus excitat, in calidis morbis calefaciendo obest, est planta Emmenagoga, Aristolochia valida sed maxime congruens capiti, usus optimus est, hocque modo fit conserva; flos matutino tempore, & sereno cœlo carptus æquali copia purissimi & ficci sacchari contundatur, tum conservetur vasculis figulinis, quia vero est planta semper virens, ideo optime recens sumitur, nam tum maximam habet vim. In omnibus Lavandulis odor est fragrantissimus, suavissimus, & reficientissimus, sed sapor est amarissimus & penetrantissimus. Notandum vero quod oleum inde factum vocetur *oleum spicæ*, sed illud plerumque fit in officinis cum Therebinthina, & aqua additur floribus, verum tum odor florum conciliatur Therebinthinæ, sed non omnis virtus, & hinc modo oleum Therebinthina spicatum esset dicendum, verum oleum Spicæ deberet ex solis floribus cum aquâ fieri quod virtutibus cephalicis, uterinis & nervinis Rorismarini floribus multo præstantior & penetrantior sit hæc planta, probat primo oleum ejus distillatum, secundo salivatio, quam flores & folia masticata excitant; hinc in soporosis & Catarrhosis morbis valde laudatur; si
Phre-

Phrenitidi ab inflammatione ortæ detur Lavendula, tum hæc planta procul dubio ægrum necat, senibus vero vertiginosis seu morbis ab inertia, ortis prodest. In mensibus obstructis, urina, ac flatibus & torminibus ventris discutiendis sua causa frigida in omni denique morbo frigido est planta optima.

Stæchas

Character. Est planta referens arbusculam. Caulis multus, lignosus, in ramos divisus. Folia Lavendulam referunt, sed non tam magna, lata, alba, spissa, crassa, densa, pileolis squammosis umbricata, cum foliis in cacumine coloratis. Semina fere rotunda, nigricantia, in capsula, quæ flori tanquam calix inservit inclusa. Radix lignosa. Tota planta est odoris aromatici, saporis acris, subamari; crescit in locis aridis & sabulosis.

Nomen. *Stæchas* ab insulis in mari mediterraneo è regione Massiliae ejus nomine dicta Gallis, ubi hæc prima planta est inventa, in officinis dicitur *Stæchas Arabica*, non quod ibi crescat, sed quia Arabes Medici maxime hanc herbam commendarunt; *Tournefortius* eam vocat *Lavendulam*, sed spicæ in ea sunt foliaceæ, hinc male.

Vires sunt in ea paulo graveolentiores, quam in Lavendula, aliter ab iisdem virtutibus laudatur ad eosdem morbos, sed paulo magis calefacit; hinc syrupus *Stæchados* tantopere ab Arabicis Medicis laudatur, ut nullum medicamentum Cephalicum præscripserint, quin ingrederetur, sed syrupus ille, ut vulgo præparatur, non habet vires, quia actuosum coquendo perit; hinc conserva vel aqua destillata, vel

si simpliciter hæc planta cum aqua decocta poterit, optimas habet vires, si contundatur & succus inde sine exhalatione exprimatur, tum non est melior planta ad cerebrum roborandum; odor est gratissimus & fragrantissimus. Est planta antihysterica, aperiens, attenuans, diaphoretica, detergens, incidens; hinc in Menstruis obstructis, & Urina retentâ, Cephalalgia a causa frigida, inertis, & Melancholiâ convenit, in Theriaca ingreditur, commendatur imprimis ad humores acres pulmonum excitandos, expellendosque: Lumbricos necat, extrinsecus est optima planta ad uteri duritiem emolliendam, & caput roborandum in Apoplexia abique phlogosi.

Stachys.

Character. Caulis crassus, nodosus, quadratus, albus, villosus, intus medullam habens. Folia sibi invicem opposita, tomentosa, lanuginosa, in margine incisa, odoris ingrati. Spica Stachados paulo laxior, villosa, purpurea, aliquando alba, florum labio superiori erecto in inferiori trifido. Semina obrotunda, nigricantia in capsula, quæ flori tanquam calix infervit, inclusa. Radix dura, lignosa, fibrosa, fusca, tota planta est odoris penetrantis; crescit in montibus, & in locis incultis.

Nomen à σάχος spica, quia flores hujus plantæ spicam referunt.

Vires. Omnes hæc plantæ valde sætent, & graveolentes sunt; hinc omnes sunt Antihystericæ, Antapoplecticæ & Antepilepticæ si morbi a causa frigida, laxa, si nec adsit plethora, aut non oriantur ab inanitione, ut mensibus nimis &c. cæterum convenit prioribus, odor est ingratus.

Betonica.

Character. Folia oblonga, ampla, nervosa, viridia, in margine incisa, rugosa. Caulis quadratus, rugosus. Flores in verticillos deinde ad superiora in picas digesti, coloris purpurei. Galeâ erectâ, imbricatâ, bifida, barbâ trifidâ segmento medio bifido, majore. Semina oblonga, in capsula, quæ flori tanquam calix inservit, inclusa. Radix crassâ, fibrosa. Crescit in hortis ac pratis.

Nomen. *Betonica* à *Vetonica* (ut à veteribus Romanis & Hispanicis vocatur) qui erant veteres populi Hispanici, qui hanc invenerunt plantam; dicitur etiam *κισσός* ab *αίσιπος* *medeor*, quia hæc planta est in usu medico.

Vires. Nulla est planta magis laudata, qua de causa *Antonius Musa* integrum de ea conscripsit libellum, estque omnium medicatarum plantarum Princeps. Hæc herba habet aromaticum viscoso lento obducente & prægnante succo, saponaceo molliori: liquefacit maxime, & aromatica blanda vi excitatur egregie. Folia contorta & naribus indita sunt sternutatoria, & maximam pituitæ copiam subducunt, ut veteres norunt, ubi mucus erat purgandus in apoplexia pituitosa conducit, aliisque morbis capitis a mucosa cacochymia cerebrum obsidentibus. Flores, summitates, folia idoneo tempore lecta & instar potus Théë usurpata contra Vertiginem, Paralyfin, Apoplexiam, Scorbutum, & contra omnes morbos à debilitate cerebri ortos, conducunt: roborat cerebrum & viscera, incalidis morbis etiam optime potest usurpari, nam non calefacit: Quidam, contra pertinaces alvi fluxus utuntur summitatibus *Betonicæ* cum vino rubro ad dimidiam partem coctis, additur paululum

lum sacchari pro iis, qui adstringentem saporem illum ferre nequeunt, & per colatum hoc bibitur fervide repetitis vicibus quod à quibusdam Medicis tegitur tanquam arcanum. Radix si ad unciam unam vel duas sumatur stomachum perturbat, ut in vomitum æger producat & alvum deponat, contra incantationes valet, hac curatus est *Augustus* ab *Antonio Musa*, unde ei statua est erecta. Ex Foliis naribus inditis & contritis *Apoplegmatismus* fit, & quia veteres pituitam à cerebro produci putârunt, ipsis purgatio cerebri dicta est, succus vero ex foliis stomachum roborat, unicum tere est medicamentum, quod *Vertigines* a spiritus deliquio & a laxitate fibrarum in debilibus tollit, summis itaque apud Italos effertur laudibus, ut in proverbium abierit apud eos, quos laudare volunt, *virtus superat Betonicam*: dicunt quoque *Vendeticam*, & eme *Betonicam*. *Conserva* est optimi usus, sed quia omni tempore haberi potest, hinc planta recens multo melior est, contra *Scorbutum* optime usurpatur, quia vigorem sanguini optime restituit, putredinem ardet in vulneribus, si poterit, tum ad pulcherrimam cicatricem deducit, idem verum est de ulceribus. Hæc planta est aperiens, attenuans, diuretica, vulneraria, cephalica, uterina. Folia instar *Thée* infusa conducunt in *Cæphalalgia*, *Ictero*, *Podagra*, *Dolore Ischiatico*, *Passionibus Hystericis*. *Decoctum Herniarie* cum *Betonica* in calculo renum & vesicæ commendatur, alii laudant decoctum *Betonice* ad lochlorum fluxum post partum sistendam, *Chirurgi* addunt cataplasmatibus suis cephalicis. Ex foliis fit emplastrum in vulneribus præsertim capitis.

Thymus.

Character. Caulis tenuis, lignosus, albus. Folia lata, albescentia, saporis acris. Flores in capitulo congesti, minimi, purpurei Galea surrecta plerumque bifidâ, barba tripartitâ. Semina obrotunda in capsula, quæ flori tanquam calix inservit, inclusa. Crescit in hortis.

Nomen à *Thos*, odor quia est planta valde odorata, vel à *Thymos spiritus animalis*, quia spiritibus animalibus refuscitandis inservit.

Vires. Ex Thymi oleo exit spiritus acerrimus forte omnium. Hæc planta suffimigiis præstandis optimum materiam præbet, & animam quasi refuscitat, habet summam suaveolentiam & mirificam vim, quæ cerebrum & cor valde exhilarat, si frigido vino infusa potetur, omnibus venenatorum animalium moribus medetur, hocque modo pota omne venenum expellit, in Rabie Canina laudatur, & contra pituitosos & frigidos morbos maxime est efficax, præsertim contra Asthma & Tussim, inde fit conserva hoc modo: folia idoneo tempore carpta & saccharo obducta vasis porcellaneis vel vitreis servantur; vel in vino, quod medicatum reddit, vel in aqua, quæ pariter reddit talem; hac ratione omnes fere morbos seniles pectoris & pituitosos curant, in morbis calidis vel inflammatoriis hæc plantæ non sunt adhibendæ. Folia thymi, similiaque cephalicarum plantarum loco tabaci fumata, confortant cerebrum, vertiginesque a debilitate cerebri oriundas curat. Si vino parum Thymi jungatur, gratissimum dat saporis; sapor & odor sunt penetrantissimi, hinc vis sudorifera, incidens, penetrans, calefaciens aperiens; conducit in Colica Flatulenta, appetitum

tum languidum restituit, in Partu difficili convenit, Menstrua obstructa ab inertia provocat. Externe doloribus Arthriticis & Podagricis, & Tumoribus frigidis prodest: est pabulum Ovium, hinc vervecina caro in locis montosis, & calidis ubi suaves hæ plantæ numerosæ sunt, adeo a divitibus æstimatur, quia thymo similibusque redolet, gratissimoque sapore gaudet.

Serpillum.

Character. Folia Thymo latiora, cætera cum Thymo plane conveniunt.

Nomen ab ἔρπω *serpo*, quia dum crescit, ita serpit, ut totos montes occupet.

Vires. Est planta acris, amara, odorata, stiptica, hinc est attenuans, calefaciens, aperiens, cephalica, & uterina, in Passionibus Hystericis & omnibus morbis convulsivis absque plethora, vel inflammatione conducit; hæc planta vino rubro Gallico infusa prodest Chlorosi laborantibus si nullæ sint contraindicationes, ut evacuationes nimæ: aqua ejus destillata uti & spiritus in morbis soporosis optime convenit, hujus plantæ oleum vel aqua ex ejus floribus in spiritu vini maceratis educta in Epilepsia ab humiditate, & laxitate laudatur. Ejus folia in aqua decocta & melle edulcorata conducunt in Tussi pituitosa terosa inveterata, veteres hanc plantam messoribus commendant, quia vires labefactatas reficit, omnes nationes in calidis regionibus ejus odorem amant, dum defatigati sunt, hinc in medicina eo fine recipitur. In Menstruis obstructis ab inertia venit, urinam movet, Spasmo prodest & Exspuitioni Sanguinis quatenus vi corroborante, seu stiptica gaudet. Externe in Cephalalgia, Vertigineque adhibetur, in

222 *Gymnotetrasperme Verticillate.*

balneo pedum adhibita Menstrua provocat, cum Allio contra morsus venenatos valet; cæterum virtus ut in Thymo.

Mastichina.

Character. Caulis longus, ramosus, Majoranam referens, lignosus, ramos multum extendens, augustus, tubulosus. Folia Majoranam referentia, ampliora, albescentia, saporis acris & amari. Flores Thymum referentes, verticilli densiores, flosculi compacti in capitula oblonga, candida, lanuginosa. Galeâ erectâ, barbâ trifida. Radix lignosa, odoris satis penetrantis, aromatici, grati. Crescit in Hispania & regionibus calidis.

Nomen à Mastiche, quia ejus odorem & virtutem perfecte habet, vocatur etiam *Marum* ab amaritudine.

Vires Est planta sudorifera, cephalica, & aperiens. In morsibus venenatorum animalium conducit, & halitum cadaverosum corrigit. Calidior est quam Betonica & minus calida quam Serpillum, vel Thymus, cæterum virtus est eadem, sed paulo magis adstringit.

Marrubium.

Character. Caulis lanuginosus, quadratus, ramosus, excavatus. Folia obrotunda, sibi invicem opposita, rugosa, crassa, nervosa, in margine incisa, lanuginosa, villosa, albescentia, odorantia, saporis acris, amari. Flores albi, minimi, in verticillis densis distincti, circa caules nudi, labio superiori elato, & velut in cornua fisso, inferiori tripartito, mediâ portione plerumque bifidâ. Semina oblonga. Radix fibrosa, nigra, odoris aromatici, penetrantis & grati; crescit

scit hæc planta in locis incultis.

Nomen a voce Hebraica Marrob, quod amarum succum significat, alii à voce Latina marcidum hoc nomen desumere volunt, quia ejus folia ita rugosa sunt, ut flaccida appareant.

Vires. Prima est planta veteribus contra omne venenum laudatissima, ut ejus vires explorarem, jejunos gustavi, & inveni habere amarorem superantem omnes alias plantas, est putredini adversa, si gustetur, instar ignis & spiritus se mox diffundit, & amarities se statim per totum os dispergit, calorem conciliat, sed amarus sapor statim perit, *Nicander* hanc plantam maxime laudat, & veteres vi Antileptica, id est, contra venena Pestis, vel Gangrænæ vel alius generis laudant, nullo excepto: habet ergo oleum crassum, quod in spiritum redactum amaroris vi accedit maxime ad bilem, hinc bilem acrem subtilissime restituit in corpore, bilis ergo effectus præstat, sed quoque simul valde ad sudores, urinam, & Diaphoresin movet, hinc omne putridum dissipat, ergo omnia venena subtilia per sudorem expellit, hæc idem de Centaurio, aliisque verum, succus ejus expressus recens maxime laudatur ad liberandum pulmonem à mucò & pure crasso, unde *Hippocrates* hujus succum cum melle dabat ad depurgandum purulentum pulmonem, vel alia ulcera purulenta viscerum sanat, modo ægri se à potu abstinentes tantum hunc succum usurpent, ipsa herba non fert ulla insecta; hinc contra pulices laudatur, si sub lecto sternatur. *Hippocrates* eam contra Febrem Heticam commendat, Vomitum purulentum optime corrigit, & depurat, Chirurgis commendatur à viribus resolventibus & aperientibus: contra Hydropem Febremque Quartanam maxime laudatur. Hæc est planta aperiens,

224 *Gymnotetraspermæ Verticillatæ.*

quæ in Asthmate, Ictero, Catharro, Tussi violenta, in Partu difficili, Menstruis a frigida, mucosa causa & Lochiis retentis conducit, uti & in retentione Urinæ; summum est remedium ad detergendos pulmones à pituita senili, & à pure in ulcere, hujus recentis herbæ infusum cum melle calide assumptum est optimum remedium in Scorbuto, ubi pituita iners abundat, in utero & vermicibus est decantatissimum, fit inde syrupus.

Lanium.

Character. Caulis quadratus, longus, ramosus, excavatus. Folia Urticam referentia, sed minorâ, lanuginosa, non pungentia, mollia, in margine incisa, caulibus satis longis adhærentibus. Flores in summitate caulium verticilli, minimi, purpurei coloris, Galeâ câvâ integrâ, barbâ bifida, cordiformi; semina majuscula è calicibus patulis brevibus per maturitatem decidentia, triangularia, satis crassâ, splendentia, coloris rubicundi Radix minima, fibrosa, tota planta habet odorem fætidum. Crescit in locis arenosis & circa muros.

Nomen à Lamia pisce, quia hujus piscis horrendum vultum refert, ubi in raptum se componit a nonnullis *Galeopsis* dicitur à γαλή *felis*, quia ejus flos felis vultum refert, dum mordere vult.

Vires. Hæc planta adeo graveolens est, ut Castoreum referat, ad suffocationes uterinas & ad sanguinem in vulneribus sistendum omnès valent, est planta aperiens, emolliens, incidens diuretica, ejus radix maxime ad Icterum commendatur, in Gangræna, Asthmate, Tussi inveterata, Pleuritide & Peripneumoniâ convenit, rusticis habetur pro remedio summo in inflammatione imprimis faucium, renes abstergit & calculos expellit, ex-

pectorationem promovet; hæc planta contrita fæ-
tet, sed paulo post odorem Muscatæ refert, in
Hæmorrhagia narium dicitur esse optima, si ejus
folia vel succus expressus naribus indatur; hæc plan-
tæ sunt omnes antihystericæ, valde calidæ, exsic-
cantes.

Clinopodium.

Character. Caulis quadratus, longus, hirsutus,
tubulosus, densissime aggestus. Folia Majoranæ
sylvestris, sed odorata, sibi invicem opposita,
villosa, saporis Salviæ. Flores in verticillos den-
sos, cauli circumpositos aggesti. Galeâ erectâ,
rotundulâ, bifidâ, barbâ tripartitâ. Semina ob-
longa, minima, rubicunda, in capsula, quæ flo-
ri tanquam calix inservit, inclusa. Radix fibrosa;
crescit in sylvis.

Nomen. *Clinopodium* à κλῖν lectum & πῆς ποδῶν
pedes, quasi *pedes lecti*, quia juxta *Dioscoridem*
hujus plantæ caules pedes lecti referunt; est plan-
ta, cujus calices ornantur coronis oppositis. Vir-
tus nulla est nota.

Cannabina.

Quia Cannabim refert, virtus est cognita; vo-
catur etiam Galeopsis à γαλή felis, quia hujus plan-
tæ flos caput felis refert.

Phlomis.

Character. Caulis ramosus, lignosus, quadra-
tus, lanuginosus. Folia Salviæ, sed majora, al-
ba, crassa, villosa. Galeâ magnâ cavâ Flores
in summitate ramorum, in verticillis densis agge-
sti,

226 *Gymnotetrasperma Verticillata.*

sti; femina oblonga in capsula, quæ flori tanquam calix infervit, inclusa. Radix fibrosa, longa, perennis, lignosa. Crescit in locis siccis, & regionibus calidis.

Nomen. *Phlomis* à *φύλαστρο*, quia rustici olim hanc plantam comburebant ad sua cubicula illuminanda; dicitur etiam *Herba Venti*, quia in montibus crescit, & vento agitato, folia rupta habet, *Phlomis Fruticosa* veteribus vocabatur *Verbascum*; hinc *Tournefortius* sumpsit pro eo genere.

Virtus medicata in his non est nota, nisi quod laudetur *Lamium* & *Galeopsis*. Succus tamen est emolliens.

Rhus.

Character. Est arbusculà aliquando ad altitudinem arboris crescens. Folia pinnata, lata, oblonga, in margine incisa, rubicunda. Flores in racemos congesti, albi, his in terram delapsis succedit capsula quædam, compressa, fere ovalis, membranosa, rubicunda, semen ejusdem figuræ habens inclusum, coloris rubri, sapor foliorum, florum & fructuum est adstringentissimus, crescit in locis lapidosis, ejus fructus in culinis olim adhibebatur loco salis ad carnem condiendam, unde dicitur *Rhus Culinaria* sive *obsoniorum*. Coriarii ejus foliis utuntur ad corium præparandum, unde vocatur *Rhus Coriaria*. Tinctores etiam illam plantam adhibent ad colorem viridem tingendum, unde dicitur *Sumach Tinctorum*. Optima *Rhus*, seu *Sumach* ad tingendum est recens coloris viridis & ad nos ex Portugallia adfertur, quod *Sumach Virginianum* vocatur; crescit in Virginis Insulis & America, inde corium induratur, quod

quod optime nempe cum ejus lixivio & melius quam hic ex querculis fit.

Nomen Rhus *pēs*, quod à *pēs*, seu *pēs fluo* quia fluxus alvi Dysentericos & muliebres fitit.

Vires. Fructus ejus, qui in racemos est quasi congestus, coloris rubri, saporis acidi & grati optime conducit in Diarrhæa & Dysenteria, præsertim si cum cortice Granatorum in aqua decoquatur, uti & in Fluxu nimio mensium. Diabetis, Hæmorrhoidis, & Gonorrhææ, ejus semina sunt tantum grana exsiccata, & racemis exempta, quæ non tam magnam habent virtutem, quia sunt nimis sicca; hinc uva recens est optima, externe resistit omni Putrefactioni Gangrænosa in Paronychiâ ut v. c. &c. Gummi dentibus inditum Odontalgiam sedat; gemmulæ erumpentes & fructus virentes adhuc nondum sicci redditi per maturitatem in usu sunt in Febri Hæcticæ specie, ubi sudor propter fibras nimis teneras, flaccidas & humiditas erumpit.

Blattaria.

Character. Est planta Verbascum referens, nisi quod ejus fructus sit magis rotundus, caulis rectus, fortis, in ramos divisus. Folia oblonga, in margine incisa, acuta, non lanuginosa, coloris viridis, nigricantis in parte superiori splendentia, odoris ingrati, saporis amari Flores in quinque partes divisi, odorantes, pedunculis villosis adhærentes. His floribus decisis, succedit in eorum locum fructus, qui includit semina minima, nigricantia. Radix Rapum refert, est alba, aliquantulum fibrosa, dura.

Nomen à Blatta, quia hæc planta illa animalia,

228 *Gymnotetrasperma Verticillata.*

quæ libros corrodunt, necat; cæterum in medicina non est in usu.

Hyssopus.

Character. Caulis durus, nodosus, ramosus, à parte superiore usque ad inferiorem folia angusta & oblonga habens. Flores verticilli, densi, in spicam congesti: semina oblonga in capsula, quæ flori tanquam calix inservit, inclusa, odoris aliquando Moschi. Radix digitum crassa, dura, lignosa, tota planta habet odorem penetrantem, gratum & aromaticum, uti & saporem paulo acrem.

Nomen à voce Hebraica Ezob, in qua lingua Hyssopus significat herbam sacram vel ad repurganda loca sacra, ut in *Psalmo 51*: dicitur: *Repurgame Hyssopo,* sed quæ planta humilis fuisse videatur, quia *Salomon* à Cedro ad Hyssopum plantas descripsit; quidquid sit, hæc vox jam huic herbæ tribuitur.

Vires. Hæc planta odorem habet gratissimum, saporem penetrantem, in ore relinquentem grata humoris aromatici vestigia, hujus succus est calefaciens, solvens, incitans, stimulans, & detergens, nam hæc virtus ex odore aromatico, & balsamico apparet, est ergo calefaciens, facile detergens, hinc ubi Phlegmata pituitosa, lenta, purulenta & suppuratoria circa pulmones hærent, ut & circa renes, purgat, habetur inter expectorantia, ut optimum, si folia aquæ infusa melle edulcorentur, sed sunt Empyrici, qui cum primum aliquem tussire audiunt, commendant, sed si magna adsit inflammatio, tum non convenit. In Chirurgicis ad maturandum & calefaciendum adhibetur; conducit etiam, ubi requiritur expulsio
per

per sudores & urinam, uti & in Podagra, Leucophlegmatia, Scorbuto, Asthmate, Hydrope, Pleuritide, Tussi & morbis a viscositate ortis. Adhibetur in infuso, decocto, uti & succus ejus recens, aqua ejus destillata, & conserva, cataplasma ex foliis recentibus factum ulcera sordida depurat. Ejus vapor in aure susceptus aurium tinnitus tollit, sunt auctores, qui Absynthio in corroboratione ventriculi præferunt. Verum Hyssopus veterum videtur esse nostra Ruta Muraria, ut multi putant, saltem fuit planta muraria, nam dicitur *Salomon* Botanicorum princeps à Cedris usque ad Hyssopum plantam parvam murariam commentatus esse, saltem in Ruta Muraria vis inest detergens, ut quoque in Hyssopo nostro, unde nomen in morbis cutaneis & maxime ad Scabiem meretur.

Satureja.

Character. Caulis parvus, rotundus, acutus, lanuginosus, rubicundus, ex uno pedunculo plures tales caules enascuntur. Folia angusta, parva, oblonga, Hyssopum referentia, aliquantulum lanuginosa, multis foraminibus perforata, quæ non transeunt, odoris referentis Thymum, non ita penetrantis, saporis acuti, grati. Flores parvi, in alis foliorum sparsi, non in capita congesti, nec verticillatim dispositi, in pedunculis ramosis crescentes. Galeâ erectâ, bifidâ, barba trifidâ, segmento medio crenulato; semina minima, ferè rotunda, in capsula, quæ flori tanquam calix inservit, inclusa. Radix minima, simplex, lignosa. Character desumitur à modo, quo flos crescit, ut *Tournefortius* fecit, qui à solo flore characterem petiit: sed huic characteri singularis

236 *Gymnotetrasperma Verticillatæ.*

habitus, & dein odor & character in Indice descriptus accedit.

Nomen à Saturejo, quia Saturiasmum inducit, nam maximè Venerem excitat, & calorem membro virili affundit, vel à *saturare*, quia alimentis hæc adhibetur planta.

Vires. Hæc planta est saporis ferventis, penetrantis & aromatici, in omni morbo, ubi aqua & Pituita iners prædominantur, conducit, uti ad humores pellendos, & partes roborandos, habet magnam vim ad Venerem augendam, & nervos movendos, sitim excitat, somnum excutit, vigiliis producit, in menstruis obstructis convenit, uti & in retentione Urinæ, si ægri inde nimium assumant, tamen sanguinem mingunt, & sequitur postea sputum cruentum; hinc in omni Hæmorrhagia perniciosissimum, sed optimo condimento inservit farinosis cibus, ut fabis aliisque, inter Anriscorbutica habetur, & omnibus palmam præripuit, contra morbos pituitosos & Hydropem laudatur; optima est planta in ventriculi affectibus, cruditate & Anorexia, visum acuit; externè dolores aurium sedat, tumores frigidos discutit, in cubili strata pulices necare dicitur. Ex Saturejæ oleo exit spiritus acerrimus forte omnium.

Galeopsis.

Character. Hæc planta multos caules quadratos habet. Folia ejus Marrubium referunt, Galeâ cavâ integrâ, barbâ trifidâ, segmento medio majore. Flos est coloris flavi, & multis punctis coloris croci instructus, semina oblonga, in capsula, quæ flori tanquam calix inservit, instructa; hæc capsula in quinque partes divisa in-

fundibulum refert; hæc planta crescit circa ripas & in montibus.

Nomen à γαλή felis, & ὄψις facies, quia flos faciem mordentis felis refert.

Vires. Omnes hæ plantæ foetent, & in his morbis conveniunt, in quibus Lamium conducit, estque eadem virtus. Prima est Galeopsis *Dioscoridis*, ut videtur, & tum erit planta optima ad suffocationes uterinas, imò hæc planta adeo foetet, ut nulla Afa Foetida & Castoreum magis foeteant.

Sclarea.

Character. Caulis digitum crassus, lanuginosus, quadratus, fortis, medullam albam habens, in alas aut ramos sibi invicem oppositos divisus. Folia magna, ampla, lanuginosa, rugosa, albetcentia, aspera, in basi sua magis ampla, deinde in puncta obtusa desinenti, in margine incisa, caulibus longis adhærentia; flores in summitate caulium crescentes, verticilli, in spicas longas congesti, Galea longa, falcata, adunca, barba tripartita, segmentum medium, bifidum & cavum. Galea est major labium pedemque Leonis referens, semina satis crassa, polita, subrotunda, rubicunda, in capsula, quæ flori tanquam calix inservit, inclusa. Radix est lignosa, longa, fibrosa, coloris fusci, saporis non ingrati, sed qui os quasi inflammat. Tota planta habet odorem penetrantem & saporem amarum.

Nomen à σκληρός durus, siccus, quia hæc planta habet caulem durum & siccum. Omnes hæ hodie sic dicuntur à prima usque, Belgis & Europæis diditur *Scarley*; veteres has omnes

232 *Gymnotetrasperma Verticillata*.

nes vocarunt *Horminium* ab *opuda impetum facio*,
verum quibus galea falcata, hæ *Sclæræ* dicun-
tur, *Horminium* vero Galea brevior & magis a-
perta.

Vires. Si primæ, secundæ, tertiæ, quartæ &
vigestimæ secundæ *Africane* dictæ succus hauria-
tur, reddit hominem temulentum, & plus
quam ab aqua, hic succus aciditati resistit,
hinc cerevisiæ admiscetur, & tum accipiens
vinositatem aciditatem prohibet, hinc rustici no-
stri talem potum crevisiæ amant, ut cito fiant te-
mulenti a suo potu, in Chirurgicis etiam adhi-
betur, nam dissipat, tumores tollit, calorem
restituit, & putredini resistit, sed ab ea est
cavendum, si fermentatâ sit, tum est sudorifera,
si quis hujus plantæ folia, nempe primæ secundæ
imprimis & quoque utcunque tertiæ & quartæ diu
subolfecerit, fit ebrius; hinc etiam homines e-
brios facile reddit, si cerevisiæ incoquantur folia,
si vero modice adhibeatur, nervos spiritusque re-
ficit; est planta aperiens, antihysterica, in Partu
difficili & Menstruis obstructis ab inertis, & fri-
gida causa convenit, & Veneri stimulantæ sin-
gulariter prodest; si folia contrita naribus suppo-
nantur, vinosum odorem spirant adeo gravem,
ut instar vini adulti in fermentandis liquidis adhi-
beri soleant, nam addit vim calefacientem, &
spiritus producit, cauponibus sat nota est planta,
folia contusa tumores resolvunt frigidos & sudores
expellunt.

Horminium.

Character. Est planta *Salviam* referens. Cau-
lis ramotus, lanuginosus, quadratus, rubicundus.
Folia *Salviæ*, sed minus sicca, lanuginosa, sibi

invicem opposita, sine magno odore, saporis amari, in summitate ramorum sunt multa folia conjuncta coloris Violæ, galea cava, non falcata nec adunca, brevior; semina obrotunda. Radix fibrosa, lignosa.

Nomen. *Horminum* ab *hormis* impetum facio, quia impetu suo Venerem stimulat & violenter auget.

Vires. Nervos excitat, ad expedienda loca tumida valet, si planta incoxerit, vel inferbuerit vinosis, homines inebriat; in Hydrope optime convenit, uti & in illis forma cataplasmatis, qui ex alto ceciderunt, hæ omnes plantæ habent vim calefacientem; tamen raro est in usu, nisi quod in vino cum floribus Sambuci & Vitis suspendi soleat.

Salvia.

Character. Caulis ramosus, lanuginosus, lignosus, coloris viridis, albescentis. Folia oblonga, ampla, obtusa, rugosa, aspera, albescentia, crassa, lanuginosa, sicca, parum succi habentia, spongiosa, diversi coloris, odoris penetrantis, fortis & grati, saporis aromatici, amari, & parum acris, os calefacientis, flores in summitate ramorum crescentes, & in spicas quasi congesti, verticilli, galea falcata vel fornicata, barba trifida, segmentum medium vix excavatum. Semina obrotunda, nigricantia in capsula, quæ flori tanquam calix inservit, inclusa. Radix fibrosa, dura, lignosa.

Nomen. *Salvia* quasi *salvus vite*, quia vix ulla planta magis laudatur, hinc quæstio est orta:

Cur moriatur homo ubi Salvia crescit in horto,
Relp.

234 *Gymnotetraspermæ Verticillatæ.*

Respons. *Contra vim mortis non est medicamen in hortis.*

Hic nobilissimam videtis familiam, dicitur Germanice *Selbes* Belgice *Saly*, prima dicitur *Sphacelus Theophrasti* quia ejus folia contusa loco gangrenoso impoſita Gangrænam perfecte curant & Sphacelum arcent; dicitur de ſalviis nonnullis eſſe pomiferas, quod ſic eſt intelligendum, in calidis regionibus quoddam infectum in foliis ad dimidium foramen facit, (imprimis in his, qui foliis ſunt rugoſis) ibique ſemen ponit, tum ſequenti anno naſcitur ibi; quod Gallium *Galnooten* dicimus, & ſic hæ ſpecies hinc delatæ primo anno talia adhuc habent. ſed quia hic talia non adſunt infecta, hinc ſequentibus annis diſparuerunt.

Vires. Omnes hæ plantæ habent odorem fragrantiffimum ſupra omnes plantas, & faciunt remulentiam, ſi diu ſubolfaciamus, & ſi diutius, tandem facit Vertiginem, nam ego hanc plantam exploraturus jejuno ventriculo ſubolfeci; hinc fere remulentus evaſi, & cum flores nonnullos aſſumpſiſſem, calorem roburque accepi. Si folia in aqua infundantur, nigreſcit aqua, ut Théé Indicus, & inde atramentum æque ac cum Gallis fieri poteſt, ſi hoc modo potetur, tum eſt adſtringens, ſtimulat fluida ſicca, fibras roborat, & os exſiccatur, inde concludo eſſe roborantem, calefacientem & ſpiritus excitantem; hinc apud *Dioſcoridem* pro ſummo ſudorifero, cardiaco & cephalicojure habetur; hinc dicuntur in ſchola Salernitana hi verſiculi ſupra recitati, ejus folia vino infuſa ad laxitatem gingivarum & dentium, uti & ad Scorbutum conducunt, vi balſamica partes roborant,

borant, vel contundunt quidam folia recentia copauco sale marino, & inde fricant gingivas laxas, & has roborat, & dentes facillantes firmant, optima est planta contra omnes capitis morbos à languore & debilitate itomachi ortos; in Paralyfi, Lerhargo, Apoplexia, Epilepsia, Podagra, Arthritide, Vertigine, Leucophlegmatia & virginum Cachexia convenit, maximum vero incommodum habet, nempe quod bubones sub ejus radicibus nidificent, quod plantando Rutam, quam fugiunt, evitatur, hinc carmen est:

Salvia cum Ruta faciunt tibi pocula tuta.

Apud veteres jure pro antitoxico, sudorifero, cardiaco, maxime cephalico habetur, sed non nisi in morbis frigidis, ubi pituita abundat, aqua destillata & conserva ex floribus contra omnia venena ut sudorifera & roborans herba ad Prophylaxin adhiberi solebat; vis vero putredine resistens Salviæ tribuitur, hinc ad cadavera condienda est egregia planta, in Aula etiam Cæsaris apud Furcas tantum est imatur, ut inter summa asservetur; 1. à vermibus & infectis partes defendit, 2. quia partes constringit vi adstrictoria, 3. quia per odorem suum gratum corruptioni resistit; Chineses dicuntur adeo amare hanc plantam, ut si ad ipsos offeratur, quærant, cur Europæi eorum herbam Théé adeo ament, cum habeant Salviam. Solida roborat & adstringit; Chirugi cum illa sistunt sanguinem de vulneribus fluentem, constringit arterias, herba vino incocta ad membrum Paralyticum est optima, in ea inest vis aromatica, adstringens, subaustera, omnes habent naturam Quercuum, sic adstringit, excitat spiritus, nervos movet; hinc est optimum remedium, ubi laxitas & inertia humorum peccat, inde

236 *Gymnotetraspermæ Verticillatæ.*

de fiunt conservæ convenientes optime debili fæ-
minarum stomacho, nam licet fæminæ per annos
debili laboraverint stomacho, dragma dimidia hu-
jus conservæ curantur, hæc planta in gargarismate
adhibita oris Aphthas abstergit, in tremore & Ca-
tarrhis uti in Menstruis nimis, si à laxitate, ad-
stringendo prodest: salviæ oleum mucu uteri tena-
ci, frigidæque ejus destillationi, singulare, pul-
chrumque est.

Berberis.

Character. Est magna arbuscula, ramosa, spi-
nosa, corticem tenuem & politam habens. Folia
oblonga, in margine incisa, viridia, aliquantulum
aspera, saporis acidi. Flores in racemos congesti
& multis parvis foliis flavis instructi; fructus tener,
parvus, ovalis, succum continens, post maturi-
tatem coloris rubri, saporis acidi, adstringentis,
grati, semina dura coloris fusti in se habens. Ra-
dix non compressa, lignosa, intus flava. Hæc ar-
buscula crescit in locis incultis.

Nomen. Est vox *Arabica*, ab *Amyrberis* bar-
bare.

Vires. Est planta adstringens, aperiens, refri-
gerans, cardiaca, humectans, appetitum excitat,
roborat ventriculum ac hepar, præcipue adhibe-
tur in morbis, ubi refrigeratione & adstrictione
opus est, ut in Diarrhæa, Dysenteria biliosa, &
Hæmorrhagiis, hic fructus adhibetur vel recens
vel saccharo conditus in omnibus morbis acutis,
nam vires habet refrigerantes egregias, sitim se-
dat, & putredine resistit, in Febre ardente lau-
datur.

Melissa.

Character. Caulis durus, quadratus, ramosus; folia oblonga, acuta, satis ampla, aspera, lanuginosa, aliquantulum in margine incisa, coloris viridis, subfusci, splendentis, odoris Citri, grati, saporis aliquantulum acris. Flores in alis foliorum nati, plerumque bini, in utroque latere terni; Galea erecta, subrotunda, bifida, barba tripartita; Calix tubulosus, quinquifidus, longus, tribus segmentis majoribus, & binis inferioribus sic unitis, ut bilabiatus appareat; floribus decidentibus succedunt quatuor semina obrotunda, oblonga, sibi invicem adjuncta, in calice florum inclusa. Radix fibrosa, longa, divisa, rotunda, optima ex Italia ad nos transfertur.

Nomen à *μέλι* *mel*, quia apes mel conficientes ex hac planta eliciunt, vocatur *Melissophyllum*, à *μέλι* *mel* & *φύλλον* *folium*, id est, *folium mellitum*, *Apiastrum* ab *ape*, quia apes hac planta delectantur, *Citrago* à *Citro*, quia odorem Citri habet: Belgice dicitur *Citroen-kruyt*.

Vires. Aquæ *Melissæ* cohobatæ multoties jejuno ventriculo potæ in hysteriis, hypochondriacis melancholicis cholerosi affectis, Cordis palpitationi obnoxiiis à spirituum *ἀράξια* ortis commendatissimæ sunt. Habet hæc planta virtutes optimas odor & sapor est suavissimus omnium, vinum ex tollis infulis extrahit illum odoratum, quod medicamentum est summum solamen Melancholicis, nam maxime exhilarat, estque Cardiacum ut *Canteus* egregie canit, succus vero expressus etiam est adstringens, Melancholicis flatibus obnoxiiis & Hypochondriacis prodest, licet sit in morbis calidis: si prima hæc planta recens

238 *Gymnotetrasperme Verticillatae.*

carpta cum aqua simplici & $\frac{1}{2}$ vini frigidi infundatur, vel instar Thée potetur, maximum solamen est Melancholicis, si cum vino Rhenano infundatur, addito melle, est summum cardiacum, quod novimus; hinc quoque Physionomi virtutem plantarum deducere volentes, ut etiam *Crollius* & *Paracelsus* dixere folium humano cordi simile esse. Mulieribus Hystericis est optimum remedium, exhilarat spiritus, si mulier obnoxia est Boboregmis, Ructibus, cordis Syncopi, & animi Deliquio, folia paulo trita & naribus olfacta in hisce morbis profunt, vinum inde medicatum conducit in Podagra, Rheumatismo, Arthritide scorbutica, modo quotidie usurpetur. Ex hac planta oleum destillatur, quod Citri odorem habet, pretiosissimum, cujus virtus est valde efficax ad tollendas cordis palpitationes ab aquoso frigido, & inerti pituitoso ortas: folia decocta roborant laxas gingivas, nulla planta plus conducit ad Melancholiam, si animi tristitia à defectu spirituum ortum ducat, si cum vino vel cerevisia, vel aqua infusa potetur; si cum Caryophyllo contusa coquatur per momentum vase clauso, egregium præbet jusculum, commendatur ad Epilepsiam, Maniam Sterilitatem, Apoplexiam, Paralyfin, Epilepsiam, Vertiginem & Lypothymiam, conducit in cruditate ventriculi, menstruis obstructis, ac lochiis puerperarum remoratis, halituum fætozem tollit, & Urinæ retentione laborantibus prodest, externe adhibetur in cataplasmatibus, balneis pedum, ictibus venenatis Vesparum, & similibus.

Moldavica.

Character. Caulis rubicundus, quadratus, ramosus. Folia oblonga, Betonicanam referentia, angu-

angusta, crenata, tria in eadem caule conjuncta. Flores sunt verticilli in alis foliorum; galea sursum reflexa, fornicata, bifida, barba bifida, unita faucibus marginatis. Calix oblongus, tubulosus, in duo labia inæqualia sectus, per maturitatem connivens, femina nigricantia, oblonga in capsula, quæ flori tanquam calix infervit, inclusa, hæc planta habet odorem, & saporem Melissæ Vulgaris, sed magis penetrantem, & minus grateum.

Nomen à Moldavia, quia hæc planta nobis ex hac regione adfertur, ubi sine cultura crescit.

Vires. Botanicus quidam mihi hanc ex Turcarum Moldavia attulit, & dedit nomen *Melissæ Turcicæ Moldavicæ*, sed credo potius ad nomen synonyma evitanda, multo melius *Moldavicam* esse dicendam; nil de ejus virtute prædicatur. Prima & secunda odorem perfecte Melissæ habent, & pro Melissa adhiberi possunt, habent odorem fortissimum, balsamicum. Tertia est instar Balsami Peruviani, hinc & tales vires forsitan habebit.

Tilia.

Character. Hæc arbor est magna; ramosi, crassa, se in latitudinem extendens, & magnam umbram faciens. Cortex ejus est polita, extus coloris cineritii vel nigricantis, intus flavi aut albescentis, ita flexilis, ut funibus faciendis inferviat, lignum ejus est tenerum, albescens, haud nodosum; folia ampla, subrotunda, in acutiem desinentia, aliquantulum lanuginosa, splendentia, in margine incisa, exeunt ex ejus alis parva foliola alba, longa, quibus adhærent pedunculi, qui se in quatuor vel quinque ramos di-

vi-

vidunt, quæ singula gerunt florem quinque folia habentem, coloris albi, odoris grati, quem florem calix in quinque partes divitus sustinet, his floribus decidentibus, succedit testa obrotunda, ovalis, angulosa, lanuginosa, lignosa, semina nigricantia saporis dulcis in se continens.

Nomen à πτερον *pluma*, quia hæc arbor florem in caule gerit, qui caulis plumam fere refert, vel à *telum*, quia ejus lignum telis faciendis infervit.

Vires. Semen hujus arboris conducit in narium Hæmorrhagiis, si in pulverem contritum naribus indatur, ex floribus Tiliæ qui calefaciunt fit aqua stillatitia, quæ contra insultus Epilepticos infantum est optima, ut contra Vertiginem, Epilepsiam, Morbum Hypochondriacum & Apoplexiam à causâ inertî, laxa ortis, externe commendatur forma cataplasmatîs in Tenesmo. Folia externe adhibentur in Aphthis, ac tumoribus pedum discutiendis, uti in combustione, scilicet corticis mucilago in vulneribus magni est solaminis, folia & cortex Urinam ac Menstrua obstructa ab inertia provocant: de his laudibus testatus est *Schroderus*.

Brunella.

Character. Caulis minimus, repens, lanuginosus, angulosus coloris purpurei; folia oblonga, villosa, rubicunda, saporis viscosi, aliquantulum amari; flores in spicam squammatam, densam, brevem congesti, habent galeam erectam integram, cavam longam, in superiori parte in decem labiis dissectam. Semina obrotunda, in capsula quæ flori tanquam calix infervit inclusa. Radix fibrosa, minima, crescit in sylvis & montibus.

Nomen

Nomen. Hæc est recens planta veteribus plane ignota, quæ videtur nomen traxisse a vocabulo Germano *de bruyne*, quod est species Anginæ, quæ semper intra paucos dies in Gangrænam abit, estque morbus castrensis & dicitur exercitus quidam hoc morbo fere totus laborasse, multaque remedia esse adhibita, & tandem hæc planta esse inventa, quæ omnes ægros hoc morbo laborantes curavit, succum hujus plantæ in gargarismate assumpserunt & foliis pro cataplasmate usi sunt, unde perfecte fuerunt curati.

Vires. Est planta amantissima in omni morbo Inflammatorio, sic Sal cum Sulphure fustum eodem morbos curat, & hoc dicitur Sal Depuratus Prunellæ, hæc etiam herba vocatur *Prunella*; hinc error in nonnullis ortus est, quod putarint hoc Sal Prunellæ ex herbæ Prunellæ vel Brunellæ cinere oriri, hæc plantæ habent succum subdulcem, aquosum, in quo aliquid nitrosi hæerere videtur, certe succus ejus est blandus & valde saponaceus, hinc emollit, laxat, consolidat, ergo ratio patet, cur sic laudatur, resistit Inflammationi, solvit coagula, emollit, & tamen non inviscat, intrinsecus ejus decoctum solvit Inflammationem, externe vulneribus applicata consolidat, in omnibus Hæmorrhagiis & Dysenteriis ut & in Sputo Cruento conducit hæc planta, prodest ad gingivas depurandas, in Scorbuto, Furunculis & vulneribus profundis, folia contusa sunt optima, succus ejus in Cephalalgia & oris ulceribus convenit, uti in morsibus venenatis, ejus folia decocta Mictum Cruentum sanant; *Crollius* dicit, radicem siccam denti dolenti affricatam, donec sanguinem susceperit, dolorem statim sopire. Est planta laxans, re-

L

fri-

242 *Gymnotetrasperma Verticillata.*

frigerans , æstum temperans , succus potatur , ubi rigiditas est nimia , cataplasma cum aceto inde factum sanat morbos anginosos , in Nephritide cum fero lactis cocta est planta optima.

Ocimum.

Character. Caulis densus , se in multos ramos lanuginosos & quadratos dividens , folia Parietariæ habens , sed minora , odoris fortis , aromatici , penetrantis & grati ; flores verticilli in spicas satis longas , & in summitate ramorum dispersas congesti , odorantes , galea erecta , crenata , longa , quadrifida , simplex , amplior quam barba , cava , horizontaliter porrecta , succedit postea capsula , quæ semina oblonga , nigricantia , & minima includit. Radix nigricans , fibrosa , lignosa , annua. Hinc characteri accedit , quod folia exhilarant animum , & totum locum , ubi sunt , suffimigant , vix personæ in hac familia plantarum à se invicem distingui possunt nisi ab odore.

Nomen ab *αἴλιος celeriter* , quia ex seminibus intra biduum crescit. Quidam ab *ὄζειν redolere* , Vacatur & *Basilicum* à *βασιλεὺς Rex* , quasi *Regia herba* , ob odorem divinum uti & virtutem.

Vires. Multi dicunt , quod si odor naribus attrahatur , tum ascendant semina in sinum frontalem , ibidem mucosøventur & excluduntur , & ne vobis hoc mirum videatur , cum aliquando imo & insecta nonnunquam cum mucosø excreta , vis inest balsamica , odor suavissimus & penetrans , calefacit , & mirifice spiritus excitat ,

si in præparatione talis volatilis addantur folia, tum odor adhuc multo melior, & magis reficiens ipsi conciliatur, prout dicitur: folia multum olfacta Scorpiones in cerebro generare, forte accidit, quia Scorpiones odore allecti ova in ipsius foliis ponunt, quibus naribus attractis in sinu frontali facile excluduntur, augmentum capiunt, conducit in morbis ab inertis, & causa frigida, in Urina cienda, & Menstruis obstructis provocandis, in Colica convulsivo, pituitoso, Asthmate flatulenta, & moribus venenatis prodest. Est planta balsamicæ temperatæ virtutis non offendens odore, ut Salvia & Horminum.

Marrubiastrum.

Character. Caulis quadratus, lanuginosus, ramos repentes habens, folia Alline, sed majora, in margine incisa. Galea floris fere integra, & plena; flores in densos verticillos congesti, coloris cœrulei, quos flores calix aspera sustinet; semina minima, obrotunda, in capsula, quæ flori tanquam calix inservit incluta; radix fibrosa minima.

Nomen à Marrubio, quia hujus plantæ flores ad Marrubium accedunt, vires medicatas in his non novi.

Sideritis.

Character. Caulis lanuginosus, quadratus, flavus; folia sibi invicem opposita, oblonga, in margine dentata, lanuginosa, rugosa, saporis adstringentis, aliquantulum acris; flores verticilli, in alis foliorum plerumque incisorum congesti,

244 *Gymnotetraspermæ Verticillatæ.*

coloris albi, subflavescentes, punctis rubris instructi, singula pars horum florum sustinetur à duobus foliis subrotundis, instar crystæ galli incisæ, quæ folia multum ab aliis foliis in parte infima crescentibus differunt; semina oblonga, nigricantia, in capsula, quæ flori tanquam calix inservit, inclusa; radix lignosa. Hæc planta odore Lamium refert, crecit in montibus, locis siccis & incultis.

Nomen à σιδυρος ferrum, quasi Herba ferri, sic Dioscorides herbas, quæ profunt ad vulnera ferro inflicta curanda, vocavit, dicitur etiam Ferruminatrix ob eandem causam, vocatur Herba Judaica, quia Judæi olim hanc plantam in medicina adhibuerunt, hæc plantæ hic desiderantur valde, quia nonnunquam quatuor vel quinque annos postquam semina terræ sunt mandata prodeunt, hinc modus prodeundi plane est incertus. Hæc plantæ in medicina non sunt in usu, nisi aliquando forma cataplasmatum in Herniis.

Chamæclema.

Character. Caulis humilis, tenuis, repens, nodosus, quadratus, aliquando rubicundus; folia obrotunda, lanuginosa, in margine dentata, aspera, longis caulibus adhærentia, sibi invicem per intervalla opposita. Flores in alis foliorum nati, galea surrecta, bifida, subrotunda; semina quatuor, oblonga, sibi invicem juncta, in capsula, quæ flori tanquam calix inservit inclusa; radix albescens, minima, repens, tota planta habet odorem penetrantem, & saporem amarum.

Nomen à χαμῆαι humilis & κισσος Hedera, quasi Hedera humilis, vulgo vocatur Hedera Terrestris.

Gymnotetrasperma Verticillatæ. 245

Vires. Hæc planta est calefaciens, aromatica, aperiens, roborans; hinc adhibetur, ubi detergendum vel abstergendum est, ad omnes Pulmonum morbos convenit; rustici folia hujus plantæ in spiritu vini, vel spiritu Juniperini infundunt, tum hoc infusum contra Nephritidem dant; folia decocta & Glycyrrhiza vel melle edulcorata profunt, ubi pus ex pectore est detergendum, syrupus ex hac planta factus valet ad Tussim convulsivam, succus melle edulcoratus, & cochleatim haustus est benignissimus, phlegma viscidum ex pulmone liquefacit, expellit; consolidat, unde *Boyleus* nil melius expertus est contra Renes, ubi à lenta pituita & purulenta materia & calculis parvis obsiti sunt, nam hæc omnia expellit, si addantur spiritus vini & mel, tum fit quasi balsamus, qui cochleatim jejuno stomacho est assumendus: hæc planta conducit in Scorbuto, Ictero, Astmate & Colica, prodest ulceribus viscerum abstergendis & consolidandis, odor est gratus, vis adstringens, maxime ad Sputum & Mictum Sanguinis conveniens: Quidam Medici contra tussim, & ad expectorationem promovendam conficiunt Rob: ex ejus foliis: nimirum oportuno tempore colligunt plurimas corbes, coquunt S. A. in aheno majori ad consistentiam solitam, & conservant sine saccharo in olla lapidea; & reponunt in cella subterranea tunc post aliquot tempus nascuntur insuperficie, & ad lateræ ollæ acus nitrosæ, albæ, quæ in ignem injectæ detonationis speciem exhibent.

Molucca.

Character. Caulis fortis, quadratus, rubicundus medullam habens, folia *Melissæ*, in margine

246 *Gymnotetraspermæ Verticillatæ.*

Profunde incisa, caulibus longis adhærentia, odoris grati, saporis amari, flores verticilli, in alis foliorum nati; semina angulosa, vix tecta, in capsula, quæ flori tanquam calix inservit inclusa; radix fibrosa, lignosa.

Nomen à Molucca insula, quia hæc planta ibi fuit inventa.

Vires. Est herba vulneraria, & in Phthysicis optima, si in aqua ejus folia infusa assumantur, si Sanguinis Sputa adsint, tum succus ejus expressus valet, qui est adstringens, & in ipsa Hæmoptoe convenit, ad Calculi generationem præcavendam nulla est melior planta, si nempe ejus folia spiritui vini vel vino infundantur; cæterum vis est; ut in Melissa, nisi paulo graveolentior. Hic notandum est, ut de omnibus plantis verum est, quod omnium plantarum color accuratissime cæruleus hinc veniat, quod in pingui solo crescat, sic & hic.

Pseudo-Dictamnus.

Character. Cauliculi multi, minimi, lanuginosi, nodosi, albescentes; folia mollia, tomentosa, obrotunda, Dictamnus Creticum fere referentia, flores verticilli Marrubii albi æmuli, dense congesti, coloris purpurei; calix orbicularis, instar acetabuli latus; semina oblonga; radix fibrosa, minima, lignosa.

Nomen à Ψύδος falsum, & Dictamnus, quasi Falsum Dictamnus.

Vires. In his eadem à nonnullis prædicantur, quas postea de Dictamno laudabo, sed minime verum est, nam vis odorata talis non est ut in Dictamno, & hinc hucusque de viribus nil veri dici potest, nonnulli putârunt esse Alypsion veterum, sed non est, in his est virtus Antidoxica & Antidotaria.

Cataria.

Character. Caulis lanuginosus, quadratus, ramosus, folia Urticæ majoris, vel Melissæ, in margine incisa, albescentia, acuta, lanuginosa odoris penetrantis, saporis acris; flores in summitate ramorum nati, flavi aut albescentes, in spicam congesti. Galea erecta, bifida, subrotunda, barba tripartita, segmento medio excavato, eleganter crenato, amplo; cæterum binis segmentis, ut alis, orificium patulum labiorum cingentibus; femina quatuor, ovalia; radix in multos ramos divisa, lignosa. Crescit juxta vias.

Nomen à *Catto* vel *fele* habet, quia hi hanc plantam crescere non patiuntur, sed in eam deperiunt, affiliunt, se in ea circumvolvunt, edunt & sic tractant ex amore, ut pereat eodem modo, ut firmiæ suas proles, qui ex amore eas interficiunt, hanc plantam nimis comedentes ebrii fiunt, quod maxime faciunt, si catuliant; Belgice vocatur *Kattekruyt*. dicitur & *Nepeta* à *Nepa*, *Scorpio*, quia hæc planta contra morsus Scorpionum est optima.

Vires. Sapor hujus plantæ est aromaticus vix digerendus à stomacho, ergo in morbis stomachi & intestinorum frigidis conducit, folia in majori copiâ sumpta luxuriam ut & Stranguriam producant; in Hystericis & Hypochondriacis laudatur, cæterum est herba Antihysterica, & convenit in omnibus morbis fæmininis, & uterinis, quatenus ab acido austero vel adstringente vel à pituitosis humoribus oriuntur, vel à torpore vel minimo motu spirituum. Est Antimelancholica quatenus spiritus languentes excitat, & Cephalica planta, nam si subodores, sentis motum in capite, hinc inde fiunt aqua & spiritus contra Cephalalgiam, subin-

248 *Gymnotetraspermæ Verticillatæ.*

telligatis, quæso, à causa frigida, inerti, hæc planta etiam in Theriacis & Alexipharmacis ingreditur; imprimis vero hæc quæ dicta sunt, vera sunt de prima, secunda & octava. Denique virtus est carminativa, cæterum ad Mentham accedit, vulgo huic plantæ nimium indulgentes fructibus horæis hanc herbam admisceri solent, ad paulo iterum calefaciendum; viris Melancholicis convenit, & Hypochondriacis ubi spiritus motores plus in uno loco, quam in alio influunt, adhibetur autem forma decocti, in Menstruis obstructis à causa inerti, frigida, sterilitate ab eodem fonte orta, sætu pellendo uti & Lochiis provocandis prodest, externe in balneo pedum folia hujus plantæ in aqua cocta conveniunt in Ictero chronico & sine inflammatione & in Tussi violenta frigida, serosa.

Ballote.

Character. Caulis quadratus, fortis, lanuginosus, rubicundus; folia sibi invicem opposita, majora & oblongiora Marrubio Albo, Melissam referentia, sed obtusiora, magis rugosa, in margine incisa, coloris viridis subfulci, odoris sætidi: flores verticilli coloris rubri; semina oblonga, in capsula, quæ flori tanquam calix inservit, inclusa; radix fibrosa, perennis; hæc planta Marrubium refert, nisi quod Marrubium sit album, hæc vero nigra, dicitur à colore foliorum, fæctorem habet virosum & Castoreum.

Nomen est vox Græca, quæ huic plantæ à *Dioscoride* data est, & hæc recensentur inter plantas veteribus notas, quarum vires *Dioscorides* bene notavit, dicitur & *Herba Faculatoria*, quia juvat telis vulneratis.

Vires. Prima & secunda est optimæ virtutis, estque Castoreum rusticorum, folia fundunt fæto-rem, qui idem efficit ac Galbanum, Castoreum & Asa fœtida, hinc inter Uterina calefacientia habetur, qui fœtor etiam est optimus contra in- sultus Epilepticos, Apoplecticos, & Hystericos si morbi hi à causa frigida, & spirituum languore &c. laudatur externe ad tumores frigidos, com- mendatur venaoribus & Empyricis contra morsus rabidorum animalium, si folia contusa cum ma- gna salis copiâ in loco affecto imponantur, con- tra flatu Hypochondriacos Hystericosque, in Co- llicis similibus absque phlogosi, est optima planta, intus sumta sudorem movet.

Calamintba.

Character. Folia obrotunda, acuta, aliquantu- lum lanuginosa, sibi invicem opposita, flores natî in pedunculis ramosis, qui nascuntur ex foliorum alis, coloris purpurei, galea obrotunda, erecta, bifida, semina nigricantia, oblonga, in capsula, quæ flori tanquam calix inservit inclusa; radix fi- brosa; tota planta habet odorem aromaticum & gratum. Crescit in montibus, & in viis publicis.
Nomen à *καλή* pulchra & *μίσθη* mentha, id est, *pulchra mentha*, quia viribus cum illa planta con- venit, vel quia *pulchra Mentha* fuit puella, quæ ex amore periit.

Vires. Sapor hujus plantæ est maxime reficiens; odor est suavissimus, & amœnissimus, & plane singularis, ita ut qui semel has plantas subolsece- rit, oculis obvelatis odore cognosci possit; flores vino infusi & poti mirifice exhilarant, stomachum confortant, pituitosam & glutinosam materiam e Pulmonibus & Renibus expellunt, Melancholicis

& Hysteriis est optimum remedium, nam calefaciendo sua vi aromatica humores liquefacit, est planta carminativa, cephalica, stomachica, & uterina. Prima in montibus crescit, sed ibi longe minor est & odoratior, secunda melior est, sed carior, sic etiam quinque priores perfecte vires easdem habent, in his vero virtus est eadem ac de Cataria recensui, sed odor qui in Catariis vituperatur, hic plane non adest, hinc non melior herba ab omnibus veteribus laudatur, ut exhilarans & excitans spiritus, Melancholicis maxime levans, uterum segnem excitans, & inter cephalica, uterina laudatur, estque ut basis medicamentorum, quæ contra morsus rabidi animalis, venena, ipsamque pestem olim adhibebantur, sed hodie calefacientia, in rabie canina non usurpamus, cum jam satis exsiccatos hos homines magis exsiccant, & mortem accelerant, in peste hæc non approbamus, nisi cum diluente copioso aquoso, quia putredinem augent, motum majorem humoribus conciliando, potius indolem veneni examinamus singularem, singulaeque ejus antidoton exhibemus; inde fiunt spiritus carminativus & aqua aromatica, ex foliis & floribus idoneo tempore carptis & cum saccharo in offam contusis paratur conserva optima, nam in floribus & foliis est vis calefaciens, roborans, & aromatica, succusque inest simul valde saponaceus, hinc est planta cardiaca, pulmonica & sic in omnibus morbis frigidis, pituitosis ut & Hydropicis convenit, optime spiritus excitat, ut quasi robur addatur, maxime in morbis debilibus ventriculi herba tota recens cum saccharo est deglutienda, hæc planta in magnis Antidotis ingreditur: in flatibus dissipandis, Lochiis, & Menstruis obstructis provocandis, ut & in Partu difficili conducit, fætum expellit, U-

ri-

Gymnotetrasperma Verticillata. 251

rinam movet, Tussi pituitosæ, serosæ medetur, in artuum doloribus & Orthopnæa est optimum medicamentum ut in Calculo, pellendo, ejusque generationem arcendo, in Phthysi dicitur prodesse, Tumores œdematosos resolvit, in Clystere folia adhibita dolores Colicos flatulentos tollunt.

Acinos.

Character. Caulis quadratus, tenuis, villosus; folia Majoranæ Sylvestris, minus odorantia, sibi invicem juxta caulem opposita, lanuginosa, saporis Salviæ, flos ex foliorum alis, secundum caulem non in capitula, nec in pedunculos, sed in arctos verticillos congestus. Galea subrotunda, erecta plerumque bifida, flos est coloris purpurei, raro albi, semina rubicunda, oblonga, minima, in capsula, quæ flori tanquam calix inservit inclusa; radix fibrosa; crescit hæc planta in sylvis.

Nomen ab *ænis* tranquillus, quia loca amat deserta, vel quia non facile movetur, vel à virtutibus sic dicitur, quia animum firmum reddere videtur. Vocatur etiam ob similitudinem *Clynopodium*.

Vires ad Calaminthas accedunt, sed paulo minores.

Dracocephalon.

Character. Folia Persicæ sed longiora, ferrata, alternatim cruciata, flos angulosus, ubi galea superior relinquit gulam referentem caput Draconis; flos Digitalis.

Cassida.

Character. Caulis ramosus, debilis, quadratus,

252 *Gymnotetraspermæ Verticillatæ?*

repens; folia angusta, longa, acuta, aspera, in margine dentata, saporis amari, caulibus brevibus adhaerentia; flores ex foliorum alis erumpentes, minimi, sibi invicem oppositi, galea in superiori parte bifida, superior galea binis auriculis est instructa, inferior plerumque incisa; hic flos externe est lanuginosus, coloris Violæ cæruleo-virescentis, multis punctis cæruleis instructus; semina obrotunda; radix minima, nodosa, fibrosa, alba, repens; hæc planta crescit in locis aquosis, odor ejus est fatis gratus.

Nomen. Sic dicta fuit hæc planta à *Fabio Columna* à *caffide militari* quam flos quodammodo refert. Dicitur *Solea Virginis Mariæ*, quia soleam calcis fæminæ Belgice *een Schoen* refert, *Scutellaria*, à *scutella* quia capsula feminis talis est. Vocatur etiam *Tertianaria*, quia amaro suo succo idem efficit ac flores vel summitates *Centaurii Minoris* ad Febres Intermittentes curandas, si folia ejus infusa adhibeantur, præsertim quartæ & quintæ, de cæteris nil prædicatur.

Majorana.

Character. Caulis minimus, rubicundus, aliquantulum lanuginosus, ramosus, lignosus; folia sibi invicem opposita, obrotunda, minima, *Organum* vulgare referentia, sed minora, albescencia, mollia, odoris aromatici, penetrantis & grati, saporis amari & acris; flores in summitate caulium crescentes, congesti in spicas aut capitula rotunda, densa, breviora *Origano*, conflata ex quaterno foliorum squammatim sibi mutuo incumbentium ordine; galea erecta, bifida; semina obrotunda, odorata, minima, amara, coloris rubicundi; radix minima.

Nomen.

Gymnotetraspermæ Verticillatæ. 253

Nomen. *Majorana*, quasi *major ad vitam*, quia vitam prolongare dicitur, vel quia Marum refert, forte est Marum veterum, videtur etiam esse *Sampsuchus* veterum, vel dicitur *Majorana* & *Amaracus* ex a privativo & *μαραινωμαι* *Marresco*, quia hæc planta non facile putrescit, nec marcescit, nam est nimis sicca, Belgice dicitur *Mariolein*.

Vires. De hac planta multa prædicantur, habet suaveolentissimam expirationem, benignamque virtutem, & inter Cephalica Antihysterica, Uterina, & Carminantia habetur; folia præbent benignissimum medicamentum in morbis mulierum à frigida causa ortis, si ejus folia instar Théè adhibeantur, princeps est inter plantas Cephalicas cum Lavendula, Roremarino, Stæchade, quasi fundamentum Cephalicorum constituit, est herba suavissimi odoris, aromatici, penetrantis, in omnibus morbis, ubi frigus cum pituita & inertia vel debilitas adest, convenit, veteres dixerunt herbas cephalicas, quæ morbos cerebri curant, & imprimis eliminantes pituitam: ad debilem stomachum ad Uteri vitia languida corrigenda est planta commendatissima, specificum est remedium in Catarrhis, Vertigine, Doloribus Capitis, Morbis Soporosis, Obstructionibus, Epilepsia, & Apoplexia, a causa frigida, mucosa ortis, in sternutatoriis & errhini ingreditur, ex foliis recentibus fiunt aqua stillatitia, spiritus & oleum, si addatur Sal Ammoniacus, dat nobilissimum sal cephalicum. Oleum Majoranæ muco tenaci uteri, frigidæque ejusdem destillationi, singulare, pulchrumque est. Conserva fit ex foliis tenuioribus, folia debito tempore carpta, in umbra siccata & accensa, ut *Nicotiana* expurgant pulmones a muco & lavant senilia pectora, hæc planta in omnibus compositionibus majoribus ingreditur, *Tournefort*

254 *Gymnotetrasperma Verticillata.*

suis hoc genus confundi vult cum Dictamno, sed si character inspiciatur, facile distinguitur.

Dictamnus.

Character. Caulis ramosus, villosus, purpureus, in alas divisus; folia obrotunda, acuta, lanuginosa, odorata, saporis acris; flores cum verticillis in longas & laxas spicas congesti, coloris purpurei, in singulo flore galea est erecta, bifida, subrotunda, barba tripartita, femina quatuor, obrotunda, in capsula; quæ flori tanquam calix inservit, inclusa; radix parva, numerosa; crescit in Candia, in monte Ida, unde ad nos sicca adfertur.

Nomen. *Dictamnus* à *διελαμνος*, ἀπὸ *Ἰτακτῆν*, id est, *parere*, quia hæc planta ad Partum promovendum conducit.

Vires. Hujus plantæ vires Poëtæ, veteresque omnes Romani scriptores valde celebrârunt & dixerunt hanc esse omnium plantarum vulnerariarum principem; hinc dicitur Apollo cum hac planta multa præstitisse, sapor est subamarus, oleosus, balsamicus, & aromaticus, præservat ergo à putredine, & omnibus fere venenis contrarium est, hinc Antidotis ingreditur. Secunda est *Dictamnus* verus veterum, nam nullibi in tota terrarum orbe invenitur, nisi in monte Ida in Creta, ubi veteres Græci degerunt, quæ planta omnes habet virtutes, quas veteres prædicant, ut *Homerus*, & tota vetustas de hac tanta dixerint: inest vis balsamica, addo tamen, est in rerum natura volatile quid sensibus non percipiendum; nisi solo olfactu, quod vocamus spiritum volatilem, unde fit spiritus gratissimus, ille spiritus est inimi-

tabilis arti, si ille spiritus nimium offendat, tum est optimum aromaticum, si vero nimis volatilis sit, tum dicitur balsamica planta. Est planta aperiens, cardiaca, calefaciens, attenuans; conducit in Menstruis obstructis a causa frigida, muco-
sa & Partu difficili.

Origanum.

Character. Caulis quadratus, durus, villosus; folia magna Calamintham referunt, minima Majoranam, lanuginosa, odorata, saporis aromatici, acris; flores in spicas squamosas congesti instar umbellæ, flos galea erecta, subrotunda, bifida; semina minima, obrotunda, in capsula, quæ flori tanquam calix inservit, inclusa; radix fibrosa, minima, lignosa; crescit in montibus.

Nomen. *Origanum* ab ὄρος mons & χαίρω gaudeo, quasi planta, quæ montes amat. Præterea quæ in caractere habentur, odore à cæteris distinguuntur; nam in omnibus idem odor & sapor.

Vires. Nulla planta est celebratior *Hippocrati* quam hæc, nam laudat hanc plantam in morbis, ubi calefaciendum, dissolvendum, & stimulandum est, hinc adhibetur in cura exulcerata pulmonum, nempe si vino incocta & melle edulcorata sic calide forbeatur: est optimum remedium ad Phlegmata educenda, sed tamen non est danda, ubi Hæmoptoe est metuenda, sic etiam ad Renum morbos convenit, nam est aperiens, solvens & balsamica: hæc herba plus calefacit priori, sed vis non est adeo subtilis, alioquin est similis Calaminthæ; hæc planta in affectibus Hypochondriacis & Tertianis Febris est optima,
&

256 *Gymnotetrasperma Verticillatae.*

& ubi languenti naturæ est succurrendum & incidendum, folia in aqua cocta & melle edulcorata conveniunt senibus in magna tussi, laxant, & stimulant, est herba penetrans & calefaciens, succus ejus melle edulcoratus conducit in pulmonum Apostemate, Asthmate, Ictero, & sudoribus eliciendis, morbis Soporosis frigidis, Hystericis & Catarrhosis; auget lac, fiunt inde aqua stillatitia, spiritus & oleum. Semen Origani est piperaceum, fervidum & in fistulis putridis prodest, contra Colicam flatulentam ex floribus fit oleum. Folia instar Théee infusa conveniunt in Asthmate pituitosa, frigida, & Tussi violenta, & in digestionem, in balneis ad Passiones Hystericas, Chlorosin & Paralyfin aliosque morbos frigidos adhibentur.

Rosmarinus.

Character. Caulis longus, tenuis, cineritius, habens folia angusta, dura, non flexilia, in parte superiori viridia, in inferiori alba, odoris penetrantis, aromatici, saporis acris, semina minima, obrotunda, quatuor ad se invicem juncta, in capsula, quæ flori tanquam calix inservit, inclusa; radix fibrosa, minima. Crescit hæc arbuscula in regionibus calidis, ut in Hispania & Italia.

Nomen. *Rosmarinus* est vox composita ex *ros* & *marinus*, quasi *ros maris*, quia ingenti copia ad maris mediterranei ripas crescit, ejus vapores cadentes rosis formam accipiunt; ejus flos in officinis dicitur *Anthos* ab ἄνθος per *κατ' ἐξοχήν* Græce, vocatur etiam hæc planta *Coronarius*, quia olim ex floribus hujus plantæ coronam conficiebant veteres.

Vires. Folia sunt Antihysterica, Uterina, Emmenagoga, Cephalica; si pro fomentis & cataplasmatibus adhibeantur, summopere alliciunt & detergent, contra Fluxum Album à languore est optimum remedium, est dissipans & calefaciens. Folia contrita & in pastæ formam redacta & deglutita, ventriculum mire roborant; & spiritus excitant. Hæc planta est optima in affectibus capitis, nervorum a causa frigida inerti, mucosa. Vertigine, Caro, Apoplexia, Epilepsia, Paralyfi, Colica, Passionibus Hystericis, & Memoriae debilitate, folia in balneo contra sterilitatem a frigidityte, & laxitate solidorum prosunt, visum debilem ab humiditate, serosisque humoribus ibi collectis acuunt, fætorem oris & anhelitum emendant, Hepatis, & Lienis obstructions resolvunt, hinc in Ictero sunt optima, externe in nervis confortandis, Gangræna præcavenda, & humoribus frigidis resolvendis conducunt, in Catarrhis & inde natis affectibus halitus ex hac planta convenit; hæc planta in Anglia, Hispania, & Gallia Narbonensi crescit, folia Camphoram spirant, hujus florum spiritus, oleum & quinta essentia sic dicta vobis hac Hyeme exhibui una cum virtutibus horum medicatis mirabilibus, si hi flores destillentur, fit aqua, quæ dicitur, *Eau-de-la-Reine d'Hongrie* Gallice vel Latine *Aqua Reginae Hungariae*, quia Eremita hanc compositionem aliquam Reginam Hungariae docuit; hæc aqua est optima in animi & spirituum deliquiis sic dictis a spirituum torpore ortis, ad delicias suffimigiorum, præsertim Melancholicis, & Hystericis, quum ex hoc grato odore hilares fiant, dein prodest hæc aqua in animi deliquiis, qui sunt morbi ex defectu spirituum animalium orti, sicut illorum, qui sanguinem ex venâ apertâ salientem aspi-

258 *Gymnotetraspermæ Verticillatæ.*

picere nequeunt, egregie enim reficit spiritus; nullum enim est organum, quod absque minori læsione omnia percipiet quam solus odoratus; interne etiam cum aqua pluviali vel fontana in eodem casu assumitur, externe tempora, nares, & partes nervosæ vel musculosæ hac aqua affricantur: in Contusionibus, vulneribus, Odontalgia, Gangræna, & humoribus frigidis hæc aqua cum magno successu adhibetur. Ex floribus fit conserva adeo famosa Anglicana, quæ vocatur *Conserva florum Anthos*, & quæ fit ex floribus medio die carptis, cum saccharo contusis & in theca postea ab aëre asservatis; hæc conserva est optimum remedium in Vertigine à causa frigida: in omnibus morbis frigidis; hinc summum stomachicum est ab eadem causa, hoc remedium convenit in Lema lippea oculi non ex inflammatione. Folia hujus plantæ in vino cocta conducunt in nervis confortandis; fit etiam conserva ex foliis pro pauperibus; oleum hujus plantæ fit ex floribus & foliis & est Cephalicum, Emmenagogum, & quasi ab Sabinam accedit, in Epilepsia a laxitate solidorum est primarium medicamentum, sanat symptomata quæ in Hysterica Passione oriuntur, expurgandis Lochiis & Menstruis valet; nam est summum arcænum quibusdam mulieribus ubi Partus ex vitio corporis retardantur, tum guttas aliquot hujus olei dant cum vino. In Menstruis retentis absque plethora, optimum est medicamentum.

Leonuris.

Nomen. ab *ἄρξ* cauda & *λέων* Leo, quia galea floris Leonis caudam referre videtur. Nulla est virtus medicata.

Car-

Cardiaca.

Character. Caulis fungosus, angulosus, medullofus, crassus, folia Marrubio majora, Urticam referentia, subrotunda, profunda, incisa, semina nigricantia. Radix fibrosa, tota planta habet odorem penetrantem, & saporam amarum; crescit in locis incultis, & lapidosis.

Nomen a καρδια cor aut superius ventriculi orificium, ubi est summus sensus, & nonnunquam atrocissimos dolores patiuntur ægri, si vero folia hujus plantæ contrita ibi loci externe, ubi dolores interne sentiuntur, ponantur, tum ventriculi dolores sedant, vel plantæ sunt cordi utiles; Belgice dicitur *Hertsgepan*.

Vires. Hæc herba est amarissima & penetrantissima, contra palpitationes cordis à polyposa concretione conducit, si nempe à materia pituitosa oriatur, nam eam dissipat, sic si mucus obsideat orificium ventriculi, eum expedit, & solvit, credo quod hujus infusum cum aqua vel aceto ipso infuso Bezoardico, Pedro del Porco aliisque pretiosis infusis longe superet, nam sapor fere est idem, non est *Leucoperdum* veterum; ut alii volunt; sed est Marrubium Pallustre Glabrum sic dictum. Est planta leniter calefaciens, & purgans sine alvi subversione, in summo est usu, ubi materia facile est dissipabilis, ut ad Tumores frigidos dissipandos ut & in Inflammationibus, Gangrænam curat, folia infusa sunt sudorifera, in vulneribus & contusionibus folia contusa & applicata sunt optima, Urinam a causa frigida & Menstrua provocat obstru-

260 *Gymnotetraspermæ Verticillatæ.*

structa, difficulter parturientibus opitulatur, in Febribus Intermittentibus convenit, ventriculi morbos, si à Lumbricis, acido, & languore oriantur, tollit, & calore suo nervos afficit, ita ut quoque juxta recentiorum sententiam sit cardiaca, quasi cordi robur dans, & juxta veteres herba, quæ tollit Cardialgias, & revera, si a causa frigida; medetur Distentioni Hypochondriorum & Cardiacæ infantum ab inertia prædicta.

Teucrium.

Character. Caulis crassus, corticem album habens, & in ramos albos divisus; folia oblonga, aut obrotunda, in margine incisa, in parte superiori alba, in inferiori viridia, saporis amari; hæc planta semper est viridis & creseit in regionibus calidis, ut in Italia circa mare.

Nomen Sic dictum à Rege Teucro profugo, qui eam plantam primo adhibuit apud veteres. *Tournefortius* male hanc cum Chamædri confundit, cum facile distingui possit. Nulla in his virtus.

Chæmadrys.

Character. Caulis tenuis, lanuginosus, rubicundus; folia minima, per intervalla sibi invicem opposita, oblonga, villosa, dentata, saporis amari, acris, & aromatici, flores in foliorum alis nascentes, coloris purpurei, saporis grati, semina obrotunda, in capsula, quæ flori tanquam calix interservit, inclusa; radix fibrosa, minima, lignosa; cre-

crescit hæc planta in locis incultis. *Rapinus* de hac planta canit.

*Interea gelidos per fontes nda Chamædrys.
Gaudet, dentatis cervice simillima ferris.*

Nomen a χαρὰι humilis & δῆος Quercus, quasi humilis Quercus, quia folia hujus plantæ Quercum referunt.

Vires. Hæc planta est aperiens, febrifuga, diaphoretica & incidens, laudatur à virtute amara, balsamica, calefaciente aperiente; hinc in *Chronicis* est optima, hanc plantam in *Scorbuto*, acido, pituitoso & *Podagra* semper præscriptam videtis à veteribus, folia in vino albo infusa & mane jejuno stomacho hausta conducunt in *Chlorosi* & virginibus pallidis, ubi acidum dominatur folia intar *Thée* infusa conveniunt in *Podagra* & *Doloribus Ischiaticis*; quando hæc planta hoc modo per aliquod tempus usurpatur, tum omnem sanguinem meabilem & æquabilem reddens perspirationem auget, ne morbus præsens læli possit; *Menstrua* obstructa a causa frigida, lenta, provocat, ulcera sætida deterget, *Urinam* & *Sudorem* movet, hinc conducit in *Febribus*, & *Hydrope*, externe in *Scabie*, *Pruritu* ac *Catarrhis* exsiccandis; convenit in *cataplasmatibus* & oleum etiam adhibetur, in difficili *Partu* succus expressus mire juvat, inter *Cephalicas* plantas recensetur, aperit & summopere roborat; in *Rheumatismo* est optimum remedium. Ab hac planta semper egregium successum observavi, si ægri moderate vixerint, & morbus non sit à materia calida.

Marum.

Character. Caulis obrotundus, albescens, lignosus, habens folia Sepilli, in parte superiori viridia, in inferiori albescentia; tota planta habet odorem gratum, & saporem acrem; crescit in regionibus calidis.

Nomen. *Marum* quasi *amarum*, quia hæc planta est valde amara.

Vires. Hæc est benignissima planta; si hujus foliola contrita subolfeceris, tum odor cerebrum instar salis volatilis petit, si folia Æstate à Sole ferventi quasi sint exusta, tum nullum habent odorem, si non vehementissime conterantur, hinc hoc modo verum sal volatile acidulum componitur, cui neque ars neque natura simile dedit, quod sal contra Apoplexiam, Lethargum, Hystericos & Epilepticos insultus est optimum, si nempe hi morbi à causa frigida sint orti; hujus spiritus in quodam loco sparsus gratissimum fert odorem, & si intra chartam ponatur, per annos manet odor, est planta egregia in Phlegmate à stomacho, Hydrope Anasarca, in stomachi vitiis & uterinis, si conserva cum spiritu vini detur, fit spiritus superans longe aquam Reginæ Hungariæ; conducit etiam in moribus venenatis, & halitu fætido, ingreditur in compositionibus multis, ut Theriacis. *Tournefortius* hæc planta ad Chamædryn retulit.

Chamæpitys.

Character. Caulis villosus, lignosus, repens; folia oblonga angusta, villosa, dentata, albe;

bescentia, semina oblonga, nigra, in capsula, quæ flori tanquam calix inservit, inclusa; radix crassa, fibrosa, longa, lignosa; tota planta habet odorem penetrantem, resinofum & ingratum, sapor est amarus; crescit in montibus & locis sabulosis.

Nomen. *Chamæpitys* a χαμαι *humilis*, & πτυς *Pinus* quasi *humilis Pinus*, quia folia hujus plantæ Pinum referunt.

Vires. Hæc planta est aperiens incidens, cephalica, emmenagoga, diuretica & vulneraria. In Podagra & affectibus nervorum, & doloribus Rheumaticis ad crura conducit, si folia in aqua vel vino cocta assumantur, Epilepsiam & Colicam a frigida causa ortas curat; in doloribus Arthriticis & Ischiaticis est optima, oleum inde extractum instar olei Therebinthinæ agit, in Asthmate convulsivo & frigido, pituitoso convenit; ab aliis in Mictu Cruento & Catarrhis laudatur; Menstrua a causa frigida obstructa provocat: cum magno emolumento, ex ejus succo fiunt *pilule Nicolai Salernitani*, quæ pilulæ in morbis Arthriticis sunt optimæ; in Theriaca Andromachi ingreditur, uti & Unguento Martiato, ex hac plantæ fit conserva optima, dicitur per sudores venena expellere.

Scordium.

Character. Caulis ramosus, quadratus, repens, villosus; folia mollia, villosa, in margine incisâ, oblonga, albescentia, semina obrotunda, minima; radix in terra repens, fibrosa. Tota planta habet odorem Allii & saporem amarum, adstringentem; crescit in locis humidis & paludibus.

264 *Gymnotetraspermæ Verticillatæ.*

Nomen à oxógodon Allium, quia Allium redolet.

Vires. Prima est unicum & totum remedium deprehensum contra pestem, *Rudbeckius* deprehendit; quod hæc planta in cadaveris ore, intestinis & naso intrusa conservet corpus à putredine, apud veteres ingrediebatur in omnibus medicamentis contra morsus rabidi animalis venenosos; omne peregrinum præcipue ad putredinem inclinans per sudorem expellit, habet amaritiam intolerabilem, & nauseosam, sed tamen non nauseam faciens, hinc omnes vermes & insecta necare videntur hæc plantæ, sed hinc non dico, an verum sit, ut *Kircherus* aliquæ putant ova insectorum tunc temporis ex aëre hauriri & sic pestem fieri, hinc hanc herbam modo hos vermes necare, Gangrænam curat, & Tumores resolvit, in Febris Intermittentibus convenit hæc herba, externe vulnera ulcera depurat, dolores Podagricos lenit, succus expressus datur cum saccharo contra Pulmonum vitia; de virtutibus hujus plantæ *Fracassatus* multa scripsit, ut & *Sylvius* in sua praxi ex hac herba laboriosam Tincturam, sed penetrantissimam extraxit, sed in officinis & apud Pharmacopolas labori parcentes non ita habetur, hinc si in his certi esse velimus, nos ipsi conficere debemus, hoc extractum dicitur *Diascordium Sylvii*, cæterum potest supponi pro *Mitridatio Phyllonio Mesue*, ut summum remedium, conserva est sudorifera, Phthysicis Astmaticis, virginibus Chlorosi & Menstruis obstructis laborantibus conducit; folia vino infusa profunt Hydropicis. Secunda in Chirurgia recipitur, folia enim ejus contusa cum aceto *Lythargyri* & sale Gangrænam & Cancrum sanare dicuntur.

Polium,

Polium.

Character. Caulis obrotundus, tenuis, durus, lignosus; folia oblonga, lanugine flavo instructa, dentata, crassa, flores aurei coloris, odoris penetrantis, aromatici, saporis amari, semina obrotunda, minima, in capsula, quæ flori tanquam calix inservit, inclusa; crescit hæc planta in regionibus calidis in montibus.

Nomen à πολιδς incanus, quasi *herba incana*, quia veterum Polium erat album.

Vires. Hæc planta putredini resistit; & hæc Scincus Marinus conditur, ut à putredine servetur, nam nolunt hoc luxuriosum animalculum sale vel aceto condiri. Est planta amara multum ad Scordium accedens, Urinam movet, Menstrua obstructa a causa frigida, lenta, mucosa provocat, Icterus absque phlogosi curat, flores & folia instar Thæe infusa conducunt in morbis soporosis a causa frigida, lenta, pituitosa, hinc & Epilepsia ab acido, lento, frigido humore. Quid vero Polium veterum fuerit, ignotum est, ingreditur quoque confectionibus magnis & Opiatis & quoque Teriaca, dicitur valere contra morsus animalium venenatorum.

Bugula.

Character. Hæc planta duos habet caules, unus flores habens & quadratus, alter tenuis & repens, bini aliquantulum lanuginosi, Folia oblonga, Origano majora, ampla, mollia, aliquantulum in margine incisa, saporis subdulcis, postea amari & adstringentis, flores in spica verticillatim orti, labio brevi staminibus ornato, inferiori trifido,

266 *Gymnotetraspermæ Verticillatæ.*

fido, media parte procumbente bifida & majore. Semina obrotunda, in capsula, quæ flori tanquam calix inservit, inclusa; radix fibrosa, saporis adstringentis. Secunda est *Consolida*, minima & *Symphytum* est *Consolida Major*.

Vires. Flores & folia hujus plantæ decocta conducunt in nimio Menstruorum fluxu, Dysenteria, Sputo Sanguinis, Hæmorrhagia, & Fluore albo, succus foliis expressus & melle edulcoratus convenit in Oris & Pulmonum ulceribus, Aphthis, & omnibus morbis Faucium; vulnera detergit & consolidat, Urinæ retentioni & Herniis convenit, ejus succus est suavis, lenis & saponaceus, unde eadem hic conveniunt, ac dixi de plantis, quæ titulo *Brunellæ* habentur, convenit ergo in omni Inflammatione, & in omni acri, quia laxat, sed hic debetis monere; ut sumant herbam recentem, & addendo paululum aquæ conterant in mortario marmoreo cum pistillo ligneo, & tum illud viscidum habes, quod in infuso avolat, si vero sit planta valde aromatica, tum fieri debet infusio in aqua fervida sine ebullitione, vase clauso, per aliquot horas, & sic harum herbarum vis optime habetur. Sexta est omnium rarissima.

Mentha.

Character. Caulis ramosus, quadratus, & rubicundus, folia oblonga, acuta, angusta, aliquantulum lanuginosa, in margine incisa, semina oblonga, minima, radix fibrosa, longa & repens; hæc planta habitu & quodammodo odore distinguitur à *Verticillatis* non barbatis reliquis.

Nomen *menta* est vox Græca, quæ dicebatur apud veteres *Dea*, ut & apud Poëtas, vocatur & apud veteres ἠδύμηδης *Suaveolens*, ab ἰδύς suavis,

vis, & *irpæ* odor, & quando hanc vocem invenimus tum hæc planta intelligitur, *Mentha* etiam vocatur à *Mente*, quia hæc planta memoriam & mentem confortat, omnibus his plantis est fere eadem vis, sapor & odor.

Vires. Prima & secunda pro pulcherrimis habentur, hæc *Pulegii* odorem & saporem habent; hinc sic uti possunt. Duodecima dicitur *Belgice Bruynheylige*, quia mirifice hominibus prodest laudatur à vi acri, balsamica & aromatica, calefacit, laudatur, à singulari virtute, qua ventriculo prodest. *Sydenham* dicit se *Singultum* & *Vomitum* cum aqua *Menthæ* curasse, si nempe singulis horis frigide detur ad unciam unam, in *Arrabiliaris* & *Hystericis* quoque conducit, in *Dysenteria* sanguineâ contusa herba abdomini applicata est summum remedium, sed genituram extinguere dicitur, sed rationem, quare hoc dixerint auctores, nescio, puto potius contrarium obtinere. Est planta carminativa, multos ructus ciens, ut *Martialis* convivium parans optime canit:

Nec deest ructatrix Mentha nec Herba salax.

Curat omnia stomachi vitia, & omnes dolores *Iliacos*, quando à frigidâ causa oriuntur. in *Arthritide* vaga, *scorbutica*, frequentissima hisce in oris ab humiditate oriunda & in *Scorbuto* lento, frigido conducit, *Urinam* movet, *Menstrua* obstructa a causa frigida, lenta, viscida provocat, herba cocta faucium *Erysipelata* & *Inflammationes* extravertit, ut externe erumpant, & interne liberentur, si nempe externæ faciei imponatur herba cocta cum sero lactis. *Spiritus Menthæ* ad guttas paucas cum vino *Hispanico* multum proficit ad *Stomachi præcipue morbos flatulentos frigidos*

268 *Gymnotetrasperma Verticillatæ.*

externe folia in intestinorum tormine ab acido mucoso, frigido, aquoso (uncia dimidia hisce in casibus sufficit) vel spiritus ejus cum vino Rhenano Abdomini applicantur. Est incomparabile remedium ad Vomitum absque phlogosi sistendum. Menthæ crispæ herba ter quaterve cohobata redigitur in liquorem balsamicum, penetrabilem qui in roborando ventriculi debiles fibras, in frigida, lenta, mucosa pituita stomachi in vomitu hinc orto, in lienteria remedium dat eximium, promptissime succurrens laborantibus, ut nihil supra. Ex tenellis apicibus fit conserva, quæ est optima, inde etiam paratur spiritus, qui omnes carminativos fere superat, estque summum Cardiacum, uti & oleum fuscum in Chemicis demonstratum, ex quo fit Eleosaccharum & Balsamum, quod ad Convulsiones frigidos prodest, & Ventriculi fere paralytici languorem superat, & in Contusionibus & vulneribus est optimum remedium; hæc herba etiam Lumbricos necat.

Pulegium.

Character. Caulis quadratus, longus, repens, villosus; folia obrotunda ut Majoranæ, sed magis mollia, nigricantia; semina minima, radix fibrosa.

Nomen à Pulex, quia hæc planta accensa pulices pellere dicitur.

Vires. Hæc planta est aperiens, antihysterica, folia decocta materiam glutinosam & viscosam ex pulmonibus educunt, præsertim si mel & Aloe addantur huic decocto, in Menstruis obstructis & Fluore Albo a frigida, mucosa ortis, convenit, prodest etiam ubi a plethora instituta prius venæ sectione; ex hæc planta conserva facta conducit in Hydrope & Ictero chronico frigido; folia

in:

instar Théæ infusa profunt in Astmate frigido, flatulento sive hysterico, pituitoso; hæc planta est optima ad morbos pectoris frigidos, & motum materiæ lentæ & robur partium excitandum; exhibeatur etiam Phthysi quæ a collecta pituita in pulmonibus, ad eam expectorandam, causam que pituitam generantem tollendam: pro Emmenagogo Uterino extrinsecus applicato convenit, inde fiunt balnea, fomenta, syrupus ejus Tussim convulsivam infantum curat, teste *Boyleo in tractatu de specificis medicamentis*. Succus ejus expressus & cum syrupo quodam assumptus est optimum medicamentum, est planta mire balsamica & aromatica, ut ilico spiritus excitet, cæterum virtus ad Mentham accedit, Calculum ac Urinam pellit, externe capiti prodest, Vertiginem discutit corroborando cerebrum, sympaticam quoque vertiginem sanat ventriculi fibras roborando; doloribus Arthriticis scorbuticis, vagis ab humiditate oriundis, humidum e corpore expellendo, nervosque fovendo, convenit, somnum arcet, cutis pruritus præsertim si ab acido curat, dentes absterget.

Lycopus.

Character. Caulis quadratus, durus, rugosus, villosus, folia sunt longiora, duriora Marrubio nigro, in margine magis incisa, sine lanugine, tamen aspera, nigricantia; semina minima, obrotunda; radix repens, fibrosa.

Nomen à *λύκος lupus* & à *πῆς pes*, quasi *Pes lupi*, quia veteres credebant, hujus plantæ folia pedes lupi referre, apud veteres multa de hac herba prædicantur, sed an sit eadem planta, nescio, omnes vulnerarias herbas sic vocabant, sed de hujus

276 *Gymnotetrasperma Verticillata.*

virtute tamen nil constat.

Verbena,

Character. Caulis ramosus, aliquantulum lanuginosus, durus, angulosus, aliquando rubicundus; folia profunde incisa, oblonga, rugosa, saporis ingrati & amari: semina tenuia, oblonga, sibi invicem juncta; radix fibrosa, oblonga, crassiuscula, saporis amaricantis. Crescit in locis incultis.

Nomen. Dicitur *Verbena* à *verrere*; quia olim ad altaria purganda inserviebat, *Peristerium* à *περιστέρι* columba, quia à columbis adeo amatur, nulla est herba, de qua tam multa dixerunt veteres ad rem vulnerariam, quia *Heterogenea* pellit, unde dicitur *Herba vulneraria*, seu *Syderitis* species, nulla, de qua plus Poëtæ finxerunt, nulla, quæ plus in sacrificiis laudata, unde dicitur *Hierobotane* ab *ιερός* sacra & *βόταν* herba quasi *herba sacra*, hæc (unde dicitur *Jovis mensa*) ponebatur in aris, & cum ea purgabatur ara, hinc servus apud *Terentium* dicit, *tolle Verbenas ab ara*, sic nulla de qua plus Magi fabularunt; dixerunt enim, quod si circulo circumscripto, sinistra manu, antequam Solem & Lunam vidit, carpatur, tum omnibus ille erit compos, & si dextra manu evelatur, tum nil arridere: hæc superstitiones nondum desinunt. Auctores dicunt pueros, si hanc plantam mastitent, sine dolore dentes accipere; contra Convulsiones & Incantrationes valere dicitur, est aperiens, detergens, depurans, roborans & febri-fuga; folia vino infusa conducunt in Chlorosi à debilitate fibrarum, humoribusque frigidis, mucosis oriunda, & Ictero Chronico, inertis, pulvis ex foliis factus prodest in Hydrope, ejus succus Febres Intermittentes curat, folia instar Théæ infusa

pro-

profunt in Passionibus Hystericis à causa frigida inertis, folia contusa & forma cataplasmati adhibita sunt optimum resolvens in Pleuritide, aqua ejus destillata uti ejus succus Oculorum Inflammationes curant, & omnia vulnera; lac in mulieribus lactantibus augent, in calculo Renum, Vesicæ & in Colica flatulenta profunt, in omnibus affectibus capitis est optima planta, Tussim inveteratam & Dysenteriam sanat, Arthritidem mitigat, Partum difficilem faciliat, in Angina & Raucedine est optima planta; ut & in procidentia ani roborando laxatas fibras, libidinem coercet, externe Cephalalgicæ, & Odontalgicæ conducit, in Sputo vel Mictu Sanguinis convenit, hinc inter plantas vulnerarias retetur: Plures Medici de hujus viribus silent.

Borrago.

Character. Folia oblonga, fere obrotunda, villosa, ampla, plerumque repentia. Caulis ramosus, debilis, excavatus, rotundus, flos stellatus, amplius expansis petalis mucronatis; semina nigra, radix crassa, longa, habens succum viscosum & crassum, nemo Botanicorum hujus herbæ meminit, nisi primo *Tournefortius*. Provenit primo Æstivo tempore si calor urgeat.

Nomen. *Borrago* quasi *Corrago*, quod Gallice idem significat ac *Courage*, quia tam bene spiritus excitat; unde versiculos.

Hoe komt dat Bernagye ons geeft soo veel couragie?

Vires. Hæc planta in curandis morbis calidis est optima, nam liquefacit, laxat, exhilarat, nunquam movet, nec stimulat; hinc laudatissimum est cat-

272 *Gymnotetrasperma Asperifoliae.*

diacum in his morbis, inde in Febris maxime commendatur; flos benignissimus atque cardiacus unus ex quatuor cardiacis, si cum saccharo in conservam redigatur, fit inde optimum cardiacum, hanc plantam contra bilem exasperatam vobis commendabo, succus expressus saporem spumantem refert sine ulla acrimonia, nam est subdulcis, saponaceus, & pro summo solamine in morbis adhibetur, si cum sero lactis vel syrupo Citri gratior redditus diluatur, tum in omni morbo inflammatorio, Podagra, Phrenitide, Paraphrenitide, & Peripneumonia convenit, solatium fert omnibus tristibus, post Crocum Herba Magnanimitatis vocatur.

Buglossum.

Character. Folia longa, villosa, aspera, medio-criter ampla, coloris viridis, fusci, splendentis; femina quatuor viperæ caput referentia, in capsula, quæ flori tanquam calix inservit, inclusa, saporis Amygdalarum. Radix longa, obrotunda, digiti crassitie, intus alba, extus nigra. Tota planta habet succum viscosum.

Nomen. *Buglossum* à Græcâ voce βῆγλωστος, ex βῆ; bos & γλωσσα lingua, quasi lingua bovina, quia folia hujus plantæ figura & asperitate sua linguam bovinam imitantur.

Vires. Hæc planta est humectans & refrigerans; hinc Melancholicis & Hypochondriacis convenit; in Tussi inveterata & omnibus morbis Pulmonum prodest, flores inter quatuor flores cordiales annumerantur, folia & radices in decoctis pectoralibus adhibentur, succus ejus cum magno successu in Pleuritide datur, syrupus ex hac planta factus convenit in Melancholia.

Anchusa.

Character. Caulis repens, folia Biglossi Sylvestris, longa, aspera; radix longa, mediocriter crassa, foris rubicunda, intus alba, lignosa, colore rubro inficiens saporis dum recens paululum adstringentis & insipidi, odoris nullius.

Nomen ἄγκυρα τὸ ἄγκυρα, quia Anginam curat, quod verum est, aliis à radice colore, & floribus, ab ἄγκυρα *facere*, quia illius radice facies, rubore inficitur.

Usus. Radix est valde aperiens, paulo tamen adstringens, dat succum ruberrimum à pictoribus amatum, nam pulchrum rubrum colorem dat; hæc radix debet esse recens, flexilis, tamen sicca, si ungue fricatur, hanc partem rubro colore inficiens; tota hujus radice rubedo tantum à cortice externo provenit; externe adhibetur in ulceribus inveteratis exsiccandis, uti interne in decoctis contra Diarrhæam.

Lithospermum.

Character. Caulis villosus, aliquando rectus vel repens, durus, rotundus, tenuis, asper, in ramos divisus; flos monopetalus, infundibuliformis, pistillum abit in quatuor semina stridula, dura, polita, minima, alba, splendentia, obrotunda vel ovalia; folia, longa, angusta, acuta, sine caule adhærentia, villosa. Radix lignosa, fibrosa, digiti crassitie; calix quinquifidus, profunde divisus; crescit hæc planta in locis incultis.

Nomen à λίθος lapis & σπέρμα semen, quasi semen lapidis quia hujus plantæ semen est durum, & conducit in Calculo Renum & Vesicæ, nam si ad

274 *Gymnoterasperma Asperifolia.*

uncias tres in vino assumatur; predest ad Calculum, ut vulgo dicitur: vocatur etiam *Milium Solis*, quia Milium referens ad Solem se vertit: licet hoc omnes plantæ faciant, verum sic quoque dicitur, hæ quoque crescunt, si Sol redeat post solstitium.

Vires. Veteres semen hujus plantæ contritum & vino albo infusum commendarunt, tanquam calefaciens, diureticum & aperiens, dicitur esse optimum remedium in Urinæ retentione; Urinam movet, Menstrua obstructa à causâ frigida inertî provocat, Colicam Flatulentam & Nephriticam curat, Partui difficili succurrit, dicitur semen Calculum frangere, quod non puto verum esse, nullum enim lithontripticum esse remedium propria experientia affirmo: sed hinc ortum est, quia semen Calculum refert quoad duriciem & figuram.

Heliotropium.

Character. Caulis lanuginosus, ramosus, medullolus, albescens; folia nervosa subrotunda, oblonga, albescencia, & villosa; semina oblonga, sibi invicem conjuncta, in una parte obrotunda, in altera compressa, coloris cineritii. Radix lignosa fibrosa.

Nomen. *Heliotropium* ab *heli* Sol & *tropon* verto, quia hujus plantæ caput se Soli obvertit, sed hoc facit tota hæc species; hinc puto potius sic dictum, quia *Heliotropium* veterum florere solet circa Sol-stitium, quando Sol revertitur.

Vires non habet.

Asperugo.

Character. Caulis angulosus, tenuis, nodosus, tener, asper, repens; folia aspera, mediocriter ampla,

pla, oblonga, semina oblonga, minima, nigricantia; radix minima; calix abit in duo fimbriata foliola, quæ sibi ante incumbentia formant vasculum, in quo quatuor semina hærent.

Nomen. *Asperugo* dicitur ab *aspero*, quia tota hæc planta est aspera; fructum habet instar pedis Anserini. Vires habet nullas.

Cynoglossum.

Character. Caulis ramosus, lignosus; folia lanuginosa, mollia, longa, aucta, angusta, albescentia, odoris penetrantis; radix longa, recta, crassa, externe ex atro rubens, interne albescens, odoris graviusculi, aliquid fætidi canis redolentis, narcotici, si crescat in locis humidis, in siccioribus inodora fere, naribus admota somnum conciliat, est saporis fatui, mucosi aliquando subdulcis. Hæc planta crescit plerumque in locis siccis, arenosis & desertis.

Nomen à *κύνων* canis, in genitivo *κυνὸς canis* & *γλῶσσα*, lingua, quasi *lingua canina* quia folia hujus plantæ canis linguam referunt.

Vires. Hæc planta est refrigerans, emolliens, adstringens & anodyna. Radices, folia & semina habent vim Narcoticam, nam si cum vino & sale externo vulneri apponantur, sedant dolores, folia recentia in pauxillo lactis decocta & instar cataplasmatibus imposita Inflammationes & Tumores calidos sedant, est planta Anodyna, sed si in majori assumatur copia, fit Narcotica. Radices decoctæ in Diarrhæâ, Dysenteria, ardore Urinæ, Gonorrhæâ, Tussi, Convulsione, Hæmorrhagiis, Sputo Sanguineo & Catarrhis conducunt, cataplasma ex foliis cum lacte factum convenit in fibris contractis, ut in Podagra & Arthritide. Ex succo fiunt

276 *Gymnotetrasperma Asperifolia.*

pilulæ adeo famosæ de Cynoglossò quæ in Hæmoptysi dantur si tussis violenta est, gr. ij vel iij. Hæc planta merito ad Narcotica refertur, nam vis eadem, ac in Opio reperitur, fere in ea existit.

Omphalodes.

Character. Hæc planta est humilis, repens, Symphytum referens, ex radice folia Pulmonariæ erumpunt, sed minora, non maculata, viridia, acuta, caulibus longis adhærentia. Caulis tenuis, pauca folia habens. Radix fibrosa, minima.

Nomen. *Omphalodes* ab *ὀμφαλός*, *umbilicus*, quasi *herba Umbilicalis*, quia calix excavatur, ut umbilicus in homine, primo Vere prodit flos, aureo suo colore splendens, nonnulli habuerunt pro Borragine, sed hæc planta non est adeo succulenta.

Pulmonaria.

Character. Caulis angulosus, villosus, coloris purpurei, Buglossum referens; folia repentia, ex radice erumpentia, stipiti adhærentia sine caulibus, oblonga, acuta, ampla, in medio nervum habentia, lanuginosa, plerumque maculata; semina obrotunda, in capsula inclusa. Radix fibrosa, saporis viscosi, hæc planta crescit in sylvis.

Nomen. *Pulmonaria* à *pulmone*, quia vesiculæ quasi albæ in hærent ac in pulmone inflato, sed alii putant sic dici quia pulmones juvat, & princeps sit medicamentorum Pulmonalium, habet quidem succum benignum; sed puto hoc in casu non magis præstare, quam Borriginem, vel Cynoglossum, & hanc vim ipsi à nomine esse datam, nam æque convenit in omni morbo, ubi demulcendum, emolliendum, laxandum, quam in morbis pulmonum.

Vires. Vis est ut Malvæ emolliens, conglutians; consolidans, humectans, & inspissans herba in Sputo Sanguinis, Hæctica & Phthysi vel folia vel flores commendantur, inter vulnerarias plantas refertur, in asperitate pulmonum, tussi diuturna maxime valet; hinc in Pleuritide, Peripneumonia & Hepatitide, ubi expectoratio requiritur, convenit, lenit Anhelitum, & Renibus æque prodest.

Echium.

Character. Caulis lanuginosus, viridis & punctis nigris instructus, folia angusta, oblonga, aspera, lanuginosa, saporis insulsi; flos monopetalus ex angusto in latum instar cornu venatoris expansus, superior pars supra reliquas eminent, formatque quasi galeam, semina sibi invicem juncta, aspera, singula caput Viperæ referentia; radix crassa, longa, & lignosa: crescit hæc planta in arenosis locis circa muros.

Nomen. *Echium* ab *exis Viperæ*, quia semina matura Viperæ caput referunt, *Herba Viperaria* dicitur, quia veteres crediderunt, hanc plantam viperas necare; quod non credo; cæterum medicina pauca de ea novit.

Symphytum.

Character. Caulis lanuginosus, asper, crassus, excavatus; folia ampla, longa, aspera, lanuginosa, acuta, coloris viridis, obscuri, flos cylindricus, pendulus, ad marginem quinquesidus, profunde dissectus, semina sibi invicem conjuncta, splendentia, nigra, singula viperæ caput referentia, in floribus calice inclusa; radix pollicem crassa,

278 *Gymnotetraspermæ Asperifoliæ.*

nigra, oblonga, intus alba, furculosa, fragilis, succum glutinosum, in quo ejus inest virtus, in te habens; saporis subdulcis, mucilaginosi & viscidii; odoris nullius. Hæc planta crescit in locis humidis.

Nomen. *Symphytum* à *σύν* cum & *φύα* radnascor, quia hæc planta est consolidans & vulneraria, quæ carnibus renascentibus valde inservit, vel à *συμφύα* *conglutino*, quia si folia vel radices cum carne decoquantur, caro iterum abit in unam massam, hinc *Consolida Major officinarum*.

Vires. Prima viscosum & glutinosum succum habet, & ubi vulnera vel ulcera mala in corpore, ubi Hæmorrhagia, ubi Hæmoptoe, ubi Mictus sanguinis ab acri ingesto intra corpus, vel applicato Renibus, v. c. Cantharidibus, & Phthysis à ruptis vasibus in pulmone adest, optime convenit. Succus ejus est glutinosus, omnia consolidans, & blande inspissans; flores idoneo tempore collecti cum saccharo contusi in conservam rediguntur. *Dioscorides* dicit, quod ejus radices cum foliis Senecionis contusæ Inflammationibus Hæmorrhoidum profint. Radix hæc si interponatur concisæ carni & cum ea coquatur, tum carnem agglutinare facit: hinc maxime consolidat, cæterum sapor est fatuus, sed demulcentissimus, ejus succus est optimus in Sputo Sanguineo. *Boylæus* hunc commendat, sumit rad. consolidæ majoris unc. v. e. m. xij. folior. Plantaginis, quæ conquantur in syrupum, in Herniis *Syrupus de symphyto Fernelis* ex floribus convenit ad asperitatem Pulmonis, non vero in Tussi senili pituitosa, frigida, nam eam auget. Radices hujus plantæ contusæ & forma cataplasmatibus applicatæ cum mucilaginosæ valde sint conducunt in Tendinum puncturis, & doloribus Podagricis; in Dynteria & Exulceratio-

ne Renum & Vesicæ ex Cantharidibus ortâ prodest; datur ut Althæa, sed ob crassio rem mucilaginem in minori dosi, flores contusi & cocti syrupo Althææ postea addito faciunt optimum cataplasma ad vulnus recens consolidandum; prodest in fracturis ossium & in omni casu, ubi aere demulcendum est, ubi naturale mucosum Ventriculi, intestinorum &c. e corpore per medicamenta eliminatum est, & ubi consolidanda sunt vasa rupta, ita in dyfferentia, diarrhæa, ubi talia peccant, potest adhiberi.

Cerinthe.

Character. Hæc planta ex radice quatuor vel quinque ramos germinat, qui rami rotundi succo sunt pleni; folia oblonga, acuta, lanuginosa, punctis albis instructa; flos tubulosus in medio ventrem habens, infra & supra quasi connivens; semina seu potius vascula singulis floribus bina succedentia, obrotunda, acuta; radix est alba. Hæc planta crescit in montibus.

Nomen. *Cerinthe* à *κερός* cera, quia apes tempore Æstivo dum favos construunt, ex hacce planta, quam va de amant, succum eliciunt, unde faciunt ceram.

Gymnotetrasperma Tetrapetale.

Potamogetton.

Character. Caulis ramosus, nodosus, tenuis, longus, rotundus; folia longa, angusta; Gramen referentia, sed postquam hæc planta super aquam crevit, tum sunt ampla ut Plantaginis, ovalia, nervosa, acuta, splendentia in superficie aquæ nantia; longis caulibus adhærentia; flos expansus,
Leu-

Leucous (unde multis *Leucojum Aquaticum*) petalis constans, nudus, calice carens, pistillum floris abit in quatuor semina, capita referentia, satis magna, oblonga, acuta, dura, rubicunda, medullam albam habentia; radix crassa, nodosa, alba, rotunda, repens, se in terram profunde extendens, fibrosa. Hæc planta crescit in paludibus.

Nomen. *Potamogeton* dicitur à *πόταμος fluvius*, & *γίτων vicinus*, quasi planta crescens circa flumina aut loca aquatica. *Fontalis* vocatur, quia circa fontes crescit; *Millesfolium* à foliorum tenuitate, *Viola Aquatica*, à colore floris.

Vires. Hæc planta dicitur habere vim refrigerantem, sed puto hoc esse factum, quia est planta aquatica, maximus est error, omnes plantas aquaticas refrigerare, nam *Cochlearia* & *Nasturtium* sunt plantæ acerrimæ.

Plantæ Monangiospermæ.

Plantæ sequentes *vasculares* dicuntur, quia semina vascula continent, pistillum floris abit in capsulam, quæ in medio suo stylum habet, dicitur Botanicis placenta, cui semina quam plurima adhærent, maturescunt, capsulæ dehiscunt, seminaque de planta discutiunt, dividitur hæc classis à duplici causa vel α. juxta numerum vasculorum, ut *Monangia*, quæ unum vas gerunt, cum placenta, cui adnascuntur semina plurima, 2. *Diangia*, 3. *Triangia*, 4. *Tetragia*, 5. *Pentangia*, 6. *Poluangia*, β. juxta figuram vasculorum, tum sunt *Siliquosæ*, *Siliculifera*, & *Bivalves*.

Primula Veris.

Character. Folia ampla, oblonga, aspera, ru-

gosa, repentia, ex his erumpunt caules lanuginosi, rotundi, nudi; flos hypocrateriformis; calix amplus, profunde lectus, quinquefidus assurgens, varius, his floribus succedit capsula ovalis, continens in se semina minima, obrotunda, nigra; radix est satis crassa, squamosa, rubicunda, fibrosa, saporis adstringentis, odoris grati, aromatici; hæc planta crescit in pratis & sylvis.

Nomen Primula Veris dicitur, quia ex primis omnium tempore Veris floret hæc planta, *Casparo Bauhino* vocatur *Verbascum Vernum*, differentia petitur à floris colore, magnitudine, numero, si sunt flore unico in uno pedunculo, vel pluribus, vel unico sunt simplici vel pleno, caulis est vel nudus vel foliosus, flos simplex vel proliferus, folia in his edulia. Belgice dicuntur *Back kruys*, quia placentis admiscentur.

Vires. In Paralyti laudantur à defectu spirituum, folia edulia sunt in acetariis vel oleribus, vide *Boyleum*; ex floribus succus expressus est Antiparalyticus, nam reficit, floresque optimum, suaveolentem & non nocentem odorem habent, & dissolvunt sine metu Inflammationis, folia & radices hujus plantæ sunt aperientes conducunt in Apoplexia & Rheumatismo, in nervis & juncturis confortandis, externe conveniunt in Tumoribus, qui ictus venenatorum animalium subsequuntur, & Arthritide. Acerum earum radicum virtutibus imprægnatum, ac loco Errhini in nares attractum Odontalgiam mirabiliter sedat; ex floribus fit conserva optima contra Paralytin, *Willisius*, & *Sydenham* hanc usurpant in morbis acutis; flores hujus plantæ dantur ut flores Tiliæ; quando sunt tenuioris ætatis, tum sunt Hypnotici & Anodynii.

Auricula Urfi.

Character. Folia ex radice erumpentia, repentia, Borriginem referentia, in margine aliquantulum incisa, crassa, lata, nervosa, villosa, aspera, lacinata instar auris Urfi. Caulis nudus, sine foliis, rotundus, solidus, habens succum rubicundum, saporis dulcis & adstringentis; calix parvus, quinquefidus, flos monopetalus infundibuliformis, pistillum floris sit testis rotunda, calici adhærens, per maturitatem dissiliens in plurimas partes, habens placentulam, cui semina adhærent minima, angulosa; radix fibrosa, rubicunda, lapidibus adhærentia, saporis adstringentis; hæc planta crescit in montibus, aliquando in locis humidis,

Nomen. *Auricula Urfi*, quia veteres crediderunt, folia hujus plantæ Urfi aurem referre.

Vires. Hæc planta vulneraria esse dicitur, quia habet succum blandum, immutantem humores nimis acres, vires sunt emollientes, refrigerantes & consolidantes.

Androsace.

Character. Caulis lanuginosus, nudus, in summitate in sex aut septem ramos Umbellam referentes divisus; folia longa, lanuginosa, ampla, nervosa, in margine incisa, in orbem repentia; calix valde amplus, & expansus; flos monopetalus, infundibuliformis; vasculum feminine exiguum per maturitatem in quinque partes dehiscit, habet in medio placentam cui plurimum adnascuntur semina oblonga, rubicunda; radix fibrosa, minima; hæc planta crescit in locis maritimis.

No-

Nomen. *Androsace* dicitur ab ἀνδρ vir, in genitivo ἀνδρός & ὄστος *scutum medela*, sed quare hæc planta ita fuerit vocata nescio, nam nullas, quod scio, vires medicatas habet.

Samulus.

Character. Folia oblonga, in initio angusta, sed postea usque ad extremitatem eorum ampliora, subrotunda, non crenata, in margine incisa; caulis tenuis, non flexilis; obrotundus, habens folia obrotundiora & breviora aliis e radice erumpentibus, flos infundibuliformis major quam in præcedenti, his floribus succedit capsula semina minima & rubicunda includens; radix fibrosa, alba; hæc planta crescit in locis aquosis, & habet saporem amarum.

Nomen. Belgice dicitur *Smallebecke-boom*, nam ad *Veronicas* accedit, sed flos in his *Tetrapetaloides*, hic vero *Pentaphylloides*, præstat virtute *Antiscorbutica*, levi, nitrosa.

Soldanella.

Character. Caulis erectus, tenuis, sarmentosus, flexilis, repens, rubicundus; folia obrotunda, ut in *Tussilagine Alpina*, splendens, polita, *Chelidonium Minus* referentia, sed crassiora, habentia succum lacteum, caulibus longis adherentia; flores ut plurimum campaniformes & quasi pendentes vasculum feminale, ut in præcedenti. His floribus succedit, fructus obrotundus, membranosus, includens semina angulosa, nigra, aut alba; radix minima, fibrosa; tota planta habet saporem amarum & salsum; crescit circa mare.

Nomen deduci videtur ex voce Belgicâ *Sente-nelle*; de hac planta nil laudatur.

Lyfimachia.

Character. Caulis lanuginosus, erectus, nodosus, ex nodis erumpunt folia acuta, Salicem referentia, oblonga, angusta, bina, terna, quaterna, in parte superiori coloris viridis obscuri, in inferiori albescentis; flores monopetali, rosacei, in quinque lacinias profundas divisi, post singulos flores pistillum fit vasculum rotundum, quod per maturitatem dehiscit, & tum placenta matura semen excutitur; semina Coriandri, saporis adstringentis. Radix ejus est rubicunda, repens; hæc planta crescit in paludibus & locis aquosis, *Morizonus* hanc *Blattariam* vocat, quia flos convenit, at fructus hic unicapsularis est, cum in *Blattaria* fit bicapsularis.

Nomen. *Lyfimachia* dicitur à *Lyfimacho Regis Siciliae filio*, qui hanc plantam primus invenisse fertur. Hæc planta humida loca amat, nulla est virtus, nam quæ *Dioscorides* de illa planta laudat, non videntur huic convenire, & videtur alia esse planta. Quinta dicitur esse venenata.

Nummularia.

Character. Caulis tenuis, longus, repens, ramosus, folia circinnatæ fere rotunditatis, ex adverso caulis repentia, viridia, saporis adstringentis. Flos monopetalus, multifidus, arcte cauli adnatus, huic flori succedit capsula vel testa rotunda per maturitatem dissiliens, ut prior, habens semina minima; radix parva. Hæc planta crescit in locis humidis.

Nomen. *Nummularia* à *Nummo*, quia ejus folia habent rotunditatem, ut referant nummum; vocatur *Centimorbia*, quasi *planta centum morbos curans*. Belgice dicitur *Duyfendkruyt*: ut *Fabius Columna* notat.

Vires. Succus ut in *Becabunga*, nam saponaceum, aromaticum & balsamicum saporem habet, hinc eadem virtus; sapor est acris, non ingratus, in quo, quid aromatici sentitur, & acidituli adstringentis, hinc idem facit ac *Cochlearia* cum *Acerosa* mista, nam hoc facimus, ubi *Sanguinis Sputum* metuitur, hinc in omni *Scorbuto* convenit, ubi materia si liidior est reddenda sine periculo nimis resolutionis, ut in utero, ubi nimis sanguis fluit, quia si sistatur, oritur *Inflammatiō*, si non, erit etiam morbus, & in hoc morbo etiam hæc herba prodest, folia cum vino cocta & melle edulcorata conducunt in ulceribus pulmonum, Fluxu Albo mulierum, *Diarrhæa*, *Dysenteria*, *Asthmate*, *Sanguinis Sputo*, *Hæmorrhoidibus*, & *tussi sicca infantum*; pulvis ex foliis factus convenire in infantum *Herniis* dicitur, folia contusa & forma cataplasmati applicata ulcera fetida mundificant & exsiccant, putrefactioni resistit hæc planta, pus generat, roborat, multosque morbos curat, contra *Arthritidem scorbuticam*, *humidam*, *vagam Podagram*, *Scorbutum*, *Hydropem*, & *Icteram diuturnum* succus adhibetur ad unciam unam vel duas mane jejuno stomacho; aperit, *Urinam alvumque* ducit.

Anagallis.

Character. Cauliculi teneri, repentes; folia parva, fere obrotunda, saporis acris & amari. Flores in quinque laciniis divisi, coloris rubri, pedunculis

lis longis ex alis foliorum erumpentibus adhærentes, his floribus succedit fructus sphaericus, membranaceus, per maturitatem in duas partes diffiliens, semina plerumque angulosa, minima habens. Radix fibrosa, alba; omnia fere sunt ut in priori, nisi quod pedunculi longiores, & folia magis oblonga sint. Hæc planta crescit in vinetis.

Nomen ignorator Europæis, Belgice dicitur *Guychelheyl* quasi *Salus Fastinatorum*, id est, qui *fascina sunt intentati*.

Vires. Juvat hæc planta cerebri morbos, convulsiones & Passiones Hystericas; qui morbi semper Dæmonibus sunt adscripti, morsui canis rabidi subvenire à nonnullis dicitur, folia decocta conducunt in Epilepsia, Mania, & Morbis Hypochondriacis; est planta vulneraria & optima si externe contra morsus animalium venenatorum adhibeatur. Hæc herba viribus suis saponaceis & aperientibus multum præstat, succus in his fere idem ut in Nummularia, nisi quod non ita fit adstringens: inter antiscorbutica leniora habetur.

Hydrophyllon.

Character. Radix quasi Dentaria, folia Valerianæ sylvestris, flos campaniformis, in thyrsum globosum congestus, fit semen in capsula, quæ dum matura est in duas valvas dehiscit, in quibus recondunt sua semina.

Nomen ab ὕδωρ aqua & φίλος amicus quia ad aquas crescere amat, vis non est nota.

Gentiana.

Character. Caulis rectus; folia Hellebori albi, nervola, polita, altera ex radice, altera ex nodis cau-

caulium erumpentia, bina, conjugata, flos monopetalus, tubiformis, in quinque lacinias dissectus, pistillum fit vasculum seminale, bivalve, unicapulare, ubi insunt semina marginata & rotunda, coloris rubicundi; radix longa, crassa, in multos ramos divisa, externe fusca, interne ex flavo tubescens, saporis intense amari, odoris nullius, Hæc planta crescit præsertim in montibus.

Nomen. *Gentiana* à *Gentio Illyriae Rege*, qui primus eas virtutes indagavit, teste *Plinio*.

Vires. Hæc planta est aperiens, attenuans, & Alexipharmaca. Radix primæ est omnium radicum amarissima; hinc medicamentum decantatissimum contra Quartanam Febrem, hæc enim, Cortice Peruviano nondum inventa, habebatur pro ultimo remedio in Quartana & Hydrope, succus in hæc planta est amarior quam in Absinthio, & ulla alia amara herba, hinc bilis defectum supplet; quia hæc planta est adeo amara, ideo in bolis & opiatis potius adhibetur quam in infusis aut decoctis, in morbis ubi acidum & pituita peccat, & ubi debilitas fibrarum est, amaræ illæ plantæ agendo in corporum solidas partes, vires vitæ naturales restituunt corpori, aciditatem expellunt, & arcent, & cacochymiam mucosam superant. Sudorem & Urinam provocant: in Menstruis obstructis est optima planta, si nimir. morbus fit ab inertia humorum frigidorum, pituitosorum, aliter ubi à plethora fit, pessumdatur ægra: Lumbricos necat, quibus amarore suo adversa est, & ratione virtutis Alcalinæ, contrariatur acidis in quibus vermes nidulantur; Gangrænæ resistit, Radix ad unciam semis in vino decocta vase clauso conducit ad omnes Febres Intermittentes aliquot horis scilicet ante frigoris accessum, præmissa aliquoties purgatione; Chirurgi radicem lente siccata & in scobem rasam ulceri-

ceribus fordidis aspergunt & depurant, vel sub specie turundæ fistulis intrudunt ad fistulas dilatandas, quod fit, quia laxior radicis substantia à susceptis ex fistula humoribus intumescens eam sensim dilatat, & quia sal acre ulceris fistulosi callum exedit vel absumit; infusum hujus plantæ in Chlorosi, sive virginum pallore modo non adfit nimius mensium fluxus & stomacho confortando conducit, in Hydrophobia specificè olim laudabatur, sed postea compertum fuit, calefacientia exsiccare magis illos ægros jam satis exsiccatos, eorumque mortem accelerare: in Theriacam recipitur, ob nimiam suam vim exsiccantem & diaphoreticam, obesis & pinguioribus quam emaciatis convenientior est; in Passionibus Hystericis ubi plethora abest, & mensium fluxus nimius, hæc enim quandoque causantur hunc atrocem morbum; ubi vero debilitas fibrarum, & cacochymia pituitosa, humida, prodest & est planta optima.

Menyanthes.

Character. Folia crassa, fabacea, terna, temper in uno caule ad extremum; magna, polita; caulibus minimis, politis, viridis; flores monopetali, fimbriati, eleganter in spicam congesti, his floribus succedit capsula plerumque oblonga, quæ per maturitatem dehiscens fundit semina ovalia, flavescencia, saporis amari; radix fibrosa, longa, alba. Hæc planta crescit in locis aquosis & humidis.

Nomen. Vocatur *Faba hircina* à foliorum similitudine; Belgice dicitur *Waterbladen* & *Buxboom*.

Vires ejus divinæ sunt in Scorbuto. Vide *Engalenum de Scorbuto*, est planta acerrime amara, secun-

succulenta, aperiens, & simul diluens, Boreales hanc plantam summopere amant; & in Scorbuto, qui à lento mucro obfidente nervorum & muscutorum membranas & juncturas oritur, hoc modo utuntur ꝛ. foliorum *Menyanthes M.* duas, contere in pulpam cum sero lactis, decoque, hoc decoctum mane jejuno stomacho assumatur. Rusticis Scorbuticis est planta commendatissima, si in cerevisia infusa cum hac fermentet, sic etiam contra Tertianam & Quartanam Febrim valet, nam succus ejus tam amarus est, ut ipsam bilem superet, illa amarities hæret in succo ejus viscido. *Trifolium Aquaticum* vocatur in officinis; in doloribus Rheumaticis, qui hæret circa juncturas & nervorum membranas, hæc herba instar potus Théè adhibita optime convenit, hinc bilem optime refert, ubi iners viscosum & acidum peccat, folia cum sale & vino contusa & formâ cataplasmatibus adhibita conducunt ad Tumores frigidos, Scorbuticos lentosque dissipandos: folia ejus decocta conveniunt in Cachexia pituitosa aquosa Arthritide Scorbutica, vaga Hydrope: semina profunt in Tussi inveterata & Pulmonum morbis; hæc planta Urinam promovet, dolores Nephriticos curat.

Glaux.

Character. Caulis humilis, tenuis, repens, folia Serpilli æmula, minuta, & succulenta; flores exigui, campaniformes, costæ adnascetes ad formam alæ; his floribus succedit capsula membranosa, semina minima, rubicunda includens. Radix fibrosa; hæc planta crescit circa loca maritima.

Nomen. *Glaux* vocatur à γάλα *lac*, quia lac in lactantibus auget; vel à colore *glauco*.

Vires aperientes & saponaceas habet, ut *Becabungæ*, vel accedentes ad *Portulacam*, sed aciores. Hæc in acetariis habetur cum aceto, & editur cum salubritate.

Cortusa.

Character. Folia ex radice erumpentia, obrotunda, ampla, profunde incisa, aspera, caulibus longis adhærentia. Radix fibrosa; tota planta est valde odorata; crescit in locis arenolis & argillaceis.

Nomen. *Cortusa* dicitur ab egregio Botanico *Cortuso*, qui hanc plantam primus in usum adhibuit.

Hottonia.

Nomen. *Hottonia* vocatur ab *Hottone* Professore Botanico; nulla est virtus nota.

Mitella.

Character. Flos ut *Cortusa*, rosaceus, hermaphroditus, qui includit ovarium vel vas feminale continens semina plura, & per maturitatem dehiscens, flos est pentapetalus, sed quandoque hexapetalus; hinc hoc laxo sensu intelligatur, hæc plantæ cum *Mitella* incipiunt & ad *Portulacam* inclusive desinunt. Tertia deviat, nam habet vasculum bilocularem.

Nomen. *Mitella* dicitur à *Mithra* *Episcopali*, quia ejus vasculum feminale hanc formam representat, quasi *parva mithra*.

Leontopetalon.

Character. Folia ampla, fere obrotunda Soldanellam referentia, hæc integra, illa laciniata, venosa, longis caulibus adhærentia; caulibus ligneis, coloris purpurei, in multos ramos divisus, habens folia minora & minus incisa, floribus succedit capsula, habens in se semina magna, nigra. Radix crassa, rotunda, inæqualis, gibbosa, externe coloris cineritei, interne viridis, subflavi, saporis amari. Hæc planta crescit in locis calidis in Italia. Hæc planta in media Hyeme floret & folia fert, *Dioscorides* hujus plantæ nominis meminit & optime describit, ita ut juxta hanc descriptionem certi esse possimus eandem esse plantam; hinc haberi potest pro planta veteribus cognita.

Nomen. *Leontopetalon* vocatur à λέων, & πτερόν folium, quasi *leonum folium*, quia folia hujus plantæ pedem Leonis referre veteres dicebant; Hæc planta crescit in Asiâ & Græciâ magnâ in copiâ.

Vires. *Dioscorides* dicit, quod radix contusa & cum vino pota egregium sit medicamentum contra morsus serpentum & dolores inde natos.

Alfne.

Character. Caulis minimus, rotundus, ramosus, nodosus, repens; folia parva, oblonga, sibi invicem opposita, bina, cauli adhærentia; calix magnus, oblongus, in quatuor vel quinque segmenta divisus; flos rosaceus, polypetalus, & prout calix vel est quadrifidus vel quinquefidus; his floribus succedit fructus parvus,

vus, membranaceus, includens femina exigua, obrotunda fere, rubicunda aut fusca. Radix parva, fibrosa; est planta sylvestris, & nulla est sylva, ubi non crescat.

Nomen. *Alsine* dicitur ab ἄλσος *nemus*, quia semper in nemoribus copiose crescit, Latine vocatur *Nemorosa* & *Morsus Gallinæ*, quia ab avibus & præsertim Gallinis valde amatur, hæcque planta hæc aves se curant ab omni morbo.

Vires. Prima & secunda in medicina recipiuntur, quæ egregias habent vires, succus enim sale abundat plurimo, quod sal saponaceum est, succus recens Antiscorbuticus aperiensque est egregius contra morbos Inflammatorios Renum & Pectoris; folia cocta & formâ cataplasmati applicata conducunt in Inflammatione Gulæ; hæc planta insigniter nutrit, unde Atrophîâ & Phthysi laborantibus est salutaris. Folia siccata & in pulverem contrita conducere dicuntur in Epilepsiâ & infantum Convulsionibus, uti & Fluxu nimio Hæmorrhoidum, si externe applicentur, dolores inde natos etiam sedant. In Aphthis & Sputo Sanguineo succus ejus prodest; folia recenter contusa & mammis applicata mammarum duritiem à lacte coagulato ortam discutunt & dissolvunt, hujus plantæ succus, aqua destillata, folia & flores contusa prosunt in Oculorum Inflammatione. Secunda convenit; ubi acre est demulcendum, strictum laxandum, & tollendum id, quod est nimis calidum.

Lychnis.

Character. Caulis ramosus, rectus, durus, rotundus, lanuginosus; folia longa, *Salviâ* major-

jora, acuta, mollia, lanuginosa, alba, conjugata, bina simul. Calicem habet tubulosum, magnum, latum, longum multifidum, magis bullatum ac *Alfinis*, squamosum; flos Caryophyllati, floris pistillum fit fructus seu vasculum feminine oblongum, quod per maturitatem dehiscens fundit semina exigua, fere subrotunda, angulata; radix fibrosa, simplex. Dividuntur *Lychnides* 1. in *Coronarias* 2. in *Segetes* 3. *Sylvestres*, 4. *Calice bulbato*, 5. *Frutescentes*, 6. *Saponaceas*, 7. denique in *Viscosas*.

Nomen *Lychnis* vocatur à *λύχνος lucerna* quia hujus plantæ flos colore suo flammulam vel radios luminis quasi fundit, unde *Flammula* etiam dicitur. *Vigesima septima*, *octava*, *trigesima* & *trigesima prima* falso dicuntur *Been Album* in officinis, quia nucleus reficit, radix & superiores caulis partes laudantur à virtutibus, quibus nux seu glans unguentaria laudatur, sed non puto hanc vim habere, est quidem *Aromatica*, sed non adeo, hinc etiam *Been* dicitur. *Vigesima sexta* *Muscipila* dicitur, à *musca* & *pulla*, id est *nigra*, quasi *planta nigra muscis*, quia caules ejus viscosum succum habent, cui hæc insecta adhærent. *Quadragesima nona* dicitur *Flos Cuculi*, quia floret, quando *Cuculus* cantat.

Vires. *Trigesima quinta* habet succum falsum, amarum, ut *Sapo Venetus*, si ei addatur paululum *Absynthii*, aliter quoddammodo amarior est, hinc videtis, quod sit planta valde detergens, ergo in *Ictero diurno* & *Melancholia* convenit, sed nimis facile usurpatur. Hæ plantæ sunt saponaceæ, incidunt, detergent, resolvent, hinc sunt *Diuretice*, *Sudoriferæ*, *Antihypochondriacæ*, in *Renibus expurgandis*, *Pulmonibus*,

materia scorbutica & ulceribus conducunt, præfertim si folia recentia cum sero lactis, aqua vel cerevisia decoquantur; in Scabie & morbis Venereis est optima planta, Menstrua obstructa ab inertia humorum frigidorum provocat.

Jasminum.

Character. Caulis tenuis, longus, nodosus, viridis; flexilis, medullam albam fungosam habens; folia acuta, oblonga, bina, cauli adhærentia, flos ex oblongo tubo in quinque lacinias totidem folia imitantes expansus, coloris albi, odoris suavis & valde grati, huic flori succedit plerumque bacca obrotunda, viridis, mollis, semina habens obrotunda & compressa. Radix fibrosa.

Nomen. *Jasminum* à voce Græcâ *Jasme*, quod significat odorem medicinale, quia hujus plantæ flos suavem odorem fundens in medicina optimas habet vires; à voce Hebraicâ *Samin*, quæ vox *Thus* significat, quia hic flos in locis optimum relinquit odorem.

Vires. Est planta aperiens, resolvens, emolliens, conducit ad Tussim, Anhelitusque difficultatem, Partum facilitandum, Intestinorum & Stomachi dolores, externe convenit ad Scirrhum emolliendum, resolvendum, & ad Catarrhos frigidos & Colicam, flores in oleo Amygdalarum Dulcium infusi & expressi dant optimum Jasmini oleum.

Alfinastrum.

Character. Caulis ramosus, lanuginosus, repens. *Tournefortius* hanc plantam primo detexit circa Parisios, ego anno præterito hanc examinans inveni calicem nunc tetraphyllum, nunc Pentaphyllum, sic & florem, cæterum ut in *Alfine*, *Tournefortius* hanc plantam describit in libro *Histoire des plantes, qui naissent aux environs de Paris.*

Myosotis.

Character. Caulis exiguus, lanuginosus, repens; folia obrotunda, crassa, lanuginosa, floribus succedit capsula habens figuram bovis cornu, in se includens semina obrotunda, minima, radix alba, repens, fibrosa; hæc planta crescit in montibus.

Nomen. *Myosotis* vocatur à *μύος mus*, & *ὄρις auris* quasi *Auricula muris*, quia habet folia hirsuta, & longitudinaliter instar auriculæ muris crescit.

Ros Solis.

Character. Caulis exiguus, longus, lanuginosus; folia obrotunda, concava, fistulosus & rubris setis instructa, unde guttulæ aliquot stillant in cavitate foliorum, hocque modo hæc folia in maximo Solis ardore semper sunt humida. Radix fibrosa.

Nomen. *Ros Solis* vocatur à causa supra dicta.

Vires. Hæ plantæ sunt pectorales & cordiales, conducunt in Cephalalgia, Phthysi, morbis Oculorum, Epilepsia, Tussi inveterata, Asthmate, & Pulmonum ulceribus; folia infusa in omnibus hisce morbis conveniunt. In ore detenta Odontalgiam sedant, abdomini imposita in puerperio Partum promovere dicuntur.

Caryophyllus.

Character. Caulis durus, obrotundus, politus; folia longa, angusta, sine ullo pedunculo cauli adhærentia, graminea acuta. Calix duplex, alter longus, cylindricus, facile rure pendens, alter squammosus; flos est, qui nomen dat flori Caryophylleo, constat petalis pluribus in superiori parte latis, in inferiori angustis, incis, calici profunde immixtis, vasculum feminine est oblongum, cylindricum, quod per maturitatem dehiscens fundit semina plurima, quæ placentæ adhærent.

Nomen. *Caryophyllus* vocatur à similitudine odoris Caryophyllorum, quem ferunt hæ plantæ, distinguuntur 1. in *majores plumaceos* & *sinenses* 2. in *barbatos majores flore simplici*, 3. ratione coloris, & odoris. Vide *Horatium*; *Rapinus* de hac plantâ cantat :

*Proferet inde suas, ardent dum brachia Cancræ,
Caryophyllus opes, picto qui flore per agros,
Egregiæ dona ostendit pulcherrima formæ.
Est odor eximius flori, vagina tumentum
Colligit ima comam foliorum, incisa profunde
Sunt folia, & blande curvum crispantur in orbem.*

*Difficilis flos ille tamen, nec promptus alendo est,
Qui*

*Qui terræ immodicamve sitim, cælive calores
Injustos tristesve auras, frigusve malignum
Non impune foret, prima dum pubet in herba.
Et nisi sustineat plantam curare recentem
Villicus, ac fontes sitienti aspergine crebra
Vespere seu sero, primo seu mane ministret:
Illi rite suum non conciliabit honorem.*

Omnes Caryophylli habent odorem aromaticum, Belgice dicuntur *Kruyt-nagelen*. Caryophylli *Barbati* vocantur Belgice *Duysentschoonen*. In Medicina recipiuntur simplices, qui colorem rubrum & odorem optimum habent.

Vires Flores hujus plantæ sunt Cephalici & Cordiales, hinc conducunt in Epilepsia, Vertigine, Paralyti, Apoplexia, aliisque nervorum & capitis affectibus ab inerti materia, & debilitate fibrarum ortis, ex floribus fit conserva, quæ valde est Cardiaca odore suo grato & reficiente, hinc optima in languore ad roborandos & refocillandos spiritus inertes; uti & syrupus Caryophylli aliter *Tunicæ* dictus; flores in spiritu vini infusi conducunt in Colica flatulenta, hysterica.

Portulaca.

Character. Caulis rotundus, crassus, rectus, succulentus, tener, politus, splendens, rubicundus, in ramos divisus; folia succulenta, oblonga, fere rotunda, crassa, satis ampla, splendentia, carnosa, polita, coloris albescentis aut flavescens, saporis viscosi, subacidi. Calix Monophyllus; flos rosaceus, fructus, pistillum & calix abeunt in vas seminale, ubi prima capsula tegit aliam, maturaque facta cadit superior, in-

tus continens plura semina orbiculata, nigra, parva; Radix fibrosa, simplex.

Nomen est ignotum; Belgice vocatur *Porcelain*.

Vires. Hæc planta nobilissimum alimentum & medicamentum dat, ejus partes sunt succulentissimæ, succus est adstringens, egregie aperit; expellit, refrigerat, in morbis Inflammatoriis, in gingivis Gangræna affectis optimus, si succo hujus hæ laventur, folia decocta in Angina forma Gargarismatis conducunt, ejus decoctum convenit in Phrenitide Pleuritide, Peripneumonia, intestinais inflammatis, Scorbuto, & viscerum Inflammationibus; bilem temperat, & corroborat, præsertim si cum sero lactis decoquatur. Hæc planta præbet succum subacidulum, nitrosum, viscosissimum seu lentissimum, hinc vis eadem ut in Sempervivo vel Nummularia, hinc conducit, ubi nimia adest spirituum volatilitas, motus, putredo, & fibræ rigidæ, ergo in omnibus morbis acutis, si Æstivo tempore in oleribus sumatur, tum bilem mitigat, & morbos inde metuendos avertit; Lumbricos necat, in Febris putridis, malignis, ordore Urinæ, & Nephritide prodest; folia in Cephalalgia capiti applicata conveniunt, aqua ejus destillata est optima in fluxu nimio Menstruorum & Hæmorrhagiis; semen ejus est unum ex quatuor seminibus frigidis minoribus, ejus succus in Tabe valde prodest. Tota hæc planta est succosissima, nam si ejus folia inter digitos terantur, fere totum in succum abeunt, imo si ex unâ libra foliorum contritâ succus exprimatur, vix dragma una solidi remanet; Syrupus Portulacæ præstantissimus est, ex foliis fit Conserva.

Planta Diangie Polysperma.

Hæ habent fructus, qui dividuntur in duo vascula distantia, quæ seorsum crescunt, vel quod est vas, quod septum medium habet, intusque multa continet semina, quæ placenta vel stylo ad nascuntur per pedunculos, unde per maturitatem decidunt, semina libera habere videntur; hinc in his ovarium constat vel duplici distento vasculo quo ad speciem externam, uno, sed tamen constans duobus loculis, & tertio sunt diaphragmate distincti, hæ plantæ quoad habitum omnes multum à se differunt, sed character cum *Morifone* à fructu petitur. 1. linea in his est uniformi flore polypetalò, cujus folia foliis æquabilia, 2. flore uniformi monopetalò, 3. sunt Diangia, quæ sunt flore monopetalò, id est, cujus flos ad certam classem deduci non potest.

Salicaria.

Character. Caulis angulosus, durus, ramosus, rubicundus; folia acuta, oblonga, *Lysimachiam* referentia, sed angustiora, ex caulium nodis bina vel terna erumpentia, & caulem ambientia; flores minimi, rosacei, pentapetali, in spicas congesti, post florem sequitur capsula semina minima in duas cavernas distincta, habens. Radix alba, lignosa, digiti crassitie; hæc planta crescit in locis humidis & aquosis.

Nomen. *Salicaria* à *Salice*, quia ad ripas fossularum sub *Salice* crescunt, veteribus dicitur *Lysimachia*, vocatur etiam *Hyssopifolia*, quia ejus folia ad *Hyssopum* accedunt.

Vires. Nulla vis in his observatur, licet fateri debeamus, quod hæc sit *Lyfimachia Dioscoridis*, in fervit tantum ob florum amœnitatem ad hortorum ornamentum.

Saxifraga.

Character. Folia obrotunda, in margine incisa, Hæderam Terrestrem fere referentia, sed succulentiora & magis alba, caulibus mediocriter longis & villosis adhærentia. Caulis minimus, tener, rotundus, villosus, ramosus, purpureus; flos rosaceus, pentapetalus, calici quinquefido innatus, post florem apparet fructus obrotundus, qui in duo loculamenta per maturitatem dehiscit, fundens semina minima, rubicunda, longiuscula. Radix est fibrosa, cui adhærent tubercula instar semina Coriandri, coloris partim purpurei vel rubicundi, partim albi, saporis amari, hæc tubercula vulgo vocantur semina *Saxifragæ*; hæc planta crescit in locis incultis, ut circa montes; huic *Geum* & *Saxifraga junxi*, nam hic modo distinctio est à dissimilitudine calicis, sed à similitudine foliorum in unam familiam redegi.

Nomen. *Saxifraga* à *saxis*, quasi planta *saxum frangens*, sic dicitur à *Baubino*, quia succus ejus potus dicitur frangere Calculum in Renibus & Vesica, an verum sit, experientia hodierna nondum constitit vel quia ad saxosos montes crescens, quasi ex fissuris saxorum erumpit; *Geum*, quasi herba terræ proxime crescens, nam folia terram attingunt; *Sanicula* à *vi*, quia plurimos morbos sanat, *Tridactylites*, quia quasi manum tribus digitis præditam refert.

Vires. Prima, septima & octava usurpari possunt, nam succus est nitrosus, balsamicus, sapo-

Plantæ Diangie Polysperma. 301

naceus, subacidulus; unde vires optime intelliguntur. Decima tertia est *Paronychia altera officinarum*, hæc à *Boyleo* adeo laudatur, ait enim sibi compertum esse, plantulæ hujus succum cerevisiæ tenui inditum morbum Regium curare, quod est strumosum morbi genus, qui à solo Regis attractu curari dicitur, hæc, quam veteres ad Scabiem, Lepram similesque morbos curandos laudarunt, est planta aperiens, & diuretica, hinc conducit in pellendo Calculo ab inerti, mucosa causa & Menstruis obstructis, si ejus radices vino infundantur, vel in aqua communi coquantur; crescit in stramineis rusticorum tectis, prodit Hyeme, est planta succulenta sed parva, cæterum virtus est ut in Portulaca.

Centaurium Minus.

Character. Caulis parvus, politus, angulosus, folia conjugata, sat crassa, oblonga, hæc ex radice, illa ex caule erumpentia; flos monopetalus, quinquefidus, in umbellam congestus, coloris rubicundi vel purpurei aliquando albi, post florem succedit fructus ovatus, oblongus, emittens tubam longam in duas partes dehiscens, in duo loculamenta distincta, semina exigua continentia, divisus. Radix est exigua, insipida, lignosa; crescit in locis siccis & arenosis.

Nomen. *Centaurium* à *Centauro Medicorum Principe*, quia ille vir hac planta, à pedis vulnere curatus fuisse dicitur; vocatur etiam *Fel Terra* ob summam ejus amaritiam.

Vires. Si semen masticetur, totum os fit plenum amaritie; vis est aperiens, stimulans & calefaciens sanat omnes affectus stomachicos a causa frigida inerti, & omnes morbos a bilis inertia

302 *Planta Diangie Polysperma.*

ejusque defectu, modo absit frigida inflammatio, pallorem virginum, curat morbos ab acido, juvat, ubi pituita & obstructio à tali causa impugnanda est, optimus usus est ex aquâ fervida instar Théè magnâ copiâ assumpta, purgat & sudorem elicit, Vomitusque producit, herba recens contusa vulneribus imposita citissime consolidat. Pus prohibet, deterget, depurat ulcera sordida, contusa loca resolvit. Succus ejus expressus per alvum purgat & Vomitus excitat; si vero minori copiâ sumatur, tum est Diaphoreticum, hinc inter herbas Febrifugas habetur & Febrim tollit, si modo Inflammatio non adsit, notum quoque est contra Ictericum sine inflammatione valere, in Obstructionibus Chronicis & Febris Intermittentibus primum locum obtinet, aperit quoque suppressas Hæmorrhoides & Menstrua promovet. In morbis soporosis à causa frigida, pituitosa retenta in clysteribus est planta optima, in Scorbuto à causa frigida, cacochymia pituitosa ortis Arthritide lento & mucoso, Lumbricis convenit pituitosos & frigidos humores quam lenissime per alvum educit, de hac planta in *Actis Parisiensibus* legitur, quod Febrim æque curat ac Cortex Peruvianus sapor saltem est idem, hinc omnes febres intermittentes, ubi iners, pituita frigida peccat, & acidum hujus comes & Hydropem vino infusa curat; hinc elegans Poëta vires plantarum describens dicit:

*Flos mihi suave rubet, sed inest succus amarus,
 Observa ad jecora & obstructa lienis.*

Hæc planta cum Cortice Peruviano vino albo

infusa est optimum remedium in Febribus Intermittentibus; ingreditur in compositionibus Alexipharmacis: aliquot horis ante frigoris accessum, ex hac & similibus amaris fit Cerevisia medicata usurpanda tempore hyemali post curatas febres intermittentes usu Corticis Peruviani, arcet enim viscera ab obstructionibus, & corpus à Scorbuto, depuratque sanguinem.

Veronica.

Character. Caules exigui, longi, nodosi, in terram repentes, lanuginosi, rotundi; folia conjugata, sibi invicem opposita, cauli adnascens, lanuginosa, in margine incisa, saporis amari & acris, flores monopetali, multifidi, sæpe quinquefidi vel quadrifidi, in spicas congesti, & tum spicatum dicitur, vel sparsim distribuitur, & tum sparsum vocatur, coloris cærulei, vel aliquando albi, post florem fit fructus, qui in omnibus speciebus est vasculum cornutum exprimens, accurate compressum, per maturitatem in duo loculamenta divisus, intus plurima semina exigua, rotunda, & nigricantia continens. Radix est fibrosa, hinc inde in terra repens, hæc planta crescit in locis humidis & arenosis; optima est, quæ circa Quercus crescit.

Nomen habet à *Veronice Principe semina inventrice*, quæ est inter signa cæli, Belgice vocatur *Eer en prys*, id est, *honor & laus*, & à meritis ita dicitur,

Vires. Hæc planta laudatur ad debellandam pituitam, & detergenda viscera prima, ad pulmonum vitia, Phthysin: est inter antiscorbutica leniora, Calculum expellit, sabulumque renum, si cum Glycyrrhisa decoquatur; si in aqua infundatur,

tur, odore & sapore & omni dote refert Théè
 Chinensium ejusque effectus habet, cum modicâ
 adstrictione laxat, hinc in Scorbuto à laxitate
 commendatur, sic & in Mictu Sanguineo & Spu-
 to cruento convenit, quia vires adstringentes &
 parum aromatics habet; calefacit, siccât, robo-
 rat, & putredini resistit; 13. 14. 15. 16. Belgice
Becheboom vocatur, vix ullis viribus cedunt, suc-
 culentissimæ sunt & amarescentes, succus earum
 expressus instar saponis absterget & detergit; li-
 quefacit non vi aromatica sed saponacea & summo-
 pere penetrat, sic aquam purgat, sanguinemque
 aquosum sine acrimonia reddit, hocque modo a-
 perit, diluit & mitificat, hinc in omni obstructio-
 ne & omni genere Scorbuti, & ubicunque est
 aperiendum sine magno calore inducendo, in Ictero,
 obfesso Hepate & in omnibus vetustissimis
 Obstructionibus conducit, est planta valde pene-
 trans, nam si gustetur, totum os quasi penetrat,
 si comburatur, non multum dat salis, abundat hu-
 more copiosissimo, & habet vim humores resol-
 vendi, hæc planta in fero lactis cocta & usu quo-
 tidiano pota Scorbutum curat, testantibus *Eugule-
 no* & *Sennerto*, tumores Scorbuti eos resolvit,
 in Scabie etiam conducit, succus ejus diu potus
 convenit in Podagra, si nempe per mensem un-
 cias duas vel tres singulo die æger assumat, tum
 omne morbificum ex sanguine per Urinam duci-
 tur, succus ejus Hyeme diu servetur, si uncia
 uni succi guttæ quatuor spiritus Sulphuris per Cam-
 panam jungantur; incidit viscidam Pulmonis pi-
 tuitam, in Tussi, Colica, Nephritide, Phthyfi
 & pruritu confert; ad Colicam in clysmatibus est
 planta optima, vino infusa Chlorosi laborantibus
 conducit, ejus pulvis Hydropem curat juxta *Cæ-
 salpinum*, uti & succus Febres Intermittentes,
 aqua

Planta Diangie Polyspermæ. 305

aqua ejus destillata oculos depurat, folia decocta & forma gargarismatis adhibita Anginam curant; *Francus* totum librum de hujus plantæ virtutibus conscripsit; instar Théæ adhibita conducit in Obstructionibus Lienis, Pancreatis & Mesenterii, in Cephalalgia & Vertigine ejus effectus optimus, Fluxibus Albis prodest, & in omnibus cutaneis morbis convenit, uti & in Cancro; hinc hæc planta centenos morbos curavi, nam vim habet puitosum, viscosam & oleosum solvendi, & fere omnes humores hæc planta dissolvuntur.

Blattaria.

Character. Caulis rectus, durus, in ramos divisus; folia longa, acuta, in margine incisa, sed lata, plerumque hirsuta, alterna, in superiori parte splendens, odoris ingrati, saporis amari, flores monopetali, quinquefidi, rotati, & tamen profunde divisi, ut ex quinque petalis videantur, hi in laxiores congeruntur spicas, coloris flavi, obscuri, satis odorati, pedunculis villosis adhærentes, post florem nascitur ejus loco fructus rotundus, semina exigua & nigricantia includens; radix longa, dura, alba, aliquantulum fibrosa. Crescit hæc planta circa flumina.

Nomen. *Blattaria* à *Plinio* dicitur, quia Blattam in se recipiens viscositate quadam sibi agglutinat, & fovet, sed puto sic dici, quia ejus folia à Tineis exeduntur, vel à forma seu habitu foliorum.

Vires. De hac planta nil laudatur, nisi quod sit emolliens, ut *Verbascum*, sed non est in usu, omnes hæc plantæ cum *Verbascum* conveniunt, & vix ab illo distinguuntur.

Verbascum.

Character. Caulis ramosus, durus, lignosus, crassus, lanuginosus, rotundus; folia magna, longa, ampla, mollia, villosa, lanuginosa, alba, hæc in terra repentia, illa caulibus alterne adhærentia, latiora & hirsutiora Blattaria; flores ut in præcedenti, sed in arctiores spicas congesti & in longo pedunculo, sed arcte ad caulem adhærentes; post florem succedit capsula ovalis, lanuginosa, acuta, divisa in duo loculamenta; femina exigua, nigra, & angulosa, continentia; radix est oblonga, sat crassa, alba, lignosa. Hæc planta crescit in locis arenosis.

Nomen. *Verbascum* quasi *Barbascum* dicitur, quia folia hujus plantæ sunt barbata, hirsuta & villosa. Vocatur *Candela regia* *Lychnites*, quia folia usurpantur Coronis loco in lampade, dicitur etiam *Phlomos* à *φλέω* *uro*, quia quasi ardere videtur; Belgice vocatur *Wolkruyt*.

Viræ. Prima, secunda, tertia & quarta laudantur inter herbas emollientes, & anodynas si folia contusa loco dolenti applicentur, tum dolores sedant, succum habent non ingratum sed demulcentem, in omnibus morbis ubi acrimonia dominatur ad decocta, clysmata & cataplasmata recipiuntur, nam ejus succus est fatuus, viscosus, emolliens & smegmaticus ex floribus cum oleo Olivarum soluto fit oleum Verbasci, quod ad vulnera recentia consolidanda & dolores mitigandos est optimum; uti & interne assumptum ad laxandum; flores in conservam rediguntur, quæ est optima, contra omnes Hæmorrhagias, Hæmoptoen à contusione vel acri applicato pulmone, Mictum Cruentum sive fiat à vulnerato vase, sive

ab acri quodam ingesto, vel applicato, ut Tincturâ Cantharidum, Cantharides nimia Menstrua, v. c. ab emmenagorum abusu vires horum infringendo, acrimoniam demulcendo, contra Lochia, ad dolorem Hæmorrhoidum sedandum. Folia ejus decocta conducunt in Colica, Diarrhæa & Dysenteria, & Tenesmo, vomitu si morbi hi sunt ab acri stimulo, tunc illud mucilaginosum agit hic ut demulcens, in fluxu cruento, ubi excoxiata sunt vasa intestinorum, mucliagine suo consolidat: flores decocti loco gargarismatis adhibentur in Angina & Tussi violenta; folia cum lacte decocta conveniunt in Tenesmis & Hæmorrhoidibus, succus hujus plantæ est optimus in Podagra. Folia aquæ incocta pro clysmate usurpantur ad emolliendum præcipue in Hæmorrhoidibus, sic & pro clysmate utero injici potest, hæc planta emollit, aperit & maxime laxat; hinc in omni clysmate emolliente & cataplasmate ingreditur; ergo extrinsecus flores ac folia adhibentur ad quoscunque dolores sopiendos imprimis ad tumores ani & Hæmorrhoides, valet etiam in morbis pectoris, demulcendo acrimoniam, emolliendo, & expectorationem promovendo in Colica Nephritica succus ejus viscosus intervrit laxando vias calculum continentes.

Digitalis.

Character. Caulis crassus, angulosus, rubicundus, villosus excavatus; folia oblonga, acuta, in margine incisa, villosa, in superiori parte viridia, in inferiori albescentia; flores monopetali tam singularis structuræ, ut perfecte referant Digitalis parte anteriori in bina labia discissi, coloris purpurei, juxta caulium longitudinem plerumque nascentes, pedunculis brevibus villosis caulibus ad-

308 *Plantæ Diangiæ Polyspermæ.*

adhærentes, his floribus decisis, sequitur fructus oblongus, villosus, in duas cavernulas divisus, femina exigua continens; radix fibrosa, amara; hæc planta crescit in locis arenosis, siccis, præsertim in montibus.

Nomen. *Digitalis* dicitur, quia ejus flos *Digitalium* refert.

Vires. Prima, secunda, tertia, & quarta sunt venenatissimæ, & habent talem acrimoniam, ut os, fauces, œsophagum, & ventriculum exulcerent, infantes fructus ejus edentes incidunt in Vomitum & Dysenterias vix curabiles.

Gratiola Centaurioïdes.

A *Tournefortio* huc refertur, in officinis dicitur *Gratiola* seu *Gratia Dei* à virtutibus.

Vires. Undecima est forsitan omnium plantarum amarissima, præterea est calidissima, si misceatur aliis emollientibus, resolvit mirifice, ad unciam dimidiam contrita cum vino vel syrupo aut decocta cum aqua per superiora & inferiora violentissime evacuat & omnes morbos veteraneos curat, aquam Hydropicam una vice expellit, & omnes morbi ab Obstructione oriundi sæpe hoc medicamento sanantur; alii auctores contra hanc plantam clamant, quia viderunt ægros ab hac adhibita esse mortuos, at si viscera adhuc sint integra, tuto usurpari potest, si jam sint gangrænosa, statim ab hac moritur æger, alias in Hydrope nobilissimum est remedium; si vero Inflammatio adsit, tum enecat, ad atram bilem expellendam fere ut *Helleborus* valet. In Cachexia pituitosa, aquosa, Febris Tertianis & Quartanis, & dolore Ischiatico conducit, in expellendis & enecandis vermibus est planta efficacissima; verum antequam hæc

hæc planta datur, prius corpus est præparandum, nempe oleum dandum ad emolliendum, uti & mellita, tum sequenti die dari potest; si vero post assumptionem urere incipiat, tum aquatepida magna copia est superbibenda, hac ratione sursum deorsumque vehementer purgat, hinc talis cautela est adhibenda.

Hyoscyamus.

Character. Caules crassi, lanuginosi, ramosi; folia longa, ampla, incisa, mollia, manus attritentium quasi inficientia, albescentia, lanuginosa, alternatim sine ordine caulibus adhærentia; flores monopetali, infundibuliformes, expansi, vasculum seminale constat testâ rotundâ, cui natura operculum imposuit; quod per maturitatem diffilit, & cum testa in duas cellulas est divisâ, continent semina plurima, parva, rotunda, & nigra; radix est aspera, longa, crassâ, interne coloris albi, externe fulci, tota planta habet odorem ingratum, & crescit juxta vias & in pratis.

Nomen. *Hyoscyamus* ex ὄσ porcus, & ὑάμος faba, quasi *Faba Suilla*, hinc ita vocatur, quia ejus fructus fabam refert, & juxta *Ælianum*, quando sues agrestes *Hyoscyamum* comederunt, statim Convulsione adeo violenta afficiuntur, ut morerentur, nisi in aquam se conjicerent, unde ibi collectis cancris epulantur, quo morbi remedio in pristinam valetudinem restituuntur.

Vires. Hæc planta vim habet insaniam excitandi si pauca copia assumatur, facit temulentiam, si mediocri soporositate, si majori convulsionem, si nimia certam mortem inducit; vim tamen habet anodynam, si folia cum aceto contundantur, eum tollunt externe dolores, ubi tollere permit-

mittitur, suffocando vero agunt; in sopiendo dolore egregie coquuntur folia in lacte dulci & Podagricis locis applicantur summo cum solamine, præsertim addatur oleum Hyoscyami cum oleo Olivarum; semina inter Narcotica referuntur, sed caute sunt adhibenda, nam etiam dolores tollentia somnum conciliant; in *Danielis Ludovici Pharmacia moderno seculo applicata* invenitur descriptum cataplasma ex ejus foliis oleo incoctis, & cum cerâ in cataplasma redactis, quod egregias habet virtutes. Oleum ejus injectum in dolore aurium à duritie vel materia quadam heterogenea orto conducit; folia ad ignem emollita sunt optima ad lac dissipandum, in Odontalgia suscipitur feminis fumus per infundibulum, ad Perniones manuum & pedum curandos idem medicamentum est optimum; hæc planta in compositione Unguenti Populei adhibetur; hi tamen suffitus in dentibus & auribus non nimis adhibentur, nam stuporem & amentiam inducunt.

Nicotiana.

Character. Caulis rotundus, medullam albam habens, villosus, digiti crassitiei, folia ampla, aliquantulum acuta, nervosa, sine caule, integra, succulenta, viscida, & attræctatione manus insufficientia; saporis acris aut urentis; flores monopetalii, infundibuliformes, quorum inferior pars tubum refert, superne in quinque lacineas dividuntur, coloris purpurei; post florem sequitur fructus membranaceus, oblongus, in duas partes divisus. multa semina exigua & rubicunda habens; radix est fibrosa, alba, saporis acris, tota planta habet odorem penetrantem.

Plantæ Diangie Polyspermæ. 311

Nomen. *Nicotiana* dicitur à *Jacobo Nicotio* Regis Galliæ *Francisci II.* consiliario, qui anno 1560. legatus in Aula Lusitanica à Belga quodam plantam hanc ex Americâ portatam emit, & in Galliam ad Reginam *Catharinam de Medicis* misit, ubi sata semina tulit, Indiæ incolæ hanc plantam vocant *Tabac*, quia in insula Americæ *Tabaco* dicta crescit, dicitur etiam *Hyoscyamus*, quia huic plantæ convenit, sed flores differunt, licet vires sint eadem; vocatur etiam *Priapeja*.

Vires. Hæc planta à multis ita amatur, ut de prima integri libri sint conscripti; folia recentia paulo contusa & loco dolenti applicata dolores sedant, & ulcera sordida & vetusta curant, Scabiem & Lepram perfecte sanant; succus ejus omnia insecta necat, pediculos, pulices, & illud obscænum insectum quod ad pudenda habetur Germanice *Platylus* necat, si in omnibus hisce casibus corpus infusione inungatur, vel caput illiniatur, vel lintea ea tingantur: incommodum vero habet, quod si infantum capiti inspergatur, Vomitus excitet; folia recentia Tumoribus vel Bubonibus imposita optime resolvunt, si folia aquæ infusa quis bibat, purgabit violentissime, si tamen quis ei assueverit, nil patitur, folia sicca ad uncias duas vel succus expressus esset egregius, nisi nimium Vomitus & Purgationem excitaret, tamen in Hydrope audit, oleum destillatum est summum venenum, nam in venis animalium infusum uti & ejus succus statim occidit; pulvis instar Sternutatorii adhibetur, fumus Tabaci pesti adversus esse dicitur, estque ei miravis, si enim quis insuetus hunc fumum hauserit, corripitur miris symptomatibus nempe
horro.

horrore, vertigine nauca, alvi perturbatione, Convulsionibus & altissimo sopore, & si majori copia fuerit usus morte, si vero quis huic affuescat, nil horum sentit; hinc 1. inter Errhina habetur, 2. fumus hauritur, 3. folia manducantur; hæc herba mirifice nervos demulcet, sitim sedat ut & famem; hinc milites hac in itinere carere non possunt; mirificum est, quod si insueti hujus folia manducant, tum convulsivam procreet, omnesque secretiones augeat, sed in assuetis convulsionem sedat, bini sunt casus, in quibus omnibus cæteris herbis prævalet, 1. si fumus per inferiora in intestina ultima adiget, ilico alvum obstipatissimam nullis medicamentis auscultantem solvit, 2. si herba recens in syrupo cocta assumatur plus sursum deorsumque movet quam ullum medicamentum; folia recentia contusa externe sine suppuratione omnes Verrucas & Tumores resolvunt; folia masticata in Apoplexia, Catarrho & Paralyti conveniunt, quia salivam potenter movent, dentium dolorem quoque tollunt ob eandem causam, folia ad unciam unam in aqua cocta & forma Clysmatis injecta sunt optima in affectibus soporosis a frigida causa ortis sed tamen hoc medicamentum magna cum prudentiâ est adhibendum, ne mala subsequantur symptomata, ut aliquando accidit; de hac herba adeo incantant amatores, ut ea carere nequeant, nam maximum laborum solamen est in assuetis, vide de hac re *Nicandrum in Tabacologia*, & *Sazyricum illum scriptorem de Tabaco*, verum hi, qui nimium huic herbæ indulgent, inde per siccitatem tabescunt.

Linaria.

Character. Caulis exiguus, rotundus; folia oblonga, angusta, vel alternatim, vel trifariam composita; flos in toto genere distinctissimus est ab aliis, monopetalus. Personatus, & quidem ita ut posteriori parte longam gerat caudam, anteriori vero bilabiatus, & superior pars bifida, inferior trifida, adeoque florem natum quodammodo referat, calix flori ambiguo situ affigitur, quinquefidus, pistillum floris abit in vasculum rotundum acuminatum, quod per maturitatem in duas cavernas dehiscit, in quibus semina sunt compressa, nigricantia, & rotunda; radix longa, dura, alba, repens, exigua, lignosa. Hæc planta crescit in locis incultis. *Rapinus* de hac planta canit:

*Nec te coniferas foliis imitata Cupressos
Tardabit longum post hac Linaria tempus
Dicta Italis bello de nomine, bella videri.*

Priores species cum *Esula* conveniunt, at ab eo distinguuntur sequenti versiculo.

Esula lactescit, sine lacte Linaria crescit.

Nomen. *Linaria* à lino, quia ejus folia linum referunt; prima, secunda, tertia & nona veteribus fuerunt cognitæ, hæc linum referunt. Belgice *Vlasbloem*, *Wilde Vlas*, ultima *Cymbalaria* dicitur, quia ejus folia hæc referunt vel *Hederæ* vel *Violæ*.

Vires. Omnes hæc plantæ habent virtutes
O emollien-

314 *Plantæ Diangie Polyspermæ.*

emollientes, sed in medicina raro usurpantur, sed aliter vis in floribus & omnibus partibus ut in Verbasco; conducit præsertim hæc planta in Urinæ difficultate a calculo, aut partium vesicæ excoriatione, aut urethræ ab inflammatione, aut ab acribus ingestis, applicatis, externe imponitur abdomini in Stranguria, ani & Hæmorrhoidum dolore ad illum leniendum in scirrho externocurando, in Cancro autem emollientia nociva sunt. Hæc planta omnes fibras à magna tensione dolentes emollit, Unguentum Linariæ est optimum in Inflammationibus Hæmorrhoidum, succus & aqua ejus destillata prosunt Inflammationibus oculorum

Antirrhinum.

Character. Folia Linariæ latiora, flores monopetali, personati, parte postica cauda carentes, bilabiati, labio superiori erecto, inferiori trifido vultum Leonis formante; totus flos si à suo calice auferatur, caput refert vitulinum, post singulos flores pistillum floris calicis quinquesidi fit capsula, quæ per maturitatem refert perfectissime vituli caput; semina exigua, nigra; radix alba lignosa. Hæc planta ab una parte nempe posteriori perfecte caput vituli refert, ab altera rictum Leonis.

Nomen. *Antirrhinum* ab ἀντί contra & ῥῖνος nares quasi nares representans, vocatur etiam *Cynocephalos* à κύων canis & κεφαλή caput, quia ejus fructus canis caput refert.

Vires sunt emollientes, flores, folia, semina, radices pinguedine manus inficiunt, pressa oleum habent, quod cutis asperitatem tollit, unde est cosmeticum summum, est planta aperiens, sed fa-

fatendum virtutem ejus nondum satis esse exploratam; hæc planta inter Magicas refertur, & gestata in pera dicitur inde amorem quemcunque in se derivare posse, sed ego potius à parte Principis amoris *Ovidii* starem, qui dixit.

*Moribus & forma constituatur amor
Male queritur herbis* ———

Asarina.

Character. Folia hirsuta, flores *Antirrhini*, capsula & semina *Linarix*. Hæc planta crescit in locis montanis, & arenosis.

Nomen. *Asarina* ab *Asaro*, quia folia hujus plantæ *Asarum* fere referunt.

Scrophularia.

Character. Caulis rectus, quadratus, coloris purpurei nigricantis, intus excavatus, in summitate in ramos, in alas se extendentes, divisus; folia oblonga, acuta, ampla, in margine incisa, *Urticam* urentem referentia, sed ampliora, obscuriora, non urentia, caulium nodis sibi invicem opposita; flos anomalous, monopetalus, utrimque patens, fere globosus, quasi ollam rotundam representans, parte anteriori bilabiatus, superiori binis folliculis constans, recto inferiori trifido, post florem succedit fructus vel capsula semi rotunda septo medio distincta continens semina exigua; radix crassa, inæqualis & nodosa. Tota planta habet odorem ingratum, & saporem amarum.

Nomen. *Scrophularia* à *scrophulis*, quia inæqualitate sua *scrophulos* refert, non vero quia

316 *Plantæ Diangiæ Polyspermæ.*

scrophulos circa collum sitos curat, ut vulgo creditur. Tertia est *Scrophularia major officinarum*, *Scrophularia* vero minor dicitur *Chelidonium minus*.

Vires hujus plantæ sunt acres, aperientes cum copiosa mucagine bene leniente in omni dolore, ubi morbosum acre peccat, ad mitigandum, partim vero dissipandum, quod crassescit, laudatur ejus cataplasma ubique ubi discutiendum, resolvendum, & maturandum, licet humor sit durior; folia in umbra exsiccata vim corroborantem retinent; si eorum pulvis ulcusculis inspergatur aquosis, occludit & obturat, hæmorrhoidibus dilatatis convenit; tertia dicitur omnes strumas curare & resolvere Tumores Hæmorrhoidales. Quarta tollit Sennæ saporem nauseosum, & quia nil magis laudatur pro purgante quam Senna, hoc pro arcano habuit Chirurgus, sed Botanicus quidam foliis in aqua positis detexit esse hanc plantam; hacque ratione expertus est, undenam Senna habuit illum effectum, hinc. 1, ejus saporem nauseosum, 2. ejus acrimoniam nervis & cerebro inimicam perfecte tollit, si addatur dragmis duabus Sennæ dragma dimidia hujus plantæ. Ad clavos pedum tollendos folia recens contusa iis applicata commendantur a quibusdam.

Pedicularis.

Character. Folia crispata instar cristæ galli & crenata; caules angulosi, debiles, excavati, partim repentes, partim recti; flores monopetalii, personati, bilabiati, labio superiori galeato, in inferiori trifido, coloris purpurei, aut

aut rubicundi aut albi, post florem sequitur capsula compressa, acuta, fere ovalis, inter duo folia latens, & diffiliens in duas partes, plurimis feminibus compressis & nigricantibus & figuram renum referentibus fætas; radix digiti minimi crassitie, aspera, alba, in multas crassas fibras divisa, saporis amari; hæc planta crescit in pratis, & locis humidis.

Nomen. Pedicularis à *pediculo*, quia animalia hanc plantam comedentia multos pediculos habere dicebantur, dicitur etiam *Crista Galli* ob foliorum similitudinem, *Fistularia* à *fistula*, quia olim credebatur fistulis curandis inservire, de ejus virtutibus nil scio.

Euphrasia.

Character. Caules tenues, villosi, nigricantes; folia exigua, venosa, oblonga, minutim incisa, conjugata; flores monopetali, cujus structura sat mira est, superior eorum pars est quasi erecta, inferior fimbriata, coloris albi, multis punctis purpureis & flavis instructi, post florem sequitur fructus exiguus, oblongus, in duo loculamenta divisus, semina exigua & alba includens; radix exigua, lignosa; hæc planta crescit in locis incultis circa vias.

Nomen. Euphrasia, Græce *εὐφροσύνη*, quod animi lætitiã adferat & oculorum caliginem discutiat; Belgice vocatur *Oogentroost*.

Vires. Prima a multis sæculis jam in usum fuit adhibita; flores in aquam infusi per aliquot dies omnes humores corrigunt, & visum accuunt, nam omnes humores reddunt pellucidos; sapor non differt a *Veronica Majori*; hinc puto esse ejusdem virtutis, hæc planta

318 *Plantæ Diangie Polysperma.*

omnes humores blande attenuat, Urinam ducit, hinc oculo infervire credibile est, omnes auctores veteres scripserunt hanc cæcitatem curare, sed *Lobelius* solus observavit, quod si in vino infundatur, eundem effectum non edat, sed quod in aqua infundi debeat. Cataractam & Guttam Serenam à densioribus humoribus incipientem feliciter curat, in hac planta acrimonia & vis roborans adsunt; hæc planta in vino decocta contra Icterus Flavum est optima; folia siccata & in pulverem contrita Oculorum morbis conducunt.

Melampyrum.

Character. Caulis lanuginosus, ramosus, quadratus, purpureus; folia sibi invicem opposita per intervalla, hæc angusta, illa ampla, profunde incisa, aspera, in summitate adsunt folia brevia, satis lata, coloris purpurei, flores ex alis foliorum erumpentes in foliaceas spicas congesti; post florem requiritur fructus oblongus, qui se ab inferiori parte ad superiorem in duas partes debiscit, quæ singulæ in duo loculamenta sunt divitæ; continentia semina oblonga, nigra instar tritici, radix lignosa, fibrosa, exigua; hæc planta crescit in locis humidis & pratis.

Nomen. *Melampyrum* à μέλας atrum & πύρος triticum; hujus plantæ semina revera semper triticum æmulantur, sunt edulia, multi dicunt, quod si misceantur tritico, caput petant, quod tamen multi fieri negant.

Polygala.

Character. Caulis tenuis, sat durus, alter rectus, alter repens; folia exigua & graminea, altera acuta, altera oblonga & obrotunda; flores monopetali; personati, perforati, exigui, in spicas congesti, labio superiori erecto, & inferiori bifido, quod magis prominet, post florem sequitur fructus compressus, in duo loculamenta semina oblonga continentia, divisus, floris calix quinquefidus hunc florem involvit; radix lignosa, exigua, dura, saporis amari & aromatici; hæc planta crescit in locis incultis.

Nomen. *Polygala* à πολλὸν *multum* & γάλα *lac*, notat copiam lactis, quia si animalia in pratis hanc plantam producentibus pascantur, magnum lactis copiam habent, *Ambarvalis* dicitur ab *ambiendis arvis*, quia veteres hujus plantæ floribus coronare virgines solebant, cum arva ambirent ad terræ fertilitatem à Diis implorandam, vocatur etiam *Amurella*, quia sapor est amarus.

Vires. *Gesnerus* dicit, quod si uncia una succi cum aqua milti bibatur, tum bilem per alvum repurgat, & hepar obstructum solvit, cæterum a nemine laudatur, sapor amarus *Centaurio Minori* convenit: hinc forte eadem virtus. Oves præ omnibus graminum speciebus hanc eligunt, aliter nullas habet vires præter gramini communes.

Commelina.

Hæc planta sic dicta est a *Joanne Commelino Professore Botanica Amstelodamensi*, nulla est virtus.

Olea.

Character. Hæc arbor est mediocriter magna, ejus cortex est politus, coloris cineritii, lignum solidum coloris subflavi, saporis amari; folia oblonga, angusta, Salicem referentia, acuta, crassa, dura, carnosâ, in superiori parte viridia aliquantulum, in inferiori albescentia, non lanuginosa, caulibus brevibus adhærentia, sibi invicem opposita; flos monopetalus, calicem habens, ex quo pistillum egreditur, quod post florem fructus supponit oblongus, ovalis, viridis, carnosus, succulentus, qui fructus *Oliva* dicitur, sapor ejus est amarus, acer, acerbus & ingratus, in se includens putamen osseum oblongum; quod continet semen ejusdem figuræ; hæc arbor crescit in regionibus calidis.

Nomen. *Olea* dicitur à Græca voce *ἔλαιον*, quod idem significat; hæc arbor est insigne pacis Palladi sacrum, nam dicitur in consilio Deorum, omnes deos sibi arbores sacrasse, sic *Venus* Myrthum, *Apollo* Laurum, *Minerva* Oleam.

Vires. Folia hujus arboris sunt adstringentia & vulneraria, fructus sale & aqua condiuntur, & tunc sunt edules, hin *Martialis* canit:

*Hæc quæ Picenis venit subducta trapetis,
Inchoat atque eadem finit Oliva dapes.*

Ex baccis perfecte maturis exprimitur oleum emolliens, anodynum, resolvens, detergens, quod oleum in Dysenteria, Tenesmo & Colica conducit, hoc oleum habet vim laxandi & demulcendi omnia acria; oleum cum aqua tepida

Plantæ Diangie Polysperma. 321

tepidā assumptum Vomitum movet, oleum cum aqua mistum facit Balsamum Samaritanum, ejus amurca est optimum medicamentum in Rheumatismo & doloribus Ischiaticis, præsertim si huic cataplasmati addatur spiritus vini: quo oleum est vetustius, eo melius est pro unguentis & emplastris, quia est magis resolvens, *Seroderus* dicit in patria sua usitatissimum esse vulneratis exhibere oleum Olivarum cum cerevisia calida, quo adeo large utuntur, ut quandoque sudor oleum redolet. Ex baccis crudis oleum exprimitur vulgo *Omphacium* dictum, quod conducit in Hæmorrhagiis.

Acanthus.

Character. Folia ex radice erumpunt ampla, mollia, villosa, profunde incisa, repentia, succum glutinosum habentia, flos anomalus versus anteriora bifidus, versus posteriora succedit vasculum seminale instar gladii obvolutum plerumque ipso calice; semina oblonga; radix extus nigra, intus alba.

Nomen. *Acanthus* ab ἀκανθός *spina*, quasi *mollis spina*, vocatur *Branca Ursina*, quia folia urfi pedes referunt; *Rapinus* de hac planta canit:

Et nodis spinisque frequentibus asper Acanthus,

Vires sunt emollientes & aperientes, prima *Acanthus mollis* dicitur in officinis, est planta mollissima, subsaponacea ut *Althæa*, estque fatuo sapore, succus ejus est glutinosus & demulcens, in omnibus clysmatibus emollientibus.

322 *Plantæ Diangie Polysperme.*

tibus & cataplasmatibus ingreditur; folia primæ æquabiliter sunt incisa, hinc veterum pocula videmus inde circumflecti, & in omni Architectonica adhibetur; in Urina provocanda & nimia Diarrhæa ubi acre stimulans est demulcendum, est planta optima, combustionibus & luxationibus forma cataplasmatibus valde prodest; radix in Sputo Cruento à Contusione orto convenit.

Athatoda.

Character. Folia conjugata; flores monopetali, anomali, superiori labio adunco, bifido, inferiori pendulo, bifariam diviso.

Nomen. Sic dicitur, quia valet forti vi uterum expurgare.

Vires. Prima à Zeylanensi insulæ medicis laudatur ad curandam Luem Venream, Leporam, alioque tales morbos, quia est valde acris, hinc pota sudores expellit, & sic hos morbos curat, ergo est planta ecbolica, quia adhibetur à scortis ad Menstrua obstructa, Secundinas & Fætum pellendum, hæc quoque est significatio vocis in lingua Zeylanensium.

Dodartia.

Hanc plantam *Tournefortius* invenit, & in honorem *Dodartii Medici Regis Galliæ Ludovici XIV* hoc nomine donavit, nullam vero de ea tradit virtutem.

Chelone.

Significat testudo, unde nomen venit, cæterum nulla est virtus.

Orobay.

Orobanche.

Character. Caulis rectus, cylindricus, aut rotundus, fistulosus, fragilis, pallidus, villosus, folia non habet, nisi in principio quædam exigua, angusta, spongiosa, cito cadentia; flores juxta partem summam caulium nascuntur, à se invicem distantes, villosi, coloris purpurei, pallidi, flavi aut viridis, odorantes, post florem apparet fructus oblongus, per maturitatem dehiscens in duas valvas, fætus feminibus minutissimis, & albescentibus; radix bulbosa, obrotunda, squammosa, pollicis crassitie, extus nigra, intus albescens aut flavescens, tenera, succum viscosum amarum habens, per siccitatem fit adeo dura ac os; crescit plerumque in locis arenosis, vulgo *Duynen*, sed delata in hortos perit, excepta secunda.

Nomen. *Orobanche* ab ἄρχω *ango* quia in locis calidis (ubi *Orobus* crescit & pro victu inservit) si juxta *Orobum* nascatur, illum amplectitur & suffocat; vocatur *Cynomorion* à κύων κυνὸς *canis* & μορίον *pars genitalis*, quia ejus radix testes canis refert; *Leontobotanus* à λέων *Leo* & βοτάνη *herba*, ex βόω *pasco*, quasi *Herba Leonis*, quia hæc planta omnes fructus horæos necat, ut *Leo* alia animalia; unde *Herba Leonina* vel *Legumen Leoninum* vocatur; dicitur *Herba Tauri* vel *Vaccæ*, quia olim credebatur hæc planta his animalibus Venerem augere, vocatur *Limodaron* à λιμὸς *fames* & δόξω *excito*, unde planta dicitur *Parasitica haimadoron sanguinem dans*; cæterum de ejus virtute pauca prædicantur.

*Planta Triangiae Polyspermae.**Hypericum.*

Character. Caulis durus, rotundus, lignosus, non flexilis, ramosus, rubicundus; folia oblonga, nervosa, Centaurium Minus referentia, gemina, ex gemmulis caulium semper nascentia; flores rofacei, pentapetali, in summitate caulium crescentes, coloris flavi, post florem sequitur capsula in tres conos assurgens, instar grani hordei crassa, oblonga, succum rubicundum habens, in tria loculamenta divisa, facta seminibus exiguis, oblongis, ex fusco nigricantibus, saporis subamari & resinosi, odoris picei; radix dura, lignosa, in multos ramos divisa, coloris subflavi; hæc planta crescit in sylvis & locis incultis.

Nomen ab ὕρις supra & ἑξών, quasi herba; cuius imago eminet, vel quia Solem respicit, ut in primâ jam patet; prima dicitur *perforata* in officinis Gallicè *mille pertuis*. Quia folia si luci opposita inspiciantur, videntur esse pertusa, sed microscopio inspecta patent, quod sint vesiculæ oleo balsamico impleæ; vocatur etiam *herba Demonum*, quia olim veteribus dicebatur hos pellere.

Vires. Folia aquæ infusa pectoris morbis profunt; primæ vires sunt balsamicæ, ipsaque folia vires adstringentes, roborantes, & egregiè aromáticas habent; hinc ad vulnera sananda optimè conducunt, commendatur hæc planta à veteribus ad expellendum Calculum & renum Saburram & Menstrua obstructa ab inertia humorum & debilitate vasulorum, in Colica Nephritica conducit, specificè a multis laudatur in Mania, Melancholia, morbo Hypochondriaco, sed nil plus præstat,

Plantæ Triangæ Polyspermæ. 325

stat, quam coetera acido austerâ, adstringentiâ, necat vermes, unde si hæc herba inspergatur caeseo, omnes vermes moriuntur; in Podagra, Rheumatismo, motibus convulsivis, Contusionibus, nervorum Tremore, & tendinum vulneribus est optima planta; stipites sunt exsiccantes fauces & guttur, sæpe usus sum in morbis pulmonum, sed si caules adhibuerim, ægri rauri fiebant, at si flores solos propinarem, res ex voto cessit, est planta vulneraria & antihysterica, convenit cum Castoreo, ex floribus fit oleum optimum in vulnere, morbo sicco contracto nempe Spasmo, Sputo Sanguineo, Dysenteriâ, morbo Ischiatico, Rheumatismo & similibus morbis; ejus extractum ex floribus non apertis factum conducit in Delirio & Mania sine Febre; hæc planta in multis compositionibus pharmaceuticis ingreditur.

Androsæmum.

Character. hujus plantæ est idem ac de Hyperico dixi, nisi quod planta sit valde ramosa referens arbusculam.

Nomen. *Androsæmum* à Græcâ voce seu ἀπὸ τοῦ ἀνδρῶς & αἷμα sanguis quasi sanguis humanus quia ejus succus expressus refert sanguinem & quasi virilem sanguinem addit, cæterum vires sunt eadem ut in Hyperico dixi.

Ascyrum.

Character. Hæc planta Hypericum perfectissimè retert, sed vasculum feminale quinqueloculare habet.

Nomen. *Ascyrum* ex ἀ privativo & σκυρος scabri-

326 *Plantæ Triangie Polyspermæ.*

brities, id est, *planta glabra*, quia vim emolliendi habet.

Parnassia.

Character. Folia hederacea, circa radicem in orbem congesta, acuta, caulibus longis adhærentia; caules minimi, angulosi; flos quinquepetalus, rosaceus, duplici petalorum fine instructus, superior majoribus, inferior minoribus fimbriatis; calix & pistillum abeunt in fructus ovales, membranaceos, semina oblonga continentes, observante *Tournefortio*, in unicapularem, *Hermanno* in quinque, sed dehiscit in tria fragmenta, unde hic ad *Triangias* refertur; radix mediocriter crassa, fibrosa, coloris albi, subrubicundi saporis adstringentis; hæc planta crescit in nostris Dunis.

Nomen. *Parnassia* à monte *Parnasso* ubi hæc planta primum dicitur esse inventa.

Vires sunt vulnerariæ, adstringentes, ob hanc vim dicitur inesse huic plantæ vis sistendi sanguinis fluxum.

Viola.

Character. Folia ex radice erumpentia, obrotunda, ampla, in margine incisa, viridia, caulibus longis adhærentia; flos pentapetalus, labiatus, quinque petalis constans, bina superiora eriguntur, bina efficiunt quinque, coloris purpurei, aut cærulei, odoris suavis & grati post florem apparet capsula per maturitatem in tres partes divisa, continens semina exigua, obrotunda, albescentia; radix fibrosa.

Nomen à Græcâ voce seu ἀπὸ τοῦ ἴτιος, quia prior cæteris

cæteris floribus tempore veris provenit, vocatur
Viola Martia quia mense Martio floret, dicitur
hæc planta olim pabulo infervisse vaccæ
Jovis *Rapinus in hortorum libris* de hac plantâ
canit:

*Nec Viola ipsa suos longum celabit odores,
Frondebis in mediis humili de cespite, surgit
Ipsa humilis, simplexque & simplice perlita
fuo.*

*Et si sint veri Vates, nec vana locuti:
Nympha fuit, qui jam flos est, comes una
Dianæ,*

*Sed comites inter longe pulcherrima Fanthis.
Hanc olim vaccas quando pavisse Phæreas.
Dicitur, errantem vidit cum Phæbus, amavit:
Nec vulnus celavit amans, perterrita virgo
Proripuit sese in sylvas. monuitque Dianam.
Illa soror colles, inquit, fuge: namque su-
premos*

*Phæbus amat colles, & celo gaudet aperto.
Ibat per valles Virgo, fontesque petebat
Umbriferos, sepes inter deserta latebat:
Iste pudaris amor, blandique modestia vultus
Addidit & formæ pretium, meruitque videri,
Dum latuit. Jam furta Deus, fraudesque
parabat.*

*Cum Dea, formosæ si non licet esse pudicam:
Ab! pereat potius quæ non fert forma pudorem
Dixit, & obscura infecit ferrugine vultum.
Jam deformis erat, fuerat quæ pulchra,
Dianæ*

Nec sic displicuit: florem nam Diva puellam

*Esse dedit, tanto pro virginitatis amore,
Cui suus est honos, & primum servat odorem.*

328 *Plantae Triangiae Polyspermae.*

Vires. Sex priores officinales, pectorales & cordiales conveniunt in tussi, ariditate linguæ, & asperitate faucium, uti & in Cattanthis, Phthysi, Pleuritide; hinc flores vim habent anodynam, demulcentem & antiphlogisticam; flores infundantur in aquâ pluviâ purissimâ, hocque sæpius reiterando fit inimitabilis Syrupus Violarum dictus sine coctione, si quadruplum sacchari addatur, ille linguam optimè afficit, molliter aperit, omne acre mitigat & laxat, ferè eadem hic est virtus ac in Acantho, si folia præscribantur. Deinde etiam expectorationem promovet, in bile atra mitiganda, fervore Februm compescendo & dolore Capitis innato conducit, flores sunt ex quatuor floribus cordialibus tam ob gratum odorem seu blandum volatile aroma, quam ob tenuem viscositatem terrea rigida solventem & lenientem; colligendi sunt matutino tempore, dum rore adhuc madent; folia sunt emollientia & laxantia, & adhibentur in fomentis, cataplasmatibus, & Clysteribus; semina raro sunt in usu, nisi in obstructione Renum & Colica Nephritica; radix hujus plantæ sursum deorsumque movet, calices, in quibus vis nauseosa adest; sunt rejiciendi, nisi velis habere laxans, tum calices cum floribus sunt sumendi, semina sunt maximè Hydragoga.

Acriviola.

Character. Caulis longus, rotundus, flexilis, ramosus, supra plantas vicinas scandent folia plerumque rotunda; aliquando tamen angulosa in parte superiori polita, in inferiori

feriori rugosa, ex eorum alis erumpunt pedunculi rubicundi, flores valde odorantes sustententes, singuli flores sunt quinquepetali, cucullo donati, coloris flavi, punctis tamen rubris instructi, post florem succedit fructus in tres capsulas semen recondentes, divisus; hæc planta crescit in America.

Nomen. Vocatur etiam *Nasturtium Indicum*, à *Casparo Bauhino* dicitur *Cardaminædum*, quasi *Cardaminædum Indicum*.

Vires. Sapor & odor sunt, ut in *Nasturtio*, hinc quoque numeratur inter acriora *Antiscorbutica*, teneri caules & fructus solent in aceto condi & Hyeme comedi pro condimento *Antiscorbutico*; hæc plantæ sale volatili, oleoso & acri maxime gaudent.

Convolvulus.

Character. Caules longi, tenues, sarmentosi; scandentes, & omnia apprehendentes; folia *Hederam Terrestrem* referentia, sed molliora & majora, viridia, acuta; flores monopetali, campaniformes ad ora expansi, coloris albi, post florem succedit fructus obrotundus, membranaceus, semina augulosa, nigricantia vel aliquando rubicunda continens; radix exigua, longa, intus alba, hæc planta est amara & acris. *Rapinus* de hac planta canit:

Et tu rumpis humum, & multo te flore profundis

Qui riguas inter, crescis Convolvule valles.

Nomen à circumvolvendo & amplectenda,
quia omnes plantas amplectit.

Vires.

330 *Plantæ Trianglæ Polyspermæ.*

Vires. Prima est *Soldanella Officinarum*. Flores recentes ad unciam dimidiam comesti cum oleo & aceto tortissimo sursum deorsumque purgant; hinc est planta laudatissima contra Hydropem, modo viscera sint bona, secundæ radix crassa, lacte turgens, Æstate effoditur & scinditur in taleolos, hacque ratione in officinis asservatur, si succus ex radice exprimatur, tum habetur succus Scammonii, hic succus sanguinem in aquam cito convertit, & hinc venenatus est, si magnâ copiâ assumatur, sed si cautè adhibeatur, tum optimè convenit, ubi purgandum, aqua ducenda & bilis; cæteræ omnes sunt purgantes. Medici hunc succum maximè metuunt, quia si ex Asia adferatur, sæpe succus Esulæ minus pretiosus admiscetur, & tum venenum est, aliter si instar cadavereris oleat, & non ilico gustando linguam rodat, tum nil mali habet & est optimum Hydragogum. Dosis summa, si cum saccharo conteratur, est grana viginti, cum aqua optimè purgat, cum spiritu vini aliquando purgat aliquando non, hoc Scammonium Officinale in aceto maceratum fit Diagrydium. Medicus scire debet an scammonium quod in officinis tunc habetur recens sit allatum, an vetus; nam si recens sit allatum minori longe dosi effectus suos præstabit, quam vetus. folia hujus plantæ à Zelandis his assuetis pro acetariis adhibentur. Hæc planta est resolvens, aperiens, vulneraria.

Quamoclit.

Character. Hæc planta est Indica scandens ut Convolvulus, ramos habens rubicundos; ejus folia sunt oblonga, satis ampla, minutim incisa. Flores uno longo tubo constantes qui extensus suam viam expli-

Plantæ Trianglæ Polyspermæ. 331

explicant in exactum planum quasi tubes Hippocra-
teiformis, post florem sequitur fructus oblongus,
trigonus, plerumque quatuor vel quinque loculis
constans, semina quatuor oblonga, dura, nigra
continens; sapor hujus plantæ est subdulcis, ni-
trosus, sed seminum sapor est piperinus, ex Ame-
rica ad nos adfertur.

Nomen. *Quamoclit* est vox Indica.

Vires sunt purgantes ut in Convulvulo.

Campanula.

Character. Caulis villosus; folia juxta caules
alternatim adhærentia, Urticam referentia,
sed acutiora, lanuginosa; flores monopetali,
campaniformes, oris non expansis multifidis,
sed saltem convolutis paululum vel inflexis; post
flores sequitur fructus membranaceus, divisus in
quatuor vel quinque loculos semina exigua, splen-
dentia & rubicunda continens; radix est
alba, hæc planta habet succum lacteum &
crescit in prætis; si radix in taleolos incisa terræ
mandetur, tum nova nascitur planta ex singulis
taleolis.

Nomen. *Campanula* quasi *parva campana*, sic
dicitur, quia flores parvam campanam refe-
runt, vocatur etiam *Trachelium* à *τραχήλος*
quia in Inflammationibus Trachæe arteriæ con-
ducere putatur: *Uvularia* dicitur quia morbis Uvulæ
prodest, uti & *Cervicalia* à *cervice* quia cervicis
morbos sanat, vocatur etiam *Pentagonia*, quia
flores in quinque angulos se contrahunt, imprimis
vesperi.

Vires. Succus harum plantarum vehemen-
ter purgat, radices octavæ & nonæ à pauperi-
bus tamen comeduntur, quæ plantæ sunt ut Ra-
pun-

332 *Planta Triangæ Polyspermæ,*
punculus vulgaris & Campanula; radice esculen-
ta; flore candicante.

Rapunculu.

Character. Folia ex radice erumpentia, Vio-
lam referentia, punctis nigris aliquando instru-
cta, caulibus longis adhærentia; caulis angulosus,
excavatus, succum lacteum præbens, folia ob-
longa, angusta habens, flores in summitate in
spicam sunt congesti, coloris cærulei, purpurei
vel albi, post florem sequitur fructus divisus in
tria loculamenta, semina exigua, splendentia, &
rubicunda continentia; radix alba, Rapum re-
ferens.

Nomen. *Rapunculus* vocatur, quia radix hujus
plantæ Rapum refert.

Rapuntium.

Character. Omnia sunt ut in Campanula, sed
flores sunt polypetalii, anomali, in quinque petal-
os quasi divisi.

Nomen. *Rapuntium* non vocatur, quia Rapun-
culum refert, nam tum Rapum referre deberet,
sed quia hoc nomen à *Fabio Columna* huic plantæ
fuit datum.

Vires. Hæc planta non recipitur in medicinâ,
prima ovibus pro nutrimento infervit, habetque
florem elegantissimum, hinc flos suo colore &
fulgore omnes colores notos superat, dicitur eade
causa *Flos Cardinalis*.

Reseda.

Character. Caulis excavatus, ramosus, vil-
losus;

Plantæ Trianglæ Polyspermæ. 333

lofus; folia alternatim disposita, profunde incisa, crispa; flores anomali, in summitate caulium crescentes, coloris flavi, post florem sequitur capsula membranacea, triangularis, oblonga, continens semina exigua, obrotunda, nigra; radix longa, tenuis, lignosa, alba, acris; hæc planta crescit in pratis.

Nomen. *Reseda* à *sedandis doloribus*, teste *Plinio*, quia Inflammationem & dolorem tollere dicitur; hic habitus floris & omnia mire apparent præ cæteris plantis; hæc planta habet mollissimum succum; hinc credibile est eum dolores sedare.

Luteola.

Character. Folia ex radice erumpentia, oblonga, angusta, mollia; caules duri, virides, ramosi, folia minora habentes; flores exigui, coloris flavi, post florem sequitur capsula obrotunda, triangularis, continens semina exigua, obrotunda & nigricantia; radix lignosa, alba, acris digiti crassitie. Tota hæc planta per siccitatem fit flava.

Nomen. *Luteola*, à *colore luteo*, quia radix cum sale cocta intervrit ad elegantissimum aureum seu luteum colorem lanæ conciliandum. Hinc *Virgilius* dicit:

*Nec varios discet mentiri lana colores:
Ipse sed in pratis aries jam suave rubenti
Murice, jam croceo mutabit vellera luto:
Sponte sua Scandyx pascentes vestiet agnos.*

Vires. Sunt aperientes, radix contusa manibus febricitantium læpe applicatur, & in omnibus convenit cum *Rubia*.

Sesamoides.

Character. Caulis rotundus in longos ramos divisus; folia longa, angusta, Resedam referentia, singuli rami in spicam congesti; radix longa, & alba; hæc planta crescit in regionibus calidis.

Nomen. *Sesamoides* à *Sesamo*, quia *Sesamum* refert.

Virtus nulla est cognita.

Polemonium.

Character. Folia longa, pinnata, alterna, *Valerianæ Sylvestris* instar, per totam Hyemem viridia, tres nervos per totam ejus longitudinem habentia; caules rotundi, excavati, ramosi, villosi, digiti crassitie, multa folia à se invicem distantia habentes; flores monopetali, quinquefidi, coloris cærulei, resplendentes, aliquando albi, odoris ingrati, pedunculis exiguis & brevibus adherentes, post florem succedit fructus dehiscens per maturitatem in tres partes, in trialoculamenta, semina oblonga, exigua, nigra continentia, divisus; radix fibrosa, repens, albescens; tota planta habet saporem amarum & viscosum.

Nomen. *Polemonium* à *πολό* multum & *μόρον* solum quasi multa folia unicum folium componentia, quia multa hujus plantæ folia ita adherent cauli, ut fere unicum folium repræsentent; vocatur etiam *Valeriana Græca* quam refert, & *Græca*, quia inde est illata; an vero *Polemonium* veterum sit? nescio.

Vires. Est herba Antiscorbutica, tamen in medicina non est in usu.

Plantæ

Plantae Triangiae Tricocciae.

Ricinus.

Character. Caules crassi, excavati, lignosi, in superiori parte ramosi, coloris purpurei, pulverem album farinam referentem, habentes, folia in initio rotunda, sed postea angulosa, incisa profundissime, mollia, ampla; flores apetalii, steriles, exigui; fructus à flore remotus, in eadem planta trigonus, plerumque membranula involutus, tres loculos conficiens, in quibus singulis semen instar politi ovicini seu testudinis, oblongum, sat crassum, coloris lividi, saporis subdulcis, acris nauseosi, medullam albam & teneram continens, hæret; hic fructus bene maturus semina cum magno impetu ejicit; radix crassa, longa, dura, alba; fibrosa; hæc planta in hortis colitur ob eximiam ejus pulchritudinem, vel ob Talpas, quæ ejus præsentiam fugere dicuntur; in regionibus calidis brevi ad magnam altitudinem cretici.

Nomen. *Ricinus* dicitur, quia semen animal ita dictum refert, quod animal Canes & Boves infestat; Belgice vocatur *Wonderboom*, dicitur etiam *Palma Christi*, quia ejus folia palmam manus referre dicuntur. A nonnullis creditur hanc esse arborem, quæ Jonam, cum ex Balena ejectus esset, adumbravit, vide *Montanum in libro de vaticinio Jonæ*.

Vires. Quinta dicitur *Faba Purgatrix*, ex hac fit oleum de *Kerva*, *Oleum Cicinum*, *Oleum Ficus Infernalis* dictum, quod adeo in Indiis laudatur

336 *Plantæ Trianglæ Tricocciæ.*

tur à virtute, quod lenit, licet planta cæterum sit acerrima; semen omnium specierum, si pellicula subtegente orbetur (nam vim purgantem habet) sursum deorsumque purgat, ita ut loco grani crudi vel cocci ab *Hippocrate* adhibeatur, si vero cum pellicula tegente assumatur, tam vehementer purgat, ut ventriculum & intestina inflammentur, hinc pro veneno habetur, licet vero hæc semina sint acerrima, tamen oleum est lenissimum, & membris rigidis curandis est egregium, uti in Scabie, ulceribus & vermibus necandis, quarta & quinta haustæ per superiora & inferiora violenter purgant, hinc in Apoplexia, Lethargo & aquis Hydropicorum expellendis adhibentur.

Ricinoïdes.

Hæc planta dicitur *Faba Purgatrix Major*, in India Occidentali dicitur *Faba Cacatrix*, si unicum semen hujus plantæ sumatur, purgat sursum deorsumque per aliquot dies, si vero à pellicula liberetur & dosis dividatur, tum benignissime purgat.

Ricinocarpos.

Nomen à *καρπὸς fructus*, & *Ricinus*, quasi *fructus Ricini*.

Chamaelaea.

Character. Caules exigui, ramosi; folia Olea minora & nigricantiora, semper virentia; flores monopetali, profunde incisi, lutei; post florem sequitur fructus initio viridis, sed postea

Plantae Triangiae Tricocciae. 337

Alea ruber, tribus granulis conjunctis & varri-
cosis constans, in quorum quolibet unum hæret
semen oblongum; hic fructus carptus & per ali-
quod tempus servatus fit pinguis ut Olivæ: radix
est lignosa, dura; hæc planta crescit in regioni-
bus calidis ut in Italia & Gallia in locis incultis,
folia ejus uti & cortex habent saporem acrem &
igneum.

Nomen. *Chamælaea* à χαμᾶι *humilis* & ἔλαια
Olea, quasi *humilis Olea*, quia hæc planta hanc ar-
borem refert, vocatur *Chamælaea Tricoccos*, quia
tale semen fert.

Vires. Hæc planta habet vires igneas, acerrimas,
corrodentes & easdem ut in Ricino dixi, si
folia ejus ad grana decem vel duodecim assuman-
tur, per superiora & inferiora valide purgant,
ventriculum exurunt, & totum corpus movent,
hinc putatur esse coccus crudus *Hippocratis*, qui-
bus utebatur ad Hydropicam aquam & bilem ex-
purgandam, quod videtur verum esse quia ex
Græcia adfertur & quoque *Cataputia* vocatur,
sed tamen cautissimè est usurpanda, nam vis est
acerrima, externè in ulceribus inveteratis deter-
gendis est optima planta.

Tithymalus.

Character. Caulis rotundus, rubicundus, digitis
minimi crassitie, folia dura, oblonga; post florem
succedit fructus, exiguus & in tria loculamenta,
singula unicum semen oblongum continentia, di-
vilis; flores sunt monopetali, tetrapetali, calice
bifido, expanso; radix dura, lignosa, fibrosa.
Hæc planta habet, succum album, acerrimum,
& crescit in hortis.

P

Nomen.

Nomen. *Tithymalus* à τῖθὺς *mamma*, & μηλακὶς *tener*, quasi *mollis mamma*, quia hæc planta lac fundit, vocatur *Characias* id est, *vallar*, à χάραξ. *vallus*, quasi in vallo crescens, Belgicè dicitur *Duyvelsmelk*, *Wolfsmelk*, quia lac quidem fundit, sed si gustetur omnes partes, quas attingit, inflammat, vocatur etiam *Peplos*, quod erat ornamentum, quo mulieres se ornare, solebant, quod expansum veli instar iis inserviebat; *Euphorbia* ab *Euphorbio* medico Regis Mauritanie, *Cataputia*, id est, medicamentum, quod una vice deglutitur, nunc pilulam diceremus, septima & octava Myrti folia habent ideo *Myrsinites* dicuntur. Decima tertia pro succo Esulæ in officinis habetur; *Amygdaloides* dicitur, quia ejus folia Amygdalas referunt.

Vires. Tota planta vulnerata in omni parte copiosissime lac candidissimum fundit, quod per Solem fit fuscum, hujus sapor est acerrimus, fervidus, penetrans, diutissimeque remanens, si in nimia copia assumatur, fauces inflammans Anginam producit, si cuti imposita aliquamdiu hæreat, facit primo ruborem, dein corrumpit totam partem, hinc vi suâ causticâ optime conducit ad Verrucas, parvos Cancros tumoresque exedendos, si verò hæc planta exsiccata ad grana quatuor assumatur excitat magnam feri evacuationem, sed non absque torminibus violentissimis, & per Renes Vesicamque aquam ejicit, radices exsiccatae & in sero lactis coctæ in Hydrope conveniunt, unde apud *Rulandum* in curationibus *Empyricis* miræ de hac legimus; ex primâ fit *Succus Cataputiae officinarum*, & ex hac fit oleum, quod ex India affertur, hic succus ad paucas guttas tenaci

naci aliquâ materiâ involutus facit fortes purgationes, imò fortiores, quam Esula, succus hujus est ut Scammonium, sed acrior; si hæc planta aceto vel vino Rhenano incoquatur, tum perdit omnes vires, & hac ratione medici Galli hunc succum corrigere voluerunt, sed tum nil valet ad illum morbum curandum. *Hippocrates* dicit, quod Esula, Helleborus & grana Cnidi Hydropem tollant, sed tamen his inest acrimonia Alcalina & ignea, hodie, radix Jalappæ cognita, raro usurpatur:

Euphorbium.

Character. Cortex est durus, spinosus; folia crassa, longa, figurâ quadrangulari; in singulis angulis multas exiguas spinas habentia; flores quinquefidi, coloris viridis, subflavescentis, succedit fructus pisi magnitudine, triangularis, in tres loculos divisus, qui singuli loculi continent unicum semen oblongum, hic aliquid mire observatur, nempe quod ovarium tam remotum hæreat à superioribus staminibus, unde difficultas & objectio oriuntur à *Borde* Anglo, qui putat sæcundationem fieri ab infimâ parte staminum; hæc arbor crescit in Lybia in monte Atla & in Africa; decima quarta propriè ad Jacobæas est referenda, nam est umbellifera seu disciflora; ex hac arbore incisa extrahitur gummosa substantia, & resinosa, concreta in guttas vel lachrymas ex pallido flavescentes, splendidas, modo rotundas, modo oblongas, ramosas, cavernosas, saporis acerrimi, urentis nauseosi, odoris nullius.

Nomen. *Euphorbium* est nomen antiquissimum ab *Euphorbio* fratre *Antonii Musei* medico-
P 2 *Regis*

340 *Plantae Triangiae Tricocciae.*

Regis *Juba*, qui *Cesarem Augustum* hac planta curavit.

Vires. Prima est planta venenata, & in Africâ tantam vim habet, ut hi, qui hanc plantam scindunt, se cavere debeant, ne stent à parte, qua ventus ad eos efflat, nam tum à vapore hujus plantæ interficiuntur, hinc faciunt semper vento adverso, & hoc videtur credibile esse, nam si modo una gutta digiti apice attingatur, tum excitat ilico Inflammationem à digiti apice usque ad humeros, sic etiam si contundatur in mortario ab incautis, ut ejus odorem per nares attrahant, tum tantam sternutationem producit, ut inde ferè moriantur, sed in æstuantibus regionibus procul dubio adhuc atrocior erit, si quis in Americâ sub ea dormiat; tum dicitur Gangræna perire. Convenit succus ad desquamations ossium cariosorum, nam ilico separationem producit; fortissime purgat, hinc specificam & potentem habet vim educendi Hydropicorum aquas, tam per superiora quam inferiora, prodest serosis Melancholicis, nocet biliosis sanguineis, tamen est nimis acris, & nunquam internè est adhibenda nisi pro equis, externè conducit in multis unguentis & emplastris ut & vesicatoriis, ingreditur compositionem pilularum *Nicolai Trallii*,

Tithymaloïdes.

Pluknetius hujus plantæ primò iconem dedit,

Corindum.

Character. Caulis non lanuginosus, excavatus, repens.

Plantae Tetrangiae Polyspermae. 341

repentes; folia ut Apii divisa, suavirenitentia; flos plane anomalus, rosaceus, quatuor petalis callici insidentibus instructus, fructus triangularis, in tres loculos divisus, in quorum singulis tria hærent semina sibi mutuo impolita, partim nigra, partim alba, radix satis dura, lignosa, fibrosa, digiti crassitiei.

Nomen. *Corindum* à *Cor*, quia semen maculam albam cordis figuram referentem habet, & *Indam*, quia ex *India* affertur, hoc stigma summum cardiacum esse dicitur, vocatur & *Halicacabum* à *κακαβος* vas, quia fructus hujus plantæ vas refert.

Vires. Non scio hanc plantam in medicina recipi, nisi quod nonnullæ dicuntur in India inter Olera Emollientia recenferi, uti quoque ejus semen, quod Pisum refert.

Plantae Tetrangiae Polyspermae.

Hic post singulos flores pistillum abit in fructum; qui à descissis quatuor capsulis distinctè exhibetur; in quorum singulis hærent semina plantæ affixa.

Ruta.

Character. Hæc planta crescit in formam arbuticulae, caules crassi, lignosi, ramosi, corticem albam habentes, folia in segmata divisa, exigua, oblonga, carnosæ, satis crassa, polita, bina; flores tetrapetali, rosacei, coloris flavi, post florem sequitur fructus in quatuor loculos per diaphragma medium divisus, continens semina parva, recurva, semilunata, coloris modo flavi, modo nigricantis, saporis ingrati, odoris

342 *Planta Tetrangie Polyspermæ.*

ris gravis. In capsulis feminalibus est omnis vis, ex illis enim plus olei extrahitur, quam ex integris seminibus & caulibus; radix fibrosa, lignosa & flava; Tota planta habet odorem ingratum, saporem amarum & acrem; crescit in hortis ubique.

Nomen. *Ruta* à *ῥῦς servo*, quia est planta optima ad sanitatem conservandam.

Vires. Hæc herba est laudatissima, inter alias Alexipharmacas, Antitoxicas, Antihystericas, Antiepilepticas, Antiapoplecticas; Antispasmodicas; Antipestilentiales, Antiphlogisticas pro usu scilicet externo, Antigangrænosas refertur, nam cum pars jam Gangrænosa est mortua, si hæc herba cum vino & sale contusa applicetur, vitam iterum reddit, suppurationem prohibet & pars sanatur. *Nicander* hanc plantam commendat contra omnes venenatorum animalium morsus, dicitur ingredi *Antidoto Mithridatis*, quia *Mithridates* semper venena sibi dari timens imprimis à matre, hinc ut venenis sibi assuesceret, assumpsit magnam compositionem venenorum & antidotorum, & sic multoties evitavit, & hoc sequenti carmine expressum est:

Assumpsit ter demum Rutæfolium & breve gnarum

*Juglandisque duas & ficus corpore parvo,
Impia, dum metuens dederat, ne pocula mater.*

Martialis his versiculis confirmat, nempe quod veneno *Mithridates* erat assuetus.

*Profecit potu Mithridates saepe veneno,
Toxica ne possent sæva nocere sibi.*

Nulla

Plantæ Tetrangie Polyspermæ 343

Nulla quoque in Peste est melior herba, habet aliquid aromatici, acidiusculi, fragrantis, oleosi, estque summopere calefaciens cum specie aciditatis, & odor mulieres in Syncope delapsas, Hystericas & Epilepticas resurgere facit, & adversus pituitam hæc herba maxime valet, & externe ad tumores frigidos & pituitosos, ad acuum visum quoque est egregia planta, hinc Poëta quidam canit:

*Nobilis est Ruta, quia lumina reddit acuta,
Salvia cum Ruta faciunt tibi pocula tuta.*

Alius Poëta cantat:

Auxilio Rutæ cur Lippe videbis acute?

Sapor est acerrimus, non tamen urens, abundans sale, oleo & spiritu penetrantissimo, intus ergo in movendis, stimulantis nervis, attenuandis, & expellendis humoribus incrassatis per Diaphoresin & Sudores, contra omne venenum est optima planta juxta *Plinium*, uti in passione Hysterica si fluxus mensium nimius abest, aut si a mensibus obstructis a causa frigida prodest ejus infusum, in mensibus suppressis a plethora infusum ejus est optimum, sed tantum post Venæ sectionem institutam, & in Deliquiis, animi, modo hæmorrhagiæ absint, menses quos expellit, statim dixi, Lochia suppressa promovet, Færum & fecunditas expellit, visum acuit, si mane bibatur instar Thée, & vapor oculo excipiatur; semen commendatur imprimis ad Lumbricos, & extinguendum semen ob nimiam sui siccitatem, herba conducit in Epilepsia & affectibus Soporosis a causa frigida, in Colica Flatulenta. Basis
P 4 fuit

344 *Plantæ Tetrangiae Polyspermæ.*

fuit Mithridatii, uti patuit ex formula post eum a *Pompejo* devictum reperta, videatur *Serenus Samonicus* in libro, cui titulus est, *De Medecina Præcepta Saluberrima* ubi dicitur *Ruta* externe inferre ad tumores nempe aquosos, humidos & frigidos, cataplasmata ex hac planta parant Chirurghi cum vino cocta, contusa Inflammationi resistit, & non redit, in acutissimis morbis externe propinari potest.

Harmala.

Character. Caules virides, nigricantes, ramosi, arbusculam referentes; folia alterna, oblonga, incisa, crassa, carnosâ, viridia, saporis viscoli & amari; flores in summitate ramorum crescentes, rosacei, post florem sequitur fructus subrotundus, tricapsularis, semina inæqualia, angulosa, coloris obscuri, radix longa, digiti minimi crassitie, coloris subflavopallidi. Tota planta habet odorem penetrantem & ingratum.

Nomen. Harmala est vox Arabica.

Vires hujus plantæ non sunt adhuc bene cognitæ.

Stramonium.

Character. Caules in ramos divisi, digiti crassitie; folia ampla, lata, angulosa, acuta, *Solanum* referentia, sed majora, mollia, pingua, graveolentia, maximam narcosin spirantia; flores monopetali, pentagoni, infundibuliformes, oblongi; pistillum fit horrida capsula seminalis, quadrangularis, diaphragmate in quatuor cameras diversas diviso, in quarum singulis est placenta, cui semina adnascuntur plurima, reniformia.

Vi-

Planta Tetrangia Polysperma. 347

Vires. Hujus plantæ folia, radices, flores, & femina comesta inducunt soporem, si magna assumantur copia, imo si tantum olfeceris hæc plantam ebrietatem facit, si in majori detur dosi, omnis memoria abolitur, hæc utuntur meretrices Javanenses, dum à primariis sunt conductæ, tum hanc plantam maritis suis dant & delirii species subsequitur, unde coram maritis lascivia utuntur & si hæc planta in majori copia derur, stupidi manent, languent & tandem moriuntur, hæc planta facit mirifice insanire & temulentiam conciliat, qui hanc plantam comederunt, oculis apertis respondent, sed nullius rei memores sunt, nec putant sua ullius interesse; hinc tali potu utuntur Indi principes ad suos rivales stupidos reddendos, adeoque imperio minus capaces tamen in vivis servant; ut populo tum possint ostendere, sed hoc effectus facit potus Daturæ, qui componitur ex Opio, Straminio & Hyoscyamo, in hoc potu nullus est sapor & odor; tamen morbi ex hoc provenientes sunt incurabiles, & licet curam tamen his refert *Garrias*, si statim Vomitoria cum magna salis & aceti copia assumantur, quodammodo sanantur, sed tamen non redit cerebro virtus, Vide *Bernierum in Itinerario per Regnum Mogolis*, hæc planta parum sumpta facit somnolentiam, si plus furorem, convulsiones & sudores frigidos, tandem mortem. Hæc planta in formam cataplasmatum contrita conducit in Erysipelate, Combustione, ulceribus inveteratis & omnibus Inflammationibus, sed nunquam interne est adhibenda.

*Plantæ Pentangiae Pentacoccae.**Geranium.*

Character. Hæ plantæ distinguuntur in Europæas & Atricanas; Africanarum flores pentapetali, anomali, Europæarum flores pentapetali, anomali, rosacei, perfecti, pistillum floris & calicis ab in unum fructum, oblongum, subrotundum, rostratum, fructus inferior quinquefariam incisus resolvitur in quinque loculos, qui rostri partem accipiunt, ut semen fit in singulo loculo caudatum, radix exigua, coloris subflavi; hæc planta crescit in locis desertis.

Nomen. *Geranium* à γέρανος *Grus*, vel *Ciconia* quia fructus hujus plantæ rostrum *Gruis* refert. *Trigesima Batrachioides* dicitur, quod significat *Ranunculus*, quia cum eo in foliatura convenit; hæc planta in genere est coloris rubicundi, unde à veteribus fuit dicta *Ruberta* vel *Rubertiana*, sed postea improprie *Rupertiana* & *Rubertiana*, Belgice vocatur *Oyevaars-bekke* Germanice *Kupresbiskraut*.

Vires. Africanæ vim emollientem habent ut in *Acetosa*. Prima est esculenta, ejus tubera in *Africa* comeduntur uti apud nos *Rapæ*. Hæc planta infusa decoctaque uti & ejus succus habet aliquid adstringentis, veteribus commendatur ad ulcera sordida sananda, iisdem & ulceribus pudendorum in usu erat, lavacra instituta ex decocto hujus herbæ profunt in *Febribus*, semina decocta ad vulnera sananda & asperitates in corpore demulcendas adhibentur, summum præbent in mammis solamen, quæ *Cancro* laborant, nam numeratur inter plantas condientes, folia in vino cocta *Inflam-*

Plantæ Polyangiae Polyspermæ. 347

flammationem discutunt, & ad Erysipelas commendantur; radicis succus auribus medetur, ad articulorum dolores liniendos fotu nonnulli hanc plantam adhibent Chirurghi, itidem in usu est ad mammarum fissuras lactisque discussionem; vigesima septima imprimis & omnes Batrachioïdes habent aroma suavissimum, hinc ad aperiendum sunt optimæ; hanc Chirurgus quoque ad Scirrhos, Apostemata curanda ut & Cancros optimo cum successu adhibuit, laudatur à vi, qua resistit Calculum irritando & dolorem sedando agit, sic & ab omnibus Chirurgis veteribus ad Cancrosos tumores maxime laudatur, hinc sexaginta ad Cancrosos mammarum mulieris quam maxime valet, idem senex peritus Chirurgus mihi dixit se à nulla herba plus emolumenti habuisse in hoc casu, quam à Geranio & Philandro. Folia in formam cataplasmatîs in aqua cocta, addito aceto, dolores leniunt; hæc planta in Diarrhæa & Dysenteria convenit, ejus succus in Hæmorrhagiis omnibus est optimus, vel ejus folia contrita cum vino eundem præbent effectum.

Plantæ Polyangiae Polyspermæ.

Hic vero fructus est vel trilocularis vel quinque locularis, aliquando duodecim sunt loculi, aliquando plures, ut in Malva sæpe fit.

Malva.

Character. Caules longi, satis crassi, rotundi; medullosi, tenues, ramosi, villosi, aliquando rubicundi, repentes; folia rotunda, mollia, aliquantulum incisâ, magis minusve villosa, succulenta, minus laciniata, caulibus adhærentia, coloris subfusco-viridis, calix multifidus, in quinquelacinias dissectus, ut quinquefidus videtur; è medio floris assurgit stylus pyramidis instar, circa quem in formam quasi casei semina complanata sunt. Radix simplex, longa, exigua, alba, saporis dulcis & viscosi.

Nomen. *Malva* à *μαλάχη*, à *μυλάσσω* emollioveni-
rem, unde *Marialis* de hac planta canit:

Utere Lactucis & mollibus utere, Malvis:

Nam faciem, durum, Phæbe, cacantis habes.

Vires. Radices, folia, caules, flores & semina constant mucilaginosâ materia, quæ valde emolli-
lit, veteres inter edulia habuerunt, hæc planta est adeo fatta & insipida, ut manducata os glutine quasi obducatur; *Hesiodus* dicit, stulti nesciunt, quod dimidium sit plus toto, & ignorant, quantum sit in *Malva* bonum, convenit 1. ubi acrimonia est demulcenda 2. ubi strictum est laxandum, 3. ubi dolores obtundendi, 4. ubi nimia est glutinositas; hinc conducit ad fibras siccas & rigidas, tum ad lubricanda dura nimis intestina, ad Vertiginem capitis eorum, qui morbo Hypochondriaco laborant, in usu est in clysmatibus, decoctis & balneis, Chirurghi externe quoque adhibent hanc plantam, & vix ullum est cataplasma, ubi non ingreditur ad maturandum; hæc plan-

Plantæ Polyangiae Polyspermæ. 349

planta Urinæ quamcunque acrimoniam mitigat, siue sit hæc acrimonia ab humoribus acribus scorbutis, siue sit ab acri ingesto, vel applicato: in affectibus inflammatoriis Pulmonum ubi acris ferosa materies hos infestat, & Intestinatorum conducit, ut & ubi acre stimulan, vel excorians est demulcendum, & inviscandum, uti & in omnibus casibus ubi acrimonia vel siccitas peccat, ita & Phthysi, raucedini & tussi; flores Inflammationibus faucium, gingivarum & Uvulæ profunt, commendatur vero ad Erysipelas sub forma cataplasmatum; folia instar Théë infusa conducunt in demulcendo ardore Urinæ inveterato. *Horatius* multum de hac planta fabulatur.

Lavatera.

Nomen habet à medico *Helvetio Lavatero Tournesortii* amico, unde *Tournesortius* hoc nomen huic plantæ dedit; *Vaillantius* putabat esse *Trimestrem Clusii*; sed tum potius ad *Alceas* esset referenda, si hoc verum esset. Potest usurpari pro *Malva*.

Althæa.

Character. Caules rotundi, villosi aut lanuginosi, intus excavati, ut folia *Malvæ*, at longiora, crassiora, acutiora, magis incisa, mollia, lanuginosa, albescentia, radix est rotunda, succulenta, mucilaginosa, in multos ramos divisa, intus alba, saporis muciluginosi, odoris nullius; reliqui characteres sunt ut in *Malva*. Hæc planta crescit in locis humidis.

Nomen. *Althæa* est nomen antiquum ab *αλθαία*

350 *Plantæ Polyangiae Polyspermæ.*

& dicitur *virga pastoris* vel *ibiscus* hinc *Virgilius* sub hoc nomine de ea etiam canit:

Oves pellebant mollibus his virgis.

Vocatur etiam *Bismalva* imprimis prima; quæ in officinis sic dicitur, quia bis seu geminatas & duplo molliores vires habet quam Malva.

Vires. Hæc planta est emolliens, aperiens, humectans, pectoralis; radix ejus laxat, discutit, emollit, dolores lenit, tumores maturat, acrimoniam mitigat mucilagine suo, & corrigit, hinc est optima in morbis inflammatoriis Pectoris, Vesicæ, Renis, uti in ardore Urinæ, tussi vehementissima, Colica Nephritica, Stranguria, Dysuria, aliisque affectibus, ubi emolliendum, acre inviscandum, demulcendum, promovet generati calculi excretionem, externe maturat, emollit & dolorem sopit laxando fibras nimis tensas, emolliendo nimis rigidas, est ergo anodyne, quam ob causam ingreditur cataplasmata, emplastra, Clysteres; radices hujus plantæ si in decoctis adhibeantur, ad finem decoctionis sunt addendæ, nam aliter liquor fit nimis glutinosus; folia & flores in iisdem morbis sunt in usu, ex hac planta syrupus & unguentem conficiuntur, hoc unguentum est optimum in doloribus Pneumaticis & Ischiaticis; hæc planta etiam in tabellis contra raucedinem, tussim adhibetur ut est saccharum althææ.

Malvæ Roseæ dictæ.

Character. Hæc planta habet caulem ad altitudinem arbusculæ crescentem, crassum; rectum,
for-

Plantæ Polyangie Polyspermæ. 351

fortem, villosum; folia ampla, dentata, obrotunda, in superiori parte viridiâ, in inferiori albescentia, undique lanuginosa; flores Malvæ communis, sed majores, aliquando simplices, aliquando duplices, coloris rubicundi, vel albi, vel purpurei; odoris nullius; radix longa, mucilaginosâ alba. Hic tanta est copia & varietas, ut totum hortum implerent, hæ pulchram faciem habent, & flores amœnitate & varietate commendabiles sunt, sic vidi integros hortos ex his herbis ad formam muris plantatis, quod erat amœnissimum spectaculum.

Nomen. *Malva Rosea*, vocatur quia est species Malvæ, cujus flores Rosas expansas referunt.

Vires. Flores sunt emollientes & humectantes; conducunt in, siccitate, ardore Faucium, & Erysipelate, & inflammatoriis morbis.

Alcea.

Character. Caules villosi, asperi, medullam fungosam habentes, folia Malvæ, magis divisa, villosa, caulibus longis adhærentia; semina latiora; in capitula congesta; reliqua Malvis communia; hæc planta crescit in pratis.

Nomen *Alcea* forte ab ἄλκῃ *auxilium*.

Vires sunt eadem ac Malvæ, & nullam novi distinctionem.

Malacoïdes.

Hæc planta est mirabilis, vocatur *Malacoïdes* à μαλάχῃ *Malva* & ἰδὸς *facies*, quasi *faciem Malvæ habens*. *Vires* sunt eadem.

Ketmia.

Character. Caules rotundi, villosi, asperi; folia Alceæ, profunde incisa, villosa, imprimis in parte inferiori, caulibus longis adhærentia, saporis viscosi; flores Malvæ, coloris herbacei, subflavescentis, aliquod purpurei intermixti, pistillum floris fit fructus conicus, constans velamento quod in capitulum abit, continentur intus semina exigua & nigricantia; radix fibrosa, & albissima. Hæc planta crescit in regionibus calidis ut Italia, habet succum viscosum.

Nomen. *Ketmia* est vox Syriaca, quatuor priores sunt Syrenaicæ & ab his nomen acceperunt à voce Syriaca *keten*, quod significat plantam flore rosaceo, vulgo dicitur *Althæa Arborescens*.

Vires sunt ut in Malva, nisi quæ Acetosæ sapore sunt præditæ, ejus etiam vim habent; ex prioribus Syriacos flores colligunt, & inde faciunt conservam optimam ad morbos Inflammatorios; flores quoque Malvæ virtutem possident.

Hermannia.

Character. Calix vesicarius, totum fere florem & fructum recondens, flos rosaceus, polypetalus, fructus quinquecapsularis & oblongus, semen latum.

Nomen. *Hermannia.* Hoc nomen à *Tournefortio* huic plantæ in honorem & sempiternam memoriam *Clarissimi Hermanni* inditum est, vocatur in horto Amstelodamensi *Ketmia Africana*. Sed *Ketmia* habet calicem Malvæ, at hæc planta habet calicem vesicarium & squamosum, in spicas flexum, unde optime distinguitur.

Plantæ Polyangiae Polyspermae. 353

Vires. Hæc planta in Africa ut Malva adhibetur, & videtur ei accedere, nam sapor & odor iidem sunt.

Xylon.

Character. Caulis lignosus, corticem rubicundum & lanuginosum habens, in quosdam ramos divisus; folia Alceæ, lanuginosa, caulibus longis & lanuginosis adhærentia; flores companiformes, monopetali, multifidi, coloris flavi, cum rubedine intermixti; post florem succedit fructus Nucis Avellanæ magnitudine, qui quatuor vel quinque loculis constans & accurate conjunctus per maturitatem dehiscit, unde apparet lanugo, qui per calorem se multum extendit, includens femina oblonga, rotunda aliquantulum compressa, magnitudine Ciceris, alba, lanuginosa, habentia in se nucleum oleaginosum, saporis subdulcis, odoris nullius; hæc planta crescit in Indiis Occidentalibus.

Nomen. *Xylon* à *ξύω* rado, quia lanugo hujus plantæ fructus quasi radendo separatur; vocatur etiam *Gossipum*.

Vires sunt ut in Alcea & Althæa; ex lanugine in filo ducta in India fiunt linteamina Belgice *Katoen*; semina sunt optima in morbis Pectoris, ut in tussi violenta & expectoratione promovenda.

Abutilon.

Character. Caulis rotundus, durus, ramosus; folia aupla, obrotunda, sed tamen acuta, mollia, alba, aliquantulum villosa, caulibus longis adhærentia; flores Malvæ, coloris flavi; femina membranosa, nigra, reniforma; radix in multos

354 *Plantæ Polyangiae Polyspermæ.*

tos exiguos ramos divisa; hæc planta crescit in hortis.

Nomen hoc huic plantæ à *Theophrasto* jam ante duo millia annorum datum est, sed quare me latet.

Vires. *Theophrastus* dixit hanc plantam easdem virtutes habere ac *Malvam*, quod verum videtur, nam sapor & odor idem denotant.

Cistus.

Character. Folia obrotunda, villosa, aspera, conjugata; flores rosacei, quinquepetali, coloris rubicundi; calix triphyllus, pistillum abit in fructum, qui est capsula obrotunda, villosa, aspera, quæ per maturitatem dehiscens semina exigua & rubicunda fundit; radix lignosa, ramosa. Hæc planta crescit in regionibus calidis, præsertim in locis saxosis.

Nomen. *Cystus* à Græca voce *κιστος* vel à *κιστος* *Hedera*, quia folia hujus plantæ *Hederam* Terrestram referre crediderunt veteres, vel quia vasculum feminine in cista hæret.

Vires. Prima & secunda est ladanifera, quia circa caulium nodulos transfudat Balsamus Ladanum Indorum referens, & hic perfecte habetur, ut in India crescit, & quo dies, quo colligitur ferventior, eo melior est, Balsamus quoque *Ladanum* officinarum, nonnullis *Labdanum*, ille balsamus est egregius ad tumores frigidos tollendos & membra Paralytica oblinienda, unde fit unguentum laudatissimum, uti & emplastrum, hic balsamus reficit, pilulæ inde confectæ conducunt in vulneribus & ulceribus, Ladanum emollit, laxat, calefacit, maturat, contra tussim & asperitatem faucium conducit, Ladanum optimum est sub-

stan-

Plantæ Polyangiae Polyspermae. 355

stantia partim resinosa, partim gummosa, pinguis, indurata ex gryseo & fusco nigricans, multis arenulis permixta, collecta ex Ladani Cretici, vel CystiLadaniferæ foliorum superficie & in spiras contorta, saporis amaricantis, odoris dum accenditur fragrantis & grati: nec in saqueis nec oleosis, sed tantum spirituosisissimis solvitur, flores hujus plantæ sunt iidem ac flores Althææ; hoc Ladanum in calidis regionibus, fervente cælo, collectum vili pretio venditur, sed mercatores postea tamen inde luçantur.

Helianthemum.

Character. Caules exigui, rotundi, tenues, villosi, repentes; folia oblonga, angusta, caulibus brevibus adhærentia, juxta caules sibi invicem opposita, villosa, in fine obtusa, acuta, saporis glutinosi; calix triphyllus; post florem succedit fructus sat magnus, fere rotundus, qui per maturitatem in tres partes dehiscens fundit semina obrotunda; radix lignosa & alba. Hæc planta crescit in sylvis & montibus. Hæ plantæ sunt triloculares, sed ob habitum, cui multum me tribuere dixi, huc retuli.

Nomen. *Helianthemum* ab ἥλιος *Sol* & ἄνθη *flos* quasi *flos Solis* vel *flos aureus*, quia hujus plantæ flos est coloris aurei; vocatur etiam *Chamæcistus* à χαμᾶι *humilis* & *Cistus* quasi *humilis Cistus*.

Vires sunt vulnerariæ, agunt vi aromatica, balsamica, ad demulcendum optime adhibetur hæc planta forma decocti, imprimis in Diarrhæis, & Hæmorrhagiis, Morbis Faucium.

Telephium.

Character. Caules crassi, rotundi, politi, in parte

356 *Plantæ Polyangie Polyspermæ.*

parte inferiori rubicundi; folia alterna, carnosa, crassa, in margine incisa, succulenta; post florem sequitur fructus triangularis semina fere rotunda includens; radix in plurima tubercula alba divisa; hæc planta crescit in locis arenosis.

Nomen. *Telephium* à *Telepho* medico famosissimo, qui *Achillem* vulneratum hac planta curavit.

Vires sunt emollientes, consolidantes, resolventes & vulnerariæ, folia contrita tumores resolvunt & suppurationem accelerant; radix contusa in Hæmorrhoidibus inflammatis conducunt, cæterum virtutes sunt, ut in præcedentibus.

Diervilla.

Nomen à Botanico *Diervillo*, virtus nulla.

Pyrola.

Character. Folia ex radice erumpentia, satis carnosa, polita, tota Hyeme virentia, caulibus longis adhærentia; caulis angulosus, multa folia acuta habens, flos in spicam congestus, polypetalus, vel pentapetalus, quasi galeatus, coloris albi; pistillum floris fit fructus angulosus, in quinque loculos dehiscens, qui loculi continent semina exigua; radix flexilis, fibrosa, repens; tota planta habet saporem amarum & adstringentem.

Nomen Pyrola. Sic dicta est à *Pyrola* Botanico, vel à *Pyro*, quia folia hujus plantæ *Pyrum* referunt; Belgice dicitur *Wintergroen*.

Vires sunt adstringentes, vulnerariæ & refrigerantes; hæc planta in Diarrhæis, Dysenteriis aliisque fluxibus alvinis evacuato prius stimulo acri, fluxum excitante, & Inflammationibus Pectoris convenit, conducit etiam in omni hæmorrhagia a

Solutione continui, & a laxitate fibrarum, in Diabete, interne & externe adhibetur, uti in unguentis & emplastris, ad sanguinem sistendum, & vulnera consolidanda, vires sunt ut in Gramine Parnassi vel Consolida minima nempe Bellide, ejus succus est succulentus, sed tamen est amarefcens.

Aristolochia.

Character. Caules flexiles; folia alterna, fere rotunda, mollia, saporis amari; flores monopetali, anomali, in inferiori parte tuberosi, superiori vero quasi linguam habentis deorsum spectantem, post florem pistillum fit fructus membranaceus, ovalis, viridis, sed post maturitatem fuscus, hic fructus est divisus in sex loculos, qui multa semina compressa, exigua, nigra & sibi incumbentia recondunt; radix tuberosa, rotunda, satis crassa, carnosa, fibrosa, extus grisea, intus flavescens, odoris ingrati, saporis valde amari; hæc planta crescit in pratis; vix scio, an calicem veram habeat, nec ne.

Nomen. *Aristolochia* ab ἄριστος, *optimus* & λόχια *purgamenta, quæ post partum egrediuntur*; quasi *optima herba ad Lochia pellenda.*

Vires. Veteres ei magnam vim tribuerunt, si enim hæc plantæ gustentur, linguam & palatum quasi calore suo exurunt, inter Aromaticas plantas calidissima est, sed subtilis, pro antidoto contra omnia venenata animalia habetur, herba est utilissima, nam interne & externe in usu est, tumores frigidos jumentorum curat, si radix confusa cum farina decocta iis applicetur: ad pituitam lentam pulmonum radix vino & aquæ infusa est optima, uti contra Scabiem & Furfures si cum oleo cocta applicetur, palmam meruit in Podagra

358 *Plantæ Polyangiae Polysperme.*

græ specie absque inflammatione, ita ut inter omnes plantas Podagram curantes sit exquisita, nam si Podagræ hujus radices in spiritu Juniperi infusæ cum paucillo sacchari cochleare unum bibant, sæpe sanantur, at qui non laborant Podagra pituitosa & tenera corporis forma præditi sunt, iis nocet ob ferventem vim, nam observatum est, iis ægris, qui hac planta ad tollendam Podagram usi sunt, non solum appetitum periisse, sed languidos esse factos, abradit enim tenues fibras ventriculi, quo facto, malunt ægri laborare Podagra, quam tam miseram ducere vitam, adeoque ob suam acredinem, quæ appetitum plane prosternit, non nimium est commendanda, aliter esset egregia in viscidis resolvendis, nam sanguinem exagitat, Sudorem & Urinam promoveret, stimulat vehementer, vires ejus sunt calidæ, aromaticæ, urgentes; hinc ad Menstrua, Secundinas & Lochia pellenda, conducit, sed modo convenit, si ex inertia retineantur Menstrua, si a plethora vel post menses nimios, tunc nocebit, est enim herba valde stimulans, penetrans & oleo aromatico valde abundans; hæc, planta adhibetur quoque in clysteribus ad morbos Soporosos frigidos, & Hæmorrhoides in fistulam ani vergentes; radices ejus in pulverem contritæ conducunt in Menstruis obstructis in casu supradicto, aliisque morbis frigidis ut Chlorosi, modo mensium non sit nimius fluxus, & Febribus Intermittentibus ante frigus accessum, uti & in principio Gangrænæ.

Papaver.

Papaver.

Character. Caules ramosi; folia oblonga, ampla, crispata, alterna vel majora vel glauca, vel minora, minus dissecta, albescencia, vel ex atro viridia; calix bifolius, valde caducus; flos rosaceus, tetrapetalus, capsula seminalis rotunda in uncis vel testæ condendo vino aptæ formam exarata, operculum radiatum habet, in tot se-pimenta; fructus est distentus, in quibus hærent semina exilia, rotunda, rugosa, albescencia, blandi saporis, fere Amygdalæ; hæ plantæ in omnibus partibus lactescunt. *Rapinus* de hac planta canit:

Postquam crispatos imitata papavera cirros.

Floruerint: tum terra alios induta paratus,

Diversos, in non diverso flore: colores

Ostentabit, opus monumentum in signe suarum,

Munus Eleusine matris, Cereale papaver,

Cui sublime caput, folium sandice rubenti

Puniceum: sed quæ species est alba crepanti

Concolor argento, gaza resplendet agresti.

Sanandos etiam ad morbos, exempta resectis.

Grana papaveribus, medicos adhibentur in usus.

Ægro, nocte sapor seu conciliandus iniqua,

Sive suus tussi modus imponendus anhele.

Nomen. *Papaver* à *pappa*, id est, *plus*, quia olim nutrices pulti infantum hanc plantam permiscebant ad eorum Colicos dolores sedandos.

Vires. Hæc planta summam meretur laudem, si bene usurpetur, si Hortensia æstuante cælo gustentur, dum in pleno sunt vigore, aroma-

360 *Plantæ Polyangiæ Polyspermæ.*

marissimum saporem habent, succus est maxime aperiens, & sapor amarus bilem superans non facile deletur, omnes hujus plantæ partes, æstuantæ cælo, carptæ spirant odorem fortissimum, caput petentem & soporem inducentem, ob mucaginem volatilem, cui quidpiam acredinis & amaritiei est conjunctum, blande discutunt, moderatè incrassant, leniunt, demulcent & somnum inducunt, propterea conveniunt in Catarrhis à lymphâ acri illam coquendo, incrassando, & ad expectorationem disponendo, tussi, raucedine, Hæmoptosi, Cephalalgia, nimis Hæmorrhagiis, nimio mensium Fluxu, & Colica Flatulenta; caput hujus plantæ habet duas partes 1. Corticem, qui soporem facit, 2. Semina, quæ sunt blandissima, oleosa, sed somnum non faciunt. Sapor hujus olei refert saporem olei Amygdalarum Dulcium, & vires habet easdem; hinc in Germaniâ aliisque locis inde placentæ fiunt quam suavissimæ, hoc dictum imprimis de Hortensibus sexdecim prioribus est intelligendum; plura petuntur ex auctoribus, hinc medici mirati sunt me Phthysicis præscripsisse uncias quatuor seminis Papaveris, dicunt debere ad mortem dormire, sed inanis est metus, saporem perfectè Amygdali referunt, & vires habent easdem. Duodecima sola perennis est, sed licet lacte sit prægnantissima, tamen inde Opium non colligitur, à numero 12. usque ad 31. inclusivè non adeo soporiferæ sunt, & tertia linea à numero 32. usque ad 34. inclusivè nullam vim soporiferam habent; folia hortensia cum sale contusa vel cocta in formam cataplasmatidis loco dolenti vel inflammato applicata sedant dolores & mirè aperiunt, hinc conveniunt in Rheumatismo, Dolore Ischiatico, & Podagra. Ex seminibus

parantur decocta emulſiones, at nulla tum ineſt
vis ſudorifera, ſed ſunt demulcentia; capitula be-
ne matura ſeminibus exutis in lacte cocta ad un-
ciam unam vel duas ſuaviter ſomnum inducunt,
uncie duæ capitulorum æquivalent uni grano
Opii, infantibus vigilantibus clamantibus exhibet
vulgus, ut quieſcant, unde ab horum abuſu adeo
ſtupidi evadunt, ut tota vita tæui ſint, fere om-
nes ſtulti ab hac cauſa inveniuntur: ex Papavere
Rhoeados fit aqua leniter anodyna, ut & ſyrupus
Diacodii dictus, qui eſt optimus in tuſſi violenta,
catarrhoſa, coquit inſpiſſat lympham illam acrem,
& convertit in phlegmata facile expectoranda in
Tenefmo, in omni fluxu alvino ut *Dyſenteria* in om-
ni evacuatione cruenta nimia, diarrhœa diuturna im-
modico Menſtruorum & Hæmorrhoidum fluxu
ſiſtit impetum humorum inſtar torrentis ruentium
magnam Hæmoptoen curavi ſolo ſyrupo Diaco-
dii ejus doſis eſt uncia dimidia ad unciam
unam. Quot ſunt radii ſupra ovarium, tot ſunt
loculi, in quibus ſemen magna copia deponitur,
reliquum quod circa caput colligitur, eſt Opium,
quod nomen derivatur ab *ὀπίος ſuccus*, & hoc in-
de factum eſt, quia olim Papaveris ſuccus ſolus
fere uſurpabatur; vocatur etiam *Meconium* à *μη-
κων Papaver*, in his duplex eſt ſuccus, unus, qui
ex floribus inciſis deſtillat, ille dicitur *Opium Ve-
rum*, alter ſuccus eſt, qui ex foliis, caulibus &
capitulis contuſis exprimitur & ille ſuccus vocatur
Meconium, quod nos habemus, ſed verum Opium
à Meconio differt, quantumvis differt ex mate-
ria, ex qua exſtillat, hinc Indi aliæque gentes
curant, ne ad extraneos populos feratur, verum
Opium eſt ſuccus reſinoſus, partim gummoſus,
dum recens eſt mollis, dum inveteratus, durior,
collectus ex *Papavere* & in maſſam redactus, ſa-
po-

362 *Planta Polyangie Polyspermae.*

poris subamari, odoris gravis, narcotici, quasi stupefacientis; aliud est Thebaicum, aliud est Indicum, prius est subtilius & in Ægypto circa Cairo & confines tractus colligitur, potterius est crassius, sæculentius & in insulis Bengalibus colligitur, ibi integri agri conferuntur semine Papeveris hortensis, ubi per Æstatem ad maturitatem vergunt discussis floribus scalpello, quinque vel sex locis fauciant capita, è quibus lacteus stillat humor; qui in massam coactus ad nos transfertur; si Opium in corpori imponatur, tum locum exulcerat, hinc veteres maxime errarunt dicentes esse frigidum in quarto gradu, sed minime, at est potius calidissimum, nam ut Piper urit. Opium in cataplasmatibus receptum vim calefacientem habet, præterea qui Opium assumere assueverunt, defuescere non possunt, nam si tempore, quo assumere soliti sunt, non præsens sit, tum in animi deliquium cadunt, si vero tum vinum Creticum cum paulo Piperè sumant (ut milites in Asia faciunt) hoc damnum refarcitur, quod magnum est argumentum, Opium non esse frigidum sed calidum; hinc videtur Opium parva copia assumtum idem facere quam vinum magna copia, si illius nostro hortensi similis capita incidantur per transversim, tum habent venas lac stillantes, quod est Opium optimum, quod in calidis regionibus Principibus pro dono offertur. Opium in morbis acutis nocet, in phrenitide utuntur Medici opio, sed prius Venæ sectionem instituunt, cum opio fiunt plures præparaciones. v. *Schroderi pharmac.*

Argemone.

Character. Caulis rotundus, ramosus, spinas exiguas habens & medullam albam in se continens; folia ex radice erumpentia, oblonga, &
an-

Plantæ Polyangiae Polyspermae. 363

angusta sed caulibus adhærentia sunt laciniata, mollia, in spinas abeuntia, flores in summitate ramorum crescentes, coloris flavi, rosacei, quinquefidi, odoris Chelidonii Majoris; post florem succedit fructus oblongus, spinosus, includens semina subrotunda & nigra; radix exigua, satis longa, fibrosa; hæc planta crescit in hortis.

Nomen. *Argemone* ab ἀργεμα, quod oculos sive nubeculam exparget. Vocatur & *Ficus Infernalis*, quia captula ferè Ficum refert & *Infernalis* ab asperitate. Hæc planta habet acrimoniam.

Nymphæa.

Character. Folia magna, ampla, orbiculata, crassa, carnosâ, fungosâ, ad superficiem aquæ crescentia, caules crassi, fungosi, rotundi, rubicundi, teneri, succulenti; flores rosacei, polypetali, coloris lutei, sine odore, calix pentaphyllus; post florem sequitur fructus obrotundus, in plurimos loculos divisus; qui loculi continent semina nigricantia, splendentia & oblonga; radix longa, crassa, in cortice nodos habens, foris ex fusco flavescens, intus pallida, fungosa, levis, carnosâ, succum viscosum possidens, in fundo fluminum crescens, saporis adstringentis, austri, odoris nullius.

Nomen. *Nymphæ* vocatur, quia instar Nympharum in aquis hæret ubi illas habitasse fixerunt Poëtæ, si nave prætervectus vis arripere; tum se à motu navis subducunt.

Vires sunt nitrosæ, suaves, aperientes, humectantes, refrigerantes & aliquantulum narcoticæ, ejus succus bibitur in Inflammatione Renum & viscerum, ex floribus fit oleum, quod vires habet eâdem ac Oleum Olivarum & Rosarum; folia

364 *Plantae Polyangiae Polyspermae.*

contusa & locis inflammatis instar cataplasmatum applicata sunt optima; flores & radices decoctæ conducunt in Febris Ardentibus ad refrigerandum, præsertim si simul idem medicamentum in hoc casu placentis pedum & inguinibus applicetur; ex caulibus, foliis & fructibus succus pressus & coctus fit syrupus, qui est summum remedium contra Gonorrhæam, & etiam convenit si nimius calor adsit, nam semper nomen habuit ab Urinæ ardore extinguendo, quia omnem fere Urinæ ardorem extinguit, ille syrupus est aliquantulum narcoticus, propterea in nimis vigiliis tanquam specificus extollitur, in pollutione nocturna convenit, denique temperat & sitim sedat: succusejus subnitrosus solvit diurnas obstructions, piceum lentorem bilis atræ fundit; curatque chronicos morbos plurimos efficacissime.

Leuconymphaea.

Nomen. *Leuconymphaea* vocatur à λευκός *albus* & *Nymphaea*, quia flores ejus sunt albi.

Vires. Hæ plantæ sunt calidæ, hinc in morbis frigidis conveniunt, & maxime in Venerem stimulare dicuntur.

Micronymphaea.

Nomen. *Micronymphaea* dicitur à μικρός *parvus* & *Nymphaea*, quasi *parva nymphaea*. Hæc planta in foëlis crescit, vires ut *Nymphaea*.

Microleuconymphaea.

Nomen. *Microleuconymphaea* dicitur à μικρός, *parvus*, λευκός *albus* & *Nymphaea*, quasi *Nymphaea alba minima*. *Nym.*

Nymphoïdes.

Nomen. *Nymphoïdes* vocatur à *Nymphæa*, quia hæc planta *Nymphæam* plane refert, vires ejus sunt ut prius, & in Hæmorrhagiis optime convenit.

Nigella.

Character. Caules tenues, excavati; folia medio-criter, lata, viridia, minutim incisa, capillacea; flores polypetali, rosæci, in medio corona eleganti reflexa ornati; flori succedit capsula membranacea in quinque loculos distributa, semina angulosa nigra vel flava, odoris aromatici, saporis subacris, continens;

Nomen. *Nigella* vocatur quasi *Nigrella* à colore *seminis*, quia semina hujus plantæ sunt fere semper nigra, dicitur etiam *Melanthium* à μέλος *niger* & ἄνθος *flos*, quasi *flos niger*, licet ejus flos non sit niger; vocatur etiam *Melavospermum* à μέλας *niger* & σπέρμα *semen*, quasi *semen nigrum* Belgice *Juffertje in het groen.*

Vires sunt aperientes incidentes, resolventes, & calefacientes; hæc planta conducit in phlegmatibus Pulmonum resolvendis, expectorandis, & lacte augendis, in Nephritide laudatur, Menstrua provocat, Febribus Intermittentibus & Lumbricis necandis est optima planta, ad uncias duas vino cocta semen & promovet, ut & excretionem alvi, est planta Carminativa, hinc in vino cocta flatulentam Colicam curat, semen in Coryza & Catarrhis tam interne quam externe commendatur, si naribus admoveatur, seu oleo ejus expresso nares inungantur; semina sunt acria, & ad Venerem stimulare dicuntur, externe in Cephalalgia

366 *Plantæ Polyangia Polyspermae.*

conveniunt; dicitur radicem manducatam & naribus inditam sistere Hæmorrhagiam.

Garidella.

Vires sunt ut prius.

Linum.

Character. Caulis exiguus, rotundus, excavatus, in summitate ramosus; folia angusta, oblonga, fere alterna, acuta; calix oblongus & tubiformis; flos caryophylleus, cæruleus; flori succedit fructus pisi magnitudine, subrotundus & acuminatus, continens in multis capsulis membranaceis multa semina oblonga, rotunda, compressa, in una parte magis acuta, lubrica, lucida, in medio tumida, medullam oleosam & mucilaginosam habentia, ex fusco cærulea; radix exigua.

Nomen. *Linum* à Græca voce λινον, *Linum* vel *a lenire*, quia hujus plantæ semen molle valde lenit; Belgice vocatur *Vlas*.

Vires. Hæc planta saporem habet Malvæ, plus oleosum, inter emollientia princeps est; semina egregium dant medicamentum, nam exprimitur oleum Anodynum & contra asperitates convenientissimum, demulcet, laxat & acria involvit, unde in desperatissimis Colicis egregii usus est, artus inhabiles hoc oleo inuncti solvuntur & flexiles redduntur, hoc oleum recens pressum per os sumptum est optimum in Pleuritide & Tussi projuvanda expectoratione, uti per clysteres injectum in Hæmorrhoidibus & fœcibus alvi induratis, à quibus Colica passio oritur; idem oleum in Dyfenteria cum terra sigillata & japonica junctum est

Multifiliquæ Plantæ Corniculatæ. 367

est magnum arcanum: Emulsio ex seminibus facta conducit in Pleuritide & Peripneumonia, oleum est optimum remedium ad laxandas & lubricandas vias per quas transit Calculus, propterea valet ad eum expellendum, & non alia de causa; femina in farinam redacta & forma cataplasmatum cocta applicantur tumoribus emolliendis & abscessibus maturandis, si semen crudum recens beneque maturum oleo suo plenum decoquatur cum aqua fit blandum suboleosum decoctum dictum, quod potatur, ubi leniendi sunt dolores in Inflammatione intestini tenuioris, Diarrhæa, Dysenteria, doloribus Nephriticis & retentione Urinæ; oleum cum melle coctum faciei & cutis vitia, varosque tollit, folia emolliunt; & odor, quem flos fundit, non est venenatus, ut auctores dixerunt; hæc planta stipitem fibrosum habet fortissimum, qui tamen dirumpi potest, ex quo herba matura & exterior, cortice putrefacto, fibræ ducuntur, quod dicitur linum intertextum, unde fiunt linteamina, quæ universi orbis præstantissima aestimantur, quæ in hisce regionibus, fiunt, unde quoque *κατιζόχνη* Batava vocantur, hæc adeo amantur ab incolis calidarum regionum, ut multo pretio emantur, nam nullum est tam album vestimentum, nec etiam tam leve, hinc ob albedinem radii solares reflectuntur, inde à Regibus amatur, Gossypium propter denticulatas partes in vulnere adhiberi non potest, quia inflammat, Linum vero convenit ex detrimento linteo fit etiam charta.

Multifiliquæ Plantæ Corniculatæ.

Univalves, Polyspermae.

Hic post singulos flores sequuntur plurimæ cap-

368 *Multifiliquæ Plantæ Corniculatæ.*

fulæ inferne cohærentes, superne recedentes, singulæ vaginales. *Multifiliquæ* dicuntur, quæ post uuumquemque florem habent ovarium ex siliculis plurimis oppositis, vel in una silicula in plurimos loculos divisa. Siliquæ sunt oblonga vascula per maturitatem dehiscencia, feminibus intus facta.

Sedum.

Character. Folia succulentà, oblonga, acuta, crassa, carnosa, tenerrimæ structuræ, pulposa, circa radicem circinnata, superne situ alterno complexa caulem, semper viridia, in latum se extendentia; flos rosaceus, polypetalus, coloris purpurei: caulis rectus, sat crassus, folia habens angustiora & acutiora, calix multifidus, floribus succedunt vel capsulæ multæ siliculæ dictæ, quæ maturæ multa semina fundunt exigua; radix exigua & fibrosa; hæc planta crescit in muris.

Nomen. *Sedum* vocatur à *sedendo*, quia hæc planta quasi sedet in muris, ubi crescit, vel à *sedando*, quia dolores Inflammationis sedat; *Sempervivum* dicitur, quia Hyeme & Æstatè semper viridis est, *Vermicularis*, quia ejus folia vermiculos referunt, vocatur etiam *Jovis Barba*, Gallice *Foubarbe*, Belgicè *Huys-loock*, *Donder baert*, sed quare sic vocarunt, nescio.

Vires. Hæc planta succum præstantissimum habet ad omnes morbos calidos, & succusei inest abundantissimus, omnes, excepta prima, conveniunt, quoad vires, sunt aquosæ, nitrosæ, subacidæ, subausteræ, emollientes, laxantes, leviter adstringentes; hinc folia, pellicula detracta, in aqua macerata commendantur in Febribus Ardentibus, Inflammationibus, Gangraenis & Suppurationibus ventriculi & intestinorum, in Aphthis
&

Multifiliquæ Plantæ Corniculatæ. 369

& Angina, Africani Dysenteria laborantibus dant uncias decem hujus succi expressi recentis, hæcque ratione non solum hunc morbum, sed etiam omnes Febres Pestilenciales & Petechiales curant, egregia quoque est planta ad ulcera pessima corrigenda; folia contusa Erysipelas, clavos pedum & nodos Podagricos sanant; ex hac planta fit unguentum Hæmorrhoidibus optimum. Decima nona est tam acris & calida, quam cæteræ sunt benigniores. Erat hic quidam Empyricus, qui cum hac planta ad uncias duas in lacte vel cerevisia infusa, Febrem Quartanam, Hydropem aliosque morbos Chronicos curavit, unde ægri enormiter vomebant, tum si malum à frigido in primis viis hæreret, curavit, sed si nimius calor adesset, maxime nocens exitiale fuit. Omnes immutat humores, in Hydrope lento est optima planta, in doloribus Podagricis & Ischiaticis summe laudatur, interne tamen dare non auderem ob summam acredinem; priores conducunt in Combustione; hæc planta in unguento Populeo conficiendo adhibetur. Sedum minus vermiculare acre in scorbuto lento micoso convenit.

Cotyledon.

Character. Ad Sedum omnino accedit; flos monopetalus; radix tuberosa, carnosa, alba; hæc planta crescens in locis saxosis circa muros Hyeme semper folia habet.

Nomen. *Cotyledon* vocatur à *κοτύλη* *cavitas*, quia folia hujus plantæ sunt excavata; vel vasculum, quo solebant haurire veteres, vel notat femoris cavitatem.

Vires sunt eadem ac Sedi, est enim planta refrigerans, hinc promiscue adhibetur; secunda

370 *Multifloræ Plantæ Corniculatæ.*

apud Hottentottos in Africa pro Sempervivo habetur.

Anacamferos.

Character. Omnia sunt ut Sedi; radix alba; longa & insipida; hæc planta crescit in locis incultis & saxosis.

Nomen. *Anacamferos* vocatur ab ἀνάμψω *excito* & ἄγος *amor*, quia veteres putarunt, hanc plantam renovare & excitare amorem, ita ut amorem hac planta determinare poterant in quoscunque vellent, cæterum rationem, quare ita dicitur, ignoro, nisi quod à *Dioscoride* ita fuerit vocata, vocatur etiam *Telephium* à *Telepho*, qui Achillem vulneratum hac planta curavit; Belgice *Smeerwortel*.

Vires medicatæ insunt ut Sedo, magis tamen unctuosæ, herba est vulneraria, in mucagine radices contritæ extendi possunt in emplastrum, quæ de causa Belgæ *Smeerwortel* vocarunt; hoc emplastrum Podagricis est summum remedium, & in omnibus tumoribus convenit, nisi quod non sit adeo acida, sed magis mucilaginosæ & emplastica herba; aliter vires *Symphyti*, *Consolidæ Majoris* & *Sedi* habet; ex foliis & radicibus decoctis succus expressus optimus in *Herniis* consolidandis, Sputo Sanguineo compescendo & Urinæ ardore sedando, si cum lacte hauriatur. Decimæ & roseum habent odorem, hinc commendantur inter *Aromata*; hæc planta in tumorum suppurationibus promovendis est optima.

Ficoides.

Character. Folia crassa, succulentissima; calix pen-

Multiflorae Plantae Corniculatae. 371

pentaphyllus; flos polypetalus, rotaceus vel filamentosus, flori infidet fructus, qui est primò fungosus, carnosus, edulis ficus instar, postea per maruritatem exsiccatus fundit semina plurima, dividuntur hæ plantæ in folium triangulare teres & planum; hic vero incommodum est, quod hæ plantæ sæpe à contagio, quod neque oritur à siccitate, neque à calore, neque à tempestate pluviali, tamen pereant, si vero interierint, non iterum accipi possunt, quia omnes sunt plantæ Africanæ, & nullo alio loco crescunt; fructus ejus est ut Ficus, ex his plantis quædam, Sole orto, se expandunt, abeunte vero se claudunt, alia vero contra noctu sese aperiunt, de die vero contrahunt.

Nomen. *Focoides* vocatur, quia ejus fructus Ficum refert, dicitur etiam *Aizoides* ab *αἰσος* *sempervivens*, quia hæc planta est semper viridis, à Botanicis vocatur *Sedum* quia est planta Sedo similis.

Vires eadem ut in Sedo, nempe emollientes, fructus sunt edules & imprimis ab Hottentottis comeduntur.

Cereus.

Hæ plantæ neque à fructibus, neque à flore huc referuntur, sed ob succulentiam, Omnes hæ sunt Americanæ, ubi pro Ficibus comeduntur, jacent ad vias magna copia, & quia sunt spinosi, homines nudi prætereuntes ab his læduntur. Undecima quo ad exteriorem habitum videtur esse planta non rara, sed habet florem rarissimum, qui circa vesperam se aperire incipiens post mediam noctem cadit, hinc vocatur *ἐλεοφύγας* *Solem*

372 *Multifiliquæ Plantæ Corniculatæ:*

fugiens. Decima fert Ficus optimi saporis, dicitur *Cereus* quasi *candela*, seu illud *candelæ* genus, quod fervi vesperi ante suos herosgerunt, Belgice *flamboe*.

Peonia.

Character. Caules rubicundi, in multos ramos divisi; folia ampla, polita, splendentia, in parte superiori lanuginosa, caulibus rubicundis adhærentia, fabacea; flores rosacei, pentapetali, aut polypetali, rubentes, saporis fatui, odoris nullius; pistillum floris ab it in fructum multis filiquis univalvulis constantem, in interiori parte conjunctis, superiori à se mutuo secedentibus per maturitatem superiori parte dehiscente, repletis seminibus crassioribus, oblongis, rotundis, nigris, lucidis, sub cortice crassiusculo membranaceo includentibus pulpam albam, saporis subdulcis odoris nullius; radix oblonga, crassa, tuberosa, foris fusca intus pallida, saporis dum recens subacris, subdulcis, cum levi quadam amaritie, odoris nullius; hæ plantæ dividuntur in mares & fæminas, fæminæ sunt foliis dissectis. *Rapinus* de hac planta sequentia canit:

*Peonis at silva, per se sublimis ab alta,
Florem pandit ovans, saturo perfusa rubore:
At non ille tamen, non est rubor ille pudoris
Crimen habet, tetro quod flos declarat odore.
Felix nympha, deum si non habuisset amantem
Nam patrio quondam cum sors in littore, regi
Peonis Alcino candentes pasceret agnos:
Cavit mortales virgo, superosque cavere
Non potuit, factus cælesti crimine flos est.*

Multifiliquae Plantae Corniculatae. 373

Nomen. *Paeonia* vocatur à Medico *Paone* dicto, qui Plutonem ab Hercule vulneratum hac planta curasse dicitur & semina hujus plantæ si gustentur, habent vim aromaticam, subadstringentem, simul viscidam, hinc omnes morbos ab effectu cerebro nimis laxo & affectione nervorum curat; Talem vertiginem sanat, unde ejus vires intelliguntur, radix mense Martio circa novilunium vel plenilunium effossa & siccata in taleolos scinditur, tum diu servari potest; si Epileptico detur singulo mane dragma una hujus radicis, tum Paroxysmum non accipiet, sed (ut in pueris expertus sum) quam primum iterum ab usu hujus desistant, tum redit, nam vim eradicandi Epilepsiam non habet, in floribus eadem est virtus ac in Papavere ad somnum excitandum. *Nehemias Grew* observavit, quod intimus nucleus fortiter purget, si vero cortice involutus maneat, tum nihil agit; radix laudatur in motibus Convulsivis, externe suspenditur radix ad collum pro arcenda Epilepsia, uti & semina in corollas necta in eundem usum; ex floribus fiunt conserva & aqua stillatitia, syrupus ex floribus confectus ad unciam dimidiam ter vel quater de die pueris Epilepticis datus dicitur esse egregium medicamentum; ex seminibus à nonnullis cum aquis appropriatis emulsionem parantur; hæc, quæ dicta sunt, imprimis de prima sunt, intelligenda.

Ulmaria.

Character. Caules recti, angulosi, ramosi, excavati, coloris rubicundi; folia oblonga, in margine incisa, aspera, Fraxini instar pinnata, & divisa; flores rosacei pentapetali, in racemos congesti, odoris grati; pistillum floris sit fructus; constans ex multis vaginulis arctè junctis seminibus fætis; radix odorata, longa, extus nigra, intus rubro fusca, fibris rubicundis instructa; hæc planta crescit in locis aquosis, nempe in fossis, & circa flumina.

Nomen. *Ulmaria* vocatur ab *Ulmo*, quia folia hujus plantæ *Ulmum* referunt.

Vires. Hæc planta spasmos seu convulsiones curat aliquando, si v. c. oritur ab inanitione, quæ à cavitate vasorum, corroborando hæc, humores corporis retinendo, aut ab alvi fluxu nimio, sistendo hunc, & similia, Antiepileptica quatenus corroborat genus nervosum debilitatum in epilepsia; si v. c. ab acido, corrigendo id rubur fibris hoc in casu semper laxis addendo, respicio semper ad causas, hinc non est universale antismodicum, nec antiepilepticum, corroborans, & adstringens; hinc rustici adhibent ad Dysenteriam, Diarrhæam & Vomitus compescendos, deprehendi quoque valere ad inordinatos motus cordis, motus sanguinis & spirituum compescendos, & ubi condensandum, roborandum & adstringendum, ibi adhibetur omnium optime, folia conducunt ægris sanguinem spuentibus, externè radix contusa vulneribus imponitur ad sanguinem sistendum & consolidandum.

Veratrum.

Character. Caulis rotundus, rectus, excavatus;

Multifiliquæ Plantæ Corniculatæ. 375

tus; folia ampla, plicabilia & foliaceis quasi ornata, aliquantulum villosa; flores spicati, polypetali, rosacei, hexapetali; pistillum floris fit fructus, tribus vaginis sibi accretis constans, in quarum singulis semina oblonga, albescentia, & tritico similia hærent; radix oblonga, pollice aliquando crassior, foris fusca, intus alba, (numerosis albicantibus fibris stipata, saporis acris, paululum amaricantis, subadstringentis, ingrati & nauseosi. Hæc planta crescit in montibus & locis asperis præsertim in regionibus calidis.

Nomen. *Veratrum* vocatur quasi *verè atrum*, quia hæc planta habet radicem nigram, vel quia humorem atrum expurgat.

Vires. Si folia, radices, caules, flores cuti humanæ vivæ applicentur, eam excoriant, exulcerant, linguam exurunt, si verum sit *Veratrum Hippocratis* tum multa de ea prædicantur; hæc planta habet succum causticum & urentem, si in nares attrahatur specie Tabaci sternutatorii indomabilem Sternutationem facit; hinc summum Ptarmicum est, si in ventriculo assumatur, sursum deorsumque cum magnis torminibus purgat, sic *Hippocrates* dicit, quod ima sanguinis purgat, nam antequam ægris daret, primo eos ponebat in balneo, oleum & mel ipsis potandum exhibebat per aliquot dies, hacque ratione omnibus partibus laxatis dabat *Veratrum*, tum ægrum se movere vel equo vel navi vehi jubebat, quando vero medicamentum agere incipiebat, tum ægro quietem præscribebat; hæc quidem utcumque nostro Veratro adseribi possunt, sed *Salmasius* scribens de Veratro dicit, folia ejus esse tenuissimè concisa, hinc dubito, an sit *Helleborus Albus Nigro* multo vehementior est, & aliquando *Couvuisiones* parit, nisi cum magnâ prudentia

376 *Multifiliquæ Planæ Corniculatæ.*

dentia adhibeatur, hinc ejus substantia non nisi robustissimis (adhibitis cautelis supradictis) Melancholicis, Maniacis est præscribenda, uti & in Febribus Quartanis, ubi ejus decoctum ad unciam unam potum sæpe egregios effectus præstat. Tamen est planta equis magis quam hominibus idonea in Sternutatoriis ad morbos soporosos, nempe Apoplexiam, sed cave si plethora adsit, violento hoc motu posses quidem vasa intra cranium rumpere; & Lethargum in his morbis abinertia, & causa frigida potest juvare.

Helleborus.

Character. Folia digitata, caulem ambientia; flores Rosæ instar expansi stamina ferunt, & inter hæc ubique quasi cornicula egrediuntur. Pistillum calicis vel floris abit in siliquas erectas & conjunctas, quæ per maturitatem dissiliunt & ferunt semina plurima; radix exigua, fibrosa, nigricans ex uno capite prodiens, saporis acris, pungentis, amari nauseosi.

Vires. In his plantis vires sunt causticæ, hinc rustici vocant Belgicè *Vuur-kruyt*. Imprimis de prima, quæ folia tam acria habet, ut si rustici bovis cutim aperientes carni hanc plantam imponant, locum erodentes multas aquas extrahant, hacque ratione multos boum morbos curant; cæterum vires sunt paulo mitiores ac in Veratro, sed tamen causticæ, & in omnibus vis ignea adest, imprimis in infuso adhibetur. Tertiæ & quartæ *Helmontius* & *Paracelsus* senilem vitam adscripserunt, & hinc hi hanc herbam dabant non ad purgandum, sed ad vim intestinorum in senibus juvandam, humores renovandos, & sic senes juvenes facere volebant, primo Vere dabant omni
bi-

Multifloræ Plantæ Corniculatæ. 377

bimestri spatio, omni mense septimana, prout ætas crescebat; si in infusum potetur, tum omne, quod instar mucosi Phlegmatis frigidi & aquæ Hydropicæ hæret, in vasis corporis optimè expellit & deberet certè à medicis plus usurpari quam solet; in morbis capitis Soporosis, Catarhosis & Hypochondriacis convenit, uti & in Epilepsia, Mania & Febribus Quartanis similibusque affectibus ab inertia ortis.

Helleboroides.

Character. Folium in singulo caule unum, in cujus medio flos Ranunculi est, cujus pistillum abit in pulcherrimas vaginulas. Vires sunt eadem ac prius.

Helleboro-Ranunculus.

Character. Folia Ranunculi, flos nudus Ranunculoïdes, planta est bis cava, globum cavum efformans, pistillum floris abit in siliquas seminibus repletas, cætera Hellebori.

Vires. sunt causticæ ut in Ranunculo & Helleboro, & hæc planta utriusque vires sequitur.

Populago.

Character. Folia rotunda, ampla, polita, integra; caules ramosi, rotundi; flores polypetalii, rosacei, nudi; Ranunculoïdes; pistillum floris abit in plurimas vaginulas, quæ deorsum pendentes ferunt plurima semina plerumque oblonga; radix fibrosa, albescens; hæc planta cretat in locis aquosis.

Nomen. *Populago* vocatur, qui juxta ripas & fos-

378 *Multifloræ Plantæ Corniculatæ*

fossulas sub Populo crescit, dicitur *Caltha*, quia ejus flos aureo colore Calendulam refert.

Vires. Hæc planta dicitur vim habere refrigerantem ut *Nymphæa*, sed est planta caustitotatos; ita ut in summâ graminis penuriâ boves tamen eam fugiant, si verò edant, tum primò eorem fauces, œsophagus & ventriculus inflammantur, & tandem moriuntur, hinc est herba valde acris & *Helleboro* similis.

Tribulus.

Character. Caules longi, repentes, rubicundi, nodosi, villosi, in ramos divisi; folia *Ciceris* instar pinnata; flores rosacei, lutei, pentapetali; fructus constat pluribus capsulis, quæ, sibi mutuo artificio quodam muniente apponunt, omnesque sunt eschinatæ & continent semina plurima; radix fibrosa, hæc planta crescit in pratis, præsertim in regionibus calidis.

Nomen. *Tribulus* vocatur à Græca voce *τριβύλον* *ferrum hamatum* Belgicè *een Voetangel*.

Vires. sunt refrigerantes, aperientes, adstringentes, intus vulnerariæ, hinc conducit hæc planta in *Diarrhæa* sistenda & *Calculo* expellendo.

Butomus.

Character. Caules recti, crassi politi æquales; folia graminea, triangularia, caulis est nudus, in cujus capite umbella sustinetur vel flos poly-petalus, rosaceus; floris pistillum abin fructum, qui constat conjunctis arctissimis vaginulis, quæ plurima semina plana, oblonga, exigua recondunt; radix crassa, alba, nodosa, fibrosa; hæc planta

Multifloræ Plantæ Corniculatæ. 379

planta crescit in locis aquosis, præsertim in pratis vel circa mare.

Nomen. *Butomus* dicitur à βῆς *bos* & τέπετα *seco*, quia ejus folia sunt adeo acuta, ut lingua & labia boum, hanc plantam amantium, ab hac vulnerentur, ut sanguis exeat, vocatur etiam *Juncus Floridus* quia Junci folia habet, Belgicè *Rieigras*; est planta aquatica.

Vires. refrigerantes, emollientes & resolventes dicuntur.

Fraxinella.

Character. Caules rotundi, villosi, rubicundi; medullam habentes; folia Fraxini instar pinnata; flores pentapetali, anomali, quinque petala ita disponuntur, ut quasi bilabiata appareant, post florem apparent plurimæ vaginulæ elasticæ, quæ cum impetu ejiciunt semina plana, magna, nigra, acuta, & splendentia; radix longa, alba, digiti minimi crassitie, odoris penetrantis, saporis amari; hæc planta crescit in regionibus calidis, hujus plantæ radix in officinis vulgò *Dictamnus Albus* vocatur.

Nomen. *Fraxinella* vocatur à *Fraxino*, quia ejus folia Fraxinum referunt, quasi *parvus Fraxinus*, dicitur *Dictamnus*, quia ejus odorem, saporem & vires habet. Belgicè *een kleine Esschenboom*.

Vires. Tota hæc planta spirat odorem fragrantissimum, constat oleo abundanti; flores & caules sunt aromatici, balsamici & suaves, hinc inter herbas aromaticas & vulnerarias refertur, prima in omnibus officinis deprehenditur, odor ejus est balsamicus, & in omnibus partibus odorem fragrantem suavemque spirat, ejus cortex ad

Par-

380 *Multifiquæ Plantæ Corniculatæ.*

Partum facilitandum & excludenda Lochia maximè laudatur, ob intensam sui amaritiam contra Lumbricos exhibetur; semina, folia & radices sunt officinales, hæc planta in Theriaca adhibetur; si Dictamnus non sit præsens; in affectibus Capitis, Epilepsia a causa frigida inertis ortis & Obstructione uteri est optima planta ubi uterus, nimio glutine obsidetur ubi humores lenti viscosi in vasis uterinis stagnant; ex floribus fit conserva, quæ stomachum & intestina debilia si scilicet illa stomachi debilitas ab abusu potuum aquosorum orta fuerit; nam si ab usu nimio vini, spirituosorum que liquorum duxerit originem, nocebit, roborat: abundat enim adstringenti virtute, in debilibus si in vino vel aqua adhibeatur, optimè conducit.

Melianthus.

Character. Caulis crassus, rotundus, excavatus, asper, nodosus, lignosus in parte inferiori, solidus, rubicundus; folia instar Pimpinellæ Sanguisorbæ Majoris pinnata, serrata, nervosa, frigida, profundè incisa, odoris penetrantis, fætidii, soporiferi, saporis herbacei, saporis herbacei, aliquantulum adstringentis; flores pentapetali, anomali, petalis vel in formam flabelli vel coneuntibus, calix quinquefidus in medio habens liquorem rubicundum, viscosum, grata dulcedine ipsum mel superantem, qui liquor in magnâ copîâ guttatim fluit, flore delapso, liquor non amplius fluit, sed ejus pistillum fit fructus vesicarius, membranaceus, tetragonus, divisus in quatuor loculos, qui fundunt semina oblonga, nigra & splendentia; radix longa, ramosa, crassa, lignosa, profundè repens & in terram extendens; hæc planta crescit in desertis Asiæ & Africæ locis.

Nomen.

Multifiliquæ Plantæ Corniculatæ. 381

Nomen. *Melianthus* vocatur à *μέλι* mel & *άνθος* flos quasi flos mellis quia in Africa ejus flos mel transudat.

Vires. Homines in Africa ab æstu solari quasi arescentes carpunt flores & liquorem sorbent, qui liquor apud Hottentotos adhibetur ad spiritus roborandos & refocillandos, hinc deficientibus spiritibus maximum adfert solamen.

Aconitum.

Character. Caulis exiguus, rotundus, in multos ramos divisus; folia rotunda, ampla, laciniata; flores pentapetali, anomali, caput humanum cuculla monachi tectum referentes, pistillum floris abut in filiquas multas conjunctas, quæ recondunt semina angulosa, nigra; radix fibrosa; hæc planta crescit in montibus circa Alpes.

Nomen. *Aconitum* vocatur ab *ἀκόνιον* vertices montium, quia imprimis in præruptis saxis crescit juxta *Plinium*, quam Etymologiam secutus *Ovidius* in *Metamorph.* cecinit.

*Quæ quia nascuntur dura vivacia cantè,
Agrestes Aconita vocant.* — — —

Alii ducunt *Aconitum* fuisse oppidum prope *Heracleam*, ubi hæc planta olim magnâ copiâ crescebat. Vocatur etiam *Leucoctonum* à *λύκος* lupus & *κτείνω* occido, quasi lupos occidens, quia venatores lupos venantes hanc herbam intra carnes recondunt, quibus comestis pereunt.

Vires. Hæ omnes plantæ sunt venenatæ, & vim pessimam, causticam & suffocantem habent, ita ut animalibus hanc plantam comedentibus deglutitio impediatur, licet etiam in-
te.

382 *Multifloræ Plantæ Corniculatæ.*

terim partes exarantur, qua de causa *Ovidius* cecinit:

*Imminet exitio vir conjugis, illa mariti:
Lurida terribiles miscent Aconita novercæ:*

Et *Virgilius*:

*At rabidæ Tigres absunt & sæva Leonum
Semina, nec micros fallunt Aconita legentes:*

Hæc planta semper pro venenatissima est habita, & in calidis regionibus præcipuè; quarta dicitur esse Antidotum uti & tertia, *Matthiolus* primus fuit, qui hanc innoxiam esse tradidit, reliqui omnes auctores illud ex eo exscripserunt; unde *Johannes Bauhinus* bene monet, non ei esse fidendum, nam hoc ex aliis auctoribus descripsit.

Delphinium.

Character. Folia tenuissimè divisa; flores pentapetali; anomali, quinque petalis ferè constantes, quorum unum caudatum, aliud pariter caudatum excipit fructus ex vaginulis conjunctis superne dehiscentibus, semina sunt angulosa, nigra saporis amari & ingrati; hæc planta in hortis colitur propter pulchritudinem floris.

Nomen. *Delphinium* vocatur à *δελφίν* *Delphinus*, quia flos nondum apertus *Delphinum* refert; dicitur *Consolida Regalis*, nempe à virtute consolidante, *Casparus Bauhinus* has plantas regales vocat, quia calicem habent retro flexum ut insigne Nobilium: Germani hanc vocant *Laukraut*, quia hæc planta in pulverem

re-

Multifiliquæ Plantæ Corniculatæ. 383

redacta & capiti inspersa necat pediculos. *Cesalpinus*, *Plinius* & *Poëtæ* dicunt hanc plantam esse verum *Hyacinthum*, quia ejus florem habet, id est, Alpha cum Jota suspensâ, & Apollinem genuisse *Hyacinthum*, cum animam efflaret, quod punctum est particula deplorantis; unde *Rapinus* cecinit:

*Namque sub Eurotam dum Phæbus torquet in
auras*

Imprudens discum; pueri per tempora venit

Obliquus, pariter de vulnere palluit isto

Et Deus & juvenis, fuso de sanguine surgit

Flos novus, & primos Phæbi testatur amores.

Ovidius dicitur suos gemitus eorum foliis inscripsisse; in hac planta observatur, quod, cum in flore folium est implicatum, in albo characteres habet occultatos.

Vires sunt eadem ut in *Aconito*, nam, si interne adhibeatur, suffocat. Hæc planta in *Aqua Rosarum* macerata externe conducit ad oculorum *Inflammationes*.

Aquilegia.

Character. Folia *Thalictri*, lobata, profunde incisa, caulibus longis adhærentia. Caulis exiguus, rubicundus, villosus, ramosus; flos plane anomalus, figuram aviculæ repræsentans, coloris cærulei vel rubicundi, pistillum floris abit in multas filiquas membranosas, caput referentes, includentes semina exigua, compressa, polita, nigra, obrotunda; radix crassa, alba,

384 *Multifiliquæ Plantæ Corniculatæ.*

alba, saporis subdulcis; hæc planta crescit in montibus & sylvis; Belgice vocatur *Akelye*.

Nomen. *Aquilegia* vel *Aquilina* ab *Aquila*, quia ejus flos Aquilam refert; *Fabius Columna* docet esse *Isopyrum Dioscoridis*, & demonstrat ita dictam esse, quia vaginulæ sic assurgunt.

Vires sunt aromaticæ, calefacientes, diureticæ, aperientes sudoriferæ, penetrantes & vulnerariæ, semina contrita & vino infusa fibrâ stimulant, & calefaciunt, conducit ad libidinem augendam, Calculum pellendum & Sudorem expellendum, ad Pectoris morbos frigidos, pituitosos sine inflammatione & Uteri affectus frigidos v. c. Menstrua provocat, prodest etiam in lento. & frigido Scorbuto; radix in pulverem contrita in flatulenta Colica est optima, semen Croco mistum & vino assumptum conducit in Vertigine si mentes supressi a causa prædicta, si vero menses nimium fluunt, tunc est venenum.

Plantæ Siliquosæ.

Siliqua dicitur theca oblonga, quæ membranis quibusdam tegitur, & hæc membranæ, si maturæ sint; facile decidunt, tum in media parte est placenta, quibus ovo annectuntur per longitudinem, ut membranæ per hanc decurrant, per hanc ova nutrita nullam connexionem cum placenta habent, tota vero siliqua seu theca dicitur ovarium; in his ergo notandum 1. fenestra, cui ova membranæ annectuntur & semina tegunt, 2. semina ipsa; ergo sunt plantæ Uniloculares Bivalvæ, Siliquosæ, siliqua vero dicitur, si ovarium in longum sit
pro

protractum, filiculæ admodum brevès & quasi tuberculum fit. Hæ plantæ in tres species seu genera dividuntur, 1. *Erraticus* seu *variis floribus*, 2. *Tetrapetalus* 3. *Papilionaceus*. 1. *Spurcæ* dicuntur, quæ gerunt filiquam, sed flos non est naturæ constantis 2. *Tetrapetalæ siliquosæ constantes*, florem habent quatuor petalis per crucis quasi formam dispositis constantem, calix semper cum flore caducus, tetrapetalus, flos cum calice in fastigium erigitur, raro ex alis, in toto genere sapor singularis, antiscorbuticus; pistillum calicis abijt in vas membranaceum, quod intus innumera recondit femina, hæ plantæ dividuntur in Monospermas & Polyspermas.

Chelidonium Majus.

Character. Caules exigui, ramosi, subrotundi, villosi, excavati; folia profundè incisa, dentata; flores tetrapetali, lutei, siliqua oblonga, bivalvis femina obrotunda & flavescencia habens; radix crassa, fibrosa; tota planta scatet succo luteo escharotico, odoris penetrantis, saporis acris & amari; crescit in muri fissuris.

Nomen. *Chelidonium* à *χελιδων* *hirundo*, quia hirundines hac planta utuntur ad pullis suis cæcipientibus visum restituendum, vel quia Vere adveniente apparet, & cum hirundinibus abeuntibus iterum perit, hinc *Rapinus* cecinit:

Tuque Chelidonium, cum nuncia Veris hirundo

Stagna super velitavit, avis de nomine dictum;
Ad primos Veris Zephyros florere parabis

Belgicè vocatur *Schelkruyt*, quia maculas oculis adnatas detergere dicitur.

Vires. Hæc herba habetur inter plantas, quarum succus omne Heterogeneum detergere poscit, si ergo Sarcosis vel Onyx vel pellicula hæreat in oculo, tum intromittunt succum, qui omne Heterogeneum erodendo tollit, sed inde totus oculus inflammatur, hinc puto cautelam esse adhibendam, nam afficit ulcera, ut Lapis Infernalis, cæterum in Chirurgicis convenit, ubi erodendum est, laudatur etiam ab acrimonia saponacea, hinc dicitur Ictericis esse solamen, sed cum Ictero ut plurimum Inflammatio fit juncta, tum pessimum est medicamentum, hinc malle hac uti (ut *Hippocrates* suadet) malaxantibus quam acribus. Cæterum ubi fortiter movendum est, ibi tamen convenit; radices vino infusæ conducunt in Hydrope, folia vulnera equorum sanant; in Verrucis succus ejus expressus est optimus, uti ulceribus fordidis.

Glacium.

Character. Folia ex radice erumpentia, longa, carnosæ, ampla, crassa, villosa, profundè incisa, dentata, & quasi crispata, repentia, Hyeme semper viridia, caulibus crassis adhærentia; caulis secundo anno erumpens fortis, durus, nodosus, politus, in multos ramos divisus, ex nodis suis folia minora & minus incisa germinans; calix bifolius & caducus; flores rosacei, tetrapetali coloris lutei; floris pistillum abit in filiquam oblongam, exiguam & asperam, quæ habet valvas septo medio hærentes, cui plurima semina obrotunda, & nigra accrescunt, radix longa,

ga, digitum crassa, nigricans; tota porro facies Papaveris est; tota planta habet succum luteum odoris ingrati, saporis amari; crescit in locis maritimis.

Nomen. *Glaucium* dicitur à γλαυκός *Glaucus*, quia folia hujus plantæ habent colorem viridem marinum, vocatur etiam *Papaver Corniculatum*, quia est species Papaveris, filiquas habens instar cornu. Hæc planta habitu Papaveri convenit, nisi quod fasciculum seminale eorum longum habeat diaphragma in medio, ubi accrescunt femina.

Vires non scio sat exploratas, sed quantum sapor & odor docent, habet eandem vim ac Papaver seu Meconium; tamen est acris & calida, hinc folia contusa in ulceribus convenire possunt.

Sinapisrum.

Character. Flores tetrapetali rosacei, filiqua oblonga, continens semina plurima, per duas valvas divisa.

Nomen. Hæc planta ita fuit dicta ab *Hermanno*, quasi *parvum Sinapi*, quia figurâ & acrimoniâ ad Sinapi accedit, ita ut pro eo uti possit.

Hypocourm.

Character. Caules in multos ramos divisi; folia tenera, Fumariæ instar divisa; flos exiguus, tetrapetalus, subito evanescens, coloris lutei, pedunculo adhærens, floris pistillum abigit in longum cornu articulatum, quod constat duabus valvulis per maturitatem dehiscentibus; quæ femina

mina fundunt reniformia & nigricantia; ovarium perfectè refert arietum cornu; radix longa, aliquando simplex, aliquando divisa, fibrosa, & rubicunda; hæc planta crescit in regionibus calidis; dicitur esse planta obsequiosa.

Vires ejus sunt, ut in *Fumaria*.

Epimedium.

Character. Caules exigui, rotundi; folia ampla, acuta ut in *Hedera Terrestri*, viridia, satis dura, in margine dentata; flos tetrapetalus habet petala excavata quæ perfectè referunt domicellarum gippopodia, Belgicè *muylen*, filiqua brevis continet semina obrotunda; radix in multos ramos divisa, in inferiori parte fibrosa; hæc planta crescit in locis humidis, ut in pratis.

Nomen. *Epimedium* vocatur ab ἐπι & μέδιον ad supra triphyllum quasi magnum *Trifolium*, quia hujus plantæ folia sunt magna & semper terna.

Vires dicuntur esse in hac planta antivenenatae, sed fatendum est potius, has nondum satis esse exploratas, sapor tamen est *Virgæ Aureæ*, ergo fortè easdem vires habet.

Fumaria.

Character. Caules excavati, quadrati, coloris partim purpurei, partim albescentis; folia minutim incisa, caulibus longis & angulosis adhaerentia, lobata umbelliferarum instar, floris monopetali, apetali, superiori petalo caudato, inferiori pedunculo affixo; post florem apparet capsula

fula membranacea, nunc rotunda, nunc oblonga, continens semina parva, rotunda ex nigro viridescientia, saporis amari & ingrati; radix mediocriter crassa, fibrosa alba; tota planta habet saporem amarum & ingratum, crescit in pratis. *Rapinus* de hac planta cecinit:

*Ipsa etiam primo mollis Fumaria Vere,
Ostendet varios, per Norica saxa colores.
At non horrendos cæli perferre tonantis
Ut perhibent poterit, læso non flore, fragores:
Cum vel fulmineo Fumaria tacta vapore
Deficiat, lapsasque jacens cervice recumbat.
Tunc & cælesti, quæ dicitur Iris ab arcu,
Splendebit, flores variata coloribus illis,
Quos pluvia accipiunt adverso nubila Sole
Iridis at species varias, variosque colores
Distinguet, variis pro tempestatibus, annus.*

Nomen. *Fumaria* vocatur à *Fumo*, quia hujus herbæ succus oculis inditus lachrymas instar fumi erumpere facit, vel quia cum primo se per terram diffundit, quasi fumus circa terram apparet; si flosculi matutino tempore aperiantur tum stamina vi tantâ copia fundunt semina, ut nullum animal plus feminis fundere possit; Belgicè vocatur *Holaerdtkruyt*.

Vires. Succus secundæ, tertix & quartæ si cuti applicetur, non facit magnum calorem; sed si gustetur, habet saporem amarum, si tractetur dat crystallos, qui nitrum referunt; quæ crystallos sunt vi aperiente & refrigerante præditi; ope hujus herbæ sæpe derelicti morbi curantur, sed dandus est hujus succus v. g. singulis diebus ad unciam unam, duas, vel tres,

& tum superbibatur serum lactis, hac ratione omnes vetustæ Obstructiones tolluntur, hinc etiam in infusis Majalibus dictis ingreditur, est planta diuretica, sudorifera & purgans prout determinatur, si v. g. vis ut æger purget, tum detur paulo majori copiâ, & deinceps corpus ad motum est determinandum, si vis, ut sudet, tum calidò assumens se ad sudores componit nempe in lecto; hæc planta Urinam ducit, in omni morbo pituitoso, glutinoso, bile inspissato constante ad manipulum unum vel duo conficissa & in sero lactis cocta bibitur contra Arthritidem, Melancholiam, morbum Hypochondriacum, & inter Antiscorbutica leniora specifica habetur; in Acutis & Chronicis morbis conducit, in Chirurgicis conducit ad omnes tumores pellendos, si cum aceto & pauxillo salis misceantur, si primæ, secundæ, tertiæ & quartæ succus magnâ copiâ hauriatur, fundit omnem pituitam & piceum lentorem bilis atræ, vasa laxat, putredini resistit, ergo in omnibus morbis convenit, ubi tenacia sunt incidenda; hinc syrupus inde confectus in Melancholia conducit, pilulæ in Obstructionibus optime exhibentur, quia verò hujus succus non nisi Æstivo tempore haberi potest; hinc inspissant, ut in gleba tenaci servari possit, unde pilulæ postea sunt formandæ. Hæc herba est optima in Sanguine depurando, Scabie, Febre Quartana, & Hydrope, commendatur quam maxime ad vulnera inveterata & fistulosa consolidanda, contusiones & putredinem oris in Scorbuto; Menstrua & Lochia obstructa provocat, hæc planta adhibetur in confectione Hamech. Octava, nona, decima & undecima vires habent acres & aromaticas, hinc vires sunt eadem ut de

Aristolochia rotunda dixi, radices solæ usuales sunt, & ad quinque radices aperientes referuntur.

Capnoïdes.

Character. Quatuor prioribus siliquis saltem sua largiori differt.

Nomen Capnoïdes vocatur à Græcâ voce κάπνος quod significat *Fumaria* & σιδος facies, quasi faciens *Fumariæ* habens.

Capnorchis.

Hæc planta Hyeme floret & vix Æstate demonstrari potest; eadem virtus ut in *Fumaria*.

Cysticapnos.

Nomen Cysticapnos, id est, vesiculam gerens *Fumariæ*, vires sunt ut in reliquis.

Siliquosæ Biloculares Polyspermæ.

Bignonia.

Character. Flos monopetalus, anomalus, tubiformis, medio ventre affurgente, 2. duo labia definente, pistillum floris in vaginam abit; hæc planta pulcherrimos flores gerit.

Nomen Bignonia fuit dicta in memoriam Abbatis *Bignon* Bibliothecarii Regis Galliæ *Ludovici XIV.* qui fuit Mæcenas litteratorum & multa bona fecit, hinc *Tournefortius* huic plantæ hoc nomen dedit.

Veres

Vires sunt ignotæ, sed novi, quod sit planta aspera & caustica.

Pervinca.

Character. Caules exigui, longi, tenues, obrotundi, nodosi, virides, repentes; folia oblonga, polita, viridia, bina, sibi invicem opposita, caulibus brevibus adhærentia, saporis amari, stiptici; flos monopetalus, hypocrateri-formis, coloris, albi, rarò rubri, sine odore; post florem sequitur fructus oblongus, constans duabus siliquis, quæ continent semina plurima oblonga, fere cylindracea, sulcata; radix fibrosa. Hæc planta crescit in locis humidis & sylvis.

Nomen. *Pervinca* vocatur à *pervincere*, hoc nomen huic plantæ fuit datum, quia frigori Hyemali resistit; *Clematis* dicitur, à *κλήμα* *virga*, quia hæc planta undique virgulta habet; *Daphnoïdes* à *Daphne Laurus*, quia ejus folia Laurum referunt; *Vinca* fuit dicta, quia in thalamis nuptialibus inde cingula conficiuntur, vel quia prodest virginibus, Belgicè dicitur *Maegdepalm* vocatur *Chamædaphne* à *χαμὰ* *humi* & *Δάφν* *Laurus* quasi *parvus Laurus*, quia humi procumbit & folia Laurum referunt.

Vires. Succus hujus plantæ est amarus, calesfaciens, penetrans, saponaceus, aperiens, detergens, undique stimulan, & vulnerarius, hinc inde summum experitur remedium in languentibus à pituitosis, succus ejus aquæ incokus & magnâ copiâ potus uterum aperit, Lochia provocat, & calorem vitalem excitat, folia minutim conscissa, parum cocta & expressa, & mane cum vino pota sunt egregium medicamentum contra Scorbutum, id est, ad sanguinem à sordibus depurandum, & primas vias a
glutine

glutine detergendas, virginibus Chlorosi laborantibus convenit, Dysenteriam, Sputum Cruentum curat, folia naribus indita Hæmorrhagiam sanant, in Phthysi dicitur optima planta, uti & in morbis faucium, folia ejus cum lacte ebutyrato convenire ajunt in Fluore Albo. Hæc planta non fert ulla semina, nisi rami sæpius abscindantur.

Asclepias.

Character. Caules rotundi, flexiles, in superiori parte plantas vicinas ambientes, folia conjugata, bina, caulium nodis adversa, oblonga, polita, ampla acuta; flores monopetali, ad superiora divisi, ut frænulum pentapetalum referant, coloris albi, odoris grati; post florem succedit fructus, duabus siliquis constans, membranaceus, oblongus, acutus, per maturitatem dehiscens juxta longitudinem, continens semina plura, papposa, lanugine cristata, & multiplici serie imbricatum invicem incumbentia, coloris rubicundi; radix exigua fibrosa, albicans, odoris graviusculi, penetrantis, saporis acris, amaricantis aliquantulum nauseosi; hæc planta crescit in montibus & sylvis.

Nomen. *Asclepias* vocatur ab *Æsculapio* primo medicinæ Fundatore, & propter virtutes insignes hæc planta meretur hoc nomen gerere. *Vincetoxicum* dicitur a *vincere* & *toxica venena*, quasi planta venenum domans Belgice vocatur *Zwaluwse wortel*.

Vires. Hæc planta in omnibus Orvietanis & Antidotis ingreditur, iisque tanquam basis inservit, radix enim habet penetrantissimam, sed

subtilissimam amaritiam, hæc radix dicitur vino infusa & jejuno stomacho hausta venenum expellere, & cavere, ne assumptum venenum multum noceat; in Rabie Canina, non valet, quidquid dicant Schroderus, alique, nam est summum sudoriferum, semperque abhorruui sudorifera dare in rabie canina, propterea quod ægri hi magis adhuc exsiccantur, & mors tunc citius acceleratur, radix aliquando nonnullis levem Vomitum movet, præcipue si sit nimis recens; hæc planta est suavis, non multum odoris, nec acrimoniam, sed succum inviscantem habens; radices vino infusæ conducunt in Hydrope: folia contusa, & forma cataplasmatibus adhibita tumores mammarum resolvunt, radices & folia in pulverem contusa ulcera fætida depurant, radix Menstrua provocat, dicitur & ob vim calefacientem ab Authoribus in Calculo & Scabie convenire.

Apocynum.

Character. Hæc planta crescit ut arbuscula; folia oblonga, ampla, crassa, caulibus adversa, alba, succum habentia lacteum, amarum & acrem, flores campaniformes, quinquifidi, flavi; radix longa; fibrosa, fortis hæc planta crescit in Ægypto.

Nomen. Apocynum vocatur ab ἀπό & κύων *canis*, quasi *planta canis* quia veteres crediderunt hanc plantam canes occidere. Ægyptii hanc plantam vocant *Ossar*, unde venit nomen fructus *Beidessar* quasi *Boides Ossar* quod significat in lingua Arabica *ovum Ossar*.

Vires. Hæc planta copiosissime lac fundit, sed si gustetur ilico inflammatur os, hinc in omnibus par-

partibus habet vim causticam & venenatam, si cuti apponatur, primo inflammat, deinde ita exulcerat partem, quasi pars ferro esset exusta, in ventriculo Inflammationes horrendissimas inducit, putridamque Escharam facit, unde tormina, dolores atrocissimi, Dysenteria & tandem mors oritur, nisi summis medicamentis liberetur. Lannugo ejus *Houatte* dicta, quæ in ejus fructu invenitur, in usu est ad inferendum inter stragula; incolæ hujus regionis in culcita adhibent.

Plumieria.

Hæc planta ita fuit dicta à *Tournefortio* in honorem & sempiternam memoriam *Caroli Plumieri* summi Botanici.

Periploca.

Character. Caules longi, lignosi, flexiles, nodosi, rubicundi, repentes, scandentes & arbores vicinas amplectentes; folia sibi invicem opposita, ampla, oblonga, venosa, acuta; flores rotati, monopetali, quinquefidi, villosi, tamen sine lanugine; radix fibrosa, repens; reliqua *Apocyni* scandentis; hæc planta succum lacteum in magna copia dans, crescit in sylvis.

Nomen. *Periploca* vocatur à $\pi\epsilon\iota\sigma\iota$ circa & $\pi\lambda\omega\sigma\iota$ nexus, quasi planta circa caules suos uti & vicinos nectens.

Vires sunt venenatæ, sed imprimis quartæ, sed hæc planta tamen non adeo est venenata ut *Apocynum*; succus prioris est species *Scammonii*, & ut hoc medicamentum fere operatur.

Nerium.

Character. Folia oblonga, crassa, dura; flores monopetali, infundibuliformes, multifidi; fructus teres, fere cylindricus, compositus ex duabus thecis per maturitatem à se invicem abcedentibus, femina lanuginosa placentæ adnata continentibus; radix polita, lignosa, longa; hæc arbuscula crescit circa loca maritima.

Nomen. Nerium vocatur à νερόν humidum, quia hæc arbuscula crescit in locis humidis, Rhododendron, dicitur à ῥόδον, rosa & δένδρον arbor, quasi arbor rosas gerens, Rhododaphne à ῥόδον Rosa & δαφνή Laurus, quasi arbor habens flores Rosæ similes & flores Lauri.

Vires. Hæc arbuscula habet vires indomabiles, nam succus tam violentam & magnam Inflammationem facit, ut deglutitio ilico inhibeatur, & si in ventriculum veniat, tum nil continere potest, sursum deorsumque purgat; cæterum vires sunt, ut in Apocyno. Tertia, quarta & quinta habent odorem suavissimum, sed cum mane examinarem jejuno ventriculo in cubiculo clauso, sensi me sensim torpidum factum & dolorem capitis accipere, unde credo sub hoc odore aliquid venenati subesse, sed si in aëre aperto hauriatur, tum nil mali subest, ut animadverti potest; ejus Antidotum est acetum & omnia acida.

Grossularia.

Character. Hæc arbuscula est ramosa, undique spinas fortes & acutas habens, ejus cortex est purpureus; lignum pallidum; folia par-

ya 2

va, obrotunda, aliquantum incisa, viridia, villosa, saporis acidiusculi; flores parvi, pentapetali; post florem sequitur fructus rotundus, carnosus, succum acidum continens, post maturitatem saporis dulcis & grati, qui fructus plurima semina exigua includit.

Nomen. *Grossularia* vocatur à *cute fructus grossa*, quia cutis hujus arbusculæ est carnosæ, dicitur etiam *Uva Crispa*, quia uvas refert, & *crispa*, quia est villosa; *simplici acino*, quia hæ baccæ à se invicem sunt separatæ non vero in racemos congestæ.

Vires. Hujus baccæ immaturæ vires sunt ut in *Acacia*, sed si maturæ assumantur nimis magnâ copiâ, ut pueri his fructibus nimis indulgentes faciunt, tum purgant & Vomitum faciunt. Hi fructus immaturi plerumque in culinis adhibentur, *Grossularia Dulcis* succum egregium contra morbos biliosos habet, & convenit in omnibus morbis putridis.

Ribes.

Character. Rami duri, tortuosi; folia subrotunda, viridia, dentata; flores in racemos congesti, pentapetali; post flores succedunt baccæ rotundæ, albæ vel rubræ, politæ, molles, succum rubicundum vel album continentes, saporis acidiusculi & grati, quæ baccæ multa semina includunt; hæc arbuscula in omnibus fere hortis colitur.

Vires. sunt adstringentes, refrigerantes, in Febribus Biliosis prosunt, sitim sedant, putredini resistunt, in Diarrhæa & Sputo Cruento conducunt, Urinam potenter moyent, inde in Strangu-

guria & variis morbis Chronicis laudantur, hæc planta adhibetur in infuso vel decocto cum vino vel cerevisia, plurima hujus vis consistit in novis foliorum germinibus, ex baccis fit illud notabile medicamentum Rob Ribesiorum, quod frequentissime adhibeo, uti & ejus baccas in omnibus morbis acutis sed baccas sumo, quamdiu habere possum; si vero non magis habere possim, tum fumo Rob ejus in aqua dilutum, quod, illæsis viribus, per annum servari potest, succus est saponaceus, acidulus, semper alvum laxans & putredini valde resistens; Ribes vero niger, qui inter Periplocas habetur, contra Nephritidem laudatur; baccæ sunt Diureticæ, sed paulo magis calidæ ac in cæteris; folia habent odorem optimum ad Paroxysmum Hystericum pellendum.

Vitex.

Character. Rami longi, flexiles, corticem cinereum habentes; folia longa, angusta, acuta, lanuginosa; flores monopetali, tubulosi in spicas congesti; semina obrotunda, grisea, instar Piperis crassa, saporis acris & aromatici; hæc arbuscula crescit in regionibus calidis circa flumina.

Nomen. *Vitex* vocatur à *vicio flecto*, quia ejus rami sunt valde flexiles; dicitur etiam *Agnus Castus*, quia libidinem sopire creditur, unde in monasteriis in illum scopum adhibere solent Monachi, sed ut ejus sapor & odor indicant, potius luxuriam excitare videtur; vocatur etiam *Salix Americana*, quia ejus folia Salicem referunt.

Vires. Semina hujus arbusculæ conducunt in Passione Hysterica, hinc Urinam & Menstrua movent; Belgice vocatur *Kuysche Lam.*

Siliquosæ, Quadricapsulares, Quadri-
valves, Polyspermae.

Chamænerion.

Character. Caulis rubicundus, ramosus, medullam fungosam & albam habens; folia oblonga, fatis angusta, acuta, polita, Salicem referentia, saporis adstringentis, glutinosi cum levi acrimonia; flores rosacei, tetrapetali, coloris cærulei, raro albi, fructui adnati, qui fructus est siliqua oblonga ex quatuor quasi concurrentibus vasculis compotus; in quorum medio quasi stylus hæret quatuor laterum singulis lateribus, cui semina oblonga, cinerea, exigua & papposa accrescunt; radix se undique extendens, coloris albi, saporis viscosi, insipidi; hæc planta crescit in montibus.

Nomen. *Chamænerion* vocatur à *χαμαί* humilis & *νερον* quasi humile *Nereum* vel à Regina *Lyssimachia* *Chamænerion* dicta. *Gesnerus* hanc plantam vocat *Filius ante patrem*, quia ut notum est in reliquis plantis flos semper est ante Ovarium; sed hic fructus ante florem sese conspicendum præbet; verum tamen hic fructus non est ante florem, nam tuba ovarii æque hæret inter stamina floris, & hinc æque sæcundantur ac in aliis partibus.

Kires nullæ sunt notæ.

Onagra.

Character. Caulis crassus, in parte inferiori rotundus, in superiori angulosus, ramosus, griseus & in summitate punctis rubris instructus, medul-

dullam continens; folia longa, angusta, alternatim disposita, sinuosa & in margine dentata, flores rosacei, tetrapetali, odorantes, cito caduci; cætera ut in priori, sed filiquæ non dehiscunt, sed saltem à superiori parte se aperiunt, in medio hæret stylus, qui format quatuor loculos, plurima semina exigua & angulosa continententes; radix crassa, longa, alba, fibrosa; hæc planta crescit in America, & in hisce locis fata secundo anno tantum caulem producit.

Nomen. *Onagra* vocatur ab *ὄνος Asinus* & *ἀγρίων Sylvestris*, quasi *Asinus Sylvestris*, sed quare auctores sic dixerunt, nescio.

Vires sunt ignotæ.

Sesamum.

Character. Caulis rectus, fortis; folia oblonga; acuta, crassa, altera dentata, altera non; flores monopetali, flori *Digitalis* satis accedentes; post florem succedit fructus luteus, qui fructus sunt capsulæ angulosæ, in duos loculos divisæ, continententes semina oblonga alba, medullosa, oleosa, dulcia, aliquantulum nutrientia; ex quibus seminibus oleum, edule exprimitur; hæc planta crescit in *Ægypto* & *Indiis*. *Tournefortius* hanc plantam ad *Digitales* refert, sed non video qua ratione, nam hic alius fructus est quam ibi.

Vires. Hæc planta est optima, si in *Pleuritide*, *Ophthalmia* & *Tumoribus Scirrhis* forma fomenti applicetur, in clysmatibus conducit ad *Colicam*. Inde hanc supra omnes plantas extollunt, quia dicitur pulchritudinem corpori conciliare, nam feminae se cum ejus oleo obliniunt,

& sic omnes maculas uti & solares ex facie tollunt; fructus valde nutrit & est edulus, hinc inde cum feminibus Papaveris fiunt placentulæ, oleum est omnium oleorum mollissimum, hinc omnibus morbis calidis convenit.

*Siliquosæ, Quinquecapsulares,
Polyspermæ.*

Corchorus.

Character. Folia alterna in caulium nodis apposita, in margine incisa; flores rosacei, quinquepetali, lutei; fructus est longa filiqua eornuta, quæ quinque loculamentis consistat, per quinque septa media dissecta, in quibus loculis quinque valvæ se expandunt & dimittunt semina numerosissima, exigua, coloris cineritii, saporis viscosi; hæc planta crescit in hortis.

Nomen. *Corchorus* vocatur à corde, quia ejus fructus cor referre creditur.

Vires. Hæc planta in Ægypto adhuc valde commendatur, est enim herba emollientissima, hinc in Inflammatione, Pleuritide & Peripneumonia convenit, si nempe lacti incocta propinetur, vel si balnea inde fiunt; hæc in Ægypto inter olera habetur, nam est herba mollissima, benignissima & laxans fere instar Portulacæ, semen comestum dat optimum nutrimentum; oleum ex femine pressum habetur ut oleum Sefami. *Prosper Alpinus* & *Veslingius* observarunt, quod semina in Ægypto essent edulia, hæc planta quoque adhibetur ad ulcera fætida & vulnera instar emollientium, ut nos Brancam Urfinam adhibemus.

Fabago.

Character. Caules longi, ramosi, flexiles; folia in eodem pediculo bina, pediculi ex adverso bini in nodis caulis, unde tetraphylla apparet, oblonga, succulenta, crassa, Portulacam referentia, nervosa, saporis amari; flores rosacei, expansi, polypetali; post florem sequitur vasculum feminine oblongum, membranaceum, in quinque loculamenta dehiscens, quæ continent semina compressa; radix exigua, se undique extendens; tota planta habet saporem amarum.

Nomen. *Fabago* vocatur à *Fabis*, quia folia ejus *Fabis* sunt similia, *Capparis*, à fructu.

Vires sunt aperientes & detergentes; folia habet mollia ut in *Telephio*, succus est subadstringens & aromaticus.

Oxys.

Character. Caules longi, flexiles, teneri, rotundi, purpurei aut rubicundi; folia terna, cordata, eidem pedunculo adnascencia, mollia, succulenta, saporis acidiusculi & grati; flores campaniformes, monopetali; post florem sequitur fructus membranaceus, quinquelocularis, oblongus, quinque valvas à basi versus apicem sursum diffilientibus, fætus seminibus rubicundis calyptra elastica involutis ejusque vi cum impetu diffilientibus, radix crassa, squamosa, fibrosa, alba aut rubicunda, fibras longas & albas habens; hæc planta habet odorem gratum, sed non penetrantem.

Nomen. Oxys dicitur ab ὄξυς *acidus*, quia hæc planta habet saporem acidiusculum; unde vocatur *Acetosella*, dicitur etiam *Oxytriphylllum* ab ὄξυς *acidus* & τριφυλλον *Trifolium*, quia tria folia habet, Belgice *Klaversuring*; *Paris Cuculi*, quia hæc avis hanc plantam comedit, vel quia folia germinant, eodem tempore, quo Cuculus cantat; *Alleluia* quæ est vox Hebraica significans *laudate Dominum*, hoc nomen huic plantæ fuit datum, quia circa Pascha floret; *Corniculatum* à floribus *cornutis*.

Vires. Succus hujus plantæ est suboleosus, acidus, nitrosus, hinc in omni morbo caustico, putrido, pestilentiali convenit. Hæc herba lacti & aquæ incocta est optimum remedium in Inflammatione, Pleuritide & omnibus, morbis, acutis, nullum est medicamentum magis humores, bilem & corruptionem humorum corrigens quam hoc: hinc conducit, quando homines nauseabundi, & Apepsia ob putridum, quod circa ventriculum hæret, vel à bile, vel alia de causa laborant; hi ægri tum hanc comedant ut Lactucam; sed sine aceto, nam aceto non indiget, quia per se est herba satis acida; in Diarrhæa, Dysenteria, omnique intestinorum Fluxu bilioso, putrido est herba benigna hinc in Medicina sæpissime est adhibenda, aqua ejus destillata nullius est virtutis; sapor vero hujus plantæ est acerbus; ingratus, penetrans fere instar succi Citri & magis aperiens, quam adstringens, in Febribus Ardentibus, faucium Inflammationibus Scorbuto calido, alcalino Bubonibus, Antracibus, & Pestè omnibusque morbis ubi putredo adest, & ubi alcalina acrimonia, biliosa peccat, antiseptica acida, nitrosa præstantissima sunt; est optima planta si in his
ulti-

ultimis morbis recens contusa applicetur, ex hac planta fit cum saccharo conserva optima. De hac planta in Germania integer tractatus Germanice est conscriptus, qui tractatus etiam in linguam Latinam est translatus, ibi videtis Pestem hac herba curatam, & gingivas à Scorbuto in putridum tabum diffluentes sanatas. Audit Cancer aquaticus Belgis *Waterkanker*.

Balsamina.

Character. Caules crassi, ramosi, recti, succulenti, aliquando in parte inferiori rubicundi; folia oblonga, acuta, aliquantulum in margine incisa, saporis amari; flores nulli alteri similes, tetrapetali, quorum unus in caudatum conum abit, superius fornicatum est, duo latera alia florem complent; flos calice dipetalo continetur, post florem sequitur theca feminalis, oblonga, quinque constans loculis, qui quinque vel sex habent valvulas, vim contractilem summam in se habentes, ut se contorqueant, nam si modo attigeris, contrahuntur, & semina magnâ vi dejiciuntur; radix fibrosa, alba; hæc planta crescit in hortis, in his plantis in medio ovarii axis erigitur, cui axi quinque alæ adhærent, & illæ quinque alæ sic procedunt, & quæque ala continet loculum, quibus accrescit membrana, quæ multo elasticior est, quam ultimum tomentum, si nempe maturum sit semen, & hinc si tangatur, ilico diffilit cum vehementiâ; folia, quando florent, adeo conveniunt Mercuriali, ut vix distingui possint, & memini Medicum Mercurialem herbam emollientem scopo emollienti præscripsisse, sed Pharmacopæum hanc sumpsisse, unde æger mortuus est,

est, sic ut hic debeamus esse prudentes.

Nomen. *Balsamina* vocatur à *Balsamo* quasi planta ad Balsamum conficiendum optima.

Vires iunt venenatæ & causticæ, unde ad venena referuntur, præsertim prima. *Gesnerus* dicit, quod tertiæ vel quartæ folia in magnâ copiâ aquæ incocta in visceribus obstructis & Hydrope convenient, si vero minori copiâ detur, est Diureticum remedium, si plus Sudoriferum, hoc pendet ab acrimoniâ, sed tamen credo in his omnibus plus venenatam quam medicatam vim inesse, hinc nescio, cur *Balsamina* dicta fuit, nam minime Balsamum refert, neque est apta ad Balsamum conficiendum, sed penitus est venenata.

Herba, Suffrutices, Frutices, Tetra-
petalæ Cruciformes, Siliculosæ
& Siliquosæ.

Tetrapetalæ dividuntur in eas, quæ sunt filiquis divisis, & non divisis, & quidem in eas, ubi fructus constat filiqua, quæ vero nullo medio est intersepta, septa vel sunt perpendicularia, vel parallela.

Crambe.

Character. Folia *Brassicæ rubræ*, magis crassa, carnosa, saporis sat grati; post florem sequitur capsula ovalis, spongiosa; ex duabus partibus composita, per longitudinem ad se invicem apposita, includens in cavitate semina membranosa; hæc planta crescit circa loca maritima.

Nomen. *Crambe* est vox Græca significans
Bras-

Brassicam; sed *Brassica* est longe aliud genus, hinc illa planta non est confundenda, & à *Tournefortio* hic optime distinctio est facta, Nomen ergo hoc retentum est ob defectum vocabulorum.

Vires. Prima in culinarios usus recipitur, tanquam emolliens & lætum nutrimentum, cæterum non laudatur; vires *Brassicæ* habent.

Rapistrum.

Character. Caules tenues, rotundi, ramosi aliquantulum villosi; folia repentia; crassa, *Rapam* referentia, incisa, aliquantulum villosa; flores in spicas congesti, in crucem expansi, lutei; post florem sequitur vasculum feminale, subrotundum bifariam dehiscens, unicum semen recondens; radix longa, fibrosa & albescens.

Nomen. *Rapistrum* vocatur à *Rapa*, quia hujus plantæ folia *Rapam* referunt; *Monospermum* etiam dicitur à *μονον* unum & *σπέρμα* semen, quia fructus ejus tantum unicum semen recondit.

Vires. Omnes hæ plantæ habent vires Antiscorbuticas, & saporem acrem quasi aliquid *Allii* esset admistum, hinc aliquid calidi his inest, cæterum non laudantur, & in *Medicina* parvam utilitatem habent.

Myagrum.

Character. Caules rotundi, duri, positi, ramosi, medullam albam habentes; folia oblonga; flores exigui, quadrifidi, in crucem dispositi, flavi; post florem succedit fructus rotundus, acuminatus; trilocularis ea lege, ut locus primus semen contineat rotundum, oblongum & rubicun-

cundum, bini vero vacui, appareant; radix crassa; alba, uno tantum anno durans, crescit in pratis, præsertim in regionibus calidis.

Nomen. Myagrum vocatur à *μύσση musca*, & *ἄρρα captura*, quasi planta sua viscositate muscas capiens & retinens, & videtur sic dictum; quia habet binos loculos; dicitur & *Monospermon*, à *μόνος*, unus & *σπίρημα*, semen, quasi planta unum semen gerens.

Vires ut in Rapistro, cæterum non laudatur, ex feminibus exprimitur oleum optimum ad emolliendum, imprimis ad cutim politem reddendam.

Isatis.

Character. Caules crassi, rotundi, politi, non flexiles, rubicundi, in summitate in multos ramos divisi, folia oblonga, lata, polita succulentissima; flores exigui quadrifidi, flavi in crucem dispositi, pedunculis exiguis adhærentes; post florem sequitur filiqua compressa, oblonga, linguam exprimens, coloris nigricantis, quæ intus recondit duo semina plerumque oblonga, radix longa, alba, lignosa, in inferiori parte minor quam in superiori, saporis amari & adstringentis; hæc planta magna cura in regionibus calidis colitur.

Vires. Hæ plantæ habent egregias vires medicatas, ejus succus instar Saponis agit, habetque simul quid salini & valde penetrabilis, hinc ad atram bilem eluendam laudatur, imo ubique convenit, ubi lenta materia fluxilis est reddenda, vasa aperienda & nervi stimulandi. Ex primâ contusa succus colligitur & exsiccatur, qui
fit

fit niger, sed si iterum contundatur, tum fit color flavus, & dicitur *Pastel*, inde Britanni corpus nudum tangere solebant, ut furibundi magis in bello apparerent, ejus etiam ope pannis color flavus conciliatur; vis hujus plantæ est acris & magis penetrans ac in Rapistro, saliva elicitur masticatione, inter aperientes laudatur.

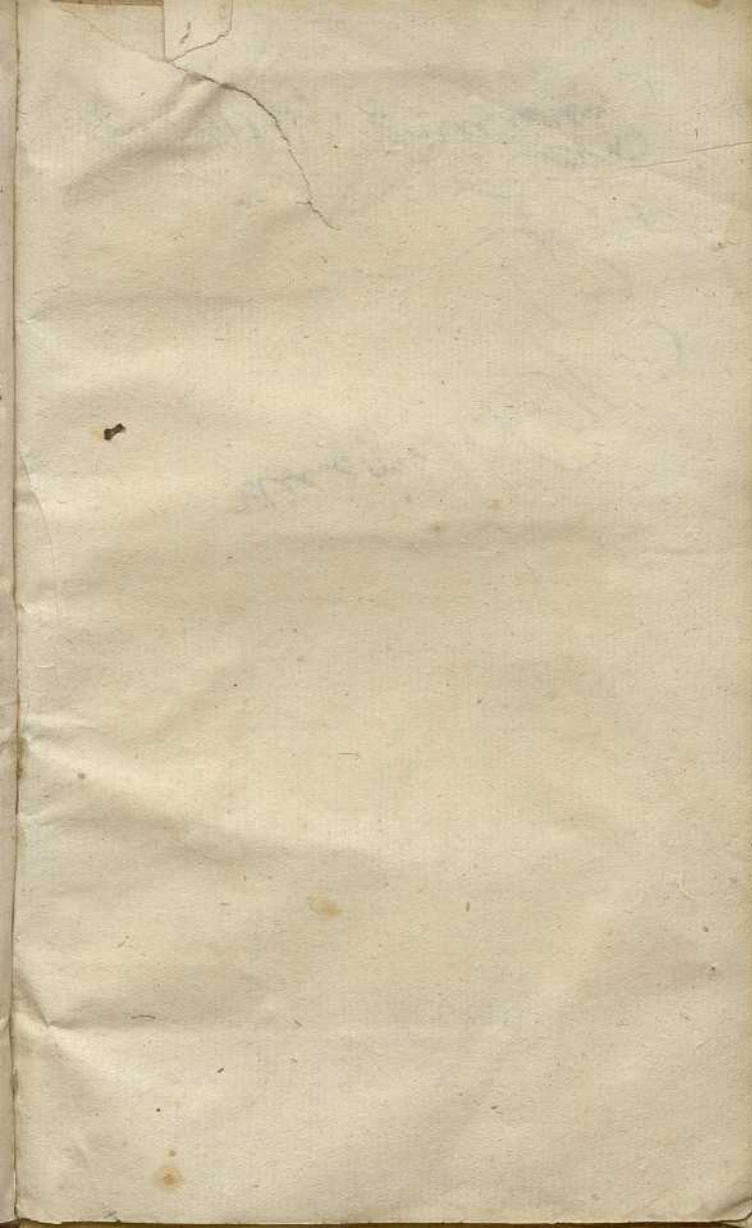
Fonthlapsi.

Character. Caules repentes, exigui, rotundi, purpurei, lanuginem albam & asperam habentes; folia oblonga, angusta, aspera, alba, ficca, saporis herbacei, flores in summitate ramorum crescentes, in umbellam dispositi, flavi, odorantes, quadrifidi cruciformes; post florem sequitur fructus, qui est siliqua rotunda, compressa, lanuginem albam & asperam habens, hic fructus in se includit unum semen plerumque rotundum & compressum, coloris rubicundi; radix exigua, alba, in multas fibras divisa; hæc planta habet saporem acrem.

Nomen. *Fonthlapsi* vocatur ab *io* Viola & *Thlapsi*, id est; planta, cujus flores ad Violam, fructus vero ad *Thlapsin* accedit; vel à *io*dos, *Fonthus*, *primipili*, qui efflorescunt & *Thlapsi* quasi *Thlapsi* lanuginosum, plerique enim Botanici hanc plantam ad *Thlapsin* retulerunt.

Vires non sunt cognitæ.

Chormio 4 10 10

Handwritten flourish or signature

Chormio

